

RADU TEODORESCU

SUPRAVIEȚUIREA DUHOVNICEASCĂ ÎN NECAZURI ȘI ÎNCERCĂRI

Cugir, 2018

Cuprins

Introducere

1. Necazuri mici **Și** necazuri mari, încercări mici **Și** încercări mari
2. Necazul: între subiectiv **Și** obiectiv
3. Când avem necazuri nu prosperăm **Și** înflorim dar putem supraviețui **Și** răzbate
4. Necazul **Și** încercarea în raport cu teodiceea creștin ortodoxă
5. Omul: o ființă a supraviețuirii în necazurile ostile
6. Viața duhovnicească: remediu împotriva necazurilor **Și** încercărilor

Concluzie

INTRODUCERE

Necazurile sunt lucruri pe care nici un om sănătos la minte nu le vrea în viața lui. Totuși necazurile apar mai de vreme sau mai târziu în viața noastră. Așa se face că ajungem să fim loviți de realitatea lor cu o intensitate mai mare sau mai mică. Probabil că nu este om în această lume care să nu fi avut un necaz oarecare. Ce este de făcut când în viața noastră apar necazurile? Cum putem să ne opunem necazurilor? De ce necazurile ne lovesc chiar pe noi și îi evită pe alții? Cine este cel care lasă ca necazurile să se abată peste noi? Acestea sunt întrebări legitime la care această carte își propune să ofere un răspuns. Indiferent de cultură și civilizație sau de repartiția pe glob umanitatea din cele mai vechi vremuri se confruntă cu necazurile. Ele pot să primească mai multe forme: o boală grea, pierderea unui membru a familiei sau a unui prieten, un accident grav, sărăcia, nașterea unui copil cu probleme, un handicap sau o nereușită profesională etc. Acestea ca să enumerăm numai câteva forme prin care necazurile se pot abate asupra noastră. Să vină necazurile de la Dumnezeu? Dacă Dumnezeu este un Dumnezeu al binelui și al iubirii de ce lasă ca necazurile să se abată asupra noastră? Cum poate să fie existența lui Dumnezeu compatibilă cu necazurile care se abat asupra noastră?¹

Întrebările de mai sus sunt fără doar și poate firești și cât se poate legitime. Cum este posibil să ajungem să înțelegem absurditatea și răutatea necazurilor care se abat asupra noastră dacă Biserica Creștin Ortodoxă predică un Dumnezeu al iubirii? Dacă Dumnezeu ne iubește de ce ne lasă să suferim? De ce Dumnezeu nu intervine pentru ca viața noastră să nu cunoască nici un necaz? Nu este oare Dumnezeu atotputernic? Dacă El este atotputernic înseamnă că El poate să facă în așa fel ca viața noastră pe pământ - o viață relativ scurtă totuși - să nu cunoască nici un fel de necaz. În acest sens este adevărat că necazurile sunt la un anumit nivel o enigmă: într-o lume creată și guvernată de Dumnezeu, necazurile sunt într-un anume fel inexplicabile. De ce să suferim? De ce să cunoaștem decepția și tristețea necazurilor? Iată că necazul este un mister. Este un mister pe care vom încerca să îl elucidăm în această carte. Este adevărat că sunt mai multe cărți care adresează problema necazurilor și sunt din ce în ce mai mulți care consideră că atunci când ai un necaz ultimul lucru pe care vrei să îl faci este să începi să citești cărți pe această temă. Aceasta fiindcă atunci când omul are un necaz în nici un fel el nu mai vrea să citească pe această temă. Deși este mai greu de făcut, adevărul este că atunci când ne confruntăm cu un necaz voim alinare. Această alinare poate să vină și din lectura unor cărți ale unor sfinți părinți sau a unor teologi creștin ortodocși pe tema necazurilor. Când omul trece printr-un necaz el devine mult mai preocupat cu problema suferinței și a răului din lume. Acesta fiindcă una este să cunoști teoretic suferința și alta este să o trăiești pe propria piele. Iată de ce lectura acestei cărți considerăm că poate să aducă alinare. Avem nevoie de alinare când suntem în necazuri fiindcă numai așa vom găsi puterea de a lupta cu necazurile.²

Este adevărat că necazurile sunt crunte dar ceea ce trebuie să știm și ceea ce trebuie să conștientizăm este că ele nu îl au pe Dumnezeu cauză. În nici un fel nu trebuie să considerăm că Dumnezeu este cauza necazurilor. De cele mai multe ori cauza necazurilor suntem noi. Pentru mulți această afirmație poate să pară de necrezut. Cum să fim chiar noi cauza propriilor necazuri? Cine este omul care își face rău cu propria lui mână? Nici un om nu ar face aceasta. Adevărul este că foarte multe dintre necazurile cu care se confruntă umanitatea sunt propria creație a umanității. Trăim într-o umanitate care tinde să uite că Dumnezeu este un Dumnezeu al dreptății. Unii se vor întreba: ce legătură să fie între dreptatea lui Dumnezeu și necazurile cu care ne confruntăm care pot să fie atât de usturătoare și dureroase? Adevărul este că atunci când păcătuiam nu facem decât să încălcăm voia lui Dumnezeu. Încălcarea voii lui Dumnezeu aduce cu sine este adevărat și pedeapsa lui Dumnezeu. Ca să nu ne desprindem de Biblie vom da câteva exemple de încălcare a voii lui Dumnezeu și consecințele pe care le-a avut aceste fapte. Să ne aducem aminte de Vechiul Testament de timpul Sfântului prooroc Moise. Sfântul Moise primește de la Dumnezeu sarcina de a scoate poporul evreu din robia egipteană. Sfântul Moise merge și îi cere faraonului egiptean să lase poporul evreu liber. Faraonul refuză. Drept consecință Dumnezeu va lăsa mai multe

¹ Ioan C. Teșu, *Teologia necazurilor* (București, 1998).

² Realitatea este că necazurile vieții sunt cele care ne fac conștienți că această viață nu este raiul. Omul tinde să considere că viața de aici este singura pe care va ajunge să o cunoască și prin urmare ea este cea mai bună. Marea majoritate dintre noi uităm că această viață nu este raiul. După Biserica Creștin Ortodoxă viața de aici este numai una de traziție: este o viață spre rai sau o viață spre iad. Iată de ce necazul este unul care poate ajunge să ne copleșească. Totuși, deși ne copleșesc, necazurilor nu pot să ne biruiască deplin. Acesta fiindcă există și Dumnezeu. Pentru cei care sunt pesimiști, atunci când se confruntă cu un necaz se simte un fel de "catastrofă cosmică" în jurul lor. Pesimiștii sunt cei care ajung să confere proporții gigantice oricărui necaz pe care îl au. Acesta fiindcă ei văd trunchiat realitatea. Este adevărat că mai orice om ajunge să fie pesimist când are necazuri. Ceea ce nu trebuie să uităm este că după fiecare furtună va urma cerul senin. Prin urmare după fiecare necaz va veni și timpul bucuriei în viața noastră.

plăgi (pedepse) asupra Egiptului. Care au fost aceste plăgi (pedepse) și cum s-au manifestat ele? Plăgile au fost în special: broaștele râioase care au apărut în tot Egiptul și în palatul faraonului (moartea și putrezirea broaștelor râioase au produs pe duhoare cumplită în Egipt (Ieșire 7, 25-8, 11). La fel de bine egiptenii au fost loviți de păduchi, musca câinoasă, ciuma vitelor, vârsatul negru, piatra și focul, invazia lăcutelor, întuneric timp de trei zile și în cele din urmă moartea celor întâi născuți din tot Egiptul (Ieșire 11, 1-12, 36). Iată prin urmare că refuzul faraonului egiptean de a elibera pe evrei din robie în cele din urmă nu a rămas fără de consecințe. Dumnezeu a adus mai multe pedepse peste egipteni pe care ei nici nu considerau că este posibil să se abată asupra lor. Acest model al încălcării voii lui Dumnezeu este de fapt actual pentru toți dintre noi. Când încălcăm voia lui Dumnezeu care este Cel ce nea creat și Cel care ne proniază viața în cele din urmă atragem pedeapsa lui Dumnezeu. Așa se face că mai multe necazuri se abat asupra celor care nu vor să facă voia lui Dumnezeu și nici nu vor să trăiască după legile lui Dumnezeu.³

Este adevărat că Biserica Creștin Ortodoxă îl numește pe Dumnezeu Tatăl nostru al tuturor prin urmare cum poate acest Tată al nostru să ne pedepsească cu necazuri? Realitatea este că până și părinții noștri atunci când eram mici ne pedepseau. Cu toți ne aducem aminte de anii din copilărie când atunci când am făcut câte o boacăna părinții noștri ne-au pedepsit. Au făcut bine că ne-au pedepsit? Cu siguranță că da. Dacă părinții noștri nu ar fi fost mai duri cu educația și creșterea noastră probabil că azi am fi fost niște neisprăviți și niște oameni certați cu legea. Din afirmațiile de mai sus ceea ce trebuie să înțelegem este că asemenea unui tată iubitor Dumnezeu Tatăl ne pedepsește atunci când greșim fiindcă El vrea ca noi să ducem o viață dreaptă și frumoasă. Fiindcă este Dumnezeu, Tatăl nostru Cel ceresc știe mult mai bine ceea ce este bun pentru noi. Fiindcă suntem de multe ori încăpățânați ajungem să considerăm că numai ceea ce credem noi este convenient pentru noi. Dacă de exemplu un tată umblă cu fiul său printr-o pădure și fiul vede niște fructe otrăvite dar care arată bine la vedere și fiul îi cere tatălui să îi dea din fructele otrăvite, oare tatăl care știe că fructele sunt otrăvite îi va da fiului să mănânce din ele? Cu siguranță că nu și dacă fiul va insista probabil că tatăl îi va da și o palmă ca să înțeleagă că fructele otrăvite nu sunt bune pentru el. De ce să nu recunoaștem că asemenea cu acest fiu neascultător suntem și noi. Vedem lucruri din jurul nostru și nu stăm să ne întrebăm dacă ele sunt cu adevărat bune pentru noi. La fel de bine nici nu îl lăsăm pe Dumnezeu Tatăl să decidă sau să facă decizia finală despre ceea ce este bun pentru noi. Așa se face că Dumnezeu Tatăl atunci lasă să se abată asupra noastră un necaz și în cele din urmă ajungem să ne dăm seama că am încălcat voia lui Dumnezeu. Este clar că teologia creștin ortodoxă nu consideră că Dumnezeu Tatăl lasă necazurile să vină în viața noastră fără de nici un motiv sau fără de nici o cauză.⁴

Teologii creștin ortodocși au fost cei care au putut să constate după mai mult stadiu că necazurile care se abat asupra noastră sunt în mare în proporție cu păcatele pe care le facem. Dacă de exemplu facem păcate mari la un moment dat este posibil ca în viața noastră să se abată un mare necaz. Este adevărat că necazurile nu vin asupra noastră instantaneu și ele de multe ori cer un anume răgaz. Tot Vechiul Testament ne spune că oamenii din Sodoma și Gomora erau mari păcătoși (homosexualitatea era păcatul de căpătâi al sodomitelor și a gomoriților). Lucrurile au părut că nu se modifică în Sodoma și Gomora până într-o zi când Dumnezeu a poporât foc din cer și a ars aceste două orașe ale păcatului. La fel de bine și aici avem de a face cu o consecință a nerespectării voii lui Dumnezeu. Dacă sodomii nu ar fi ajuns la păcatele abominabile pe care le făceau probabil că nici un fel de pedeapsă de la Dumnezeu nu s-ar fi abătut asupra lor. Că necazul în viața omului de multe ori se bazează pe legea cauză efect ne-o spune și viața Sfântului prooroc Ilie. Pe vremea Sfântului Ilie regele și regina poporului ales renunță la crezul în Dumnezeu și încep să se închine unui zeu străin: Baal. Drept consecință Dumnezeu îl trimite pe Sfântul Prooroc Ilie să le spună lui Ahab și reginei sale Isabela că în Israel nu va mai ploua până nu se vor lepăda de idolul (zeul) Baal. Așa se face că timp de 3 ani și șase luni în Israel nu a mai plouat deloc. Iată prin urmare o pedesă pe care păcatele oamenilor au ajuns să a atragă asupra lor. Este

³ (Autor colectiv), *Sfinții părinți despre biruirea necazurilor* (Editura de suflet, 2016).

⁴ Să ne aducem aminte de prima pereche de oameni din istoria lumii Adam și Eva. Dumnezeu le-a spus că dacă vor încălca voia Lui de a cunoaște diferența dintre bine și rău vor muri și dimpreună cu ei toți urmașii lor. La instigațiile diavolului Adam și Eva încălcă porunca lui Dumnezeu. Așa se face că Adam și Eva ajung să sufere consecințele încălcării poruncii lui Dumnezeu: moartea lor și a tuturor celor care s-au născut din ei. Ceea ce voim să arătăm în următoarele rânduri este că Dumnezeu nu lasă niciodată necazuri în viața oamenilor fără de nici un motiv. Sunt mulți care când se confruntă cu necazuri mari în viața lor ajung să creadă că Dumnezeu este un sadic dar nu își fac în nici un fel un proces al conștiinței care să ajungă să îi conștientizeze unde au greșit în fața lui Dumnezeu și cum au încălcat porunca lui Dumnezeu. Realitatea este că Dumnezeu nu lasă nici un necaz în viața omului fără un motiv bine întemeiat. Mai toate necazurile cu care ne confruntăm au o cauză anume pe care trebuie să facem efortul să o identificăm.

adevărat că atunci când păcătuim și când încălcăm voia lui Dumnezeu de cele mai multe ori tindem să minimalizăm păcatul nostru. Aceasta fiindcă deși știm că am făcut un lucru rău considerăm în cele din urmă că totuși ceea ce am făcut este un lucru mic și nu va atrage cu sine pedeapsa lui Dumnezeu. Așa se face că de fiecare când ajungem să păcătuim și să încălcăm voia lui Dumnezeu ne găsim - ceea ce justiția denumesc - "circumstanțe atenuante." Ne minimalizăm păcatele fiindcă în sine de cele mai multe ori nu voim să ne pocăim. Sfinții părinți sunt de părere că dacă Adam și Eva s-ar fi pocăit de păcatul lor Dumnezeu i-ar fi iertat negreșit. Din contră, Adam și Eva au încercat să își găsească *circumstanțe atenuante* prin care să minimalizeze păcatul lor. Deși au trecut mai bine de 7000 de ani de la păcatul lui Adam și Eva realitatea este că omul nu s-a schimbat mult: când păcătuim voim să îi spunem lui Dumnezeu că am făcut o greșală mică și în nici un caz nu am făcut-o fiindcă am voit cu adevărat ci fiindcă nu eram conștienți de ceea ce am făcut.⁵

Despre un preot de parohie se spune că la un moment dat în timpul slujbei a ieșit la cădit. A cădit biserica și în momentul când a ajuns în dreptul unei femei care stătea în biserică pierdută în gânduri a trecut pe lângă ea fără să o cădească. După acesta preotul s-a dus și a tămâiat un scaun gol din biserică. Mai apoi preotul a intrat în altar. Femeia cu pricina a remarcat ceea ce a făcut preotul. După ce s-a terminat slujba femeia pierdută în gânduri s-a dus la preot:

- Părinte am să disuct ceva cu sfinția ta.
- Te ascult fiica mea.
- Am remarcat că ați făcut cădire prin biserică și pe mine nu m-ați tămâiat.
- Așa este fiica mea.
- Mai apoi am văzut că ați mers la scaunul soarei Ana care deși era gol l-ați tămâiat.
- Ai remarcat bine.

- Bine părinte, dar chiar sunteți supărat pe mine de nu ați voit să mă cădiți?
- Nu sunt supărat pe tine deloc fiica mea.
- Atunci de ce nu ați vrut să mă tămâiați?
- Din motive foarte bine întemeiate.
- Să le spuneți și mie ca să știu.
- Nu trebuie să fie bun psiholog să știi că tu erai numai cu trupul în biserică fiindcă cu mintea și cu sufletul erai pe altundeva pierdută în gândurile tale.

Femeia s-a roșit după care a continuat:

- Așa este. Dar atunci de ce ați cădit scaunul soarei Ana care nici ea nu era în biserică? Este corect ceea ce ați făcut?

- Este foarte corect și dacă îmi dai voie îți voi explica și de ce.
- Vă ascult. Chiar voia să știu de ce ați cădit un scaun gol.
- Sora Ana care acum trece printr-o boală grea și nu a putut să vină la biserică și deși nu a fost prezentă cu trupul, cu sufletul era tot la biserică fiindcă se roagă lui Dumnezeu cu putere să se facă bine.
- Voi părinte nu știam că lucrurile sunt chiar așa cum spuneți.
- Acum ești lămurită?
- Sunt și vă rog să mă ierați părinți de comportamentul meu. Promit că de aici înainte o să fie cu mintea și cu sufletul la slujbă.

Întâmplarea de mai sus nu este numai una care ne spune că aparențele înșală ci la fel de bine și că deși uneori trecem prin necazuri acesta nu înseamnă că ne-am separat de Dumnezeu. Am văzut din întâmplarea de mai sus că sunt cazuri în care deși un om nu este prezent cu trupul în biserică el poate să fie prezent cu sufletul. Prin urmare deși uneori suntem confrunțați cu necazuri nu înseamnă că sufletele noastre au fost biruite.⁶

Totuși, cum se face că de mai multe ori nu facem păcate și totuși necazurile ajung să se abată asupra noastră? Cum mai putem atunci să avem încredere în Dumnezeu? Am înțeles din cele de mai sus că este posibil să avem un necaz sau mai multe atunci când am comis păcate. Sunt mulți care după ce își cercetează conștiința

⁵ Vasilios Bacoianis, *Necazurile vieții* (Editura Tabor, 2011).

⁶ De fapt dacă este să gândim duhovnicește adevărul este că cele mai mari necazuri care se pot abate asupra sunt patimile și păcatele. Cei mai multe dintre noi nu tindem să considerăm păcatul și patima ca un necaz. Aceasta fiindcă nu suntem oameni duhovnicești. O boală, un copil care face probleme, un eșec în viața amoroasă pentru unii sunt adevărate catastrofe. Cei care sunt duhovnicești sunt cei care văd lucrurile altfel. Ei știu că păcatul și patimile sunt cele care îi fac să piardă raiul și prin urmare fac orice să evite patimile și păcatele. Iată prin urmare că oamenii duhovnicești au o vedere superioară asupra lucrurilor și sunt mult mai maturi în ceea ce privește raportarea lor la necazuri.

ajung la concluzia că nu au făcut păcate grele și totuși necazurile s-au abătut asupra lor. Este acesta o dovadă a dreptății lui Dumnezeu Tatăl? Adevărul este că nu. Sunt și unii care nu au făcut păcate și totuși necazurile nu i-au evitat și nici nu au stat departe de ei. Acești oameni ajung cu adevărat să fie traumatizați de ceea ce li se întâmplă. Când un om nu a făcut păcate mari și totuși se confruntă cu anumite necazuri este posibil ca el să sufere acesta din cauza păcatelor părinților. Două texte biblice sunt cât se poate de evidente în acest sens. Iată ce se spune la Ieșire 20, 4-5: “să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujești, că Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu zeos, care pedepsesc pe copii pentru vina părinților ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea și al patrulea neam...” Aparent versetele de mai sus se referă la păcatul idolatriei. La o citire mai atentă a versetelor putem afla că Dumnezeu pedepsește pe copii pentru vina părinților până la al treilea sau al patrulea neam. Verseul este cât se poate de explicit: sunt unii din arborele nostru genealogic care se poate să fie făcut păcate mari (ura de Dumnezeu este un păcat mare) și fiindcă păcatul lor este mare este posibil ca trei sau poate chiar patru generații să sufere pedeapsa lui Dumnezeu.⁷

Versetul de mai sus este cât se poate de clar: sunt păcate grave pe care cineva le poate comite care ajung să răsfrângă pedeapsa lui Dumnezeu Tatăl nu numai asupra celor care au comis acest păcat ci la fel de bine și asupra urmașilor acestora. Este ca și cum păcatul devine un fel de blestem de familie. Realitatea este că sunt și familii în care păcatul parcă este ereditar. Că păcatul este ereditar nu este nici o îndoială. Sunt multe cazuri de părinți alcoolici care au dat naștere la un copil care când a ajuns adolescent independent de voința lui a început să simtă nevoia de a se îmbăta. Acesta fiindcă alcoolismul era moștenit de la părinții lui. Același lucru pe care l-am găsit în Ieșire că Dumnezeu poate pepeși unele păcate ale părinților până la a treia sau a patra generație îl găsim repetat în Deuteronom 5, 8-9: “să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a celor ce sunt în cer, sau jos pe pământ, sau în apă și sub pământ. Să nu te închini lor, nici să le slujești, căci Eu Domnul Dumnezeu Tatăl sunt un Dumnezeu zeos, care pedepsește vina părinților în copii până la al treilea și al patrulea neam pentru cei ce mă urăsc.” Iată prin urmare că găsim faptul că de multe ori păcatele părinților și a strămoșilor pot să cadă și să afecteze pe cele ale copiilor și descendenților dintr-un anume neam. Așa se explică cum de multe ori apar necazuri în viața noastră fără să le găsim o cauză exactă. Este adevărat că sunt unii care ar putea să incline să creadă că acest fapt nu este drept. De ce să fie drept ca eu să ajung să sufăr pentru un păcat pe care l-am făcut bunicii sau străbunicii mei? Adevărul este că în această lume trăim fără să vrem într-un fel de cauzalitate. Se știe de exemplu că dacă stăm mai mult timp în jurul fumătorilor și noi ajungem să fumăm. Este ceea ce se denumește ca *fumatul pasiv*. Dacă unul dintre bunicii sau străbunicii noștri a fost un om rău și a făcut multe păcate este posibil ca aceste păcate să ne afecteze și pe noi. Cei mai mulți dintre noi am fi tentați să credem că evident un asemenea fapt nu este în nici un fel corect. Totuși, Dumnezeu vede lucrurile altfel. În neamul omenesc există înlanțuire sau mai bine spus funcționează și aici legea cauză-efect. Dacă strămoșii noștri fac păcate adevărul este că ele ajung să ne transimă o natură umană viciată. Aceasta fiindcă omul nu este numai propria lui personalitate ci la fel de bine este suma a ceea ce moștenește de la înaintașii lui.⁸

Am enunțat în rândurile de mai sus un fapt care este mai greu de acceptat de omul de azi care tinde să vadă lucrurile cât se poate de individual. Omul de azi consideră că numai ce ține strict de el este ceea ce intră în responsabilitatea lui. Am văzut că Dumnezeu nu privește lucrurile în sens individualist. De multe ori păcatele sunt cele care pot să se manifeste prin moștenirea genetică pe care o avem de la părinții noștri. Nu moștenim de la părinții noștri numai materialul genetic care ne definește ca persoane ci la fel de bine ajungem de multe ori să le moștenim păcatele sau virtuțile pe care aceștia au ajuns să se cultive. Așa se face că atunci când ei au cultivat păcate este posibil să lase copiilor și nepoților sau strănepoților lor o natură umană contaminată de păcat. Mai există vreo scăpate dintr-o asemenea situație? Mai mulți teologi creștin ortodocși ne spun că există. Prin rugăciune și prin post păcatele și patimile părinților pe care unii dintre noi ajungem să ne moștenim genetic pot să fie șterse și eradicate. Iată prin urmare că rugăciunea și postul și viața de asceză pot să tămăduiască arborele

⁷ Gottfried Wilhelm Leibniz, *Eseuri de teodicee: asupra bunătății lui Dumnezeu, a libertății omului și a originii răului* (Iași, 1997).

⁸ După cum există o lege a eredității care îi face pe copii să semene cu părinții lor la fel de bine există o lege a eredității spirituale care face ca anumite apucături ale părinților să fie moștenite de copii. Copii nu sunt chiar total imuni față de apăcaturile părinților. Ei primesc de la părinți și de la bunici și străbunici anumite păcate sau anumite virtuți. Iată cum Dumnezeu Tatăl este conștient de acesta și pentru acest fapt prin gura și mâna Sfântului prooroc Moise a voit să ne facă conștienți de această lege a eredității biologice și spirituale. Este bine să știm că ereditatea nu este numai una biologică ci la fel de bine și una spirituală. La fel de bine dacă părinții, bunicii și străbunicii noștri au fost oameni duhovnicești și oameni cu credință în Dumnezeu multe dintre aceste lucruri vor ajunge să le moștenească și copii. În plan gentic prin urmare copilul nu este tocmai un fel de *tabula rasa* o tablă goală pe care nu s-a scris nimic.

nostru genealogic. Este bine să știm că în nici un fel Dumnezeu nu este absurd și în nici un fel El nu lasă să vină asupra noastră necazuri și încercări fără de nici un motiv. Acesta fiindcă Dumnezeu ne iubște și vrea binele nostru. Sub nici o formă Dumnezeu nu vrea ca noi să ne chinuim fără de motiv. Pentru cei care atunci când sunt loviți de un necaz ajung să considere că Dumnezeu Tatăl este un sadic nemilos, le recomandăm să facă mai multe exerciții de introspecție duhovnicească sau cu alte cuvinte să se cunoască mai bine pe ei și arborele lor genealogic care după cum am arătat poate să fie cauza la mai multe dintre necazurile cu care ne confruntăm. Când necazurile ne asaltă nu trebuie să luăm în considerare posibilitatea de a ne sinucide cum greșit fac mulți ci din contră, posibilitatea de a supraviețui sufletește și duhovnicește. Acesta fiindcă în cele din urmă omul prin ființa lui este un un supraviețuitor. Cum mulți oameni duhovnicești au supraviețuit când au dat de necaz la fel de bine putem să facem și noi.⁹

CAPITOLUL 1

NECAZURI MICI ȘI NECAZURI MARI, ÎNCERCĂRI MICI ȘI ÎNCERCĂRI MARI

Prin urmare nu ne plac necazurile și este cât se poate de firesc să fie așa dar totuși ne confruntăm cu ele. Iată de ce trebuie să găsim modalități să luptăm cu necazurile fiindcă numai în acest fel în cele din urmă vom ajunge să învingem. Am vorbit în rândurile de mai sus despre faptul că în nici un fel Dumnezeu nu lasă fără de cauză sau fără de motiv necazuri asupra noastră. Acesta fiindcă Dumnezeu ne iubeste și vrea să ne mântuim. Sunt puțini cei care au remarcat că în povestea convertirii Sfântului apostol Pavel la creștinism Sfântul Pavel este lovit de un necaz: orbirea ochilor. Sfântul Pavel era după cum știm persecutor la creștinii și din proprie inițiativă a alcătuit un grup cu care să meargă la Damasc pentru a îi persecuta pe creștinii de acolo. Pe celebrul de acum drum spre Damasc îi se arată Iisus într-o lumină orbitoare. Lumina îl orbește pe Pavel fiindcă el făcea un lucru ce era potrivnic voii lui Dumnezeu. Deși mulți dintre noi am citit convertirea lui Pavel care este expusă în Biblie în cartea Faptele Apostolilor suntem puțini cei care ne-am oprit la orbirea lui Pavel. Pavel a orbit ca pedeapsă de la Dumnezeu fiindcă persecuta creștinii. Vederea îi va veni numai după ce se va converti la creștinism. Iată că avem un caz de orbire, un necaz de fapt, care a venit ca reacție la încălcarea voii lui Dumnezeu. Dacă vom sta și vom privi istoria lumii vom vedea că ea este plină de necazuri. Unul dintre primele și marile necazuri din istoria lumii a fost potopul cu apă de pe vremea lui Noe. Sunt mulți care citind Vechiul Testament ar putea să spună că Dumnezeu a dat dovadă de multă răutate când a luat decizia să piardă lumea prin potopul de apă. Atâtea vieți pierdute, atâtea victime, atâtea pagube materiale. Ptopul a șters cu sine orașe, sate, capitale, imperii și vieți de oameni. Ptopul din vremea lui Noe am putea spune că a fost un necaz mare fiindcă a cuprins toată lumea. Este greu pentru noi cei de azi care nu am trăit acele vremuri să ne dăm seama cum era să vezi toate orașele și satele învăluite și distruse de ape. Totuși Biblia este cât se poate de explicită și cât se poate de clară: Dumnezeu a îngăduit potopul nu fiindcă acest lucru i-a plăcut în mod expres ci fiindcă răutatea din lume devenise atât de mare că numai pierderea unei generații mai putea salva natura umană.¹⁰

Este evident că sunt necazuri mari care pot să afecteze sute de oameni sau poate milioane de oameni. Se cunosc în acest sens mai multe boli care pot să curme mai multe vieți umane. Se știe de exemplu că în evul mediu erau la modă ciuma și holera. Aceste boli făceau mii de victime fiindcă nu s-a găsit nici un remediu medical împotriva lor în evul mediu. Când izbugnea o ciumă ea făcea ravagii prin Europa și nu era nimic să o combată. Iată prin urmare că omul medieval era unul care s-a confruntat și el cu absurditatea necazurilor. Ciuma a fost cu adevărat un mare necaz în evul mediu. Este adevărat că în zilele noastre ciuma nu mai este un necaz fiindcă descoperirile din mediul medicinei au ajuns să găsească remedii împotriva acestor boli cumplite. După cum am spus ceea ce a putut să fie observat de mai mulți oameni duhovnicești era că ciuma apărea în general în evul mediu în cadrul societăților decadente în care oamenii nu mai țineau cont de voia lui Dumnezeu. Este posibil ca să fi murit de ciumă în evul mediu și unii oameni care erau nevinovați însă ceea ce trebuie să știm este

⁹ Adrina Papahagi, *Creștinul în cetate (manual de supraviețuire)* (Iași, 2017).

¹⁰ Calamitățile umane nu vin în acest sens fără de nici o explicație și fără de nici o logică. Ele vin fiindcă oamenii din prezent sau din trecut au făcut mai multe păcate și au răsturnat ierarhia valorilor pe care a lăsat-o Dumnezeu. Iată prin urmare că nu Dumnezeu a fost de vină fiindcă a lăsat potopul să vină peste lume. Pentru cei dintre noi care sunt mai sensibili putem să ne dăm seama că potopul a fost un necaz de mari proporții. Se estimează că numai 8 persoane de pe arca lui Noe au reușit să supraviețuiască potopului. Iată prin urmare că potopul a fost un necaz gigantic care a cuprins toată umanitatea. Deși necazul potopului a fost titanic și gigantic Dumnezeu a făcut în așa fel ca umanitatea să supraviețuiască. Noe face o arcă și se salvează. Așa se face că putem învăța că Dumnezeu este Cel care în mijlocul necazurilor poate să ajungă să ne facă să supraviețuim. Prin supraviețuire în cele din urmă putem să biruim necazurile.

că în ceea ce privește neamurile Dumnezeu are cu totul alte judecăți decât alte noastre. Știm că mai înainte de a fi distruse Sodoma și Gomora Sfântul patriarh Avraam are un dialog cu Dumnezeu referitor la faptul dacă va pierde Sodoma și Gomora dacă în ea se vor găsi câțiva drepti. De mai multe ori Sfântul Avraam mijlocește pentru Sodoma și Gomora însă adevărul este că în Sodoma și Gomora nu erau atât de mulți drepti care să fi făcut o diferență pentru ca Sodoma și Gomora să fi fost iertate. O întâmplare mai puțin cunoscută despre faptul că totuși Dumnezeu ține cont de prezența dreptilor în anumite societăți decadente o avem din anul 1453 când a căzut Constantinopolul sub turci. Sultanul Mahomed al II-lea după ce a cucerit Constantinopolul sătea în iatacul său când dintr-o dată a putut vedea în aer o mână care îi arăta toate cele cinci degete. Sultanul a rămas uimit de această viziune și a căutat mai mulți înțelepți locali care să i-o explice. Nici unul dintre turci nu a știut să i-o explice până când a venit un grec care i-a spus care a fost sensul vedeniei. Sensul vedeniei a fost că dacă în Constantinopol ar fi fost numai cinci creștini autentici Constantinopolul nu ar fi căzut sub turci.¹¹

Iată prin urmare că Dumnezeu nu îngăduie ca necazurile să vină asupra noastră fără de nici un motiv. Există o judecată și o înțelepciune a lui Dumnezeu care lasă ca anumite necazuri să se abată asupra unor popoare sau chiar asupra umanității din motive foarte bine întemeiate. Nu trebuie să ne îndoim de înțelepciunea lui Dumnezeu fiindcă Dumnezeu poate să schimbe răul în bine. Am văzut că în cazul Sfântului Pavel el a fost pedepsit de Dumnezeu cu orbirea. Dacă Sfântul Pavel nu s-ar fi creștinat este posibil ca el să fie rămas orb toată viața. Totuși, orbirea instantanee pe care a simțit-o Pavel nu a rămas fără de consecințe fiindcă Pavel se va convertii și în cele din urmă va devenii unul dintre cei mai mari sfinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe și ai creștinismului în genere. Este evident că Dumnezeu poate să răstoarne anumite situații care aparent par imposibile în câștig. Acest fapt a fost făcut în realitate cu Iisus. Iisus a cunoscut ceea ce este necazul indiferent de ceea ce spun mai mulți necredincioși și atei. În săptămâna patimilor Iisus s-a confruntat cu eșecul total și cu necazul în toată absuditatea lui. Ucenicii pe care îi învățase timp de trei ani l-au părăsit, evreii ierusalimitani care de Florii L-au primit cu ramuri de finic și au strigat tare: Osana, bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului; L-au găsit vrednic de moarte pe cruce, membrii sinedriului pe care Iisus îi învățase la vârsta de 12 ani când a vizitat templul de la Ierusalim i-au întors spatelul și se gândeau cum pot să îl omoare; soldații romani dintre care Iisus vindecase sluga unui sutaș erau gata să îl ducă la răstignire. Iată prin urmare că Iisus a știut ceea ce este omenește necazul. El care deși era om era la fel de bine și Fiul lui Dumnezeu. De fapt aceste necazuri ale lui Iisus au fost profetite cu sute de ani înainte de venirea lui Iisus în lume: “El a crescut înaintea Lui ca o odraslă slabă, ca un Lăstar care iese dintr-un pământ uscat. N-avea nici frumusețe, nici strălucire ca să ne atragă privirile și înfățișarea Lui n-avea nimic care să ne placă. Disprețuit și părăsit de oameni, om al durerii și obișnuit cu suferința, era așa de disprețuit că îți întorceai fața de la El, și noi nu L-am băgat în seamă. Totuși El suferințele noastre le-a purtat și durerile noastre le-a luat asupra Lui, și noi am crezut că este pedepsit, lovit de Dumnezeu și smerit. Dar El era străpuns pentru păcatele noastre, zdrobit pentru fărădelegile noastre. Pedepsa, care ne dă pacea, a căzut peste El și, prin rănilor Lui, suntem tămăduiți” (Isaia 53, 2-5). Totuși în cele din urmă Iisus v-a învia¹²

Sunt și necazuri care nu vin din păcatele noastre ci mai mult din răutatea celor din jur. Cu toții avem dușmani și ei voiesc să ne facă rău. Să ne aducem aminte în acest sens de infamul rege evreu Irod cel Mare care atunci când a aflat că s-a născut Mesia în regiunea Betleemului a început să se simtă amenințat de acest copil și a dat ordin să fie omorâți toți pruncii din regiunea Betleemului de până la doi ani. Tradițiile nu sunt de acord una cu alta. Tradiția creștin ortodoxă spune că ar fi fost omorâți undeva la 14000 de copii nevinovați, alte tradiții spun că ar fi fost mai puțini. Prima întrebare pe care unii ar putea să și-o ridice este: cum de nu a intervenit Dumnezeu cu nimic în acest masacru? Ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu a creat pe om cu libertate. Prin urmare omul este liber să aleagă dintre bine și rău în această lume. Că unii cum a fost regele Irod cel Mare au ales să facă răul nu înseamnă că Dumnezeu este responsabil pentru răul pe care ei l-au comis. Prin urmare nu

¹¹ Basile Tatakis, *Filosofia bizantină* (București, 2010).

¹² Sunt mulți care ar fi tentați să creadă că Iisus ca om nu a suferit nici un necaz. Acesta fiindcă în cele din urmă El era fiul lui Dumnezeu. Cum poate să treacă prin necazuri fiul lui Dumnezeu? Ei bine iată că Iisus a voit să ne ofere o pildă de supraviețuire în necazuri. Deși a suferit crucea pentru noi în cele din urmă El a înviat și a voi să ne spună prin aceasta să avem răbdare în necazuri fiindcă în cele din urmă vor venii și vremuri bune pentru noi. În acest sens este bine să știm că Dumnezeu este asemenea unui zidar care zidește case în rai. Pentru casele lui din rai de multe ori el trebuie să șlefuiască pietrele pe care le va folosi în construcție. Dacă este să ne gândim la șlefuirea piterelor este adevărat că acest proces poate să fie unul dureros pentru piteră dacă ele ar avea viață în ele. La fel de bine pentru a ne pregăti pentru rai este adevărat că Dumnezeu ne șlefuieste prin necazuri. Necazurile sunt cele care ne fac mai maturi, sunt cele care ne fac să gândim și să medităm mai mult, sunt cele care ne fac să devenim mai duhovnicești în cele din urmă.

putem să Îl învinovățim pe Dumnezeu Tatăl pentru crimele de pruncucidere comise de Irod cel Mare. A fost cu adevărat un mare necaz pentru mamele din jurul Betleemului care au ajuns să își vadă pruncii morți cu bestialitate de soldații regelui Irod cel Mare. Totuși, ceea ce trebuie să fim conștienți este că nu Dumnezeu a fost responsabil peste aceste acțiuni. Este bine să știm că mai înainte de a Îl învinovăți pe Dumnezeu de răul din lume mai întâi trebuie să știm care sunt cu adevărat cauzele acestui rău. Vom vedea că Dumnezeu a lucrat numai spre binele lumii și a umanității și niciodată în defavoarea lumii. Acesta fiindcă prin natura lui Dumnezeu este bun și urmărește binele. Iată de ce nu trebuie să Îl învinovățim pe Dumnezeu de genocidele pe care unii dintre liderii bolnavi mental ai lumii ajung să le comită. Mult prea ușor ajungem să Îl facem responsabil pe Dumnezeu de toate rele din lumea noastră. Este evident că o astfel de atitudine este puerilă și infantilă. Nu tot ceea ce are loc în lumea noastră Îl are ca și cauză pe Dumnezeu.¹³

Realitatea este că mai multe necazuri mari au loc în lumea noastră din ignoranță. Unul dintre cele mai cunoscute exemple este în acest sens cel al imperiului. O formă de organizare a vieții sociale și economice a lumii este imperiul. Știm în acest sens de mai multe imperii ale lumii: imperiul asirian, imperiul persan, imperiul lui Alexandru Macedon, imperiul roman, imperiul bizantin etc. Toate aceste imperii au voit să fie imperii care să domnească mult și bine. Unele dintre ele au avut o existență mai lungă și altele o existență mai scurtă. Totuși ceea ce s-a putut vedea în cazul imperiilor este dorința de putere și lăcomia de a stăpâni cât mai multe teritorii pentru a putea să fie exploatate de bogății. Deși au fost mai multe imperii și sunt mai multe imperii (Japonia din zilele noastre se consideră un imperiu) se pare că nici în zilele noastre umanitatea nu a învățat că imperiile sunt sortite eșecului și decăderii. Acesta fiindcă dorința de putere și bogății este una care este motorul principal al imperiului. Este adevărat că au fost și imperii care au lăsat în urma lor civilizație și cultură, însă sunt destul de puțini împărați care la nivel generic s-au remarcat prin civilizație și prin cultură. Marii împărați ai lumii de obicei au fost obsedați de putere și de bogății cât mai multe. Iată de ce după sute de ani putem observa că umanitatea nu a evoluat și nu a venit cu o idee mai bună decât cea de imperiu. Căderea imperiilor a fost întotdeauna un proces dureros: oameni care și-au pierdut locuri de muncă, crime de răzbunare, armate care au fost dizlocate, sărăcie, foamete, neliniște socială, instabilitate civică etc. Cu fiecare mare imperiu al lumii care a căzut au fost unii care au avut de suferit enorm. Unii au luptat pe câmpul de luptă pentru imperiu și au venit acasă la familiile lor invalizi și cu mâinile și picioarele tăiate. Ce necaz mai mare poți să ai când imperiul îți cere să mergi să lupți pentru el și când ajungi acasă aflii că imperiul pentru care erai gata să îți dai viața se destramă? Astfel de cazuri au fost mii în istoria lumii. Dezmembrarea unui imperiu a fost întotdeauna un proces dureros care a dus la decepții și deznădejde. Iată de ce este bine să nu ne lăsăm prea mult influențați de puterea politică a statului în care trăim. Adevărul este că sunt mulți oameni care nu vor să învețe din trecut și trăiesc efectiv dependenți de statele lor și mai ales de oamenii politici. Ar fi greșit să spunem că toți oamenii politici sunt malefici dar în mare mai toți politicienii sunt oameni guvernați de alte interese decât cele ortodoxe. Iată de ce este bine să știm să ne ferim de înșelăciunile care circulă în lumea politică.¹⁴

Viața socială poate să ne aducă multe necazuri. Acesta fiindcă de multe ori în țara în care trăim poate să apară o dictatură sau o tiranie. Sunt mai multe cazuri de tirani și de dictatori care au ajuns să își asuprească poporul. Să ne aducem aminte în acest sens de nume sonore ca: Noro, Caligula, Hitler, Stalin sau Mao Tzedung. Cu toții aceștia au ajuns să conducă țări și să tiranizeze populația. Secolul al XX-lea deși a fost un secol care a venit cu foarte multe descoperiri în domeniul științific și în cel tehnic a adus cu sine o violență și o bestialitate fără de precedent în istoria lumii. În cele două războaie mondiale care au existat în acest secol și-au pierdut viața milioane de oameni și milioane de familii au rămas fără de soți și tați. Poate că în nici un secol violența nu a ajuns la cote mai mari și mai periculoase ca în acest sens. Iată de ce trebuie să știm că necazurile sunt lucruri pe

¹³ Nicolae Steinhardt, *Dumnezeu în care spui că nu crezi* (București, 2000).

¹⁴ Omul simplu suferă o adevărată dramă atunci când vede că cel pe care l-a ales (votat) este cercetat pentru escrocherie, furt sau corupție. Acesta fiindcă omul simplu tinde să creadă că toată lumea este la fel de sinceră și cinstită ca el. Realitatea este cu totul alta. Sunt unii oameni politici care pentru a ajunge la vârf nu se dau înapoi de la nici un fel de metodă și de la nici un compromis. Iată de ce este bine să învățăm din istorie fiindcă dacă nu învățăm istoria ea tinde să se repete. Trebuie să avem elcțiunile făcute când vine vorba de bunăstarea țării din care facem parte fiindcă numai în acest fel vom reuși să nu fim înșelați și trași pe sfoară. Sunt mai puțini în zilele noastre cei care își mai aduc aminte de cazul martirilor români Horea, Cloșca și Crișan. Lumea tinde să considere că ei au fost doar autorii unei răscoale împotriva imperiului habsburgic. Sunt mai puțini cei care știu că Horia, Cloșca și Crișan au fost trădați. Ei au mers într-o delegație la Viena capitala imperiului pentru a cere împăratului micșorarea impozitelor. Împăratul fiind duplicitar le-a spus că problema se rezolvă, în timp ce autorităților din Budapesta le-a spus că pot să îi judece pe cei trei pentru trădare. Așa se face că în cele din urmă Horia și Cloșca a fost omorâți prin tragerea pe roată (din frică se pare că Crișan s-a sinucis).

care de mai multe ori minți malefice din lumea politică pot să le aducă peste lume sau peste anumite țări în particular. Nu trebuie să avem nici un semn de întrebare în acest sens fiindcă în toate epocile istoriei s-au găsit tirani care să își tiranizeze supuși. Pentru o țară un tiran este cu adevărat un mare necaz. Acesta fiindcă el înfometează, torturează pe cei care i se opun, distruge vieți nevinovate, extermină prin munci pe cei mici și fără de ajutor. Toate aceste fapte sunt cele care ne spun că trebuie să facem o distincție dintre necazurile mici și necazurile mari prin care trecem. Acesta fiindcă în cele din urmă există o anumită gradație a necazurilor și este bine să fim conștienți de ea. Tiranii prin faptele lor sunt un necaz pentru noi și pentru conașionalii noștri. Acesta fiindcă ei având putere multă pot să ne lovească acolo unde ne doare cel mai mult. Este evident că nici un tiran nu va recunoaște că este tiran dar în cele din urmă faptele lui sunt cele care ne spun despre care este adevărata lor personalitate. Iată de ce atunci când în țara în care trăim se instalează o tiranie nu putem să stăm cu mâinile în sân și trebuie să găsim modalități de supraviețuiri.¹⁵

O tânără, care se îndrăgostise de un tânăr și nu știa dacă el o vrea, a venit la Cuviosul Porfirie Bairaktaris și i-a spus:

– Părinte, vreau să mă căsătoresc cu cutare.

Atunci Cuviosul i-a răspuns:

– Vei face rugăciune și voi face și eu la cutare oră. Ne vom ruga amândoi pentru el și dacă va vrea Dumnezeu, îl va lumina.

Și au făcut multă rugăciune și ea și Cuviosul Porfirie, iar acel bărbat, la acea oră, simțea ceva în inima sa. Simțea o căldură, un val de dragoste, o bucurie, ceva...

După o vreme merge la Cuviosul Porfirie (căci și el îl cunoștea) și-i spune:

– Părinte, în ultima vreme ceva se întâmplă cu mine. În fiecare zi la cutare oră, simt ceva în inimă.

– Ce simți?, l-a întrebat Cuviosul.

– O căldură, o dulceață, o amorțală. Ceva se întâmplă. Și vreau să vă spun și altceva, părinte. Acum când am venit aici să mă spovedesc, afară am văzut o tânără așteptând. Nu știți, este căsătorită? Mi-a făcut o deosebită impresie.

– Vom vedea, i-a spus Cuviosul. O vei cunoaște și vei vedea.

Și în cele din urmă, așa cum v-ați dat seama, s-au căsătorit. Cum au izbutit? Căci tânăra nici nu i-a vorbit, nici nu și-a pus rațiunea și nici istețimea ei la lucru. Adică istețime a pus, însă o istețime de tip duhovnicesc. Nu a acționat omenește. Nu a acționat cu măiestria lumească, ci prin rugăciune. Lucruri practice, nu-i așa? Și Cuviosul Porfirie a făcut o familie frumoasă prin rugăciunea sa și a tinerei care a mers să se spovedească la el.

Întâmplarea de mai sus vine să ne spună un fapt fundamental: rugăciunea este un lucru activ în lumea noastră și mai ales rugăciunea oamenilor cu viață sfântă. Pentru mai multă lumea a nu avea reușită în viața amoroasă este cu adevărat un mare necaz. Este adevărat că eșecul în viața amoroasă poate să fie un necaz fiindcă ea este cea care îl face pe om să nu mai fie în comuniune ci să guste din gustul amar al singurătății. Singurătatea este amară și pentru acesta ea este un necaz.¹⁶

Este evident prin urmare că trebuie să fim cât se poate de atenți cu necazurile celor din jurul nostru fiindcă acesta este o datorie creștinească. În zilele noastre sunt necazuri care ajung să primească proporții naționale și internaționale. Trăim într-o lume cu probleme și sunt din ce în ce mai puțini cei care consideră că implicarea lor ar putea să scutească lumea de necazuri. Adevărul este că dacă fiecare dintre noi am pune mai mult suflet în necazurile cu care se confruntă societatea din jurul nostru cu siguranță că ar trăi într-o lume mai bună și mai fericită. Lipsa de implicare în lumea din jurul nostru este ceea ce face ca necazurile cu care ne confruntăm să fie mult mai grele și mai greu de suportat. La fel de bine poate cele mai cumplite necazuri sunt cataclismele naturale. Să ne aducem aminte de falnicul oraș Pompei. Pompei a fost un oraș din Italia antică ce era lângă un vulcan. Într-o zi vulcanul a izbucnit și a înghițit tot Pompeiul. Este numai un exemplu dintre sutele de dezastre care au avut loc în lumea noastră. Fie că vorbim de vulcani, de cutremure, de uragane, de secete și de inundații de multe

¹⁵ Konstantin V. Zorin, *Ce li se ascunde tinerilor. Ispitele și bolile acestui veac* (București, 2013).

¹⁶ Singurătatea este o maladie a secolului nostru. Acesta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți oameni singuri. S-a ajuns până acolo că în Marea Britanie s-a întemeiat chiar un minister care se ocupă cu problema singurătății. Acesta fiindcă birtanii sunt oameni care se simt din ce în ce mai singuri. Este cu adevărat un necaz să nu reușești să îți găsești un soț sau o soție pe măsură și să trăiești ca un rătăcitor pe pământ. Realitatea este că lumea de azi devine din ce în ce mai insensibilă la problema singurătății. Aceasta fiindcă omul de azi este mai mult interesat numai de propria lui persoană. Uităm mult prea ușor că avem o natură umană în comun și suntem cu toții fii aceluași Tată ceresc. Iată de ce trebuie să fim mult mai atenți cu problema singurătății. Acesta fiindcă ea face din ce în ce mai multe victime în lumea noastră. Trebuie să căutăm să îi facem pe cei care sunt signuri să se bucure de pritenia noastră fiindcă și el la rândul lor atunci când siguația o va cere vor ajunge să ne ofere ajutorul și susținerea lor.

ori ele ajung să distrugă lumea din jurul nostru. Sunt mii de familii care în urma unei inundații au ajuns să își piardă în numai câteva ore agonisirea de o viață. Iată că avem și aici de a face cu necazuri mari. Cum se face că Dumnezeu îngăduie dezastrele naturale să vină peste unii oameni care sunt nevinovați? Ce priveliște mai răvășitoare poate să fie aceea de a își vedea casa mistuită de flăcări de un incendiu pe care în nici un fel nu l-ai prevăzut? Nu este Dumnezeu prea curd cu noi? El despre care Biserica Creștin Ortodox spune că este iubire desăvârșită. Este foarte adevărat că multe ori dezastrele naturale ne fac să ne întrebăm dacă lui Dumnezeu chiar îi pasă de noi? Adevărul este că lui Dumnezeu îi pasă de noi însă noi suntem cei care privim lucrurile mult prea îngust și mult prea închistat. Am citit undeva de un deținut care a fost condamnat să trăiască într-o celulă întunecoasă și singur. Singura lui consolare era o bucată de marmură pe care o atunca în față și așa se mai delecta. Într-o zi deținutul a aruncat bucățile de marmură în sus. Spre surprinderea lui bucățile de marmură nu s-a mai întors în jos. Deținutul a crezut că bucățile de marmură i-a fost luată de un gradian. Fiindcă acea bucată era singura care îi ținea de urât, deținutul a făcut o criză de isterie și a înnebunit. După ce a fost scos din celulă pentru a fi internat la un spital de boli mintale, un gardian a putut vedea o bucată de marmură prinsă într-o mare pânză de paianjen întinsă deasupra celei. Gardianul a luat bucată de marmură și a aruncat-o jos.¹⁷

Care este morala întâmplării de mai sus? Morala este că asemenea deținutului care stătea în semiîntuneric, când trecem prin necazuri sau încercări nu mai privim la Dumnezeu? Nu mai avem răbdare să primim răspuns de la Dumnezeu. Chiar și Iisus trecut printr-un moment greu pe cruce care L-a făcut să strige: Dumnezeu Meu, Dumnezeul Meu de ce M-ai părăsit?¹⁸ La fel cu deținutul noi nu mai voim să fim atenți cu care sunt cu adevărat judecățile lui Dumnezeu în situații critice și de extremă. Acesta fiindcă considerăm că numai cum vedem lucrurile este în cele din urmă și cum ele sunt în realitate. Realitatea adevărul este că nu o stabilim noi ci Dumnezeu. De multe ori judecățile lui Dumnezeu nu sunt ca judecățile noastre. Iată ce spune în acest sens Sfântul prooroc Isaia: “căci gândurile mele nu sunt ca gândurile voastre și căile mele ca ale voastre-zice Domnul. Și cât sunt de departe cerurile de la pământ, așa de deaparte sunt căile mele de căile voastre și cugetele mele de cugetele voastre” (Isaia, 55,8-9). Este clar că atunci când vorbim despre Dumnezeu trebuie să fim conștienți că avem de a face cu o judecată și o gândire superioară cu a noastră ce trebuie să așteptăm să ni se descopere sau reveleze. O poveste în acest sens mai puțin cunoscută este una pe care o avem din Grecia, țară majoritar creștin ortodoxă. În această țară a existat o femeie mamă a doi copii care a ajuns să se confrunte cu necazul în toată hodoșenia lui: i-a murit un băiat și mai apoi i-a murit și al doilea. Femeia era devastată de durere și îi cerea lui Dumnezeu să îi ia zilele fiindcă viața ei nu mai avea sens. Totul a fost așa până când în viața femeie a apărut un părinte cu viață sfântă. Acesta a venit la femeie și i-a spus că judecata lui Dumnezeu de a lua viața celor doi copii este mult mai bună decât plângerea ei. Femeia a întrebat de ce. A putut vedea că dintr-o dată dintr-un tablou de pe perete care îi reprezenta pe cei doi copii aceștia s-au desprins ca prin minune și ceea ce a fost și mai trist a fost că au început să se bată unul cu altul. S-au bătut atât de rău că unul l-a ucis pe altul și cel ucis cu ultimele puteri l-a ucis pe celălalt. La final ambii copii au murit. Femeia a întrebat pe părintele cu viață sfântă care este sensul actei viziuni? Atunci părintele a lămurit-o și i-a spus că dacă cei doi copii ar fi trăit ei s-ar fi îndrăgostit de aceeași femeie și din gelozie ar fi ajuns să se ucidă unul pe altul. Dacă ar fi făcut așa ambii și-ar fi pierdut mântuirea. Așa că Dumnezeu a îngăduit ca ei să moară și în acest sens să ajungă să câștige mântuirea.¹⁹

Prin urmare necazurile pot să fie mai mari sau mai mici dar în orice caz trebuie să știm că ele nu sunt fără de motiv și fără de explicație și ele au un sens în fața lui Dumnezeu. Fiindcă suntem de multe ori indiferenți când vine vorba de Dumnezeu este adevărat că pentru noi rămâne un mister de ce Dumnezeu îngăduie în unele cazuri ca dezastrele naturale să se abată asupra noastră. Necazurile sunt cele care pot să ne facă să orbim în a Îl mai vedea pe Dumnezeu. Acesta fiindcă unii sunt atât de atașați de această lume că nu vor să știe nimic despre Dumnezeu. Teologii creștin ortodocși ne spun că lumea noastră nu are un scop în sine ci mai mult scopul pentru care a fost creată această lume este să ne ducă la Dumnezeu. Prin urmare menirea lumii nu este de a fi o

¹⁷ James C. Dobson, *When God doesn't make sense* (Tyndale Momentul, 2012).

¹⁸ Unii consideră că aici Iisus a citat din Psalmul 21, 1: “Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, ia aminte la mine, pentru ce m-ai părăsit? Departe sunt de mântuirea mea cuvintele greșelilor mele.”

¹⁹ Creștinii ortodocși sunt cei care trebuie să fie un exemplu de viață duhovnicească pentru cei care nu cred în Hristos sau cred în Hristos dar cred strâmb: acesta fiindcă creștinii ortodocși sunt cei care știu că cea mai importantă faptă după care trebuie să tânjească în această lume este mântuirea. Când privim lucrurile din prisma mântuirii este adevărat că nu mai putem în nici un fel să vedem realitatea superficială și numai la suprafață. Acesta fiindcă creștinul ortodox știe că trebuie să se mântuiască și nu există nimic mai important în viața lui decât mântuirea. Trebuie să tindem la mântuire și să ne dăm seama că ea este un lucru care nu se câștigă ușor. La drept vorbind ce sunt câteva necazuri temporale comparativ cu o veșnicie feicrită pe care o aduce mântuirea? Fără doar și poate că judecând așa creștinii ortodocși sunt mult mai întârșiți în necazuri decât necreștinii și ateii care nu cred în viața de apoi.

entitate cu scop în sine ci mai mult de a fi un mediu care să ne ducă în cele din urmă la Dumnezeu. Pentru aceasta este mai bine să credem în Dumnezeu decât în propria noastră rațiune care are tendința de a se lipsii exclusiv numai de această lume și de a vedea numai ceea ce ține de ea. Creștinismul ortodox prin exemplele sfinților și a părinților duhovnicești este unul care ne face să ne lărgim perspectivele și să ne dăm seama că nu numai prin raportarea la noi înșine și la lumea în care trăim ajungem să pătrundem sensul profund a dezastrelor naturale pe care le putem vedea în lumea noastră. Biblia ne spune că poporul din vremea lui Noe a fost îngăduit de Dumnezeu fiindcă oamenii din vremea lui Noe erau predispuși numai la răutate și la malițiozitate. Iată prin urmare că este posibil ca Dumnezeu și în zilele noastre să lase unele dezastre naturale pentru a pedepsi păcatele unora dintre noi. Este adevărat că aceasta nu se aplică în toate situațiile dar trebuie să luăm această posibilitate în calcul. Răutatea și păcatele oamenilor sunt cele care de mai multe ori îl determină pe Dumnezeu Tatăl să lase ca unele dezastre naturale să aibă loc. Sunt mulți care când are loc un dezastru natural își aduc aminte de Dumnezeu Tatăl și se întorc cu toată inima spre El.²⁰

Prin urmare este bine să știm că deși pentru noi necazurile nu au nici o logică și sunt absurde ele sunt totuși privite în alt fel de Dumnezeu. Dumnezeu lasă ca unele necazuri mai mici să treacă peste noi pentru a ne proba credința și încrederea pe care o avem în El. Unii evident că ar putea să obiecteze în fața unei asemenea afirmații. Cum adică Dumnezeu să ne lase să trecem prin încercări din moment ce El este iubire și bunătatea în persoană? Adevărul este că trebuie să avem credință în Dumnezeu nu numai în vremuri bune ci la fel de bine și în vremuri rele. Că Dumnezeu lasă uneori încercări să vină asupra noastră ne-o spune înseși viața Domnului Iisus Hristos fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea oamenilor. Iisus a fost ispitit de diavol (cel rău) în pustia Carantaniei. Aici cel rău a voit să îl atragă pe Iisus de partea Lui promițându-i toate împărățiile lumii dacă o va face.²¹ Prin urmare Iisus trece printr-o întreită ispitire mai înainte de a își începe propovăduirea. Este evident că necazurile sunt de multe ori încercări care sunt lăsate de Dumnezeu pentru a fortifica credința oamenilor. După cum trebuie să avem credință în Dumnezeu în timpuri bune la fel de bine trebuie să avem credință în Dumnezeu și în timpuri rele. Adevărul este că sunt mulți care nu vor să accepte aceasta. Nu vor să accepte fiindcă ei consideră că sunt datori lui Dumnezeu cu credință numai când totul este bine și frumos în viața lor. Aceasta indică faptul că credința lor este una slabă și superficială. Într-un cuplu de exemplu lucrurile nu sunt întotdeauna în roz. Vim vremuri în care iubirea celor doi va fi pusă la încercare. La fel de bine este și cu necazurile care vin peste noi. Ele sunt un fel de teste care ne arată unde ne poziționăm în raport cu Dumnezeu. Ține foarte mult de noi dacă vom trece aceste teste. După cum am spus marea majoritate a celor care trec prin necazuri tind să își piardă credința în Dumnezeu. Sunt unii care pentru a zi de necaz sunt gata să uite 30 sau 40 de ani de viață în bunăstare pe care au primit-o de la Dumnezeu. Iată de ce trebuie să știm că nu trebuie să reușim la credința în Dumnezeu când avem necazuri. Acesta fiindcă la fel de bine necazurile sunt trecătoare. Ele sunt perioade întunecate dar în cele din urmă vor trece și vremurile bune vor reveni la noi.

Bolile care vin peste noi la fel de bine pot să fie necazuri. Sunt în acest sens boli mici și boli mari. Este bine să știm că boala este fără doar și poate un lucru care este menit să ne aprofundeze credința. Acesta fiindcă boala ne face conștienți că sănătatea este un lucru care vine de la Dumnezeu. Când bolim tindem să uităm de Dumnezeu dar la fel de bine sunt și mulți care numai când au o boală își aduc aminte de Dumnezeu. Prin urmare boala poate să aibă și un rol pedagogic. Ea ne face să ne aducem aminte de Dumnezeu. Este adevărat că boala poate să fie o încercare extremă. Sunt mai mulți care când se îmbolnăvesc își aduc aminte de cât de fragilă este viața umană. După cum am spus sunt boli mici și boli mari. Bolile mare sunt cu adevărat teste de credință în Dumnezeu. Nu puține au fost cazurile celor care când au trecut printr-o boală mare au ajuns să creadă în Dumnezeu cu și mai multă putere. Acesta fiindcă Dumnezeu poate să vindece. Sunt cunoscute în lumea ortodoxă mai multe cazuri de bolnavi care s-au vindecat prin credința în Dumnezeu. Aceasta fiindcă credința în Dumnezeu este un prieten bun în vremuri de boală. Inițial Dumnezeu nu a intenționat boala în lumea noastră. Creștinismul ortodox susține că boala este produsul păcatului strămoșesc al lui Adam și Eva care a permis ca

²⁰ Tatiana L. Sisova, *Când copilul nu ascultă* (București, 2015).

²¹ Este adevărat că sunt mai mulți care au obiectat în ceea ce privește pretențai diavolului din episodul biblic că el are stăpânire peste toate împărățiile lumii. Acesta fiindcă este evident că nu putem să fim siguri că aceste împărății i-au fost date lui. Dacă i-au fost date lui de cine i-au fost date? De Dumnezeu? Puțin probabil fiindcă Dumnezeu este atotputernic și poate să domnească peste toate împărățiile lumii. Sunt mai mulți comentatori care afirmă că atunci când diavolul i-a spus lui Iisus că dacă i se va închina lui îi va dăruia în schimb toate împărățiile lumii el de fapt a mințit. A mințit fiindcă nu se poate demonstra că toate împărățiile lumii i-au fost date lui. Este adevărat că la vremea lui Iisus cea mai mare parte dintre regii și împărații lumii erau păgâni. Aceasta însă în nici un fel nu poate să ne certifice însă că împărățiile lumii erau în posesia diavolului. Iată că diavolul se dovedește mincinos în acest sens.

bolile să între în lumea noastră. Iată prin urmare că boala poate să aibă o cauză duhovnicească. Acesta fiindcă boala este fără doar și poate o corupere a naturii umane. Fiindcă Iisus a reușit să nu fie contaminat de coruperea păcatului El a și putut cu puterea lui sfântă să vindece mai multe boli. Așa se face că Noul Testament relatează mai multe boli pe care le-a vindecat Iisus. Oricum când avem de a face cu cancerul fără doar și poate că avem de a face cu o boală mare. Marii savanți ai medicinei se luptă de mai multă vreme cu cancerul și în vremurile noastre sunt mai multe forme de cancer care dacă sunt găsite într-o formă incipientă pot să fie vindecate. Iată de ce este bine să știm că bolile nu vin de la Dumnezeu fiindcă Dumnezeu nu se bucură când suferim ci ele sunt produsul păcatului. În primul rând după cum am spus de păcatul strămoșesc al lui Adam și Eva și mai apoi de păcatele individuale pe care le facem noi.²²

Că nu Dumnezeu este autorul necazurilor care se abat asupra noastră ne-o spune divorțul. De ce divorțează oamenii? Este o întrebare la care cu greu se poate oferi un răspuns plauzibil. Divorțul are loc din ce în ce mai frecvent în lumea noastră și mai ales în lumea creștin ortodoxă. Este trist să vedem cum cupluri care și-au jurat unul altuia iubire eternă în cele din urmă la numai câțiva ani după căsătorie ajung la concluzia că nu mai pot să trăiască sub același acoperiș. Așa se face că oamenii divorțează. Ceea ce trebuie să știm este că atunci când un cuplu care nu are copii divorțează este un necaz mai mic, dar când cuplul care divorțează are copii este fără doar și poate un necaz mai mare. Este un necaz mai mare fiindcă copii suferă enorm atunci când părinții lor divorțează. Sunt cazuri de copii care au rămas cu traume pe tot parcursul vieții lor fiindcă au divorțat. Iată de ce trebuie să știm că divorțul este un necaz și este un necaz și mai mare când în joc sunt și copii. Adevărul este că sunt din ce în ce mai mulți aventurieri sentimentali în timpurile noastre pentru care divorțul este o simplă formalitate. Este o formalitate fiindcă aceste persoane nu sunt conștiente de implicațiile duhovnicești și religioase ale căsătoriei. Căsătoria este o instituție care a fost lăsată de Dumnezeu pe pământ pentru înmulțirea și perpetuarea sepciei umane. Iată de ce este bine să știm că iubirea din cuplu este un fapt ce este binecuvântat de Dumnezeu și plăcut Lui. Totuși oamenii divorțează fiindcă din cauza propriei lor lipse de credință ajung să nu mai țină cont de sensul căsătoriei așa cum a fost ea lăsată de Dumnezeu. După cum am spus divorțul este un necaz mare când în ele sunt implicați copii mici. Acesta fiindcă acești copii vor ajung să fie lipsiți de ceea ce au nevoie cel mai mult: iubirea paternă sau maternă. Este adevărat că pentru mai multă lume din zilele noastre lipsa unui părinte în creșterea copiilor nu este o problemă. Nu este o problemă fiindcă unii după ce s-au iubit destul de mult ajung să nu mai iubească de loc. Este ca și cum soba dintr-o încăpere nu mai are foc în ea fiindcă nu mai mai pus pe foc lemne.²³

Ca să recapitulăm: ceea ce am voit să demonstrăm în rândurile de mai sus este că există o diferență sau mai bine spus o gradație în divorț: una este să divorțezi când nu ai copii și alta este să divorțezi când ai copii. Când nu ai copii și divorțezi necazul este mai mic. Când ai copii și divorțezi necazul este mai mare. Trăim într-o epocă în care fiindcă societatea este puternic îmbibată de erotism ajungem să privim căsătoria ca un simplu act civic. Așa se face că pentru marea majoritate dintre noi căsătoria nu mai este este un act sacru și nu mai are nici un fel de implicații religioase. Pentru mulți din zilele noastre căsătoria este pur și simplu o formalitate. De ce să nu spunem că rămânem uneori mirați de ușurința cu care marile vedete de la Hollywood divorțează și se recăsătoresc din nou? Este ca și cum căsătoria și recăsătoria nu este nimic altceva decât a schimba niște haine învechite. Ceea ce trebuie să știm este că fără doar și poate căsătoria este mult mai mult decât a schimba niște haine învechite. Este așa fiindcă în căsătorie omul trebuie să ajung să exploreze ce este cu adevărat “taina iubirii.” Iubirea este o taină care are atât de multe ipostaze câte persoane sunt în această lume. Cu toții avem nevoie să iubim și să fim iubiți. Este una dintre cele mai elementare nevoi ale omului. Ceea ce este mai trist este că am ajuns să trăim într-o lume obsedată de sex în care copii nu mai sunt doriți și sunt considerați o povară. O căsătoria care s-a fondat pe nevoia de a face sex fără doar și poate că nu va dura mult. Nu va dura mult fiindcă ei îi lipsește un lucru fundamental: iubirea agapică. La fel de bine este adevărat că în zilele noastre mai multe

²² Jean Claude Larchet, *Teologia bolii* (Sibiu, 1997).

²³ Sunt puține cazurile în care părinții după ce au dat naștere al unul sau mai mulți copii ajung să decidă că este bine să se tolereze unul pe altul de dragul copiilor și în acest sens să nu divorțeze. Acesta fiindcă după cum am spus în zilele noastre este din ce în ce mai la modă ca părinții cu copii să divorțeze și să își vadă de viața lor pe căi separate. Acesta fiindcă după cum am spus în zilele noastre lumea tinde să privească mariajul ca un simplu acord secular fără de nici o implicație religioasă sau a credinței. În acest acord este adevărat că părinții nu au nici un fel de responsabilitate în fața lor pentru creșterea copiilor. Nu au nici o responsabilitate fiindcă acești părinți nu cred că vor da răspuns de modul în care și-au crescut copii. Adevărul este cu totul altul. Părinții sunt reponsabili în fața lui Dumnezeu de modul în care își cresc copii. Acesta fiindcă copii sunt cei care trebuie să învețe primul electii de viață de la părinții lor. Ori dacă părinții divorțează cum să mai învețe și de unde să mai învețe?

căsătorii care s-au fondat pe nevoia de sex și pe atracția erotică dintre parteneri duc în cele din urmă la avort. Părinții care nu se văd pe sine decât simple obiecte sexuale în mod reciproc nu simt nevoia să aibă copii. Nu simt nevoia fiindcă ei sunt persoane care nu știu ce înseamnă maternitate și paternitate. Așa se face că în cele din urmă avortul este una dintre cele mai rapide soluții atunci când când în cuplu intervine o sarcină. Divorțul este un necaz pentru mulți dintre semenii noștri. Este adevărat că sunt mulți care deși nu au reușit să își găsească iubirea vieții la prima căsătorie vor ajunge să o găsească la a doua sau la a treia căsătorie. Biserica Creștin Ortodoxă acceptă numai trei căsătorii ca fiind canonice. Ceea ce s-a putut remarca este că acolo unde soțul și soția au în spate o puternică viață religioasă divorțul nu mai este privit ca o soluție. Din contră, când soțul și soția sunt ambii ancorați în viața bisericii ei ajung să treacă este “nepotrivirile de caracter” dintre ei (una dintre cele mai folosite cauze pentru divorț în zilele noastre este nepotrivirea de caracter).²⁴

O altă sursă de necaz este războiul. De ce considerăm că războiul este un necaz? Războiul este un necaz fiindcă el este cel care ajunge să curme mai multe vieți. Este trist când bărbatul dintr-o anume familie este chemat la război și pleacă de acasă pentru ca de multe ori să nu se mai întoarcă. Sute de mii de vieți umane au fost luate pe câmpurile de luptă ale lumii. Acesta fiindcă sunt din ce în ce mai multe conflicte în lumea noastră. Oamenii nu mai pot să trăiască în armonie și în înțelegere unii cu alții și prin urmare recurg la război. Este adevărat că în sens creștin ortodox războiul este o anomalie. Acesta fiindcă el nu te mai face să fi capabil să îți eviți sau să fie indiferent față de cel pe care îl disprețuiești în cele din urmă trebuie să te răzbuni. Că războiul este de multe ori o formă de răzbunare nu este nici o îndoială în acest sens. Pentru unele popoare dorința de răzbunare este atât de mare ei nu mai țin cont de nimic. Dacă privim la istoria umanității în genere vom rămâne uimiți de cât de multe războaie au avut loc. Războiul este un necaz și nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens. Este un necaz mai mare pentru unii și mai mic pentru alții. Pentru popoarele care prin etnia lor sunt pacifiste războiul este un necaz mare. Pentru popoarele care prin etnia lor sunt războinice războiul este un necaz mai mic și unul care poate să fie trecut cu vederea. Iată prin urmare că percepția asupra războiului diferă de la popor la popor. În mare țările mai mari și cu mai multă populație sunt mult mai predispuse la război fiindcă ele știu că au mult mai multe șanse să îi oprească pe cei mai mici și mai slabi. Iată de ce în cele mai multe cazuri războiul nu este o dovadă de tărie de caracter ci mai mult o dovadă de slăbiciune. Este o dovadă de slăbiciune fiindcă ceea ce istorii și oamenii de știință au remarcat este că umanitatea ajunge să prospere în vremuri de pace și la fel de bine ajunge să decadă în timpuri de război. Pentru cei fără de minte războiul este singura soluție pentru a rezolva un conflict. Aceștia nu consideră în nici un caz războiul ca un necaz. Din contră, fiindcă nu mai minte ei sunt de părere că în cele din urmă vor ajunge să învingă dușmanii și oponenții lor.²⁵

Acolo unde apare “mentalitatea războinicului” trebuie să știm că este un necaz. Sunt mulți tineri din zilele noastre care consideră că a fi un războinic adevărat și veritabil este cu adevărat o calitate și o virtute. Este o calitate și o virtute fiindcă în acest fel războiul este cel care dă dovadă de curaj. Pentru cei mai mulți dintre războinicii (mai mult sau mai puțin închipuiți) din zilele noastre a fi războinic este o dovadă de curaj. Este o dovadă de curaj fiindcă în acest fel în cele din urmă războinicul ajunge să își demonstreze superioritatea lui asupra celorlalți din jur. Să fie lucrurile chiar așa? Biserica Creștin Ortodoxă consideră războiul un necaz. Este un necaz fiindcă viețile pierdute în război nu vor mai putea să fie recuperate niciodată. Iată de ce este bine să știm că războiul este un lucru pe care trebuie să îl evităm. Sunt mulți care trăiesc cu adevărat o dilemă morală: dacă țara în care locuiește este atacată este bine să te aperi sau să te lași cucerit? Ceea ce trebuie să știm este că ortodoxia condamnă războiul de cucerire dar face pogorământ în ceea ce privește războiul de apărare (cei care se întorc de la război nu mai au voie canonic să se împărtășească timp de 3 ani). O țară are dreptul să se apere în fața unui invadator străin. Acesta fiindcă în cele din urmă nu putem să ne lăsăm pur și simplu cucerii numai fiindcă așa dorește o anumită populație a lumii. Iată de ce este bine să știm că deși ortodoxia condamnă în mare războiul este mult mai rezervată atunci când vine vorba de războiul de apărare. Trebuie să ne apărăm dar la fel

²⁴ Annalysa Boyd, *Viața ascetică a mamelor* (Alba Iulia, 2016).

²⁵ Unul dintre cele mai cunoscute războaie din zilele noastre este războiul de cucerire. Dorința de a cuceri pe cei mai slabi este una care animă marile puteri ale lumii de a porni război. Așa se face că sunt foarte mulți care sunt luați din funcțiile lor civile și aruncați în iureșul războiului. După cum am spus în rândurile de mai sus este adevărat că războiul diferă de la cultură la cultură și de popor la popor. Sunt multe popoare care nu consideră că războiul este un necaz și se avântă cu armatele lor în fiorii morții pe care îl aduc gloanțele și bombele de pe câmpul de luptă. Iată prin urmare că ceea ce Biserica Creștin Ortodoxă consideră ca fiind un necaz în nici un fel nu am ajunge să fie considerat la fel de popoarele războinice. Aceasta fiindcă pentru unii este un act de vitejie și de omoare să mori pentru patria ta pe câmpul de luptă. Mai ales în Orientul Mijlociu această mentalitate este una dominantă. Vedem aproape săptămânal la buletinele de știri cum noi și noi victime au fost făcute în regiunile Orientului Mijlociu.

de bine trebuie mai înainte de toate să facem un calcul dacă avem, Șanse să na apărăm. Aceasta fiindcă dacă populația care vine să ne cucerească este mult mai mare în cele din urmă nu avem nici o Șansă să ne apărăm. Iată de ce este bine să Știm că războiul este un necaz fiindcă el crează o grămată de handicapăți: oameni fără brațe Și picioare, unii care au ajuns să surzească de la obuze, alții care au ajuns să orbească de la schijele grenadelor Și enumerarea ar putea continua. Trebuie să Știm că nici o civilizație superioară nu se impune prin război. Acesta fiindcă în nici un fel războiul nu ajunge să fie o rezolvare a problemelor dintre diferite națiuni Și etnii. La fel de bine am putut vedea că în timp ce unele națiuni consideră războiul un necaz mic altele îl consideră un necaz mare. Realitatea este că prin viețile pe care le curmă, de multe ori vieți nevinovate, războiul este un necaz mare Și este bine să facem tot ceea ce este posibil omenește să îl evităm. Este adevărat că de multe ori nu reușim să evităm un război fiindcă națiunea rivală este una războinică ce nu ține în nici un fel cont de idealurile de pace. Totuși, este de datoria noastră creștinească să căutăm pacea Și înțelegerea cu toate popoarele lumii.²⁶

Se spune că un creștin a mers la Sfântul Mormânt al Domnului Iisus Hristos Și acolo a intrat în dialog cu un călugăr:

- Cuvioase părinte, eu am o nedumerire.
- Ce nedumerire ai fiul meu?
- De ce ne cere Biserica să ne rugăm pentru morți?
- Fiindcă vii pot să influențeze soarte morților.
- Cum să o facă părinte dacă sunt morți?
- Noi creștinii ortodocși suntem cei care credem în viață după moarte.
- Chiar credeți că există viață după moarte?
- Fără de nici o îndoială. Uite am să îți dau un exemplu care mi s-a întâmplat chiar mie care ne spune că există viață după moarte.

- Vă ascult.
- Tatăl meu era un om foarte credincios care era nelipsit de la biserică. Mama însă nu era așa de credincioasă Și rar mai dădea pe la biserică. Duminica în loc să meargă la biserică prefera să stea acasă Și să gătească Și să facă treburile casei. După ce amândoi au murit, am putut să îl văd pe tata într-o grădină frumoasă înconjurat de toate bunătățile. Nu același lucru a fost valabil despre mama mea.

- Dar ce s-a întâmplat cu mama dumnevoastră?
- Mama mi s-a arătat cu chipul plin de durere Și mi-a spus: copilul tău, dă-mi să mănânc puțin din faturia ta fiindcă mi-e foame.

- Ce a voit să însemne asta?
- Că mama mea nu a ajuns într-un loc bun după moarte.
- Așa Și ce ați făcut?
- Mi-am dat seama că mama are nevoie de ajutorul meu. M-am dus la Mănăstirea Sfântului Sava Și am dat să se facă 40 de liturghii pentru sufletul mamei. Așa am crezut că în cele din urmă Dumnezeu o va aduce în rai împreună cu tata. După ce au fost făcute cele 40 de liturghii am putut să îl văd pe tata că mi se arată Și îmi spune:
- De ce m-ai lipsit de partea mea?

Am roșit de jenă. Nu am Știu ce să răspund. Adoua zi am dat să se facă 40 de liturghii Și pentru tata Și mai apoi am mai plătit alte 40 de liturghii Și pentru mama Și tata. După ce s-au sfârșit toate slujbele într-o viziune am putut să îi văd din nou pe mama Și pe tata într-un loc frumos Și amândoi fericiți.²⁷

Am spus întâmplarea de mai sus pentru a mângâia pe cei care trec prin mari necazuri când un membru al familiei sau o rudă ori prieten bun moare. Ceea ce ne spune întâmplarea de mai sus este că deși moartea este un mare necaz în nici un fel ea nu este dincolo de puterile lui Dumnezeu. Dumnezeu are putere peste moarte Și prin urmare El poate să țină vii sufletele celor care au murit. Fără doar Și poate că atunci când ne moare cineva drag ajungem să ne confruntăm cu un mare necaz. Este un necaz fiindcă în nici un fel nu mai putem aduce la viață pe cineva care a plecat dintre noi. Iată de ce este bine să Știm că deși cei morți au plecat dintre noi noi totuși putem să îi ajutăm. Că moartea nu este privită la fel de toți nu poate să fie în nici un fel negat. În timp ce moartea unui prieten este privită cu mare tristețe, moartea unui dușman este de multe ori privită cu ușurință. Câți dintre noi nu am avut dușmani Și când au murit în loc să ne întristăm ne-am bucurat? Ceea ce trebuie să Știm este că în nici un fel ura noastră nu trebuie să fie așa de mare ca să treacă peste moarte. Sunt unii care se urăsc de moarte Și uneori chiar după moarte. Trebuie să avem de grijă să ne dăm seama că un om care a murit în

²⁶ Dragoș Dasca, *Părinții Bisericii despre război Și stagiul militar* (Iași, 2015).

²⁷ P. M. Sotiros, *Calea odibeni* (Atena, 1991), pp. 41-42.

nici un fel nu mai poate să ne vatem **și** prin urmare nu trebuie să ne bucurăm de moartea lui. Moartea este un necaz pentru om, poate cel mai mare necaz dar în nici un fel nu trebuie să fim biruiți de ea. Acesta fiindcă Dumnezeu are putere asupra morții. Chiar dacă nouă nu ni s-au arătat persoanele iubite moarte aceasta nu înseamnă că alții nu au putut să îi vadă pe cei morți. Am văzut din întâmplarea de mai sus cu părinții călugărului că acesta a ajuns să își vadă părinții morți dincolo de moarte. Iată de ce este bine să știm că sufletele celor care au murit continuă să trăiască **și** dincolo de moarte. Am putut vedea că rugăciunile noastre ajută foarte mult sufletele noastre. Au fost cazuri de sfinți **și** de părinți duhovnicești care prin rugăciunile lor au ajuns să scoată suflete din iad. Trebuie să fim încredințați că deși moartea este cel mai mare necaz pe care îl poate avea un om, sufletul omului totuși supraviețuiește morții **și** continuă să trăiască **și** după moarte. Acest fapt a fost certificat de călugărul creștin ortodox din întâmplarea de mai sus pe care al relatat-o pe larg. Este bine să nu avem nici o îndoială că sufletele noastre supraviețuiesc morții.²⁸

Ceea ce este adevărat dar sunt foarte puțini cei care recunosc acest lucru este că răutatea omului este un mare necaz. În mare nici un om rău nu recunoaște că răutatea lui este un necaz acesta fiindcă cu toții cei răi își găsesc scuze pentru răutatea lor. Omul rău este un om peste care fără de știe de dat un mare necaz. Este necaz fiindcă el în nici un fel nu mai ajunge să vadă binele din jurul lui ci mai mult el nutrește sentimente de ură față de toți **și** de toate. Omul rău este un om răzbunător care se folosește de orice ocazie pentru a se răzbuna. În acest sens omul rău este unul care se aseamănă diavolilor care sunt persoane ale răutății **și** urii absolute. Că omul rău este un necaz pentru sine **și** pentru cei din jur nu poate să fie nici o îndoială. Nu este nici o îndoială fiindcă omul rău de cele mai multe ori își manifestă răutatea lui față de cei din jur. El se consideră un om superior care în nici un fel nu este apreciat la adevărata lui valoare. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fugim de răutate. Există o dialectică a răutății prin care ea caută să se autojustifice. În acest sens orice criminal își găsește scuze **și** motive pentru a săvârși crime. Așa se face că nici un criminal nu se consideră pe sine ca fiind vinovat de crimele sale. Răutatea este în acest sens o faptă care aduce asupra noastră mai multe năpaste. Acesta fiindcă prin răutate în cele din urmă ajungem să facem rău celor din jur. Omul rău aduce necaz celor din jur **și** ceea ce este mai trist este că el se bucură de aceste fapte. Trebuie să fim cât se poate de conștienți că răutatea este un necaz. Este un necaz fiindcă ea ne face să fim incapabili de mai sesiza binele din jurul nostru. Omul rău este un om care se bucură de răutățile pe care le face fiindcă ele își aduc un fel de plăcere sadică. Iată de ce este bine să ne ferim de răutate **și** de tot ceea ce implică ea. Este adevărat că sunt mai multe grade ale răutății. Nu putem să îl punem pe un mincinos pe picior de egalitate cu un criminal în serie. Deși mincinosul **și** criminalul în serie fac răutăți, totuși trebuie să fim conștienți că răutatea lor diferă ca intensitate **și** ca mărime. Iată de ce este bine să evităm răutatea. Sunt multe cazuri în care omul ajunge să se înrăiască fără să fie conștient de acest proces. Când îi este adusă în față răutatea fără doar **și** poate că el va nega acesta. Oamenii răi sunt persoane care ajung să trăiască într-o stare de negație de propriului sine. Cu adevărat acesta este un mare necaz.²⁹

Omul rău este un om care crează necazuri celor din jur **și** ceea ce este **și** mai trist este că se bucură când face aceasta. Fără să își dă seama omul rău este un om care trăiește o dramă sau mai bine spus este chiar el victima propriului său necaz. Este victima propriului său necaz fiindcă în nici un fel el nu mai ajunge să vadă binele din Dumnezeu **și** din semenii lui. În zilele noastre răutatea a primit chiar forme sportive. Să nu fie boxul **și** karatele decât un fel de manifestare a răutății omului? Într-un meci “sportiv” de box **și** de karate adversarii se lovesc de multe ori până la leșin. Se consideră că este o dovadă de mare virtute care într-un asemenea meci va ajunge să își lovească de cât mai multe ori adversarul. Avem de face aici fără doar **și** poate cu o manifestare a răutății. Iată că pentru unii răutatea poate să primească **și** o formă sportivă. Trebuie să ne dăm seama de ceea ce implică cu sine răutatea **și** să să facem pe cât mai mulți să fie conștienți că prin răutate ei nu fac decât să trăiască un mare necaz. Este necazul de a nu mai vedea binele **și** a a fi pornit tot timpul de a comite rău. Cu adevărat acesta este un mare necaz. Sunt mulți care consideră că fără doar **și** poate răutatea este calea pe care trebuie să o

²⁸ Vasilios Bacoianis, *Sufletul după moarte: călătoria sufletului după moarte* (București, 2013).

²⁹ În sens creștin ortodox răutatea unui om este un necaz. Este un necaz fiindcă acea persoană va ajunge să își proiecteze răutatea asupra celor din jur **și** în cele din urmă va face multe victime. Cu toții am fost la un moment dat victima unui om rău **și** fără doar **și** poate am putut să ne dăm seama gustul amar pe care nu l-a lăsat această experiență. Iată de ce este bine să știm să contracaram răutatea. Răutatea poate să fie învinsă prin credința în Dumnezeu. Când avem credință în Dumnezeu energiile necreate a lui Dumnezeu sau mai bine spus harul lui Dumnezeu vor veni asupra noastră **și** vom vedea că în loc să urâm pe semenii noștri la fel de bine îi putem iubi. Iată de ce este bine să știm că necazul răutății nu este unul care nu se poate vindeca. Deși de multe ori se vindecă mai rău, în cele din urmă este bine să ne dăm seama că nu avem nimic de câștigat de pe urma răutății fiindcă răutatea nu este nimic mai mult sau mai puțin decât o forță distructivă în viața noastră.

urărească în această viață. Acesta fiindcă ei consideră că răutatea este cea care oferă satisfacție. Este vorba de a îți vedea adversarul în agonie în timp ce tu te bucuri triumfal de nereușita lui. Moral nu poate să fie în nici un sens un necaz mai mare. Este necazul ce te face să fi cât se poate de fericit când ceilalți din jurul tău suferă. Aceasta ca și cum ei nu ar putea să fie fericiți ca tine. Omul rău este un om peste care a dat cel mai mare necaz posibil și numai cu multă pocăință și multă rugăciune el se poate schimba. Iată de ce este bine să știm că în cele din urmă răutatea când o întâlnim în cei din jurul nostru este cu adevărat greu de purtat. Totuși, putem să supraviețuim răutății din jurul nostru. Putem să supraviețuim fiindcă binele este întotdeauna mai puternic decât răul și răutatea. Nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens. Dacă celor răi le merge bine în această viață în nici un fel nu le va merge bine în viața care va urma. Domnul Iisus Hristos ne-a asigurat de acest fapt în plida bogatului și a săracului Lazăr. Răul poate triumfa doar vremelnic însă întotdeauna binele va triumfa veșnic.³⁰

CAPITOLUL 2

NECAZUL: ÎNTRE SUBIECTIV ȘI OBIECTIV

Necazurile după cum am spus sunt o realitate a lumii noastre și nu există mai nimeni care să poată să le evite. Uneori necazurile vin chiar în momentele cele mai dulci ale vieții noastre și ne rănesc cu arma lor nemiloasă. Așa se face că în fața necazurilor trebuie să supraviețuim. De fapt la un anumit nivel creștinismul ortodox este o școală a supraviețuirii în fața necazurilor. Creștinismul ortodox nu consideră la fel ca budismul că necazurile și suferința din lume sunt o simplă iluzie ci mai mult că necazurile sunt prezențe reale și adevărate din viața noastră. Cu ele trebuie să ne confruntăm și ceea ce este cel mai esențial lor trebuie să le supraviețuim. Adevărul este că sunt mulți oameni care atunci când în viața lor apar necazuri sunt cât se poate de conștienți că trebuie să se întoarcă spre Dumnezeu. Sunt nenumărate cazuri de persoane care când au dat de un necaz în viața lor au ajuns să se întoarcă spre Dumnezeu: să postească, să se roage, să se spoveadească, să se împărtășească etc. Toate aceste lucruri au loc fiindcă omul vrea să supraviețuiască și acest lucru este bine. Ceea ce nu este bine este că au fost mai multe cazuri de persoane care odată ce au scăpat de un necaz prin ajutorul lui Dumnezeu în cele din urmă au ajuns să uite de Dumnezeu. A uita de Dumnezeu după ce ai trecut peste un necaz este un lucru des întâlnit. De fapt acest fapt L-a întâlnit și Domnul Iisus Hristos în cei trei ani de propovăduire pământească. Să ne aducem aminte de episodul din Noul Testament când 10 leproși au venit la Iisus și i-au cerut să îi vindece. Iisus le-a spus să meargă să se arate pe sine preoților. În timp ce mergeau lepra de pe ei a dispărut. Noul Testament consemnează faptul că numai un singur leproș din cei 10 s-a întors la Iisus să îi mulțumească. Oare nu au fost 10 leproși care s-au vindecat? Ba da, dar aceștia imediat ce s-au vindecat au uitat de Iisus.³¹

Nici un sfânt părinte al Bisericii Creștin Ortodox nu a contestat că necazurile pot să fie dureroase și usturătoare. Ce durere mai mare poate să fie aceea ce fim operați la spital după ce în prealabil am avut mai multe crize? Ce durere poate fi cea mai mare să ne vedem copilul că nu a reușit la liceu sau la facultate? Cu adevărat necazurile sunt mari și fără doar și poate ele pot să ne facă mult rău. Totuși indiferent cât de mari sunt necazurile trebuie să nu uităm că Dumnezeu este alături de noi și prin credința în Dumnezeu putem să supraviețuim necazurilor. Suntem o rasă a supraviețuirii. Dacă ne vom uita mai bine pe globul pământesc vom vedea că de multe ori omul este cu adevărat un supraviețuitor. Să ne gândim la eschimoșii de la Polul sud și de la Polul nord care trăiesc la temperaturi uneori de minus 50 sau 60 de grade Celsius. Să ne gândim la popoarele arabe care trăiesc în deșert și care se confruntă cu temperaturi de plus 50 sau 60 de grade. Nu sunt aceștia cu adevărat niște supraviețuitori? Să ne gândim la cei care se încumetă să se urce pe Muntele Himalaia care are mai mult de 8 kilometri înălțime? Nu sunt aceștia cu adevărat niște supraviețuitori? Cu singuranță că sunt și pentru

³⁰ Vladimir Soloviov, *Îndrăpătirea binelui* (București, 1994).

³¹ Prin urmare trebuie să știm că sunt mulți care trec prin necazuri și ajung să îi caute ajutorul lui Dumnezeu și chiar promit lui Dumnezeu că de aici înainte vor devenii oameni credincioși și cu frică de Dumnezeu. Iată de ce nu trebuie să fim cât se poate de naivi și să credem că imediat ce cineva a ajuns să creadă în Dumnezeu într-un anumit necaz în cele din urmă această decizie va ajunge să îl marcheze pe viață. Aceasta fiindcă fără doar și poate omul ajunge să vadă ceea ce este ajutorul lui Dumnezeu dar la fel de bine trebuie să știm că Dumnezeu poate să și pedepsească. Lumea de azi tinde să vadă în Iisus un “băiat frumos cu ochii albaștri.” Pe Iisus îl putem vedea în icoane frumoase și în filme cu actori harismatici. Cam atât despre Iisus. Uităm că Iisus nu a fost chiar un băiat frumos cu ochii albaștri. A fost Iisus cel care a luat biciul și i-a izgnit din templu pe cei care făceau negoț pentru a scoate profit din jertfele care se aduceau și a fost acest Iisus care a pronunțat mai multe vaiuri peste fariseii și saducheii timpului Său. Iată că Iisus poate să fie și aspru.

acest lucru la fel de bine și noi cei simplii care nu am ajuns la Polul nord sau la Polul sud, care nu am ajuns prin deșerturile Arabiei și care nici nu am escaladat Himalaia suntem și noi la nivelul nostru adevărați supraviețuitori. Pentru a supraviețui trebuie să avem în primul rând încredere în Dumnezeu și în al doilea rând încredere în noi înșine. Tema supraviețuirii a fost prezentată și în literatură. Să ne amintim de celebra carte Aventurile lui Robinson Crusoe de Daniel Dafoe. Robinson Crusoe este navigator care ajunge în urma unui naufragiu să se slaveze pe o insulă pierdută. Rămâne acolo mai multă vreme alături de un singur indigen pe nume Vineri. După o lungă perioadă în cele din urmă Robinson Crusoe este salvat și ajunge din nou în Anglia natală. Mai nou tema supraviețuirii a fost prezentată și în cinematografie. O foarte bună prezentare a ceea ce înseamnă supraviețuirea este filmul ce îl are protagonist pe americanul Tom Hanks (Naufragiatul, Cast away, din anul 2000). Protagonistul filmului este într-un avion care mergea din Rusia spre America. În mijlocul oceanului avionul se prăbușește și singurul care se salvează este Chuch Noland (caracterul lui Tom Cruise). El rămâne pe această insula uitată de lume timp de 4 ani de zile singur, hrănindu-se numai cu fructe sălbatice și peștii din ocean. După 4 ani de zile face o mică plută și la limita puterilor este salvat de un vapor care trece prin regiune. Iată prin urmare un alt caz de supraviețuire care este cât se poate de emblematic pentru tema pe care o tratăm în această carte.³²

Ceea ce dorim să insistăm mai mult în aceste rânduri este faptul că atunci când o persoană are un necaz: o boală, o nereușită la examen, pierderea serviciului, un copil neascultător, ei bine omul ajunge să se vadă pe sine cât se poate de singur și de părăsit. Acesta fiindcă el consideră că în nici un caz el nu mai are pe nimeni. Sunt mult care este adevărat că atunci când sunt necăjiți sunt părăsiți de toată lumea. Acesta fiindcă aceste persoane în nici un fel nu mai au nici o șansă să mai fie înțelese de cei din jur. Ceea ce este și mai trist este că sunt mulți care atunci când o persoană trece prin necazuri ajung să evite acea persoană fiindcă o consideră că este inferioară și în nici un fel nu trebuie să fie în centrul atenției. Lumea de multe ori este duplicitară: deși cu toții avem necazuri, când o persoană publică trece și ea prin necazuri își pierde toată atenția de care se bucura mai înainte. Aceasta fiindcă nimeni nu vrea să fie parte la necazurile cu care se confruntă acea persoană. Iată de ce este bine să știm că la fel cum noi voim să fim cercetați de prietenii noștri când avem necazuri, la fel de bine și noi trebuie să cercetăm pe prietenii noștri când au necazuri. Necazul este un lucru care în loc să ne apropie unii de alții nu face decât să se separe. Sunt persoane care atunci când trec printr-un necaz au nevoie de înțelegerea celor din jur. Este cu adevărat trist că de multe ori aceste persoane nu se bucură de nici un fel de înțelegere. Pentru acesta trebuie să fim cât se poate de atenți cu necazurile care vin asupra noastră fiindcă numai în acest fel în cele din urmă vom ajunge să depășim momentul necazului. Fără doar și poate există o psihologia a necazurilor față de care fiecare reacționăm în mod diferit. Sunt unii care când au necazuri voiesc să fie lăsați singuri și să nu discute cu nimeni. Alții din contră au nevoie să vorbească despre necazurile și problemele lor. Iată de ce este bine să știm că fără doar și poate necazul este un lucru care poate avea reacții diverse asupra celor cu care vine în contact.³³

Ceea ce este cel mai trist și la fel de bine ceea ce este și cel mai problematic este că de multe ori cei care au necazuri nu mai vor să vorbească despre necazurilor lor. În plan psihologic aceste persoane se închid în sine și nu mai vor să iasă din ele. De ce fac aceasta este fără doar și poate evident: necazul le ia toată pofta de a mai comunica. Trebuie să știm că atunci când avem necazuri nu este bine să ne închidem în noi. Nu este bine să ne închidem în noi fiindcă acest fapt nu face decât să ne mențină în noi înșine și să facă suferința noastră să ne macine. Suferința este adevărat că ne poate devora. Suferința care vine din urma unui necaz nu trebuie să fie ținută numai în noi ci la fel de bine ea trebuie să fie scoasă afară. Pentru a scoate suferința din noi este bine să avem mai mulți prieteni sau cel puțin un prieten sincer cu care să putem vorbi și în fața căruia să ne descărcăm sufletul. Sufletul nostru când avem un necaz se încarcă cu multă energie negativă. Această energie este fără doar

³² Lucian Cristescu, *Începe să trăiești: ghid de supraviețuire în secolul al XXI-lea* (Editura Viață și Sănătate, 2010).

³³ După cum vom vedea în rândurile care vor urma fără doar și poate necazurile sunt cele care ne vor face să ne testăm credința în Dumnezeu. Acesta fiindcă este totuși destul de greu să mai crezi în Dumnezeu când ai aflat că este bolnav sau un copil de al tău s-a născut cu un handicap. Este pentru un un adevărat test al credinței când unii copii de ai lor se nasc cu handicapuri. Ce au făcut acele persoane să merite cun copil care s-a născut handicapat? Există și unele răspunsuri la această mare necaz care are loc cu copii nevinovați. De multe ori acești copii nevinovați se nasc așa fiindcă păcatele strămoșilor lor au fost mari și Dumnezeu după cum am văzut de multe ori pedepsește și urmașii celor care au păcătuit. La fel de bine uneori se pot naște copii handicapați pentru a fi un test al credinței părinților. Este cu adevărat un mare test de credință să mai crezi în Dumnezeu după ce ți s-a născut un copil handicapat motor sau mental. Totuși, viața continuă și sunt și mulți copii care deși s-au născut handicapați în cele din urmă vor ajunge să se obișnuiască și să fie fericiți așa cum pot ei.

Și poate una care după cum am spus poate să ne facă mult rău. Poate să ne facă mult rău fiindcă ajunge să ne consume și să ne țină închiși în noi înșine. Devenim cu alte cuvinte prizonierii propriei noastre suferințe. Ceea ce mai mulți psihologi au putut remarca și la fel de bine și mulți mari duhovnici creștin ortodocși este că omul când are un necaz se vede singurul din toată umanitatea care se confruntă cu probleme. El cu alte cuvinte se individualizează în fața necazului și nu mai ține cont de cei din jurul lui. Iată de ce este bine să știm că nu trebuie să ținem durerea necazului în noi și trebuie să avem tăria să i spunem celor din jur. Sunt de exemplu mai mulți copii care la școală ajung să fie bătuți de elevii mai mari. Dacă aceștia nu vor spune nimic părinților lor cu siguranță că anii lor de școală vor fi un chin. Iată de ce este bine să știm că la fel cum copii ajung să se descarce de experiențele lor negative cu care se întâlnesc la școală la fel de bine și noi trebuie să ne eliberăm de povara necazului nostru prin faptul că ajungem să vorbim despre ele cu prietenii sau familia noastră.³⁴

Iată prin urmare de ce nu este recomandat pentru noi să ținem necazurile numai pentru noi. Aceasta fiindcă cu toții avem necazuri și trebuie să ne înțelegem unii pe alții. Fiindcă mulți dintre oameni nu au ajuns să își împărtășească necazurile unii au ajuns să înnebunească. Necazul poate să ducă la nebunie. Sunt mai multe cazuri de persoane care au ajuns să înnebunească fiindcă nu au avut nici un fel de încredere în prietenii lor că aceștia i-ar putea înțelege. Față de o persoană care trece prin necazuri nu putem să avem decât compătimire. La fel de bine sunt și mulți care nu vor să se deschidă în fața cuiva când au necazuri decât dacă acea persoană este un psiholog sau un psihiatru. Acesta fiindcă ei nu au încredere că simplul dialog cu cei din jur în cele din urmă poate să fie vindecă și să îi facă să se simtă mai bine. După cum am spus în rândurile de mai sus, sufletul nostru nu rămâne imun ala necazurile pe care le avem. Acesta fiindcă sufletul la fel de bine suferă când trecem printr-un necaz. Mai mulți psihologi sunt de părere că suferința sufletească este mult mai dureroasă decât cea trupească. Cu toții știm suferința sufletească pe care o simțim atunci când ne moare cineva drag și știm că nu vom mai vedea cea persoană niciodată în această viață. Este cu adevărat multă suferință. Este o suferință ce după cum am spus pe mai mulți îi poate scoate din minți și îi face să înnebunească. Este adevărat că nu poate persoanele se eliberează de povara psihică a necazurilor prin a vorbi despre necazurile lor cu familia, rudele sau prietenii lor. Totuși, sunt mult mai multe cazurile celor care simt alinare când se destăinuie cuiva despre suferințele și necazurile lor. Cei care nu vor să vorbească de necazurile lor sunt persoane mult mai puține comparativ cu cei care vorbesc despre necazurile lor. Acesta fiindcă a vorbi cu voce tare despre necazul pe care îl ai te poate face să vezi obiectiv situația în care te afli și de multe ori poate să îți deschisă mintea spre lucruri la care singur nu te-ai fi gândit. Necazul este unul care nu vine niciodată poftit dar care poate să fie depășit prin supraviețuire. Indiferent cât de mare este necazul care a venit asupra noastră ceea ce trebuie să știm este că viața merge înainte și putem în cele din urmă să ne găsim resursele interioare pentru a continua viața noastră.³⁵

După cum am arătat este adevărat că viața noastră este plină de neprevăzut. Nu știm cum și în ce situație să dea peste noi un necaz care ne face să nu mai știm în ce direcție să o apucăm. Când avem un neceaz viața ni se pare imposibilă. Ni se pare imposibilă fiindcă după cum am spus nu găsim nici o explicație logică și rațională. Adevărul este că în cele din urmă necazul în nici un fel nu este logic și rațional și ar fi poate una dintre cele mai greșite metode să ajungem să îl soluționăm logic și rațional. Necazul este illogic și este orațional fiindcă aceste două elemente există în lumea noastră. Ce logică și ce raționalitate poate să existe în mintea unui pedofil care abuzează copii nevinovați? Nici una. Prin urmare nu trebuie să găsim prea mult logica necazurilor și nici nu trebuie să facem prea multe eforturi pentru a vedea raționalitatea dintr-un anumit necaz. Acesta fiindcă ar fi o luptă pierdută oricum. Deacă vom sta și vom privi lucrurile obiectiv vom vedea că toate lucrurile care vin de la Dumnezeu sunt logice și raționale. Acolo unde nu există Dumnezeu adevărul este că lucrurile sunt ilogice și raționale. Iraționalitatea este un semn al nebuliei. Prin urmare este fără de sens să ajungem să înțelegem nebunia și la fel de bine să devenim persoane care să știm cum se manifestă nebunia. Iată de ce când ne confruntăm cu necazurile nu trebuie să căutăm să înțelegem rațional și logic necazurile ci mai mult trebuie să

³⁴ Moise Aghioritul, *Binecuvântarea durerii și durerea iubirii* (București, 2005).

³⁵ Când unii au necazuri de multe ori se gândesc la sinucidere. Sinuciderile din iubire sunt destul de dese în lumea noastră. Sunt familii care nu sunt de acord cu o anumită căsătorie dintre noi tineri care se iubesc și care vor să trăiască pentru restul zilelor împreună. Nu puține au fost cazurile când unul sau ambii tineri s-au sinucis fiindcă familia nu a fost de acord cu iubirea lor. Avem de face aici cu o situație extremă ce trebuie să fie evitată. Oricât de mare ar fi durerea unei iubiri imposibile nu trebuie să uităm că viața este un dar al lui Dumnezeu pe care numai Dumnezeu îl poate lumea. Se știe în acest sens despre prințul Rudolf al Austriei că s-a îndrăgostit de o femeie cu care părinții prințului nu au fost de acord să se căsătorească. Acest lucru l-a determinat pe Rudolf să pună mâna pe un pistol și să o ucidă pe iubirea vieții lui după care și-a luat și el viața. Este clar că aceasta nu este o soluție creștin ortodoxă la problema unei iubiri imposibile și pentru acest lucru trebuie să învățăm să supraviețuim unei iubiri imposibile.

supraviețuim necazurilor. Necazul este unul care ne face conștienți că în această lume în mai multe situații trebuie să supraviețuim. Trebuie să supraviețuim necazurilor fiindcă nu se merită să le analizăm modalitățile prin care se manifestă. Nu este nimic rațional și nu este nimic logic într-un necaz în sens uman. Este adevărat că Dumnezeu știe care este cauza pentru care au loc necazurile în lumea noastră însă noi nu suntem Dumnezeu și prin urmare trebuie să ne cunoaștem limitele. De la potopul lui Noe am putut vedea că necazurile au o lungă istorie în viața umanității și în nici un fel nu se merită să le analizăm logica și raționalitatea. Ar fi fără doar și poate o pierdere de timp. Ar fi o pierdere de timp fiindcă noi trebuie să ne concentrăm mai mult pe modalitățile prin care să supraviețuim unui necaz. Istoria și Biblia ne spune că au fost mulți care au reușit să supraviețuiască necazurilor. Să ne aducem aminte de celebrul caz la prorocul Iona. Iona a fost trimis de Dumnezeu să le predice ninivitenilor pocăința fiindcă ei au început să se pervertească moral. Pe drum aflat într-o corabie care mergea spre Ninive, Iona se răzgândește. Acest lucru atrage pedeapsa lui Dumnezeu și corabia era pe punctul de a se scufunda. Iona cere să fie aruncat în mare pentru a salva pe restul. Atuncat în mare Iona este înghițit de o balenă (chit) unde să trei zile. Timp de trei zile meditează și își dă seama că a greșit. După trei zile balena îl scuipă prin lucrarea lui Dumnezeu pe Iona afară pe plajă. Ioan își duce la îndeplinire misiunea și predică ninivitenilor pocăința. Aceștia se pocăiesc și orașul este salvat de la pieire. Avem de a face în cazul lui Iona cu un supraviețuitor. El supraviețuiește nu numai unei furturi pe mare ci și înghițurii unei balene. Cum prorocul Iona a supraviețuit în situații extreme la fel de bine o putem face și noi.³⁶

Un om mândru și necredincios se lauda mereu că el n-are nevoie de Dumnezeu din moment ce sufletul lui e ca o coală albă de hârtie; deci își poate trăi viața cinstit și frumos fără Hristos. Într-o zi mergând în excursie cu mai multă lume, ajunse la o mănăstire foarte retrasă, în mijlocul pădurii. Acolo se afla un călugăr vestit prin înțelepciunea sa, iar omul nostru cel mândru voi să stea și el puțin de vorbă cu bătrânul pustnic. Ajuns în chilia călugărului, acesta îi vorbi despre Dumnezeu și despre păcat. Trufașul se abținu cât putu, dar la plecare îi zise călugărului:

- Eu nu am nevoie de Dumnezeu fiindcă viața mea sunt albe ca o coală de hârtie.
- Chiar așa? A întrebat pustnicul.
- Chiar așa.
- Eu zic să ai de grijă.
- De ce să am grijă?
- Să nu vină diavolul și să își scrie numele pe ea.
- Îmi pare rău, trebuie să plec, a continuat orgoliosul.
- Dumnezeu să te binecuvânteze fiule.

Orgoliosul a fost puternic marcat de replica pustnicului. El și-a dat seama că răul din lume nu vine de la Dumnezeu ci de la diavol și acest diavol putea să îl ia oricând în posesia lui.

- Trebuie să îmi schimb modul de viață. Pustnicul a avut dreptate.

El și-a dat seama că a făcut multe păcate și viața lui nu era chiar de albă pe cât părea.

Adevărul este că sunt și multe persoane orgolioase care când au un necaz dau toată vina pe Dumnezeu. Ei nu au nici un fel de vină și tot ceea ce trăiesc ei este vina lui Dumnezeu. O asemenea atitudine fără doar și poate că nu duce niciunde. Nu duce niciunde fiindcă necazurile nu cruță pe nimeni.³⁷

După cum am spus nu trebuie să căutăm prea mult raționalitate și logică în necazuri fiindcă de cele mai multe ori cauzele lor pot să fie descifrate numai de Dumnezeu. Pentru noi cei muritori este adevărat că necazul este o mare absurditate fiindcă noi tindem să gândim numai din prisma acestei vieți. Dumnezeu este veșnic și el are o gândire care depășește raționalitatea umană. Iată de ce este bine să știm că în cele din urmă numai Dumnezeu știe de multe ori de ce vin necazurile asupra noastră. Se spune că era un călugăr care era foarte denumerit despre care este rostul necazurilor din lumea noastră. El a putut vedea că în regiunea în care trăia a murit un bogat care a fost cât se poate de hapsân și de lacom ce a făcut avere prin multe înșelăciuni și prin

³⁶ Jean Claude Larchet, *Dumnezeu nu vrea suferința omului* (București, 2008).

³⁷ După cum am scris în rândurile de mai sus necazurile sunt cele care ne fac să fim mult mai smeriți și să ne dăm seama că puterile noastre sunt limitate. Pentru cei mândri și orgolioși adevărul este că atunci când au un necaz el poate să fie o lovitură așa de mare că nu își mai revin toată viața. Sunt multe cazurile celor care au trecut prin necazuri și nu și-au mai revenit fiindcă ei considerau că sunt în întregime imuni la necazuri. Ei sunt oamenii cei mai buni, oamenii cei mai virtuosi, oamenii cei mai capabili. Cum se poate ca lor să se li se întâmple necazuri? Este imposibil. Așa se face că un om mândru cu mult mai greu trece prin necazuri și este mult mai greu pentru el să își revină din necazuri. De multe ori Dumnezeu îngăduie ca necazurile să vină peste cei mândri pentru a îi smerii, pentru a le demonstra cât de limitați și cât de neputincioasă este natura umană.

multe mișelii. Când a murit acest bogat a fost înmormântat cu mare fast. Mii de oameni au venit la înmormântarea lui. A avut parte și de onoruri militare. Cam în același timp când a murit bogatul a murit și un sărac. La înmormântarea săracului nu a venit nimeni. Mai mult, vremea a fost atât de rea că patru zile a nins intens și săracul nu a putut să fie înmormântat numai în a patra zi. Călugărul se gândea cât de nedrept este Dumnezeu. Unui nemernic de bogat i-a oferit cea mai pompoasă înmormântare și unui sărac amărât nu i-a oferit nici măcar un cortegiu funerar. În acea noaptea când gândea aceste călugărul a putut auzii vocea lui Dumnezeu care i-a spus: Mă judeci greșit. Bogatul cel nedrept a făcut unele lucruri bune în viața lui și pentru acesta am voit să mă revanșez în fața lui și pentru asta i-am oferit o înmormântare mare. Acum însă el s-a dus în focul și în chinurile iadului. Săracul în schimb nu a avut parte de nici o înmormântare cu fast fiindcă el a mers direct în lumina și bucuria raiului. La ce i-ar fi folosit o înmormântare cu fast dacă el a mers în rai unde se bucură de toate bunătățile?³⁸

Ceea ce ne spun psihologii creștin ortodocși este că trebuie să fim cât se poate de atenți cu moralul nostru când ne confruntăm cu necazurile. Când avem necazuri adevărul este că tindem să vedem numai negru în fața ochilor. Trebuie să avem capacitatea să vedem lucrurile obiectiv. Ce înseamnă să vedem lucrurile obiectiv? A vedea lucrurile obiectiv înseamnă că dacă peste noi a dat un necaz acesta nu este sfârșitul lumii. Pentru unii când au necazuri viața nu mai are nici un sens și ajung să se sinucidă. Sunt cunoscute cazurile de sinucidere de pe Wall Street New York unde oamenii merg la bursa de valori. Când unii au ajuns să piardă sume considerabile de bani ajung să se sinucidă fiindcă nu mai voiesc să trăiască. Viața pentru ei nu mai are nici un sens. Aceștia atât de mult sunt afectați de pierderile lor financiare că ajung să considere că în nici un fel nu mai are sens să trăiască. Iată de ce este bine să știm că trebuie să învățăm să supraviețuim necazurilor. Trebuie să ascultăm pe prietenii noștri și pe cunoscuții nostri care s-au confruntat cu necazuri și să ne dăm seama că în cele din urmă viața merită să fie trăită. Viața este frumoasă chiar dacă uneori ne confruntăm cu neplăceri și necazuri. Vom vedea că diavolul este cel care de mai multe ori este deslegat de Dumnezeu pentru a ne ispitii la fel cum a făcut cu Iov și în acest sens în cele din urmă să ne facă să ne sinucidem. Sunt și mulți care după ce au mai multe necazuri nu mai găsesc nici un sens de a trăi și viața pentru ei nu mai înseamnă nimic. Trebuie să fim atenți cu aceasta. Necazurile nu sunt lăsate de Dumnezeu pentru a ne sinucide ci pentru a învățând să le supraviețuim să Îl iubim și mai mult pe Dumnezeu fiindcă El în cele din urmă a ajuns să ne ofere o cale de ispășire. Iată de ce este bine să știm să privim lucrurile obiectiv. Dacă vedem lucrurile obiectiv și în persepetivă vom vedea că viața noastră nu a fost numai necazuri ci la fel de bine au fost și momente fericite. Cum se face că atunci când avem necazuri vedem numai negru în jurul ochilor și nu mai voim să știm de nimic din ceea ce a fost frumos în viața noastră? Nu este o astfel de judecată mult prea subiectivă și mult prea îngustă? Cu siguranță că este. Trebuie să avem capacitatea să vedem necazurile obiectiv. Ele de cele mai multe ori sunt numai accidente în viața noastră. Iată de ce este bine să știm că necazurilor oricât de mari ar fi ele le putem supraviețui.³⁹

Dacă în momentele de liniște și fericire din viața noastră vom sta și vom analiza mai bine vom vedea că nu se merită să ne gândim la sinucidere când avem necazuri așa cum fac unii. Sinuciderea nu este o soluție în fața necazurilor? De ce nu este o soluție? Nu este o soluție fiindcă Dumnezeu a lăsat viața pentru ca noi să o trăim. După cum Dumnezeu a lăsat în viața noastră momente de durere la fel de bine tot El va lăsa în viața noastră și momente de fericire. Trebuie să ne aducem aminte de învățăturile Bisericii Creștin Ortodoxe că în această viață nu trecem numai prin bine ci la fel de bine în această viață sunt și puteri și energii ale răului. Aceste energii și aceste puteri trebuie să le contracarăm și dacă Dumnezeu este cu noi, cum ne spunea Sfântul prooroc Isaia cine poate să fie împotriva noastră? Când au necazuri oamenii tind să considere că au fost uitați de Dumnezeu, că lui Dumnezeu nu îi mai pasă de ei, că Dumnezeu nu mai vrea să aibă nimic de a face cu ei. Nimic mai greșit decât acest fel de gândire. Dumnezeu lasă să vină peste noi mai multe necazuri fiindcă el dorește să ne demonstreze că în această lume avem posibilitatea de a alege. Avem posibilitatea de a alege între bine și rău și prin urmare trebuie să fim atenți cu lucrarea răului care este cea care ne face să suferim. Dacă binele este un

³⁸ (Autor colectiv), *Gândurile păcătoase și lupta cu ele. Sfaturi din înțelepciunea sfinților părinți* (Editura Meteor, 2018).

³⁹ Ca teolog creștin ortodox au avut ocazia să întâlnească mai multe categorii de oameni. Din ceea ce am cunoscut am putut constata că sunt foarte rare cazurile de oameni care s-au născut cu handicapuri care și-au menținut credința în Dumnezeu. La o parohie creștin ortodoxă am rămas profund impresionat de cazul unui orb care deși este orb era prezent la mai toate slujbele bisericii din duminici și sărbători. Iată că sunt și unii care deși sunt născuți cu mari probleme din naștere ajung să le depășească și să treacă peste ele. Cazul orbului a fost pentru mine unic într-un anume fel fiindcă rar mi-a fost dat să văd orbi care și-au menținut credința în Dumnezeu. Am văzut în acest orb un exemplu de supraviețuire în lupta cu greutățile și nedreptățile lumii din jur. Iată de ce este bine să știm că deși unii se confruntă cu mari greutăți, acest fapt în nici un fel nu poate să îi despartă de Dumnezeu.

lucru pe care orice om săntos la minte îl alege, ei bine trebuie să ştim că sunt şi oameni care nu sunt sănătoşi şi aleg răul. Ei fac răul şi răul ajunge să se manifeste prin faptele celor din jur în aducerea necazurilor. Dacă o persoană ne face mai multe necazuri cea mai proastă soluţie este să îl acuzăm pe Dumnezeu de faptul că ne confruntăm cu necazurile. Nu Dumnezeu este devină pentru necazurile pe care ni le fac unii, nu Dumnezeu este de vină pentru crimele pe care le fac unii, nu Dumnezeu este de vină pentru violurile pe care le fac unii. Nu Dumnezeu este de vină fiindcă Dumnezeu a creat omul înzestrat cu libertate şi prin urmare omul poate să opteze între bine şi rău. Că unii aleg răul nu înseamnă că Dumnezeu este vinovat de aceasta. Nu scriem aceste rânduri pentru demonstra nevinovăţia lui Dumnezeu ci mai mult pentru a face pe cât mai mulţi conştienţi că trebuie să ştim că nu Dumnezeu este cauza necazurilor din lumea noastră. Cauza la multe necazuri din lumea noastră este diavolul. A fost diavolul cel care l-a suit pe Iisus pe cruce. A fost diavolul cel care a introdus moartea în umanitate şi este diavolul cel care atunci când are ocazia aduce asupra noastră necazuri şi suferinţă.⁴⁰

Ceea ce psihologii şi la fel părinţii duhovniceşti au remarcat este că de obicei avem tendinţa să vedem ca fiind extrem de mari necazurile noastre şi să minimalizăm necazurile altora. Există în acest sens o categorie de oameni care le place ca alţii să le plângă de milă atunci când au necazuri. De fapt până şi în lumea politică acest gen de mentalitate există. Mai mulţi lideri politici ajung să prezinte public necazurile şi problemele prin care au trecut pentru ca în acest mod să câştige compasiunea şi simpatia opiniei publice. Trebuie să ştim că nu putem să facem din necazurile noastre un fel de campanie electorală pentru a câştiga compasiunea şi simpatia celor din jur. Acesta fiindcă în primul rând dacă facem aşa nu ne ajută cu nimic. Trebuie să ştim să biruim necazurile pe altă cale. În ultimul capitol al acestei cărţi vom insista mai mult asupra modalităţilor de a lupta şi a combate necazurile. Ceea ce trebuie să ştim şi ceea ce trebuie să fim conştienţi este că nici un om din această lume nu trece prin viaţa lui fără să aibă un necaz mai mic sau mai mare. Prin urmare când avem necazuri nu trebuie să ne fie ruşine. Trebuie să ne dăm seama că la scara umanităţii de cele mai multe ori necazurile noastre sunt infirme. Este adevărat că marea majoritate dintre noi când avem un necaz tindem să facem din *ţânţar armăsar*. Face aceasta fiindcă nu suntem învăţaţi să gândim obiectiv. Dacă am gândii obiectiv nu am mai face ceea ce facem: să mărim impactul necazurilor pe care le avem. La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că în mare necazurile ajung să ne afecteze psihicul. Un om care are multe necazuri în viaţa lui tinde să fie mult mai umil şi mult mai smerit decât restul. Acesta fiindcă el ştie ce este durerea şi ce este suferinţa şi prin urmare ajunge să se raporteze pe sine la adevărata lui valoare. Necazul este unul care ajunge să ne smerească fiindcă ne învaţă adevărata valoare a persoanei noastre. Cei care nu prea au avut necazuri în viaţă este adevărat că tind să fie persoane orgolioase. Lipsa necazurilor tinde să îl facă pe om orgolios. El se vede puternic şi în formă şi prin urmare nu ştie ce sunt greutatea. Că necazurile sunt greutăţi ale vieţii în nici un fel nu poate să fie negat. Când ne confruntăm cu necazuri de obicei ceea ce au putut vedea părinţii duhovniceşti este că persoana iese din ele mult mai întărită şi mai fortificată duhovniceşte.⁴¹

Ceea ce este tipic lumii noastre de azi este să considere că numai o pierdere, o suferinţă, un eșec sau o greutate este un necaz. Adevărul este că necazurile sunt mult mai complexe. După scrierile sfinţilor părinţi ai ortodoxiei păcatul şi patimile sunt cu adevărat o patimă. Să ne gândim în acest sens la faptul că Biblia ne spune că cei care sunt păcătoşi mari în nici un fel nu vor moştenii raiul (împărăţia cerului). Fie că este beţia, drogurile, iubirea excesivă de bani şi averi sau lăcomia pântecelui, adevărul este că toate aceste lucruri nu fac decât să închidă uşile raiului în faţa noastră. Ce poate să fie un necaz mai mare decât să ştim că raiul este închis pentru noi şi prin urmare nu avem acces la el? Este evident că acest fapt nu poate să ne lase indiferenţi. Pentru aceasta sfinţii părinţi ne spun că atunci când ajungem să fim stăpâniţi de patimi şi păcate să nu renunţăm ci din contră să ne continuăm lupta. Numai luptând cu păcatul în cele din urmă vom ajunge să biruim şi să ieşim învingători. Iată prin urmare că şi în plan moral şi duhovniceşti există şanse să ieşim învingători în lupta cu necazurile. Este adevărat că acesta sunt necazuri de cu totul altă natură dar în cele din urmă ele sunt tot necazuri. Trebuie să ştim

⁴⁰ Sfântul Ioan Hrisostom, *Despre mărginita putere a diavolului* (Bucureşti 2005).

⁴¹ Rândurile de mai sus în nici un fel nu vor să fie o apologie a necazurilor care oricum şi dacă nu vrem şi dacă vrem ele tot vin asupra noastră. Ceea ce am vorit să spunem este că în sens spiritual necazurile pot să aibă şi urmări pozitive asupra personalităţii celui care le are. Aşa că după cum spune proverbul în tot răul este şi un bine. Ceea ce trebuie să ştim este că dacă psihic şi moral un om nu este biruit de răutatea necazurilor cu siguranţă că după ce necazul trece avem o persoană mult mai puternică şi mult mai experimentată. Iată de ce de multe ori necazurile sunt o şcoală a binelui. Ele ne învaţă că în lumea noastră nu numai binele există şi operează ci la fel de bine şi răul îşi face lucrarea lui malefică printre noi. Trebuie să avem tăria de caracter ca atunci când ne confruntăm cu necazuri să nu ne dăm bătăuşi. Întrebat de cineva de câte ori se cuvine să ne ridicăm atunci când păcătuim, un sfânt părinte a spus că de fiecare dată când păcătuim se cuvine să ne ridicăm şi să continuăm viaţa noastră şi să facem aceasta până în momentul morţii.

că lupta duhovnicească este cu adevărat un act de mare vitejie. Este un act de vitejie fiindcă patimile și păcatele sunt atâtea în noi de demoni. Când ne opunem patimilor și păcatelor de fapt ne opunem demonilor. Cu alte cuvinte când ne luptăm cu patimile și păcatele ne luptăm cu demonii nevăzuți. Sunt din ce în ce mai puțini cei care văd patimile și păcatele ca un necaz ce se abate asupra omului fiindcă sunt puțini cei care știu ceea ce este viața duhovnicească și care este importanța ei. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu viața duhovnicească fiindcă numai în acest fel în cele din urmă vom ajunge să ne autodepășim. Este adevărat că necazurile de cele mai multe ori ne cer să ne autodepășim. Trebuie să ne autodepășim fiindcă în acest fel în cele din urmă vom ajunge să vedem lucrurile obiectiv și eventual vom găsi o soluție. Când avem necazuri tindem să fim cât se poate de preocupați de propria persoană și ne nimic altceva din jurul nostru. Realitatea este că trebuie să ne rupem din propria cauzalitate și să vedem și latura bună a lucrurilor.⁴²

Prin urmare cu ce ne ajută pe noi dacă ajungem să privim obiectiv un necaz pe care îl avem? Schimbă cu ceva situația? O ameliorează? Cei mai pesimiști dintre noi am fi tentați să spunem că nu, în nici un caz necazul pe care îl avem nu ne schimbă cu nimic dacă ajungem să îl privim obiectiv. O astfel de gândire este falsă. Trebuie să învățăm nu numai din propriile necazuri ci la fel de bine și din necazurile altora. Oamenii inteligenți sunt cei care adună bani albi pentru zile negre. Acesta fiindcă trebuie să fim conștienți că necazul de cele mai multe ori nu se anunță, el vine neașteptat. Când totul părea că merge perfect și fără de nici o problemă dintr-o dată dăm de un necaz. Oare câți dintre noi nu ne-am confruntat cu această situație? Sunt mulți care au putut să vadă cum lumea lor s-a fărâmițat în numai câteva momente. Aceasta fiindcă a venit peste ei un necaz care i-a distrus în întregime. Pentru acesta este bine să fim atenți cu oamenii din jur care au trecut și ei prin necazuri. Aceasta fiindcă în acest fel în cele din urmă vom ajunge și noi să trecem cu bine prin necazuri. Sunt foarte mulți care când trec prin viață și totul este bine consideră că în nici un fel nu trebuie să se gândească la vremuri de necazuri. Acesta fiindcă deși alții au avut necazuri acesta nu înseamnă că și ei vor avea. Realitatea este că necazul nu ține cont de statutul social, de funcția pe care o avem sau de contul nostru din bancă. El vine anunțat sau neanunțat și nu cruță pe nimeni și nimic. Iată de ce în momentele libere este bine să ne sfătuim cu cei care au trecut prin necazuri. Acest fapt ne ajută să vedem realitatea în mod obiectiv. În 1986 când a avut loc dezastrul nuclear de la Cernobîl din fosta Uniune Sovietică nimeni nu s-a așteptat la un asemenea lucru. Dintr-o dată în urma unei defecțiuni un reactor nuclear de la Cernobîl a explodat. Explozia a luat cu sine mai multe vieți și a iradiat mortal mai mulți oameni. La fel de bine și în viața noastră se poate să apară un necaz exact când ne așteptam mai puțin. Acesta nu înseamnă că trebuie să ducem o viață în teroare fiindcă în orice moment poate să dea un necaz peste noi. Trebuie însă să fim pregătiți pentru ceea ce este mai rău.⁴³

Devine evident că necazurile sunt făcute pentru a le supraviețui. Nu putem să ducem o viață pe acest pământ la superlativ în care nici un necaz să nu vină asupra noastră. Să ne aducem aminte de Sfântul prooroc David care spunea că lumea de aici este “o vale a plângerii.” Cineva spunea chiar că nu este o coincidență că marea majoritate a bebelușilor care se nasc se nasc plângând. Se nasc plângând fiindcă iată că ei intră în valea plângerii care este lumea noastră. Știm din vechime din secolul al IV-lea că la un moment dat Sfântul Antonie cel Mare a ajuns să se îndoiască de dreptatea lui Dumnezeu când a văzut că unii sunt săraci și le mege și mai rău și alții sunt bogați și le merge din ce în ce mai bine. Sfântul Antonie cel Mare a putut auzii o voce din cer care i-a spus: Antonie ai grijă de tine. Nu îți este dat ție să cunoști judecățile lui Dumnezeu. De ce vin necazurile asupra noastră? De cele mai multe ori ele nu au nici o explicație. Nu au nici o explicație fiindcă judecățile lui Dumnezeu sunt superioare cu cele ale noastre. Trebuie să știm însă că nici un necaz nu este dincolo de puterile lui Dumnezeu. Dumnezeu are puterea de a transforma necazul în bine. Ceea ce aparent este un rău de multe ori este un bine. Se cunoaște exemplul unui preot care a fost chemat la o ședință preoțească. Ședința avea loc în alt oraș. Preotul a pus căruța căruța cu cai și a plecat în gară să prindă trenul. Pe drum însă o roată de la căruță s-a

⁴² Norman Vincent Peale, *The power of positive thinking* (Vermilion, 2004).

⁴³ Este adevărat că pentru mulți sinuciderea este soluția pentru timpul când au necazuri. Sunt mulți care gândesc totalitar? La ce bun să mai trăiești o viață în care ai pierdut ființa iubită? La ce bun să mai trăiești viața acum că ai ajuns la bătrânețe? La ce bun să mai trăiești viața dacă ți-ai pierdut cea mai mare parte din avere? La ce bun să mai trăiești viața dacă nu mai ești sănătos tun? Astfel de gânduri sunt extrem de întâlnite în cei care trec prin necazuri și care în cele din urmă vor ajunge să se sinucidă. Lor trebuie să le spunem că dacă au avut un necaz și viața lor continuă înseamnă că Dumnezeu dorește ca ei să treacă prin acest necaz și că viața nu se oprește numai cu un necaz. Nu trebuie să fim totalitari în gândire. De la Adam și Eva nu a fost om pe suprafața pământului care să nu se fi confruntat cu un necaz mai mare sau mai mic. Iată că nici noi nu suntem o excepție de la regulă. Pentru acesta trebuie să ne luptăm cu necazul și trebuie să supraviețuim. Au fost atât de multe cazuri de oameni care au avut necazuri și care au ieșit mult mai întăriți și mai maturi din ele. De ce am fi noi înșine o excepție?

stricat și preotul a trebuit să își oprească drumul să repare roata. Între timp fiindcă a întârziat trenul a plecat. Când a ajuns în gară trenul era plecat de mult. Preotul se gândea ce năpastă a dat asupra lui că nu va mai putea ajunge la **ședința** preoțească. Se gândea cum să le explice în scrisoare superiorilor lui că a nu a putut venii. Ceea ce nu a prevăzut preotul a fost că numai la câteva gări distanță de localitatea lui trenul a avut un accident în care au murit toți cei din el. Ce s-ar fi întâmplat dacă preotul prindea trenul? Cu siguranță că murea și el. Iată că de multe ori un necaz mai mare sau mai mic ne poate ferii de lucruri pe care noi nici nu le-am gândii. Prin acesta nu susținem că necazurile dau *farmec* vieții. În nici un caz, ci numai că de cele mai multe ori ele sunt lăsate asupra oamenilor din judecățile nepătrunse ale lui Dumnezeu. Pentru aceasta când avem necazuri este bine să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu și să lăsăm ca voia Lui să se facă în viața noastră. Trebuie să ne aducem aminte că lumea aceasta nu este raiul și fiindcă nu este rai necazurile fac parte din facerea lumii de aici. Iată de ce în Noul Testament, Mântuitorul Iisus Hristos ne spunea că cel care va răbda până la sfârșit acela se va mântui.⁴⁴

Prin urmare ce trebuie să aplicăm cel mai mult atunci când ne confruntăm cu un necaz sau cu mai multe necazuri? Cel mai bine este să cultivăm răbdarea. Acesta fiindcă răbdarea este cea care ne face să fim cât se poate de atenți cu o privire obiectivă a vieții noastre. Este bine să știm că numai prin răbdare în cele din urmă vom ajunge să biruim necazurile și să le supraviețuim. Trebuie să știm că în această lume poate să existe și multă ostilitate. Iisus ne spunea în acest sens: în lume necazuri veți avea dar îndrăzniți Eu am biruit lumea. Prin urmare este adevărat că chiar Iisus ne-a spus că ne vom confrunța cu necazurile. Iisus a fost conștient că necazurile sunt experiențe extreme pe care trebuie să le trecem cu bine. După cum am spus mai toți sfinții au avut necazuri. În acest sens este bine să fim conștienți că de multe ori necazurile vin asupra noastră din răutatea lumii. Lumea din jurul nostru poate să fie rea și în acest sens de multe ori se ajunge să nu mai știm ce este binele. Că lumea poate să fie rea în nici un fel nu putem să avem nici o îndoială. Acesta fiindcă răutatea este un lucru pe care mai mulți au ajuns să o slujească. Este adevărat că în lume sunt oameni răi și manipulatori care pot să ne facă mult rău. Trebuie să știm să ne ferim de astfel de oameni fiindcă numai așa vom ajunge să ne găsim liniștea sufletească. Răbdarea în necazuri este un lucru cât se poate de necesar. Ea este necesară fiindcă ne ajută să fim pregătiți pentru necaz. Iată de ce necazul poate să fie depășit prin răbdare. De cele mai multe ori răbdarea este cea care ne face să vedem lucrurile obiectiv. Dacă avem răbdare vom putea să știm dacă necazurile ne vin de la diavoli sau de la Dumnezeu. După cum am spus în rândurile de mai sus este adevărat că Dumnezeu lasă necazurile să vină asupra noastră fiindcă de multe ori numai în necazuri ajungem să ne gândim și să ne aducem aminte de Dumnezeu. De ce să nu spunem că sunt mulți din zilele noastre care sunt cât se poate de ignoranți în ceea ce privește existența lui Dumnezeu. Mai mult, sunt mai mulți care nu vor să știe nimic de Dumnezeu. Ei nu sunt ateii dar consideră că viața lor nu trebuie să aibă nimic de a face cu existența lui Dumnezeu.⁴⁵

Că necazurile pot să fie aduse de diavol peste noi nu este negat în nici un fel de teologia creștin ortodoxă. Știm în acest sens din Vechiul Testament din Cartea lui Iov că diavolul i-a cerut voie lui Dumnezeu să îl ispitească pe Iov. Acesta fiindcă Iov era un om bogat și diavolul considera că dacă își va pierde bogăția în cele din urmă Iov va renunța la credința în Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că diavolul poate să aducă necazuri peste noi. Ar fii unii care s-ar putea întreba cum este posibil ca Dumnezeu să îl lase pe diavol să aducă necazuri asupra noastră? Nu este oare aceasta o complicitate a lui Dumnezeu cu diavolul? Adevărul este că între Dumnezeu și diavolul nu există nici un punct de comuniune. Totuși fiindcă lumea de aici nu este raiul în cele din urmă Dumnezeu uneori îl lasă pe diavol să îi ispitească pe oamenii. Aceasta are loc mai ales cu oamenii care sunt avansați duhovnicește. Din secolul al IV-lea știm că Dumnezeu a îngăduit ca diavolul să îl atace pe Sfântul Antonie cel Mare. Diavolii l-au bătut atât de tare pe Sfântul Antonie cel Mare că acesta a căzut ca mort la pământ. Cu ultimele puteri s-a rugat la Hristos pentru ajutor. Dintr-o dată Hristos i s-a arătat și diavolii care l-au bătut pe Sfântul Antonie cel Mare au dispărut. Sfântul Antonie cel Mare l-a întrebat pe Hristos unde era atunci când îl loveau diavolii? Hristos i-a răspuns că era lângă el și îi urmărea lupta. Iată prin urmare că diavolii sunt gata să ne

⁴⁴ Serafim Alexeiev, *Răbdarea. Tălcuire la rugăciunea Sfântului Efrem Sirul* (București, 2007).

⁴⁵ Că mulți ajung să își aducă aminte de existența lui Dumnezeu în necazuri este adevărat. Ei sunt cei care își dau seama că există o putere superioară care organizează tot ceea ce există și că nimic din lumea noastră nu are loc la voia întâmplării. Iată de ce este bine să știm că necazul pentru unii are o funcție cât se poate de benefică. După cum am spus nu susținem că necazurile sunt bune ci doar că în unele cazuri ele îl fac pe cel în cauză să fie mult mai atent cu Dumnezeu și să devină cu alte cuvinte un om credincios. Iată de ce este bine să știm că necazul poate să fie un mod pedagogic de a învăța lucruri despre Dumnezeu. Sunt bețivi care nu au renunțat la băutura până în momentul în care a dat peste ei un necaz. Necazul este în acest sens un fapt ce poate să schimbe viața omului în bine. La fel de bine necazurile ajung să îl înțeleptească pe om. De multe ori suntem copii la minte și gândire. După un necaz vom vedea că mintea și gândirea noastră se vor schimba.

facă oricând rău **și** pentru acesta ei de mai multe ori fac tot ceea ce este posibil să aducă cât mai multe necazuri asupra noastră. Necazurile sunt cele care odată ce vin asupra noastră ne fac să ne împotmolim în credință. Diavolii nu vor ca noi să fim în comuniune cu Dumnezeu **și** prin urmare lucrează tot ce pot ca să ne separe de Dumnezeu. Iată de ce este bine să **știm** că numai prin a cere ajutorul lui Dumnezeu ajungem în cele din urmă să ne izbăvim de lucrarea diavolească. Totu**și**, de**și** diavolii pot să ne aducă necazuri Dumnezeu nu îi lasă să aducă necazuri asupra noastră mai mult decât le putem purta. Pentru unii este cât se poate de confuz acest raport dintre Dumnezeu, diavoli **și** necazuri. Acesta fiindcă ei consideră că în această lume nu ar trebui să fie nici un necaz. Cum să fie necazuri în această lume dacă noi credem în Dumnezeu **și** facem poruncile Lui? După cum am spus, în lumea noastră nu operează numai Dumnezeu ci la fel de bine **și** diavolul. Fiindcă este o ființă a răului, diavolul se bucură când aduce asupra noastră necazuri **și** suferințe.⁴⁶

Din viața Sfântului Ioan cel Milostiv există o întâmplare mai puțin cunoscută. Se spune că într-o duminică la liturghie Sfântul Ioan cel Milostiv a putut vedea o femeie care plângea. S-a dus la diaconul său **și** l-a întrebat:

- O cuno**ști** pe femeia acea din colțul bisericii care plânge?
- Nu o cunosc.
- Dar de ce plânge oare?
- Chiar nu **știu**.
- Nu ar fi bine să mergi să o întrebi ce are? I-a murit soțul, i s-au îmbolnăvit copii? **Și**-a pierdut averea?
- Bine dacă ziceți mă voi duce la ea.

Diaconul s-a dus la femeie **și** i-a spus:

- Doamne ajută soră.
- Doamne ajută, a răspuns femeia care imediat **și**-a **șters** lacrimile.
- Am văzut că plângeți în biserică.

Femeia nu a răspuns nimic.

- De ce plângeți soră? Aveți vreun necaz?
- Cum să nu plâng părinte că de trei ani nici un necaz nu s-a mai abătut asupra casei noastre? Dumnezeu parcă ne-a uitat cu totul. Nici boală nu este în casa noastră, nici boul nu a murit **și** nici oile nu s-au pierdut. Așa că familia mea a început să trăiască cu nepăsare față de Dumnezeu. Așa că plâng fiindcă îmi este teamă că o să ne pierdem mântuirea.

Diaconul s-a dus **și** i-a spus ce a spus ce a auzit de la femeie Sfântului Ioan cel Milostic care minunat de ceea ce a auzit. Acesta a rostit:

- Mare e**ști** Doamne **și** minunate sunt lucrurile Tale.⁴⁷

Întâmplarea de mai sus este una extremă dar la fel de bine cât se poate de pedagogică. Ea ne spune că fără doar **și** poate atunci când omul nu are nici un necaz **și** cât toate îi merg strună el tinde să uite de Dumnezeu. Viața merge bine, mâncare este suficientă **și** nu trebuie ținut nici un post, averile sunt mari, plăcerile sunt multe **șamd**. Așa se face că în cele din urmă omul uită de Dumnezeu. Uitarea de Dumnezeu este un sentiment cât se poate de des întâlnit în lumea noastră. Acesta fiindcă a duce o viață fără de Dumnezeu a devenit pentru unii o normă a timpului nostru. Iată că acest gen de oameni cu nimic nu poate să fie trezit la viață **și** la cunoa**știn**ța lui Dumnezeu decât prin necazuri. Așa se face că în cele din urmă necazul îl trezește la realitate pe cel care duce o viață fără de Dumnezeu. Femeia din întâmplarea de mai sus a spus un mare adevăr: când omul are toate plăcerile materiale pe care **și** le dorește ajunge să le absolutizeze sau mai bine spus să ne considere ca unele care sunt scop în sine **și** care nu mai duc în spre Dumnezeu. Un părinte duhovnicesc spunea că una dintre tâlcurile la cuvântul lui Dumnezeu a a gusta din toți pomii raiului a fost acela ca prin acest act în cele din urmă Adam **și** Eva să Îl guste pe El, pe Dumnezeu care le-a **și** creat. Suntem oameni slabi în credință **și** uităm că toate lucrurile **și** obiectele acestei lumi au fost lăsate de Dumnezeu. Ajungem să luăm aceste lucruri **și** obiecte ale lumii din jur ca realități prin sine existente. Așa se face că în cele din urmă uităm de Dumnezeu **și** ceea ce este **și** mai trist este că sunt mulți care de**și** ar avea posibilitatea să își aducă aminte de Dumnezeu nu o fac. Iată de ce este bine să **știm** că trebuie să ne raportăm la Dumnezeu în tot ceea ce facem. Pentru cei care uită de Dumnezeu **și** trăiesc fără de Dumnezeu este cât se poate de adevărat că necazurile sunt un fel de trezire la realitate. Sunt trezire la realitate fiindcă ele îi scot din somnul necredinței **și** le prezintă realitatea existenței lui Dumnezeu. Prin urmare trebuie să fim cât se poate de atenți cu viața noastră **și** să avem de grijă să nu întăm în letargia uitării de Dumnezeu. Această

⁴⁶ Sfântul Ioan de Kronstadt, *Despre tulburările lumii de azi* (București, 2004).

⁴⁷ Serafim Alexeiev, *Viața duhovnicească a creștinului ortodox* (București, 2010), p. 244.

letargie este gravă fiindcă prin ea omul autonomizează lucrurile acestei lumi. De multe ori uităm chiar și de existența lui Dumnezeu, lucrul cel mai superior din toate cele care există, fiindcă nu mai voim să știm de Dumnezeu. Ei bine, necazul este cel care ne trezește la viață și ne face să ne aducem aminte de Dumnezeu și de faptul că trebuie să fim oameni credincioși și nu necredincioși. Uitarea de Dumnezeu este cu adevărat un mare păcat. Sunt mulți care uită de Dumnezeu din răzbunare. Fie că au suferit pierderea unui membru al familiei pe care l-au iubit mult, fie că au pierdut o rudă sau un prieten în cele din urmă omul tinde să uite de Dumnezeu și să considere că în nici un fel nu mai trebuie să se gândească la Dumnezeu. Trebuie să știm că nu avem dreptul să uităm de Dumnezeu. Fiindcă toți sfinții ne-au încredințat că Dumnezeu este iubire este bine să știm că în cele din urmă chiar dacă Dumnezeu lasă unele necazuri asupra noastră acesta nu înseamnă că El a uitat de noi. Dumnezeu ne iubește la fel cum o mamă își iubește copiii ei. Nu trebuie să ne îndoim de aceasta și trebuie să avem credință în Dumnezeu fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să depășim necazurile vieții.⁴⁸

Prin urmare ceea ce este esențial în viața noastră și ceea ce trebuie să avem cel mai mult în vedere este să nu uităm de Dumnezeu. Dacă nu uităm de Dumnezeu atunci când avem un necaz vom avea la cine să cerem ajutorul. Trebuie să știm că de cele mai multe ori ajutorul lui Dumnezeu nu vine instantaneu (deși este posibil ca uneori să se întâmple acest lucru). Trebuie să știm că Dumnezeu ascultă toate rugăciunile noastre. El ascultă fiindcă ne iubește și voiește ca prin rugăciune să intre în comuniune cu noi. Că Dumnezeu mai de vreme sau mai târziu răspunde rugăciunilor ne-o spune o întâmplare care a avut loc mai de mult. La o stână de munte un păstor de oi a putut vedea într-o dimineață că îi lipsesc patru sau cinci oi. A crezut că cineva le-a furat și a început să se roage la Dumnezeu să îi descopere cine i-a furat oile. Pe cum se ruga a putut vedea că spre el se îndrepta un urs mare și înfometat. Atunci păstorul și-a dat seama că oile au fost mâncate de urs. S-a rugat atunci lui Dumnezeu să nu îi mai descopere cine i-a produs paguba și ursul s-a depărtat de la el. Iată prin urmare că de multe ori noi credem una, cum a crezut păstorul că oile au fost furate, în timp ce în realitate este alta. Este bine să știm că trebuie să avem încredere în judecata lui Dumnezeu mai mult decât în judecata noastră. Tendința noastră este să credem numai ceea ce ține de judecata noastră fiindcă trăim într-o cultură care după Imanuel Kant este una a *triumfului rațiunii*. Judecățile lui Dumnezeu sunt cele care potrivesc necazurile ce există în lumea noastră după căi pe care noi nici un om bănuim că este posibil. Acesta fiindcă omul tinde să fie cât se poate de subiectiv în această viață și să se lege numai de ceea ce există în această lume. Ceea ce ne învață ortodoxia și sfinții părinți este că nu există numai această lume ci la fel de bine există și lumea de dincolo. Noi tindem să privim tot ceea ce există ca începând și sfârșindu-se numai în această lume. Realitatea este că multe lucruri încep în această lume dar se vor termina numai în lumea care va veni. Iată de ce trebuie să trecem de la subiectiv la obiectiv. Cu alte cuvinte trebuie să trecem de la realitatea omenească la realitatea existenței lui Dumnezeu. Cea mai mare filosofie este să vezi lucrurile așa cum le vede Dumnezeu. Numai așa în cele din urmă omul va ajunge să privească esența lucrurilor.⁴⁹

Prin urmare ceea ce am dorit să evidențiem în aceste rânduri este faptul că necazul când are loc poate să fie subiectiv sau obiectiv. Prin aceasta înțelegem că unii percep un necaz mic ca unul mare și alții percep un necaz mare ca unul mic. Acesta fiindcă în cele din urmă percepția are și ea o anumită importanță în teologia necazurilor. În sensul percepției de fiecare dată când avem un necaz prima impresie este că nu vom putea să îi supraviețuim. Necazul pare să fie mult prea dur și mult prea dureros pentru noi. Acesta este numai prima percepție. Dacă vom sta mai apoi și vom analiza (cu alte cuvinte dacă vom ieși din subiectiv și vom intra în obiectiv) vom putea vedea că există mai multe soluții la necazul cu care ne confruntăm. Atunci când credem în Dumnezeu nici un necaz nu este prea mare pentru că să nu îi putem supraviețui. Acesta fiindcă trebuie să ne unim forțele noastre cu cele ale lui Dumnezeu Tatăl și în cele din urmă să depășim momentul critic al necazului. Iată de ce este bine să știm că necazul este o modalitate de a vedea viața noastră în perspectivă. Dacă vom sta și

⁴⁸ Kenneth H. Hammond, *Beyond rationality: the search for wisdom in a troubled time* (Oxford, 2007).

⁴⁹ Adevărul este că de multe ori omul ajunge să se consume în lucruri inutile și cât se poate de lipsite de sens. S-a spus de mai mulți teologi creștin ortodocși că trăim într-o lume lipsită de sens. Acesta fiindcă omul fără de sens în viața și mai ales omul al cărui sens al vieții nu este Dumnezeu ajunge să confere sens unor nonvalori și unor lucruri nesentțiale. Așa se face că în aceste circumstanțe necazul este cel care ne apropie de esența vieții. Trebuie să supraviețuim duhovnicește în această viață pentru că în cele din urmă să ne mântuim sufletele. Iată de ce este bine să știm că viața duhovnicească este un lucru care poate să înceapă printr-un necaz. Când nu avem necazuri tindem să ne pierdem în lucruri neesențiale și lipsite de sens. Necazul este cel care ne face să ne concentrăm și să ne dăm seama de ceea ce este cu adevărat important pentru noi. În acest fel necazul este o "școală a esențialului." Necazul ne duce spre esențe și ne învață să ne raportăm numai la ceea ce este esențial.

vom analiza vom vedea că undeva am greșit, undeva am păcătuțit și Dumnezeu a lăsat un necaz peste noi pentru a ne a trezi și a ne face conștienți de propria păcătoșenie. Este mai bine să plătim pentru păcatele noastre în această lume decât să plătim în lumea de apoi. Acesta fiindcă plata păcatelor din lumea de aici este scurtă în timp ce plata pentru păcate dacă nu am făcut-o în lumea de aici va fi veșnică în lumea de apoi. Prin urmare pentru a supraviețui necazurilor trebuie să facem efortul de a trece de la o viziune subiectivă a necazului la una obiectivă. Cu alte cuvinte să ajungem să ne întrebăm cu ce am greșit lui Dumnezeu ca să lase asupra noastră acest necaz sau dacă nu am greșit lui Dumnezeu cum puteam să supraviețuim acestui necaz ce a venit peste noi. Este adevărat că diavolii pot să aducă necazuri asupra noastră fiindcă ei speră ca în acest fel noi să ajungem să ne sinucidem, să ne curmăm viața. Este scopul pentru care diavolii vor face orice ca să aducă cât mai multe necazuri peste noi. Într-o asemenea situație numai ajutorul lui Dumnezeu ne mai poate face să supraviețuim.⁵⁰

CAPITOLUL 3

CÂND AVEM NECAZURI NU PROSPERĂM ȘI ÎNFLORIM DAR PUTEM SUPRAVIEȚUI ȘI RĂZBATE

Există în zilele noastre o mentalitate a prosperității vieții omului care trebuie trăiască viața numai la superlativ. Așa se face că în acest gen de gândire cei care se confruntă cu necazuri sunt considerați ca parii sociale sau mai bine spus ca persoane care nu mai merită să dețină nici o funcție publică. Aceasta fiindcă prosperitatea vieții omului trebuie să fie una care să fie impecabilă. Marii magnați ai lumii care jonglează la bursele de valori uneori cu miliarde de euro și de dolari sunt persoane care sunt de părere că totul în această lume poate să fie cumpărat pe bani. Așa se face că în cele din urmă banii sunt cheia fericirii și a prosperității. Să fie lucrurile chiar așa? Auzim uneori zicala că banii nu aduc fericirea *dar o întrețin*. Conform acestei mentalități a prosperității fără doar și poate că dacă ai bani nu vei avea necazuri fiindcă banii pot să cumpere orice și totul are un preț pe această lume. Fără să facem o critică a capitalismului din zilele noastre este cât se poate de adevărat că noțiunea de fericire din zilele noastre se leagă de cele mai multe ori de bunurile materiale și de averile pe care le poate cumula cineva. În mentalitatea publică a ajuns să se considere că oamenii simplii care nu posedă milioane și miliarde de euro și dolari nu au cum să simtă fericirea. Cum să fie fericit când tu nu ai rândul tău de vile și cabane de munte, nu ai mașinile tale de lux, nu ai propriul elicopter sau avion jet privat, nu ai propria ta piscină și nu ai proprii tăi servitori? Poate să fie un om fericit fără să aibă toate aceste accesorii? Cu siguranță că nu. Trăim într-o lume care încet, încet susține că fericirea este o realitate care ține numai de lumea materială.⁵¹

Realitatea este că mas media din zilele noastre ne prezintă o realitate cât se poate de trunchiată a vieții. Mai ales în clipurile publicitare suntem invitați să visăm la o lume care nu există în realitate: dacă vom folosi nu știi ce alifie de corp pielea îmbătrânită va întinerii, dacă folosim nu știi ce șampon părul îmbătrânit și ponosit va întinerii, dacă consumăm nu știi ce produs alimentar vom ajunge să ne simțim perfect. Fără să avem ceva cu clipurile publicitare care circulă în zilele noastre trebuie să remarcăm că psihologia lor de multe ori este una superficială. Omul nu are nevoie de produse variate pentru a fi fericit cu adevărat ci mai mult el are nevoie de comuniunea cu Dumnezeu. Dacă acest lucru ar fi posibil să fie comercializat probabil că în clipurile publicitare din zilele noastre am găsi o grămadă care să ne arate cum să intrăm în comuniune cu Dumnezeu. Realitatea este că Biserica Creștin Ortodoxă ne spune că comuniunea cu Dumnezeu este tainică sau mai bine spus mistică și nu se face conform unor rețete anume. Iisus i-a chemat pe apostoli la apostolat în timp ce aceștia pescuiau. Cine s-ar fi gândit ca să fim onești că acum 2000 de ani Fiul lui Dumnezeu va veni pe pământ și va merge la niște pescari din Israel și îi va face apostolii Săi? Nici cea mai ascuțită minte din lume nu ar fi putut să prevadă un astfel de lucru. Iată prin urmare că Dumnezeu nu operează prin judecățile noastre. De fapt acest lucru l-am explicat în rândurile de mai sus. Regele David, unul dintre cei mai mari regi ai evreilor și poate din toată istoria

⁵⁰ Daryl Sharp, *The survival papers: anatomy of the midlife crisis* (Inner city books, 1988).

⁵¹ A avea o concepție materialistă despre viață fără doar și poate poate să fie un mare necaz. Poate să fie un mare necaz fiindcă materialistul este cel care se raportează la semenii lui numai prin prisma bunurilor materiale pe care le au. El se căsătorește numai dacă prospectivul partener de viață are o situație materială demnă de invidiat; el se împrietenește numai dacă prospectivul prieten este unul care are averi și bani mulți fiindcă poate în cele din urmă să profite de pe urma lui; el menține relații de cordialitate cu proprii lui părinți numai dacă aceștia au bani mulți și el poate să profite de ei. Sunt din ce în ce mai multe cazurile în care cei bogați ajung să aibă relații cu părinții lor fiindcă aceștia au bani. Dacă nu au bani preferă să îi trimită la un azil de bătrâni și să îi lase acolo pentru restul zilelor. Iată cum o concepție mult prea materialistă despre viață poate să fie un mare necaz.

lumii a fost de meserie păstor de oi. Dumnezeu a văzut însă bunătatea inimii lui David și l-a chemat la slujirea de rege a poporului ales. Iată de ce este bine să știm că Dumnezeu nu judecă după judecățile noastre și că de cele mai multe ori dacă ne bazăm pe faptul că Dumnezeu măsoară după măsurile noastre în cele din urmă vom ajunge să ne înșelăm. Faptul că Dumnezeu are o perspectivă diferită de a noastră nu înseamnă că Dumnezeu este împotriva noastră. Din contră Dumnezeu este pentru noi numai că El are o viziune net superioară asupra lucrurilor. Sfinții părinți de mai multe ori ne spun că vom ajunge să înțelegem de ce lumea noastră acționează așa cum acționează numai în viața de apoi. Acesta fiindcă sunt rațiuni ale lui Dumnezeu care depășesc puterea noastră de înțelegere. De ce în secolul XX au avut loc două războaie mondiale, de ce pe 11 septembrie 2001 Turnurile Gemene din New York au fost distruse, de ce Inchiziția catolică a făcut mai multe victime în evul mediu sau de ce Stalin a exterminat mai mulți ruși în gulagurile din Siberia? Sunt lucruri care la drept vorbind depășesc capacitățile noastre de înțelegere și probabil că numai în veacul viitor vom afla de ce Dumnezeu a îngăduit ca aceste de lucruri să aibă loc.⁵²

Prin urmare trebuie să știm că necazurile sunt cele care în mod normal trebuie să ne facă mult mai dependenți de Dumnezeu. Omul din zilele noastre tinde să fie independent în tot ceea ce face. El vrea să fie un fel de demiurg al vieții sale în care tot ceea ce face și tot ceea ce acționează este fără doar și poate propria lui persoană. Iată că vin necazurile pe care omul nu le-a prevăzut care schimbă total modul în care omul ajunge să privească relația lui Dumnezeu. Omul modern și cel postmodern, cum se spune mai nou, este un om care în cele din urmă este mulțumit că Dumnezeu este sus în cer și omul aici pe pământ. Fiecare cu treaba lui. Dumnezeu Tatăl își vede de treaba lui sus în cer și omul își vede de treaba lui aici jos pe pământ. Toate sunt bune și frumoase numai că în viața omului se aproprie momentul morții și omul devine cât se poate de neliniștit. Moartea este absurdă fără de Dumnezeu, fiindcă fără de Dumnezeu viața de dincolo de moarte ar fi imposibilă. Iată că nu este bine să îl "izolăm" pe Dumnezeu sus în cer pentru ca noi să trăim bine mersi fără de nici o problemă și fără de nici un necaz aici pe pământ. Viața noastră nu este relativă așa cum au afirmat unii mari savanți ai lumii ci mai mult viața noastră este mai mult un fel de îmbinare dintre necazuri și fericire. Doar cei pesimiști și negativiști sunt cei care afirmă că viața lor a fost numai durere și suferință. Realitatea este cu totul alta. Există fără doar și poate destul de multă fericire în viața noastră doar că noi nu ajungem să o vedem. Fie că auzim un ciripit de păsări, fie că mergând prin pădure auzim clipocitul unui izvor de munte, fie că vedem un apus sau un răsărit de soare, cu toate acestea sunt lucruri care ne fac fericiți dacă știm să le apreciem. Realitatea este că există destul de multă frumusețe în lumea noastră pentru ca noi în cele din urmă să ajungem să o admirăm și să ne bucurăm de ea. Suntem mult prea închistați în micile noastre preocupări zilnice ca să mai avem timp să admirăm frumusețea lumii din jur.⁵³

Este adevărat că pentru unii necazurile sunt forme terapeutice prin care ajung să își ralieze concepția lor de viață la concepția de viață a lui Dumnezeu. Pentru cei care consideră că viața trebuie să fie trăită numai în chefuri și în petreceri este adevărat că necazurile sunt ca o bombă căzută din cer. Ele nu au nici un fel de sens și nu fac decât să îl ducă pe cel în cauză și mai departe de Dumnezeu. După cum am spus sensul teologic al necazurilor nu este să ne ducă departe de Dumnezeu ci mai mult să ne aproprie de Dumnezeu. Un cunoscut duhovnic creștin ortodox părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Recea din Județul Mureș din România spunea că: "lasă-L pe Dumnezeu să îți rotunjească sufletul prin încercări. Nu te supăra pe El, nu te răzbuna pe El, că te răzbuni pe tine." Prin acesta înțelegem că fără doar și poate Dumnezeu vrea ca noi să ajungem la un anumit nivel la o înțelegere a rostului pe care îl au încercările în viața noastră. Ele sunt cele care ne fac să supraviețuim în lupta cu păcatele. La fel cum atunci când stăm prost cu banii trebuie să ne chivernisim în așa fel ca să putem supraviețui la fel de bine și atunci când suntem asaltați de patimi și păcate trebuie să învățăm să supraviețuim. Este adevărat că dacă putem să supraviețuim în contact cu încercările vieții în cele din urmă vom ajunge să supraviețuim și duhovnicește. Este cu adevărat un lucru important să știm să supraviețuim duhovnicește. Acesta fiindcă în cele

⁵² Gheorghe Remete, *Suferința omului și iubirea lui Dumnezeu* (Alba Iulia, 2006).

⁵³ Dacă este să gândim în retrospectivă poate una dintre cele mai nefericite perioade din istoria Bisericii Creștin Ortodoxe a fost perioada persecuțiilor din imperiul roman. În această perioadă ai mulți martiri au suferit după cum știm chinuri groaznice. Au fost atuncați la lei și tigrii pentru a fi mâncați, au fost scrijeliti cu unghii de fier, li s-a turnat plumb topit în gură, au fost obligați să meargă cu păpuci cu cuie bătute în sus, puși în cazane cu apă fierbinte și altele. Iată prin urmare că martirii au trecut prin necazuri mult mai mari decât noi și cu toate acestea unii au murind cântând imne de laudă lui Dumnezeu. Nu putem să rămânem indiferenți la necazurile pe care le-au răbdut martirii creștin ortodocși. Ei sunt cazuri pe care trebuie să le avem în vedere. Dacă martirii au ales mai bine să sufere și să moară pentru Iisus Hristos la fel de bine și datoria noastră este să ne purăm crucea în necazuri și în încercări. Nu putem să fim martiri dar putem găii dacă voim cu adevărat tăria de caracter pentru a supraviețui în fața necazurilor care ne asaltează.

din urmă numai în acest fel vom ajunge să ne dăm seama de care este sensul și care este rostul încercărilor și a necazurilor din viața noastră. După cum am spus pentru cei care sunt mai slabi în credință necazurile și încercările sunt fără doar și poate mai mult un fel de teste pe care Dumnezeu le lasă lor pentru a își da seama de adevăratele valori din viață. Pentru cei care sunt mai avansați duhovnicește Dumnezeu lasă necazurile și încercările pentru ca să ne demonstreze că răutatea diavolului este o realitate și că nu mai este posibil ca diavolul să se mântuiască. La fel de bine prin faptul că sfinții lui Dumnezeu au putut vedea că cele mai multe necazuri și încercări la care este supus omul vin de la diavol ei trebuie să ia aminte la acest fapt și să nu ajungă să îl învinovățească pe Dumnezeu ne necazurile și încercările prin care trec. Iată prin urmare că noi se cuvine să învățăm de la sfinți care de mai multe ori au putut să îl vadă pe diavol că face răul. Se știe că odată Sfântului Antonie cel Mare i s-a arătat diavolul. În timp ce vorbea cu Sfântul Antonie cel Mare diavolul a întins piciorul și a făcut ca căruța unui om care trecea prin dreptul lor să se răstoarne. Căruțașul s-a mâniat și a început să injure și să blasteme. Diavolul i-a spus Sfântului Antonie că el nu are nimic de a face cu căruțașul și iată că el injură și blestemă. Sfântul Antonie cel Mare care a văzut ce a făcut diavolul i-a spus că este un mincinos și că cu adevărat își merită locul în iad. Prin urmare diavolul când are ocazia aduce necazuri asupra noastră dar el caută să facă în așa fel ca în cele din urmă să ajungem să îl învinovățim pe Dumnezeu și nu pe el.⁵⁴

Există în lumea noastră o modă a dramelor. Se fac filme despre drame, se fac interviuri la ziare despre dramele unor oameni, se scriu cărți și nuvele care au ca temă drama și tragedia. Să fie acesta un lucru bun? Cu toții am văzut eventual un film care prin drama lui a ajuns să ne întristeze și de ce uneori să ne facă să plângem. Oamenii simt de multe ori că trebuie să exprime necazurile prin care trec și este adevărat că în acest sens cinematografia și literatura sunt instrumentele cele mai utile în acest sens. Totuși, trebuie să fim atenți că sunt și mulți care regizează drame nu pentru a ne face mai atenți cu necazurile și suferințele altora mai nenorociți pentru noi ci pentru a face ca veninul dramei să ne contamineze și pe noi. Mai recent am aflat despre un vestit regizor de filme horror (de groază) că împărtășea convingeri sataniste. La fel de bine sunt mai mulți autori și regizori de dramă care nu vor să îi sensibilizeze pe unii la problema suferinței și a necazurilor ci mai mult au o plăcere demonică de a induce în cei mai slabi drama și tragedia. Dacă este să ne uităm în lumea noastră vom vedea că există destul de multă dramă și tragedie în jurul nostru ca să o mai vedem exploatată și artistic pe marele și micul ecran și scrisă în romane și nuvele. Au fost și tragedii și drame care au devenit celebre. Romeo și Julieta lui Shakespeare este poate una dintre cele mai celebre drame ale tuturor timpurilor. Adevărul este că cu toată genialitatea lui Shakespeare s-a comportat ca și cum noi nu am ști că sunt în lumea noastră și iubiri imposibile. Nu trebuie să cităm o carte de literatură pentru a afla că dramele în iubire sunt existente. Le-am trăit chiar noi și prietenii noștri la o anumită vârstă din viața noastră. Iată de ce adevărul este că Biserica Creștin Ortodoxă nu încurajează sub nici o formă genul dramatic. Este mult prea multă suferință în jurul nostru și sunt mult prea multe necazurile ce există în zilele noastre pentru ca să ne permitem luxul dramelor și al tragediei.⁵⁵

Adevărul este că necazurile sunt unele care ne aduc tristețe și ne fac pentru o anumită perioadă de timp să ne pierdem pe noi înșine. Totuși ceea ce trebuie să știm este că sunt unii în care tristețea este un lucru constant sau mai bine spus ei sunt permanent triști. Pentru omul obișnuit de exemplu este cât se poate de firesc ca la moartea unui prieten drag el să fie trist și să plângă poate mai multe zile în șir, dar viața merge înainte și în cele din urmă acea persoană va trece peste acest moment greu. Așa se face că necazurile nu ajung să de domine ci mai mult ele ne întristează numai pentru o anumit perioadă de timp. Totuși unii sunt triști mai tot timpul. Cu toții au avut de a face cu persoane melancolice care în ciuda la toate încercările noastre nu au reușit să ne descrețim frunțile. Care este cauza acestor tristeți incomode de care suferă anumiți prieteni sau cunoscuți de ai noștri? Răspunsul la această întrebare nu este deloc ușor. Acesta fiindcă în timp ce psihologii și psihiatrii spun una, părinții duhovnicești sunt alta. Psihiatrii tind să vadă sufletul omului ca un fel de organism biologic care funcționează după legi biochimice. Ei bine sufletul omului nu este în nici un fel un organism biochimic. Aceasta

⁵⁴ Dmitri Melohov, *Psihiatria și problemele vieții duhovnicești*, (Edit. Sophia, București, 2008).

⁵⁵ De câte ori nu ni s-a întâmplat să vedem un film dramatic sau să citim o carte dramatică și mai apoi să fim triști zile în șir? Sunt unii scriitori care găsesc o plăcere bolnavă de a scormoni prin toate colțurile dramei umane și a căuta să o expună cum nu se poate mai bine. Aceștia sunt persoane ale răului care în nici un fel nu voiesc să le facă bine cititorilor sau privitorilor. Nu voiesc să le facă bine fiindcă ei răspândesc în jurul loc suferința și durerea. Pentru unii este un lucru frumos să știe că la romanul sau nuvela care au scris-o oamenii au plâns sau la filmul pe care l-au văzut s-au vărsau sute de lacrimi. Dacă stăm să ne gândim aceste lucruri nu sunt firești și nici normale. Nu sunt firești fiindcă în nici un fel nu ne ajută. Mai ales dacă sunt unii mai slabi cu siguranță că ei vor ajunge să sufere de pe urma acestor drame și tragedii. Pentru aceasta este bine să ne cunoaștem pe noi înșine și să știm cât de multă dramă și tragedie suntem capabili să ne împrapiem din lumea din jur.

fiindcă el este mai mult de natură spirituală. Prin urmare sunt mai multe cauze de natură spirituală a tristeții cu care se confruntă unii dintre noi. Această tristețe a sufletului care poate să sfârșească în sinucidere este una care este inspirată nu de o dezordine biochimică a trupului ci de demoni. Sfinții părinți vorbesc în mod explicit de un demon al tristeții care îl face pe om să simtă viața lui ca un fel de necaz perpetuu sau continuu. Sunt unii care chiar și atunci când ar avea motive se bucura nu o fac. Există o categorie de oameni care atunci când vine primăvara și natura renaște la viață este că și cum nu ar fi observa și ca și cum nu s-ar întâmpla nimic. Iată de ce este bine să știm că un diavol anume (după unii este vorba de un diavol cu numele Belfegor) ne face să simțim lehamite față de tot și de toate și să nu mai vedem nici un fel de sens al vieții. Acest diavol al tristeții și al lenii, dacă nu este gonit cu post și cu ruăpciune, după cum ne-a spus Iisus îl poate duce pe om la sinucidere. Omul simte că nu mai are nici un motiv să trăiască, că este condamnat la focurile veșnice ale iadului și în cele din urmă își curmă zilele. Este cât se poate de adevărat că o astfel de acțiune este urmare a influențelor diavolești.⁵⁶

Se spune că într-o zi un călugăr întristat a venit la duhovnicul său și i-a spus:

- Părinte, ori de câte ori vin la tine mă mărturisesc, primesc iertare de păcate și mai apoi merg în chilia mea și fac același păcate din nou.

- Înțeleg fiul meu ce îmi spui.

- Atunci ce rost are să mai vin să mă tot spovedesc la sfinția ta?

- Are rost fiul meu.

- Spuneți-mi și mie ca să știu.

- Fiul meu ia două ulcișoare de lut unul cu miere și unul gol.

Călugărul a făcut așa.

- Și acum ce fac cu ele? A întrebat el.

- Acum toarnă de mai multe ori mierea dintr-unul în altul.

Călugărul a făcut așa.

- Acum fiul meu ia vasul gol și miroasă-l.

Călugărul a miroșit și i-a spus:

- Miroase a miere și pe fundul lui a mai rămas un pic de miere.

- Uite așa și învățăturile mele sunt depozitate în sufletul tău. Dacă prin râvna ta vei dobândii o parte din virtuți Dumnezeu va umple virtuțile care îți lipsesc cu harul Său și va mântui sufletul tău. Cum o gospodină nu ține în boabe de piper într-o oală cu miere la fel nici Dumnezeu nu te va îndepărta de la El dacă vei pune început bun.⁵⁷

Am spus întâmplarea de mai sus fiindcă ea se potrivește celor care consideră că în nici un fel nu trebuie să se lupte cu necazurile și încercările prin care trec în viață. Sunt mulți care la drept vorbind au o concepție fatalistă despre viață și ajung să nu mai dorească să lupte deloc cu necazurile. Așa se face că aceste persoane ajung adevărate epave ale vieții. America este plină de așa numiții homeless, oameni fără de casă dintre care cei mai mulți au ajuns în stadiul că nu mai vor să lupte cu viața și cu necazurile fiindcă nu mai doresc să o facă. Ce câștigăm din lupta cu necazurile și încercările? Cu alte cuvinte câștigăm ceva din lupta cu necazurile și încercările? Adevărul este că câștigăm un fapt extrem de important: câștigăm *arta de a supraviețui*. Cu adevărat o mare calitate să ajungi să supraviețuiești atunci când te afli în situații extreme. Situațiile extreme vin peste noi de multe ori când ne așteptăm cel mai puțin. Nu trebuie să renunțăm să luptăm fiindcă trebuie să fim conștienți că Dumnezeu este alături de noi. Iată de ce este bine să știm că viața duhovnicească este un lucru care ajunge să fie fără doar și poate o realitate care ține mai mult de voința noastră. Trebuie să fie supraviețuitori și să fim deplin convinși că vom supraviețui. Sunt mai multe cântece de muzică ușoară din zilele noastre care au ca temă supraviețuirea. Nu este un lucru rău fiindcă adevărul este că chiar dacă noi nu ne aflăm într-un punct în care trebuie să supraviețuim la fel de bine sunt unii care se află la limita supraviețuirii. Nu trebuie să fim egoiști și să

⁵⁶ Gabriel Bunge, *Akedia: plictiseala și terapia ei după Arva Evagrie Potnicul sau sufletul în luptă cu demonul amiezii* (Sibiu, 1999).

⁵⁷ Spovedania la duhovnic poate să fie și o ieșire din necazul nostru spre duhovnic care poate să ne mângâie sufletul dacă suntem întristați fiindcă am fost cuprinși de necazuri. Iată de ce este bine să ne spovedim și la fel de bine să avem o legătură de frățietate cu duhovnicul nostru. Acesta fiindcă el poate să fie un far luminos în a ne spune dacă unele necazuri au venit asupra noastră din cauza păcatelor pe care le-am făcut. Este adevărat că nu trebuie să îl confundăm pe duhovnic cu un psiholog sau cu un psihiatru ci ceea ce trebuie să avem în vedere este că duhovnicul este unul care trebuie să ne deschidă ochii că a păcătui și a trăi în patimi este un necaz mare după cum am insitat în rândurile de mai sus. Rolul duhovnicului este totuși și unul de a ne mângâia când trecem prin necazuri. Duhovnicul trebuie să știe că de exemplu atunci când o persoană trece printr-un necaz nu se cuvine să îl mustre prea mult pentru păcatele lui fiindcă aceasta ar putea să îl întristeze și mai mult.

considerăm că dacă noi nu suntem în situația de a supraviețui alții nu sunt. Supraviețuirea trebuie să știm că este un act existențial. Supraviețuirea este existențială fiindcă ea este un care se face din toată ființa. Toată ființa noastră este ancorată în actul supraviețuirii. Trebuie să supraviețuim și să știm că prin supraviețuire în cele din urmă specia umană merge înainte. Lumea trebuie să meargă înainte și de multe ori ea face acest lucru la limită prin supraviețuire. Supraviețuirea prin urmare în necazuri nu este un lucru de rușine ci este mai mult o virtute. Este o realitate că viața poate să fie de multe ori dură și nemiloasă cu noi. Am eșuat poate sentimental, am eșuat poate profesional, am eșuat poate financiar, am eșuat poate social, dar toate acestea nu înseamnă că am fost înfrânți. Trebuie să avem capacitatea de a continua viața chiar și atunci când lucrurile par că sunt extrem de grele. Cu ajutorul lui Dumnezeu vom găsi resursele necesare pentru a continua viața și a merge înainte. Nu trebuie să dăm dovadă de lașitate fiindcă a nu mai voi să supraviețuiești în necazuri și în încercări este fără doar și poate o dovadă de lașitate.⁵⁸

Este adevărat că sunt unii care au un cult al dramei în zilele noastre și care consideră că prin dramă vom ajunge să influențeze pe cât mai mulți să îi facă să nu mai multe cu necazurile. Ei pur și simplu trebuie să se lase purtați de valurile vieții. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu capacitatea noastră de a coopta cu necazurile vieții. Numai în acest mod în cele din urmă vor ajunge să se elibereze de povara necazurilor. Un caz care mai recent a devenit cunoscut lumii ortodoxe despre ceea ce înseamnă supraviețuirea în necazuri și încercări este cel al elvețianului Klaus Kenneth care fiind crescut catolic a fost abuzat de un preot catolic pedofil. În mod normal dacă acest fapt ni s-ar fi petrecut nouă probabil că am fi renunțat pentru totdeauna la credința în Dumnezeu. Nu același lucru s-a petrecut cu Klaus Kenneth care a considerat că acesta este numai o încercare a credinței lui. El a plecat în acest sens în căutarea adevărului. Va călătorii mai mult prin lume și va intra în contact cu mai multe religii printre care va ajunge să o cunoască și pe Maica Tereza de Calcuta. În cele din urmă va fi atras de Biserica Creștin Ortodoxă și în urma contactului cu părintele Sofornie Saharov ucenicul Sfântului Silaun Atonitul va ajunge să fie botezat în creștinismul ortodox. Avem de a face aici cu exemplul unui supraviețuitor care a fost rănit de oamenii care ar fi trebuit să îl ajute cel mai mult. Klaus Kenneth este un exemplu mai nou care ne spune că și noi când ne confruntăm cu necazuri nu trebuie să ne pierdem nădejdea.⁵⁹ Trebuie să avem nădejde fiindcă numai în acest fel în cele din urmă vom reuși să supraviețuim. Nu este umanitatea un organism al supraviețuirii? De mii de ani oamenii mor pe această planetă. Moartea este cu adevărat un spectacol crunt și nemilos care a cuprins lumea noastră. Totuși după fiecare generație care moare se naște alta nouă și așa se face că viața a ajuns să supraviețuiască pe pământ. În sine umanitatea este într-un continuu proces de supraviețuire. Este supraviețuirea de la moarte care poate să fie eliminată numai prin naștere.

Voia diavolului este ca prin necazuri să ajungem la deznădejde. Este acel sentiment care ne spune că Dumnezeu ne-a uitat și nu mai vrea să aibă nimic de a face cu noi. Dacă Dumnezeu ne-ar iubi cu adevărat El nu ar fi lăsat în nici un fel să cadă peste noi un asemenea necaz. Acest sentiment este larg cunoscut de cei care au trecut prin necazuri. Sentimentul că este abandonat de Dumnezeu este unul dintre cele mai cumplite dintre toate sentimentele pe care le poate trăii ființa umană. Totuși, acest sentiment este unul iluzoriu. Este iluzoriu fiindcă noi suntem fii lui Dumnezeu și un Tată nu își abandonează niciodată pe fii Lui. Dumnezeu nu ne-a dat viață pentru a ne abandona chiar dacă uneori trecem prin nencazuri și greutăți. Să ne aducem aminte de cazul Sfântului Siluan Atonitul care a murit în anul 1938. Sfântul Silaun a fost un model de supraviețuitor. De ce spunem aceasta? Sfântul Silaun a fost de mai multe ori luptat de diavol. El spunea la un moment dat că s-a dus să se închine la o icoană și când a voit să facă aceasta un diavol a venit și s-a pus în fața lui pentru a nu se închina la icoană ci a se închina lui, diavolului. Când viața părea că a devenit infernală și de nesuportat fiindcă diavolii nu îl lăsa în pace pe Sfântul Siluan, în cele din urmă a venit și arătatea lui Hristos prin jurul anului 1902 care i s-a arătat seara la o vecernie și i-a spus: ține-ți mintea în iad și nu deznădăjduii. Aceste cuvinte au primit mai multe explicații de la mai mulți teologii creștin ortodocși dar una dintre explicațiile pe care evident că mai mulți le-au trecut cu vederea este că Iisus i-a transmis Sfântului Siluan să supraviețuiască. Cel mai urât sentiment pe care îl poate trăii cineva este sentimentul deznădăjduii. Este acel sentiment care îți spune că nimic nu mai are sens și rost. Iată de ce este bine să știm că trebuie să ne opunem deznădăjduii la fel cum au făcut mai mulți sfinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe. Trebuie să fim încuvințați că în bunătatea și în iubirea Sa Dumnezeu va găsi o soluție la necazurile cu care ne confruntăm. Acesta fiindcă Dumnezeu nu se bucură de suferința noastră. Numai un sadic ar face aceasta și în nici un caz a se bucura de suferința altora nu este o trăsătură a lui Dumnezeu. Lecția necazurilor sau mai

⁵⁸ Piero San Giorgia, *Survive the economic collapse* (Radix, 2013).

⁵⁹ Klaus Kenneth, *Două milioane de kilometri în căutarea adevărului* (Editura Agnos, 2008).

bine spus lecția teologică a necazurilor este să învățăm că în nici un fel Dumnezeu nu este cauza necazurilor oamenilor nevinovați. Sunt diavolii cei care îi aruncă pe oameni în necazuri și îi fac să sufere fiindcă diavolii sunt cu adevărat nebuni. Este adevărat că odată ce am căzut într-un necaz trebuie să ne înarmăm să nu mai cădem din nou fiindcă ar fi cât se poate de prostesc să cădem de două ori în același necaz fără să ne dăm seama. Necazul este prin urmare un lucru care trebuie să ne facă să supraviețuim până ce Dumnezeu își va aduce aminte de noi și ne va elibera de povara necazului. Trebuie să avem încredere în Dumnezeu mai mult decât o facem în mod obișnuit. Să ne aducem aminte că atunci când un tată a venit cu un copil demonizat la Iisus pentru a îl vindeca Iisus i-a spus tatălului că toate sunt cu putință celui care crede. Tatăl a rostit atunci o frază care ni se potrivește nouă tuturor creștinilor ortodocși: cred Doamne ajută necreditei mele. Avem credință în Dumnezeu dar la fel de bine avem și îndoială. Ne poate Dumnezeu cu adevărat elibera de necazuri? Poate El să scimbe un necaz în fericire? Dumnezeu poate fiindcă cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu. Iată ce ne spunea părintele Arsenie Boca în acest sens: "pentru necazurile voastre osteniți. Căci numai prin necazuri scoate Dumnezeu pe oameni din înțepeneală, din uscăciunea vieții. Iar necazurile te vor ustura tot mai tare, până când vei căuta să te tămăduiești."⁶⁰

Prin urmare este evident că în necazuri nu putem în nici un fel să prosperăm și să înflorim dar putem să supraviețuim. Dumnezeu lasă necazurile asupra noastră pentru ca să devenim supraviețuitori. Este adevărat că sunt din ce în ce mai puțini cei care în zilele noastre au mentalitatea de supraviețuitori. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puțini cei care ajung să se lupte cu necazurile și să le țină piept. Trebuie să fim siguri că avem numai de câștigat din lupta noastră cu necazurile. Acesta fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să creștem sufletește. Sunt multe cazuri în care sufletele sau într-un fel de amorțeli și ele ajung să se trezească numai printr-un necaz. Iată de ce este bine să știm că necazul poate să fie și o experiență cu urmări pozitive chiar dacă consecințele lui pot să fie uneori dramatice. Necazul poate să îl facă pe cel care îl are să fie mult mai atent cu realitatea lumii din jur. Sunt mulți dintre noi care trăim în lumi imaginare și care considerăm că așa și trebuie să fie. Numai un necaz de multe ori poate să ne trezească la realitate. Este adevărat că contactul cu realitatea poate să fie de multe ori unul dur. Este dur fiindcă lumea în care trăim de multe ori este dură. La fel de bine trebuie să știm că necazul este cel care ne pune în față cu unele realități extreme. Sunt multe femei de exemplu care au pierdut sarcina la naștere. Aceste femei în mare după ce au pierdut sarcina la naștere au trecut printr-o stare de depresie acută. A fost așa fiindcă cu adevărat este un mare necaz să îți pierzi copilul la naștere. Totuși, femeile care sunt într-o astfel de situație nu trebuie să își piardă nădejdea și nici nu trebuie să se învinovătească pe sine de pierderea unei sarcini. Acesta fiindcă nu tot ceea ce există în această lume este sub controlul nostru. Sunt forțe și puteri în această lume care în nici un fel nu pot să fie controlate de noi. După cum noi nu putem să dăm viață la fel de bine nici nu putem să controlăm în totalitate o sarcină anume. Iată prin urmare că prin necazuri ajungem să învățăm să supraviețuim într-o lume de multe ori ostilă.⁶¹

Devine din ce în ce mai evident că necazurile nu sunt simple întâmplări arbitrare din viața noastră. De cele mai multe ori Dumnezeu lasă necazuri să vină asupra noastră pentru a ne testa credința. Este adevărat după cum am spus în rândurile de mai sus că necazurile sunt realități și situații extreme. Ele sunt un test al credinței noastre. La un anumit nivel în necazuri cu toții trăim ceea ce a trăit Sfântul Avraam atunci când Dumnezeu i-a cerut să îl ia pe unicul său fiu Isaac pe Muntele Moria unde să îl aducă jertfă. Sfântul Avraam a făcut ceea ce i s-a spus, doar că în momentul în care a dat să îl sacrifice pe Isaac a auzit o voce de înger care a contramandat prunca. Așa se face că Isaac nu a pățit nimic. Acesta a fost cu adevărat o situație extremă. Cum ne-am simții dacă ni s-ar cere e jertfim copii? Am simții exact ceea ce a simțit Sfântul Avraam. Iată prin urmare că la fel cum Sfântul Avraam a abuns să supraviețuiască încercării în cele din urmă prin ajutorul lui Dumnezeu și noi vom ajunge să supraviețuim. Arta supraviețuirii este un lucru cu care nu ne naștem sau dacă o facem o facem parțial. Arta supraviețuirii este una care se deprinde sau mai bine spus se învață. Trebuie să învățăm să supraviețuim și în cele

⁶⁰ Arsenie Boca, *Despre durerile oamenilor*, vol. 2, Editura Credința Strămoșească, 2012, p. 13.

⁶¹ Sunt din ce în ce mai mulți care pot să remarce că lumea poate să fie ostilă. Poate să fie ostilă fiindcă de multe ori ajungem să ne confruntăm cu situații în care oamenii sunt cât se poate de ostili cu noi. Mai ales în viața publică se poate vedea o astfel de ostilitate. Cu cât o persoană dorește să ajungă mai sus pe scara ierarhiei publice cu atât mai mult se lovește de ostilitate. Este vorba de o ostilitate care iese din invidie. De ce să nu spunem că atunci când este vorba de funcții publice fiecare dintre noi voiește să fie cel care dă ordine și în nici un fel cel care execută. Ostilitatea lumii din jur devine evidentă mai ales când vorbim de bani și de averi. Nu putem să nu enunțăm aceste trăsături de caracter a ostilității lumii fiindcă ele sunt cât se poate de reale. Lumea din jurul nostru este ahtiată după averi și după bani. Fiecare vrea să se ridice mai sus pe spinarea celor din jur. Iată prin urmare că lumea cu adevărat poate să fie ostilă față de noi și trebuie să găsim modalități să supraviețuim în ea.

din urmă vom ajunge să fim cât se poate de eficace atunci când necazurile ne împresoară. După cum am spus, viața de pe pământ este numai o viață de tranziție. Este vorba de o tranziție spre rai sau iad. Necazurile de cele mai multe ori au menirea de a ne pune pe punctul de plutire. Sunt foarte mulți care numai când au necazuri sau când de confruntă cu situații extreme ce nu le pot controla în cele din urmă își aduc aminte de Dumnezeu și recurg la ajutorul lui Dumnezeu. Trebuie să știm că ajutorul lui Dumnezeu vine dar la fel de bine aceasta nu înseamnă că trebuie să ne bazăm numai pe ajutorul lui Dumnezeu. Trebuie să ne folosim toate resursele sufletești și trupești pentru a reuși să supraviețuim în încercarea necazurilor. De multe ori necazurile sunt cele care ne fac să ne luptăm pe viață și pe moarte. Poate că nu vom ajunge să depășim toate necazurile dar ceea ce este important în fața lui Dumnezeu este lupta noastră sau mai bine zis dovada noastră că nu ne-am lăsat înfrânți. Iată de ce trebuie să învățăm să supraviețuim în confruntarea noastră cu necazurile care ne sunt provocate de lumea din jur sau de diavoli.⁶²

Este adevărat că pentru marea majoritate dintre noi necazurile nu sunt necesare. Nu sunt necesare fiindcă în mare creștinii ortodocși cred în Dumnezeu și știu ceea ce este credința în Dumnezeu. Totuși, ceea ce trebuie să știm este că sunt mulți care ajung să se întoarcă la Dumnezeu numai când un necaz a venit peste ei. Așa se face că în acest sens necazurile sunt utile. Sunt utile fiindcă ele îi fac pe mulți să se întoarcă la Dumnezeu. La fel cum copii nu se opresc de multe ori de făcut boacănă decât numai dacă sunt bătuți de părinții lor și Dumnezeu lasă să vină necazuri peste cei nepăsători pentru a îi înotarde la Sine. De ce voiește Dumnezeu ca oamenii care nu trăiesc cu El să se întoarcă la Sine? O face fiindcă Dumnezeu este o persoană ca își iubește fii. Dumnezeu ne iubește și ca orice persoană care iubește dorește ca iubirii Sale să i se răspundă. Răspunsul trebuie să fie unul din libertate fiindcă dacă nu ar fi din libertate ar fi mai mult răspunsul unui robot care răspunde la comenzile ce i se dau. Prin urmare trebuie să alegem din libertate să ducem o viață cu Dumnezeu. Totuși când unii se îndepărtează mult prea mult de Dumnezeu, Dumnezeu lasă asupra lor un necaz care să îi trezească la realitatea iubirii lui Dumnezeu. Este adevărat că necazurile sunt usturătoare și sunt și multe situații în care ele în loc să ne întoarcă la Dumnezeu nu fac decât să ne înrăiască și să ne facă să Îl urâm pe Dumnezeu. Să ne aducem aminte de soția lui Iov. Ce a spus soția lui Iov când mai multe necazuri s-au abatut asupra lor? I-a spus lui Iov: blestemă pe Dumnezeu și mori. Iată prin urmare că soția lui Iov în necaz în loc să se întoarcă spre Dumnezeu și ajutorul Lui a preferat să cadă în ură față de Dumnezeu. Trebuie ca în necazuri să avem atitudinea lui Iov care a spus: Domnul a dat Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat. Prin urmare trebuie să fim atenți cu necazurile fiindcă ele de cele mai multe ori ajung să descopere adevărata personalitate sau mai bine spus adevărul eu.⁶³

Că necazurile pot să fie insuportabile nu este nici o îndoială. Sunt părinți care au putut vedea cum copii lor le mor sub ochii lor. Când ne confruntăm cu situații insuportabile trebuie să facem un exercițiu de detașare. Ce să înțelegem prin detașare? Că trebuie să găsim timp pentru a ne veni în noi înșine. Când dă peste nou un necaz insuportabil prin supraviețuire trebuie să facem ca acel necaz să fie suportabil. Să ne gândim să suntem asemenea lui Făt Frumos din basme care pentru a ajunge să o salveze pe Ileana Cosânzeana trebuie să treacă prin mai multe încercări și chiar să se lupte cu zmeul cel hidos. Este adevărat că o astfel de comparație ar putea să ne spună unii că în nici un fel nu se potrivește situației noastre. Aceasta fiindcă basmele sunt creații fantastice ale minții și nu realități concrete. Adevărul este că în cele din urmă realitatea este un lucru pe care noi singuri ajungem să o creăm. Iată de ce este bine să știm că în cele din urmă nu realitatea trebuie să fie una care să ne stăpânească ci mai mult noi trebuie să fim stăpânitori ai realității. Putem să stăpânim realitatea noastră? Cu siguranță că da. Dacă vom face mai multe exerciții în cele din urmă vom reuși să ne controlăm realitatea. Au fost mai mulți psihologi care au făcut mai multe studii în ceea ce privește inconștientul omului. Când omul ajunge să își controleze inconștientul prin motivație el va ajunge să realizeze lucruri cu adevărat extraordinare. La fel de bine și noi când vom ajunge să ne controlăm necazurile prin arta de a supraviețui vom vedea că în cele din urmă nimic nu va mai putem să se afecteze. Că necazurile ne afectează și ne fac să suferim nu este nici o

⁶² Părintele Daniel de la Rarău, *Războiul creștinilor cu diavolii* (Editura Agaton, 2012).

⁶³ Ceea ce ne spun psihologii din zilele noastre este că în mare orice om are o părere bună despre sine. Până și homosexualii și deținuții se văd pe sine ca oameni buni și morali. Această părere bună despre noi înșine este de multe ori iluzorie sau de ce să nu spunem o simplă iluzie. Este o simplă iluzie fiindcă ceea ce credem noi despre noi înșine că suntem și ceea ce suntem în realitate sunt două lucruri total separate. Așa se face că numai când peste noi dă o încercare sau un necaz ajungem să știm cu adevărat cine suntem. Când suntem la bine ne spunem că în nici un caz noi nu ne vom lepăda de Dumnezeu. Când vine un necaz peste noi ajungem să ne lepădăm de Dumnezeu. Să ne aducem aminte din Noul Testament de celebrul caz al Sfântului Petru. La Cine cea de Taină Sfântul Petru i-a spus lui Hristos că în nici un caz el nu se va lepăda de Hristos chiar dacă toți ceilalți apostoli o vor face. Chiar îi avea seară Iisus a fost prins și întemnițat. Interogat dacă este afiliat cu Iisus Sfântul Petru s-a lepădat de trei ori de El. Iată prin urmare că este valabil că ceea ce credem noi despre noi înșine nu este de cele mai multe ori corespunzător cu ceea ce suntem în realitate.

îndoială. Totuși, necazurile nu sunt dincolo de puterea lui Dumnezeu și sunt mincinoși cei care afirmă că necazurile cu care se confruntă sunt dovada cea mai bună că trebuie să renunțe la credința în Dumnezeu. Nu trebuie să renunțăm la credința în Dumnezeu ci trebuie să fim cât se poate de încrezători în Dumnezeu chiar și în momente extreme. Necazul pentru unii este un exercițiu care le spune că există forțe și puteri mult mai mari decât omul în această lume. Raportat la univers omul nu este nimic altceva decât o fir de praf. Totuși acest fir de praf este creat de Dumnezeu. Iată de ce Dumnezeu nu abandonează omul chiar și când trece prin necazuri. Sunt mulți care este adevărat că trăiesc cu adevărat o stare de abandonare a lui Dumnezeu când se confruntă cu necazuri. Acesta fiindcă ei nu mai vor să își ducă aminte de toate momentele fericite ale vieții lor care i-au fost oferite de Dumnezeu. Așa se face că acești oameni renunță și nu mai vor să lupte cu necazul. Nu trebuie să ne dăm bătăuți cu una cu două când ne confruntăm cu necazurile. Acesta fiindcă în cele din urmă Dumnezeu nu ne vrea niște lași. Au fost mulți care au susținut că Dumnezeu rămâne nemișcat atunci când avem necazuri. Sunt mai mulți teologi și gânditori creștini care au negat acest lucru. Dumnezeu de multe ori suferă cu noi când avem necazuri și este numai o chestiune de timp până când ne va elibera de suferință. Iată ce spunea în acest sens poetul creștin ortodox Traian Dorz: “să nu vă plângeți de furturi, de încercări și de suferințe. Și ele sunt necesare. Nu le urăți, nu vă înfricoșați de ele, nu doniți și nu luptați să le ocoliți, nici nu vă rugați să nu vină ci vă pregătiți să le puteți birui.”⁶⁴

Rândurile de mai sus nu înseamnă că trebuie să fim cât se poate de nepăsători cu necazurile care vin asupra noastră. Din contră. Nu trebuie să fim nepăsători cu necazurile ci mai mult să ajungem să le putem supraviețui. Avem datoria morală să supraviețuim când ne confruntăm cu necazuri fiindcă numai în acest mod ne-am făcut datoria noastră creștinească. După cum am spus în rândurile de mai sus de cele mai multe ori când creștinii ortodocși se confruntă cu necazuri ajung să cadă în deznădejde. O astfel de deznădejde l-a cuprins și pe Sfântul prooroc Moise când după ce Dumnezeu i-a cerut să meargă să îi ceară lui faraon să elibereze din robie pe evrei. Acesta nu a voit și ca răspuns a pus munci și mai mari asupra evreilor. Este evident că totul părea pierdut pentru Moise. De ce voise Dumnezeu să meargă chiar el la faraon și să ceară eliberarea evreilor? Planul părea eșuat doar că Dumnezeu avea să întoarcă situația în favoarea lui Moise și a evreilor când va desparte Marea Roșie în două și va face ca oștirile egiptene să fie înghițite de ape. Iată prin urmare că sunt și situații în care răspunsul lui Dumnezeu nu vine dintr-o dată. În asemenea situații ceea ce trebuie să facem este să ne deprindem cu răbdarea. Numai în acest mod în cele din urmă vom reuși să ne eliberăm de povara necazurilor. Sunt multe situații în care trebuie să supraviețuim necazurilor prin răbdare. Este adevărat că pentru unii răbdarea în necazuri este o imposibilitate. De ce să stai să rabzi când tu te știi nevinovat?⁶⁵

Ca idee nici un om nu se consideră pe sine ca fiind vrenid de necazuri. Cum să fim noi vinovați de păcatele pe care le-am făcut? Cum să fim noi vinovați de vorbele urâte pe care uneori le-am spus semnilor noastre? Cum să fim noi vinovați de orgoliul pe care uneori l-am afișat cu cei din jur? Cu toții facem ca Adam și Eva în rai: nu noi suntem vinovați de păcatele pe care le-am făcut ci vinovat este diavolul care ne-a inspirat să le facem. Este adevărat că de multe ori diavolul se află în spatele păcatelor pe care le-am făcut dar la fel de bine aceste păcate au fost făcute cu complicitatea noastră. Dacă toți suntem corecți și buni cum se face să sunt atât de puțini sfinți în calendarul creștin ortodox? Iată prin urmare că de multe ori suntem complici cu diavolul la păcatele pe care le-am făcut. Acesta fiindcă nu am fost destui de tari pentru a rezista ispitelor celui rău. Pentru acesta Dumnezeu lasă mai multe necazuri asupra noastră care să ne smerească. Este adevărat că uneori când vedem pe cineva drag sau cunoscut că suferă într-un necaz ni se rupe inima în noi. Totuși, dacă vom sta și vom medita mai mult vom vedea că comparat cu numărul de păcate pe care l-am făcut, necazurile pe care le avem sunt infirme. Se cunoaște încă din Vechiul Testament un caz de retribuție a păcatelor pe care le face omul. Unii dintre regii evreilor la un moment dat a ajuns să se considere pe sine mai mult decât un rege și că el putea să slujească și ca preot. A luat veșmintele preoțești și s-a dus în templu și a făcut slujbă și a tămâiat. Imediat s-a umplut de lepră. Avem aici un

⁶⁴ Traian Dorz, *Semănați cuvânt sfânt* (Editura Oastea Domnului, Sibiu), p. 83-89.

⁶⁵ Răbdarea este un lucru care este foarte folositor în necazuri. Ea este cea care ne face să vedem lucrurile în perspectivă. Trebuie să vedem lucrurile în perspectivă. Acesta fiindcă Dumnezeu poate voiește să ne atragă atenția cu ceva anume pe care noi nu l-am sesizat. Sunt mulți care atunci când trec prin necazuri nu devin psihologi dar devin fini cunoscători ai naturii umane. Trebuie să deprindem răbdarea fiindcă itele vieții și ale lumii de multe ori sunt complexe și complicate și trebuie să știm să le desfacem. Iată de ce în lupta cu necazurile răbdarea este fără doar și poate o unealtă extrem de prețioasă. Este prețioasă fiindcă ea ne face să luăm aminte la noi înșine. Trebuie să avem puterea să ne cunoaștem pe noi înșine mai bine și în acest mod în cele din urmă să fim cât se poate de realiști cu propria noastră persoană. Răbdarea nu este un lucru cu care cei mai mulți dintre noi ne naștem dar ea este fără doar și poate un fapt ce poate să fie cultivat.

exemplu care ne spune că în nici un caz Dumnezeu nu lasă necazuri asupra noastră dacă nu am fi **și** noi vinovați. Sunt extrem de rare cazurile în care cineva din lumea noastră ajunge să treacă prin necazuri fără să fie nevinovat. Poate Iov a fost unul dintre aceste cazuri ca să nu mai vorbim de Domnul Iisus Hristos care **știm** că a fost răstignit fiind deplin nevinovat. Prin urmare trebuie să supraviețuim necazurilor **și** la fel de bine după ce am făcut aceasta trebuie să fim siguri că nu vom mai repeta aceste păcate care au atras cu sine necazul prin care am trecut. Teologic necazurile sunt lăsate asupra noastră pentru a ne învăța că Dumnezeu nu este numai iubire desăvârșită ci la fel de bine **și** dreptate. Fiindcă de multe ori păcătuim **și** ne complacem în păcat este cât se poate de adevărat că suntem vrednici de pedeapsa lui Dumnezeu. Nu trebuie să avem sau să ne creăm imaginea lui Dumnezeu Tatăl ca imaginea unui torționar care imediat ce am greșit este gata să ne tortureze pentru păcatele ce le-am făcut. Trebuie să fim înțelegători **și** să ne dăm seama că Dumnezeu ne transmite un mesaj printr-un anume necaz. Iată ce spunea părintele Arsenie Boca în acest sens: "necazurile nu sunt fapta lui Dumnezeu, ci urmarea greșelilor noastre, urmare pe care îngăduie Dumnezeu s-o gustăm spre înțeleptirea noastră. Am mai putea adăuga că, greșind omul cu toată voia sa, intră sub altă stăpânire, unde i se fură și-și pierde multe însușiri sufletești - și de cele mai multe ori libertatea conștiinței - bunuri fără de care se simte în multe chinuri. Prețuiești un lucru când nu-l mai ai."⁶⁶

Într-una din zile, un negustor de produse lactate primește o citație pentru a se prezenta la judecătorie, fiindu-i intentat un proces de către brutarul său. Omul, foarte îngrijorat, se tot întreba oare cu ce-o fi invinuit... Brutarul însă știa cu ce, și încă cum! Acesta din urmă îl bănuia pe lăptar că îl înșală la cântar când cumpără de la el unt. Așa că nu o dată, după ce lăptarul îi aducea kilogramul de unt și pleca, cântărea imediat marfa în prezența unor martori. Într-adevăr, bănuielele sale erau justificate. Ba primea 900g, ba 800g, au fost cazuri când a primit și 750 g de unt în loc de 1 kg.

În ziua judecății, judecătorul îl întreabă pe negustorul de lactate:

– Spune, dumneata ai cântar cu care să cântărești untul ce-l dai brutarului?

– Nu, domnule judecător, nu am.

– Păi atunci cum pretinzi că îi cântărești untul?

– Păi... să vedeți... eu am o balanță, pun pe o parte a balanței pâinea de un kilogram pe care o cumpăr de la brutar, iar pe cealaltă parte pun unt până ce balanța se echilibrează...

Întâmplarea de mai sus este una care vorbește mai mult despre înșelăciune **și** modul în care se manifestă ea dar la fel de bine ni se potrivește **și** nouă. Ni se potrivește **și** nouă fiindcă cu ce măsură măsurăm noi cu aceiași măsură în cele din urmă ne va măsura **și** Dumnezeu Tatăl. Tendința noastră este să găsim cât mai multe motive prin care să ajungem să ne scuțăm de păcatele pe care le facem. Sunt mulți care fac păcatele în mod conștient **și** deliberat. Ei bine tot acești oameni care uneori fac păcate mari sunt cei care consideră că în nici un fel ei nu sunt vinovați cu nimic. Mi-a fost dat să întâlnesc oameni care erau adevărat mai mult actori de teatru decât creștin ortodocși. Sunt unii care se comporată ca fiind creștin ortodocși autentici dar în același timp fac păcate mari **și** se pare că nu găsesc nici un fel de contradicție între viața de creștin ortodox **și** păcatele pe care le fac.⁶⁷

După cum am spus în rândurile de mai sus, în general oamenii consideră că dacă au ajuns să fie bogați ei bine acest lucru înseamnă că nu vor mai avea nici o problemă **și** nu vor mai avea nici un necaz. Să fie lucrurile chiar așa? Să fie banii **și** averile cele care ne feresc de mânia necruțătoare a necazurilor? Fără doar **și** poate nu. Chiar dacă am ajuns să deținem averi fabuloase în cele din urmă acest lucru nu ne ferește de necazuri. Că în lumea milionarilor nefericirea este un lucru des întâlnit ne-o spune faptul că mai mulți milionari au ajuns într-un asemenea stadiu că au preferat să se sinucidă. Milionarul român Dan Condrea a preferat să intre cu mașina sub roțile unui tren decât să meargă să fie audiat la Parchetul General pentru a învinuire care i-a fost adusă. Ilie Vonica proprietarul grupului Poliano unul dintre cei mai bogați oameni din Sibiu (care după unii ar fi deținut o avere de un miliard de euro) fiindcă a ajuns să falsifice mai multe rețete pentru bolnavii de cancer a preferat să își ia viața **și** s-a aruncat de la etajul vilei sale din Sibiu. Constantin Șpak, un multimilionar român fiindcă a fost operat la ficat a ajuns să cadă în depresie. Deși avea mai multe datorii la stat, Constantin Șpak a ajuns să își

⁶⁶ Jeromonah Arsenie Boca, *Căderea Împărăției*, Ediția 5, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, Deva, 2006, p. 89.

⁶⁷ Duplicitatea **și** fariseismul sunt lucruri care fără doar **și** poate atrag pedeapsa lui Dumnezeu. De multe ori cei duplicitari **și** cei farisei numai după un necaz mare în viața lor ajung să se trezească **și** să fie oameni coreți **și** sinceri. Prin urmare nu trebuie să credem că păcatele noastre rămân indiferente la Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl este cât se poate de atent cu noi **și** ne urmărește în tot ceea ce facem ca un Tată iubitor care este. Prin urmare trebuie să **știm** că atunci când ne confruntăm cu un necaz el nu este pur **și** simplu o întâmplare haotică în viața noastră. Este adevărat că pe cum ne apropiem de Dumnezeu Tatăl cu atât mai mult stărnim invidial diavolului care face orice să ne stopeze din drumul nostru spre Dumnezeu Tatăl. Iată de ce de multe ori nu Dumnezeu Tatăl este cauza necazurilor. Este bine să fim cât se poate de atenți cu proveniența necazurilor fiindcă ele nu vin numai de la Dumnezeu Tatăl.

împlânte un pumnal în inimă. Soția lui a declarat că el nu s-a sincuis fiindcă avea datorii ci mai mult fiindcă era în ultima perioadă de viață deprimat mai tot timpul. Mihail Erbașu un alt multimilionar român a făcut găsit mort după ce s-a aruncat de pe balconul vilei sale. Erbașu avea multe conexii cu mafia și unii cred că s-ar fi sinucis fiindcă mafia i-a cerut mai multe taxe de protecție. Iată prin urmare numai câțiva multimilionari români care au ajuns să se sinucidă. Ce ne spune aceasta? Ne spune că nu trebuie să credem că dacă vom ajunge multumilionari în cele din urmă nu vom mai avea parte din necazuri și probleme. Din contră, necazurile și problemele pot să apară de multe ori după ce am ajuns să astrângem sume imense de bani. Acesta fiindcă grija banilor poate să fie una care să nu ne mai lase în pace. Pentru aceasta este bine să știm că a fi milionari în nici un fel nu înseamnă că am ajuns să ne eliberăm de grija de a avea necazuri. Necazurile nu i-au ocolit pe milionari și am putut vedea că mai mulți au ajuns în situația de a își lua viața. *Ce folos, ce folos, aur fără de Hristos*, ne spune una dintre pricesnele creștin ortodoxe. Cu adevărat aurul nu poate aduce și întreține fericirea instantaneu.⁶⁸

Ceea mai mai mulți psihologi au putut remarca este că unul dintre cele mai cunoscute simptome ale necazurilor este grija. Cu adevărat omul care este îngrijorat este o persoană care trăiește cu gândul că în orice moment poate ajunge să aibă un necaz. Așa se face că sunt din ce în ce mai mulți cei care trăiesc cu sine sentimentul îngrijorării. Este vorba de o *frică existențială* de a nu da peste ei un necaz. Mai mulți ajung să se îmbolăvească mental fiindcă trăiesc cu frica în sân că în orice moment un necaz s-ar putea bate asupra lor. Trebuie să știm să supraviețuim griji pe care eventualele necazuri ar putea să o aducă asupra noastră. Omul nu este bine sau mai bine spus omul nu este deloc confortabil atunci când trăiește cu frica în sân. Este adevărat că necazurile de cele mai multe ori nu pot să fie prevăzute și este și mai adevărat că ele intervin în viața noastră atunci când ne-am așteptat cel mai puțin. Totuși, necazurile nu trebuie să ne covârșească. De ce să fie aceasta așa? Necazurile nu trebuie să ne covârșească fiindcă Dumnezeu Tatăl este atotputernic și poate să schimbe durerea noastră în suferință. Știm că atunci când o femeie naște ea trece prin dureri cumplite. Totuși, după ce durerea a trecut ea ajunge să se bucure de nașterea copilului. Așa este și cu Dumnezeu. El este capabil să facă necazurile noastre în simple amintiri. După cum am spus trebuie să învățăm din necazurile celor care au trăit mai înainte de noi. Dacă vom studia istoria vom vedea că au fost mai multe necazuri. Să ne aducem aminte de faptul că infamul Împărat Nero a dat foc Romei, capitala imperiului său și i-a învinovățit pe creștini pentru aceasta. Dacă ar fi fost să fie voia lui Nero Roma probabil că ar fi fost distrusă total. Totuși, romanii au găsit voința de a supraviețui și au reclădit Roma. A fost o dovadă de voință de supraviețuire din partea romanilor de a ajunge să reconstruiască Roma din nou. Iată un exemplu de ceea ce înseamnă supraviețuire și faptul că supraviețuirea este una care funcționează și este încununată de succes. Că necazurile pot să producă în noi mai multe griji nu trebuie să avem nici o îndoială. Acesta fiindcă prin necazuri în cele din urmă ajungem să ne eliberăm de noi înșine. De multe ori propria noastră persoană este una care ne crează probleme. Ne crează probleme fiindcă ea ajunge să trăiască cu grija unor necazuri iminente. Iată ce spunea părintele Varsanufie de la Optina: "când te vor neliniști gândurile de frică pentru necazurile viitoare, nu trebuie să intri în vorbă cu ele, ci să spui: „Fie voia Domnului!”. Aceste cuvinte te vor liniști."⁶⁹

Omul contemporan este unul care fără doar și poate voiește să fie în control la toată viața lui. Nevoia de control este una din ce în ce mai mare începând din modernitate fiindcă omul de azi este unul care prin control înțelege putere. Pentru cei mai mulți dintre noi controlul este putere. Nu este de mirare că marii tirani ai lumii sunt cei care vor să controleze în totalitate populația pe care o tiranizează: ei vor să controleze dieta populației, emisiunile de radio și televizor pe care le urmărește populația, articolele din ziar și de pe internet pe care le citește populația, modul în care gândește populația sau la fel de bine modul în care se comportă populația. După cum am spus pentru orice dictatură controlul este putere. Cu cât ajungem să controlăm mai bine pe cei din jur cu atât mai multă putere avem. Este adevărat că acest gen de gândire este la un anumit nivel ridicol dar ceea ce trebuie să știm este că fără doar și poate sunt mulți care gândesc așa. Acest gen de oameni când vine peste ei un necaz în nici un fel nu se lasă în voia lui Dumnezeu. Cum să te lași în voia lui Dumnezeu din moment ce tu ești în controlul propriei tale persoane? Mai bine spus cum să poți să îi controlezi pe alții din moment ce nu te poți controla pe tine însuși? Așa se face că pentru oamenii care sunt obsedați de control a te lăsa în voia lui Dumnezeu în timpul unei necaz este o imposibilitate. Este dovada de cea mai elementară lipsă de autocontrol. Așa se face că sunt din ce în ce mai mulți care nu vor să se dea pe sine în mâinile lui Dumnezeu atunci când trec prin necazuri. Să ne aducem aminte că Iisus ne-a dat o pildă de a ne lăsa pe noi înșine în voia lui Dumnezeu

⁶⁸ Tett Gilian, *Aurul nebunilor. Cum a întinat lăcomia un vis, cum a spulberat piețele globale și cum a declanșat catastrofa* (Editura Philobia, 2011).

⁶⁹ Monahia Maria Dobromârșlova, *Viața Sfântului Nikon, ultimul stareț de la Optina* (Editura Predania, București, 2009), p. 114.

Tatăl când pe cruce mai înainte de a muri a rostit cunoscutele cuvinte: Părinte, în mâinile Tale îmi încredințez duhul. Iisus a spus aceste cuvinte pentru a ne învăța ca în momente de necaz (cum prin necazul crucii a trecut și Iisus) să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu. De multe ori necazul este unul care ne face conștienți că noi suntem ființe limitate și mici și prin propriile noastre puteri în nici un fel nu vom ajunge să depășim necazul. Există în acest sens o limită psihologică până la care un om poate să ajungă. Această limită psihologică este definită de zbaterea pe care cineva o face când trece printr-un necaz. Este adevărat că dacă ne zbatem în cele din urmă vom reuși să trecem de un anumit necaz. Totuși când necazurile sunt multe prea mari noi ca oameni nu mai avem ce să facem și în cele din urmă singurul lucru care ne rămâne de făcut este să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte trebuie să ne încredințăm, duhul nostru lui Dumnezeu Tatăl la fel cum a făcut-o și Iisus pe cruce. Este o dovadă de adevărat creștinism ortodox să știm să ne încredințăm pe noi înșine în voia lui Dumnezeu care singur poate să găsească o soluție la problemele și necazurile noastre.⁷⁰

CAPITOLUL 4

NECAZUL ȘI ÎNCERCAREA ÎN RAPORT CU TEODICEEA CREȘTIN ORTODOXĂ

Fără doar și poate că necazurile sunt o manifestare a răului în lumea noastră. Acesta fiindcă necazul este un rău care de multe ori ajunge să se întâmple unor oameni care eventual sunt total sau complet nevinovați. Așa se face că necazurile se leagă de vechea problemă: de ce se întâmplă lucrurile rele oamenilor buni? De ce unii care sunt buni suferă și au necazuri în timp ce alții care sunt răi și nedreți ajung să nu aibă nici un fel de necaz? Întrebarea este legitimă și au fost mai mulți teologi care au oferit anumite răspunsuri plauzibile. Înainte de a purcede și a vedea care sunt aceste răspunsuri trebuie să știm că necazurile sunt o manifestare a răului. Așa se face că prin necaz ajungem să experimentăm puterea răului. De unde vine această putere a răului în lumea noastră și care este cauza ultimă a ei? Biblia și sfinții părinți ne răspund foarte simplu: de la diavol (cel rău). El este autor al răului și el este cel care s-a dedicat cu toată ființa lui comiterii răului. Prin urmare diavolul, după cum am afirmat și în rândurile de mai sus, este cel care face orice pentru a aduce cât mai multe necazuri în viața noastră. Modalitățile lui sunt cât se poate de cunoscute și de analizate. Diavolul spre deosebire de om nu face răul omului dintr-un anumit motiv ci mai mult din simpla iubire ca răul să existe și să se manifeste în această lume. Unii teologi sunt de părere că diavolul face răul omului pentru a se răzbuna pe Dumnezeu. Fiindcă Dumnezeu l-a aruncat pe diavol în iad, ei bine acesta acum se răzbună fiindcă Dumnezeu a făcut aceasta prin a în chinui și a îl tortura pe om.⁷¹

Problema răului din lumea noastră (în cazul nostru răul care se manifestă prin necaz) nu i-a preocupat numai pe teologi ci la fel de bine și pe filosofi. A fost filosoful german Leibniz care a inventat cuvântul de teodicee prin care se înțelege că nu Dumnezeu este autor al răului. Cuvântul de teodicee provine din greșescul *θεος* Dumnezeu și *δίκη* dreptate. Cu alte cuvinte ceea ce Leibniz a încercat să aplice prin această formare de cuvinte este să susțină că nu Dumnezeu este vinovat de răul din lume și la fel de bine Dumnezeu este acuzat pe nedrept că este autor al răului. Dumnezeu îngăduie uneori răul din lume dar aceasta nu înseamnă că El este cauza răului din această lume. Iată de ce este bine să știm că teodiceea este una care se leagă cât se poate de mult de problema necazurilor. Necazurile sunt cele care ne fac să fim neîncredzători în Dumnezeu. Aceasta fiindcă prima tendință a omului este să creadă că tot ceea ce are loc în această lume vine de la Dumnezeu. Ei bine adevărul este că nu tot ceea ce se întâmplă în această lume îl are ca și cauză pe Dumnezeu. De multe ori Dumnezeu nu are nimic de a face cu faptele rele pe care le facem noi. La fel de bine după cum Dumnezeu nu este autor al răului și al faptelor rele pe care le facem, la fel de bine Dumnezeu nu este în nici un fel responsabil de faptele pe care le face diavolul. Diavolul lucrează în lumea noastră. Unii se pot să se întrebe cum este posibil? Dacă Dumnezeu l-a aruncat pe diavol în iad cum se face că el iese din iad și vine în lumea noastră? Fără doar și

⁷⁰ Teodoret al Cirului, *Zece cuvinte despre dumnezeiasca pronie* (Fundăția Iustin Pârnu, 2010).

⁷¹ Că diavolul are putere să aducă necazuri peste om ne-o spune cartea lui Iov. Iov știm că era un om bogat cu multe averi. Dezlegat de Dumnezeu în ceruri pentru a îl testa pe Iov, diavolul îi distruge toate animalele pe care le avea (de ordinul miilor), îi arde casa și îi ucide copii. Fără să fie destul toate acestea în cele din urmă diavolul îl lovește pe Iov cu o boală bubonică că Iov ajunge să fie plin de bube pe tot corpul. Mai mult decât aceasta diavolul se asigură ca Iov să își piardă și credibilitatea publică pentru ca să nu mai fie ajutat de nimeni. Singurii care vin să îl mângâie pe Iov sunt trei prieteni care se angajează cu Iov într-un dialog în care să afle care este cauza necazurilor lui. În cele din urmă Dumnezeu însuși se face văzut și îi spune lui Iov că nu el este vinovat pentru necazurile pe care le are ci mai mult diavolul care a cerut lui Dumnezeu să îl lase să fie ispitit. Cartea lui Iov este cea mai cunoscută în lumea creștin ortodox ca o expunere a conceptului de teodicee asupra căruia vom insista mai mult în rândurile care vor urma.

poate diavolul poate să iasă din iad. A fost prezent în fața lui Dumnezeu în rai când a cerut ca să fie lăsat să îl ispitească pe Iov. Prin urmare diavolul poate să iasă din iad până la sfârșitul lumii. El poate să îi ispitească pe oameni dar în nici un fel nu poate să îi contrângă să facă răul. Iată prin urmare că diavolul are permisiunea de la Dumnezeu să ne ispitească. El L-a ispitit chiar și pe Fiul lui Dumnezeu în pustiu la Carantaniei. Prin urmare diavolul poate ieși din iad numai cu permisiunea lui Dumnezeu. La fel de bine el nu poate să facă cuiva rău dacă nu are permisiune de la Dumnezeu. Așa se explică faptul că de multe ori cei răi ajung să aibă necazuri (cum a fost în timpul lui Noe) fiindcă Dumnezeu îl lasă pe diavol să le facă răul. Iată ce spune în acest sens scriitorul creștin C. S. Lewis: “omnipotența Lui înseamnă puterea de a face tot ceea ce este intrinsec posibil, dar nu a face ceea ce este intrinsec imposibil. Am putea să îi atribuim miracole, dar în nici un fel facerea de prostii. Nu există nici o limită puterii Lui. Dacă alegi să spui: Dumnezeu poate să ofere unei făpturi liber arbitru și în același timp să retragă liberul arbitru de la ea, nu ai reușit să spui nimic despre Dumnezeu: asociații fără de sens de cuvinte nu dobândesc sens pur și simplu fiindcă le atribuim prefixului celor două cuvinte: Dumnezeu poate. Rămâne adevărat că toate lucrurile sunt posibile la Dumnezeu: imposibilitățile intrinseci nu sunt lucruri ci nonentități. Nu mai este posibil pentru Dumnezeu la fel ca și pentru cea mai slabă dintre făpturile Lui de a duce la îndeplinire ambele dintre aceste alternative exclusive mutual; nu fiindcă puterea lui se întâlnește cu un obstacol, ci fiindcă prostiile rămân prostii și când vorbim despre Dumnezeu.”⁷²

Devine evident că Dumnezeu ar fi putut să creeze o lume fără de necazuri. Totuși în lumea noastră necazul este o constantă. Acesta nu înseamnă că Dumnezeu este vinovat și responsabil de toate necazurile care sunt în lume. Nu este vinovat fiindcă în nici un fel El nu voiește să suferim. Dumnezeu îngăduie necazurile din această lume fiindcă omul la fel de bine îngăduie păcatul. De ce să nu spunem că pentru mai mulți semeni păcatul este o realitate cât se poate de adevărată și de reală și care trebuie să fie lăsată nestigherită să își facă lucrarea în lumea noastră. Pentru mulți păcatul a devenit mai mult decât o patimă ci un fel de a doua natură. Sunt mulți care susțin că homosexualitatea și lesbianismul pot să fie lăsate libere în această lume. Sunt mulți care susțin că războiul este singura modalitate de a ne rezolva neînțelegerile și conflictele și în nici un caz diplomația. Sunt mulți care consideră sadismul și masochismul un lucru normal. Sunt mulți care comit crime fără de nici o remurcare. Să fie Dumnezeu responsabil pentru toate aceste monstruoziități pe care le comite omul? Fără doar și poate că nu. Omul este autor la mai multe rele pe care ajunge să se facă chiar și fără să fie ispitit de diavol. Că diavolul nu este cauza la toate păcatele este un lucru adevărat însă trebuie să știm că și multe răutăți din lumea noastră sunt comise sub influența diavolului.⁷³

Prin urmare este bine să știm că deși Dumnezenu îngăduie răul totuși de multe ori el îl tolerează pentru că în cele din urmă prin necazuri oamenii să ajungă la un anumit nivel să se purifice. Să se purifice de ce? În primul rând de păcat. Păcatul este asemenea unui cangrenă care păstrunde în organismul nostru și îl distruge. Pentru a îl scoate de multe ori Dumnezeu este asemenea unui medic care trebuie să facă o intervenție medicală. Odată ce tumoarea păcatului este eliminată din om prin necazuri în cele din urmă putem spune despre acest om că este o persoană curată sau de ce nu purificată. Sunt din ce în ce mai puțini cei care se gândesc în zilele noastre la efectul catarctic pe care îl are necazul asupra noastră. Necazul este catarctic fiindcă ne face să ne gândim numai la ceea ce este cu adevărat important și ceea ce este cu adevărat important este relația sau mai bine spus legătura noastră cu Dumnezeu. Trebuie să dorim să fim în legătură cu Dumnezeu fiindcă Dumnezeu ne iubește. Pentru mulți iubirea lui Dumnezeu este total imposibilă din moment ce ei nu pot să își poartă da seama ce lătură este între existența necazurilor și a lui Dumnezeu. Aceștia sunt persoane fataliste care nu vor să înțeleagă că nu tot ceea ce există în această lume în cele din urmă se va soluționa numai în această lume. Lumea de aici a fost lăsată de Dumnezeu ca o pregătire pentru lumea care va urma. Sunt mai multe măruri pe care sfinții părinți și viețile sfinților le-au arătat și le-au demonstrat că viața sufletului continuă și după moartea trupului. Prin urmare nu trebuie să înțelegem necazurile care vin peste noi numai raportat la condițiile lumii de aici. Imaginea este în sens

⁷² C. S. Lewis, *Problema durerii* (București, 2007).

⁷³ Că diavolul este monstruos și hidos nu este în nici un fel o îndoială. Acesta fiindcă odată ce el a preferat să părăsească statutul de înger de lumină pe care i l-a rezervat Dumnezeu el s-a deformat pe sine. Așa se face că el este cea mai hidoasă creatură din toate cele care există. Fiindcă diavolul știe ceea ce este monstruos și ceea ce este hidos ca unul care a ajuns să își desfigureze propria persoană în cele din urmă tot ceea ce face el este monstruos și hidos. Lagărele de concentrare naziste, camerele de gazare nazite, închișișia, cruciadele, terorismul și cele asemenea sunt lucruri care sunt inspirate de diavol. Totuși sunt și oameni care nu trebuie să fie inspirați de diavol pentru a face rele. Acesta fiindcă sunt mulți care sunt deamăgiți de Dumnezeu și ajung să facă răul din proprie inițiativă. Sunt mulți care găsesc răul seducător. Este pentru unii plăcut să tiranizeze, este plăcut să chinui și să torturezi, este plăcut să asuprești și să manipulezi. Toate aceste lucruri sunt făcute de mulți fără ca diavolul să aibă nici un fel de influență sau de inspirație.

religios mult mai mare și conține mult mai multă înțelegere decât tindem noi să îi acordăm. Iată ce spunea în acest sens gânditorul englez Christopher Hitchens: “ați putea să credeți că până azi oamenii s-au obișnuit deja cu ideea catastrofelor naturale. Trăim pe o planetă care continuă să se răcească și care are sigur și nereguli pe crusta ei; acest lucru este acceptat și de cei care consideră că globul nu are decât 6000 de ani vechime, cât și de cei care coconsideră că globul a fost “proiectat” în acest fel. Chiar și așa este de așteptat ca cutremurele să aibă loc, și dacă ele au loc sub mare, valurile maritime vor avea loc și ele. În acest sens referitor la cele de mai sus există două feluri de erori de gândire. Prima dintre acestea este credința idioată că ele sunt “programate” pentru a exprima voia lui Dumnezeu. Astfel, gândindu-ne înapoi de la efect, oamenii vor încerca să ghicească ce păcat sau ce profanitate a dus la verdictul plăcilor tectonice. A doua greșală, frecventă chiar și pe lângă umaniști, este de a împrumuta această greșală pentru scopuri satirice și a le folosi pentru a dezaproba o dumnezeire benignă.” Din cele spuse de mai sus este trebuie să înțelegem că deși dezastrele naturale au loc și ele pentru unii sunt adevărate motive pentru a nu mai crede în Dumnezeu, realitatea este că nu Dumnezeu este cauza lor. De multe ori natura merge după un drum propriu care deși a fost proiectat inițial de Dumnezeu nu îl face pe Dumnezeu responsabil de dezastrele naturale ce au loc în lumea noastră.⁷⁴

Prin urmare este adevărat că teodiceea este un lucru care este cât se poate de actual pentru zilele noastre. Ea este cea care ne spune că ar fi bine să ne gândim mai mult înainte de a îl acuza pe Dumnezeu de necazurile cu care de confruntăm. În cele din urmă vom vedea că nu Dumnezeu este cel care lasă necazuri să vină peste noi. Păcatele noastre sunt cele care duc la venirea necazurilor peste noi. Păcatul este cu adevărat un dezastru moral și cu cât mai mare păcatul cu atât mai mare și dezastrul moral. Iată de ce omul își crează singur necazuri atunci când se complăce în păcat. Trebuie să se împotrivim păcatului și să ne dăm seama că nu avem nimic de câștigat de pe urma lui. Este adevărat că în unele epoci ale umanității oamenii au devenit obsedați de păcat și au considerat că este o imposibilitate ca să mai fim iertați de păcat. Acesta fiindcă în aceste epoci a ajuns să se considere că păcatul este fără doar și poate imposibil să fie iertat. Dacă nu ar fi existat păcatul ca o maladie morală adevărul este că nu ar fi existat curajul și braveria de a ne lupta cu el, nu ar fi existat nici noblețea de a îl respinge și nici sacrificiul de sine. Toate aceste lucruri sunt unele care fără doar și poate ne pun într-o lumină cât se poate de diferită necazul care ajunge să atragă cu sine pedeapsa de la Dumnezeu prin necazuri. Când omul știe că păcatul este cel care atrage cu sine și necazul ei bine el face un efort de a ieși din sine, de a se autodepăși sau cu alte cuvinte de a deveni mai bun. Iată de ce este bine să știm că păcatul este un lucru care poate să aibă și unele implicații cât se poate de neașteptate. Lupta cu răul din jurul nostru și din noi înșine de cele mai multe ori a ajuns să îl facă pe om să se autodepășească. Sunt și cazuri de oameni duhovnicești care după mai multe lupte cu păcatul și cu răul din jurul lor în cele din urmă au ajuns la o stare de nepăcătuire în care nu au mai fost atinși și nici problematizați de păcat și de consecințele lui.⁷⁵

Știm că răul este podusal liberului arbitru al omului, dar dacă răul este pordusul liberului arbitru al omului cum se face că necazul nu este? Nici un om nu vrea să aibă necazuri și totuși necazurile vin de multe ori și peste oameni nevinovați. După cum am spus nu trebuie să îl învinovățim pe Dumnezeu pentru necazurile pe care diavoli le aduc asupra noastră. Ceea ce cred mulți este că din moment ce unii se pun în slujba diavolului nici un neaz nu mai poate să vină asupra lor. Adevărul este departe de a fi acesta. Unul dintre cei mai mari nihiliști ai lumii și din toate timpurile care prin toate cărțile lui a apărut cauza răului și a diavolului, Emil Cioran, a murit de o moarte cumplită: alzheimer. Cioran care blasfemiase pe Dumnezeu ca un diavol a ajuns ca mai înainte să moară să nu mai știe cine este fiindcă boala la făcut să se uite pe sine. La fel de bine să ne aducem aminte de un alt nihilist al lumii, un om care considera că zeii păgâni sunt mai mari decât Iisus Hristos, germanul Friedrich Nietzsche care a murit nebun într-un ospiciu. Să fie aceasta plata pe care mai marele lui diavolul i-a oferit-o? O moarte în ospiciu? Adevărul este că se înșală cei care consideră că odată ce se spun pe sine în slujba diavolului în cele din urmă nu vor mai avea nici o problemă și nici un necaz. Se cunoscute mai multe secte sataniste din

⁷⁴ Koel Paris, *Overdiagnosis in Psychiatry: How Modern Psychiatry Lost Its Way While Creating a Diagnosis for Almost All of Life's Misfortunes* (Oxford, 2015).

⁷⁵ Pentru a supraviețui în lupta cu păcatul de cele mai multe ori trebuie să ne autodepășim. Autodepășirea morală și spirituală este una care ne face să privim lucrurile în cu totul altă lumină. Vom vedea în acest sens că de multe ori Dumnezeu îngăduie unele necazuri să vină peste noi pentru a ne fortifica și a ne maturiza. La fel de bine tot necazurile pot să vină asupra noastră pentru a ne duce la mântuire. Drumul spre mântuire este adevărat că poate să fie unul greu și trebuie să știm că este cu adevărat greu fiindcă în cele din urmă mântuirea este un lucru etern sau veșnic. Odată ce ne-am mântuit suntem mântuiți pentru veșnicie. Spre deosebire de noi care suntem ființe limitate de timp Dumnezeu este veșnic și vede lucrurile din veșnicie. Prin autoefort și autodepășire în cele din urmă și noi putem să ajungem să vedem lucrurile în sensul veșniciei. Este un exercițiu mai greu dar prin perseverență și puțin efort în cele din urmă se poate ajunge la el.

America ce în loc să o ducă bine mersi au început să aibă probleme cu poliția. Mai mulți mebrii din aceste secte care practicau uciderea rituală au sfârșit uciși de poliție. Să fie acesta moartea pe care mai marele lor satan le-a rezervat-o? Nu. Diavolul cere ca omul să ajungă să îl slujească dar adevărul este că nu oferă nici un fel de recompensă pentru acesta. Ce oferă el? Oferă chinurile veșnice. Prin urmare este bine ca cei care sunt pe punctul de a îi întoarce spatele lui Dumnezeu și a slujii diavolului să se gândească foarte bine la care sunt consecințele acestui act. Diavolul este un mincinos. El pormite multe lucruri fără ca în cele din urmă să se țină de promisiunile lui. De câte ori diavolul a promis la mai mulți pustinici și căluăgri că îl va lăsa în pace pentru ca în aceiași noapte din ziua când a făcut promisiunea să se arunce cu și mai multă bestialitate asupra victimelor sale? Iată prin urmare mai multe exemple de persoane care au ajuns să îl slujească pe diavol și au sfârșit-o prost. Ce ne face pe noi să credem că dacă am începe să slujim diavolului în cele din urmă acest fapt ar fi cât se poate de bun? Nimic. Iată de ce nu trebuie să avem încredere în diavol fiindcă el este mincinos.⁷⁶

Undeva în munții României se nevoiesc trei călugări la un schit construit recent. Au un tractor cu care își fac aprovizionarea, căci locul este greu accesibil. Într-o zi au chemat un taf care să le tragă doi stejari pe care-i tăiaseră și să-i ducă la un gater pentru scândură. Pe când treceau prin satul din apropiere, s-a rupt un vârf de la un stejar și a rămas pe marginea drumului. Părintele care venea cu tractorul în urma tafului, nu l-a observat. După plecarea lor, un om oarecare din sat, care avea casa nu departe de locul acela, văzând acel stejar, a vrut să-l taie și să-l ducă acasă. Alt vecin, văzându-l, i-a zis:

-Măi, omule, nu te atinge de lemnul acela, că aparține părinților de la schit și o să ai probleme!

-Lasă-i încolo de popi, că ăștia au de toate, a zis el supărat.

A început să taie din stejar. Prima dată i s-a rupt lama securii. A luat alta. A continua treaba când la un moment dar a venit copilul lui gfâind:

- Tată, tată vino acasă!

- De ce?

- Moare mama.

- Cum să moară că era sănătoasă tun când a plecat de a acasă?

- Haide acasă și nu mai sta.

Omul a plecat și a putut să vadă că soția lui era la pat cuprinsă de friguri groaznice. A luat-o și a dus-o la spital. Prietenul omului a venit la el și i-a spus:

- Vrei să fie soția ta sănătoasă din nou?

- Sigur că voiesc.

- Dacă vrei cu adevărat fă ce spun eu.

- Te ascult.

- Dute la părinții de la schit de unde ai luat lemnul și spune-le să facă rugăciuni pentru soția ta.

Bărbatul s-a dus la părinții de la schit și le-a spus că el a luat vârfurile de la stejarul care s-a rupt de la ei și că își cere iertare și dacă s-ar putea să se roage pentru soția lui. Părinții au fost de acord. A doua zi soția lui a venit vindecată de la spital.⁷⁷

Avem în rândurile de mai sus o întâmplare care ne spun că deși necazurile sunt iraționale ele de multe ori au un sens și că sunt consecință a păcatului și a neascultării noastre. Dacă bărbatul ar fi ascultat de prietenul lui și ar fi dus vârfurile de stejar la călugării care l-au luat probabil că soția lui nu s-ar fi îmbolnăvit. Iată prin urmare că el nu a voit să asculte de povața pe care a primit-o și în cele din urmă un necaz s-a abătut asupra lui: soția lui s-a îmbolnăvit. Trebuie prin urmare să fim cât se poate de atenți cu necazurile fiindcă ele nu vin chiar și fără de nici o cauză. Dumnezeu pedepsește răutatea fiindcă ea este un lucru care în nici un fel nu îi este plăcută. Este adevărat că nu în toate cazurile Dumnezeu intervine la fel cum a făcut-o cu bărbatul din întâmplarea de mai sus a cărui soție s-a îmbolnăvit și s-a însănătoșit în mod miraculos. Este bine să știm că trebuie să fim cât se poate de atenți cu originea necazurilor. După cum am spus Dumnezeu poate să lase un necaz peste noi ca pedeapsă a unuiu sau mai multe păcate făcute de noi sau de strămoșii noștri. Există în acest sens o un fel de cauzalitate dintre necaz și păcat. De cele mai multe ori ne facem că nu observăm această cauzalitate fiindcă în sinea noastră ne găsim scuze pentru păcatele pe care le comitem. Totuși, Dumnezeu se folosește de necazuri în mod pedegogic. Când cei care au necazuri ne vorbesc în nici un fel ei nu se gândesc care ar fi posibilele cazuri sau cauze care au atras cu sine anumite necazuri pe care le-am avut. Aceasta fiindcă cu toții ne considerăm nevinovați. Realitatea este că nu există necaz fără de o anumită cauză. După cum am spus diavolul poate să

⁷⁶ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Hristoția (pentru bunul moral al creștinilor)* (Editura Bunvestire, 2005).

⁷⁷ Pimen Vlad, *Povestiri dubovnicești* (Editura Axa: Botoșani, 2010).

aducă necazuri asupra noastră fără să ne dăm seama că ele este cel care le lucrează. Acesta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care au ajuns să se îndoială de existența diavolului. Sfinții părinți ne spun că sinuciderea este o lucrare directă a diavolului care vrea ca prin sinucidere ca cel aflat în cauză să ajungă direct în riad. În ceea ce îi privește pe sinucigași opiniile părinților duhovnicești diferă. Unii consideră că pentru ei nu mai există mântuire în timp ce alții consideră că totuși cei în viață se pot ruga pentru cel care s-a sinucis. Sunt mulți sinucigași care în momentul sinuciderii nu erau în deplinătatea facultăților mentale și prin urmare pentru ei rugăciunile mai pot să fie efective. Iată de ce este bine să știm că rugăciunea poate să facă mult bine celor care înnebuniți de diavol au ajuns să își curme zilele. Că unii au ajuns să înnebunească de pe urma necazurilor este o realitate. Este o realitate fiindcă aceste persoane atât de departe de Dumnezeu au fost și atât de aproape de lumea materială s-au situat că în cele din urmă Dumnezeu nu a mai contat deloc pentru ei. Totuși sunt și cazuri în care unii văzând pe cei care fac rău și produs necazuri în cele din urmă au ajuns să se schimbe în bine și să fie deplin convinși de puterea binelui. Iată ce ne spune în acest sens filosoful creștin Boethius: “pronia suverană a lui Dumnezeu de multe ori a produs un efect remarcabil: oamenii răi i-au făcut pe alți oameni răi buni. Pentru unii, când ei suferă nedreptăți de la cei mai răi oameni, ajung să ardă de ură pentru oamenii răi, și fiind dorinici să se schimbe și să nu fie ca și cei care le-au făcut rău se schimbă și devin oamenii ai virtuții. Numai prin puterea lui Dumnezeu relele pot să devină bine, când prin folosirea lor potrivită El conduce la un rezultat bun.”⁷⁸

Este prin urmare cea mai proastă soluție ca noi dacă vedem că unii sunt răi în cele din urmă și noi să ajungem să fim răi. Că răutatea poate să fie contagioasă este un fapt care poate să fie aplicat și îngerilor din ceruri. Să ne aducem aminte că atunci când diavolul a instigat la rebeliune împotriva lui Dumnezeu în ceruri au fost mai mulți îngeri care s-au alăturat lui (cam o treime din tot numărul îngerilor). Este posibil ca unii îngeri să nu se fi gândit să îl trădeze pe Dumnezeu până în momentul în care diavolul a pus în inima lor acest gând. Din răutate însă care era o posibilitate a îngerilor ei au ales să urmeze diavolului și în cele din urmă au fost izgoniți din rai. Iată prin urmare că este evidentă că răutatea poate să fie contagioasă. Este cu adevărat o probă de credință dacă atunci când cineva ne face un necaz și noi să fim contaminați cde răutatea lui și în cele din urmă și noi să facem rău. Realitatea este că este mai bine în sens creștin ortodox să suferim un necaz decât să îl facem noi. Aceasata fiindcă în cele din urmă a crea suferință în jurul nostru nu pot să fie în nici un fel o soluție la problema noastră și nici o cale pe care trebuie să o alegem. Trebuie să fim cât se poate de realiști. Răul este un lucru care poate să ne ispitească dar în nici un fel nu poate să se contamineze. Să ne gândim la hackerii care falsifică numere de carduri de credit. Când fac aceasta ei se gândesc numai la propria persoană și nu țin cont în nici un fel de cei din jurul lor. Este posibil ca atunci când un card este falsificat în cele din urmă să fie luați banii pentru hrana unor copii mici sau a hainelor pentru copii care nu pot să muncească pentru sine. Iată că de multe ori ajungem să facem necazuri celor din jur din egoism fiindcă ne gândim numai la propria persoană și în nici un fel nu mai ținem cont de semenii noștri.⁷⁹

Că necazurile pe care le suferă oamenii de multe ori ne lasă fără de nici o explicație și fără de nici un fel de înțelegere este un fapt cât se poate de evident. Din pilda care am spus-o mai sus despre bărbatul care a luat din stejarul căzut al călugărilor de la mănăstire am putut vedea că necazul ne pune într-o cu totul altă ordine a lucrurilor. Este o ordine pe care la drept vorbin noi nu putem să o pătrundem. Cu se face că soția bărbatului care a furat lemnul de la călugări s-a îmbolnăvit exact în momentul în care el a luat lemnul de la călugări și cum se face că ea se vindecă când el a mers și le-a cerut iertare de la călugări și le-a spus să se roage pentru ea? Este cu adevărat o taină după cum o taină este în cele din urmă și problematica necazurilor. Este bine în acest sens să avem înțelegere și să ajutăm cât putem pe care care au necazuri fiindcă în acest fel și noi la rândul nostru când vom avea necazuri vom ajunge să fim ajutați și sprijiniți. Iată de ce este bine să existe o reciprocitate în ceea ce privește pe cel cu necaz și pe care care nu are nici un fel de necaz. Toate aceste lucruri sunt cele care ne spun că în cele din urmă dacă vom reuși să trecem peste propria persoană și ne vom autodepăși în cele din urmă vom

⁷⁸ Boethius, *Mângâierile filosofiei* (București 2003 reeditare).

⁷⁹ Iată ce spune în acest sens scriitoarea de romane creștine Dee Henderson: “Dumnezeu a decis să creeze o lume în care liberul arbitru a fost mult mai important decât faptul ca unii să fie în pericol de a fi răniți. Trebuie să fie ceva cu adevărat uimitor de frumos și remarcabil despre liberul arbitru pe care numai Dumnezeu îl poate înțelege; fiindcă deși Dumnezeu detestă și literal urăște răul, totuși a creat o lume în care răul poate să apară dacă oamenii aleg acesta.” Prin urmare este adevărat că noi cu mințile noastre limitate putem să înțelegem numai o parte din ceea ce este liberul nostru arbitru. Știm cu siguranță că liberul nostru arbitru este cel care ne oferă posibilitatea să alegem dintre bine și rău, dar nu vom putea să înțelegem în această lume care este sensul liberului arbitru. Poate că numai în lumea care va veni vom reuși să deslușim care este taina liberului arbitru sau mai bine spus taina libertății noastre. Oricum ceea ce cu toții știm este că iubim libertatea și urâm robia.

reuși și să avem o cu totul altă perspectivă asupra necazului și a ceea ce înseamnă el. Că necazul poate să provoace în noi unele îndoieli de credință în nici un fel nu este exclus. Acesta fiindcă este clar că nici un om nu vrea să sufere. Totuși necazul ne facem să suferim și prin urmare trebuie să știm că de multe ori cauza suferinței noastre nu este una care stă în lumea aceasta ci mai mult în lumea care va venii. Sfântul Antonie cel Mare întrebat la un moment dat cum poate să facă diferența dintre îngerii buni și diavolii care se arată în îngeri de lumină spunea că întotdeauna când i se arata un diavol mascat în înger de lumină după ce vedenia trecea ajungea să simtă un fel de frică în el pentru ceea ce tocmai văzuse. Este evident că rațiunea umană de cele mai multe ori ajunge să pălească în fața necazurilor care nu pot să fie explicate. Știm că atunci când omul are o explicație a suferinței el poate să o îndure mai ușor. Totuși sunt și necazuri care aparent nu au nici un fel de explicație. Prin urmare este evident că lumea spirituală de multe ori poate să creeze în noi confuzii și în acest sens evreica-franceză convcertă la creștinism Simon Weil spunea că: “mă simt din ce în ce mai mult și excesiv problematizată, atât în inteligența mea cât și în adâncurile inimii de incapacitatea mea de a concepe simultan necazurile oamenilor și perfecțiunea lui Dumnezeu și relația dintre acestea două.” (Simone Weil, *Lettre à Maurice Schumann*, n.d. (prb Dec. 1942)).⁸⁰

Prin urmare este cât se poate de adevărat că necazurile sunt cele care ne leagă de problema răului. De ce există rău? De ce multe ori oameni nevinovați trebuie să sufere? De ce există necazuri în lumea noastră? Un răspuns pe care teologii ni-l dau - dar care este găsit insuficient de cele mai multe ori - este fiindcă diavolul ajunge și el să își facă lucrarea pe pământ. A fost el cel care i-a împins pe primii oameni la încălcarea poruncii lui Dumnezeu, lucru ce s-a terminat cu introducerea mortalității în lumea noastră. Este bine să știm că diavolul este o ființă care poate să opereze în lumea noastră. El poate să aducă mult rău fapturilor lui Dumnezeu și evident că aceasta o și face. Este adevărat că omul prin forțele lui nu poate să se opună diavolului dar dacă cere ajutorul lui Dumnezeu în cele din urmă lucrarea malefică a diavolului va ajunge în cele din urmă să fie respinsă. Iată de ce este bine să știm că atunci când diavolul ne ispitește trebuie să cerem ajutorul lui Dumnezeu. De mai multe ori Dumnezeu îl lasă pe diavol să vină să ne ispitească pentru a ne demonstra că noi prin puterile noastre nu putem să facem nimic pentru a scăpa de el. Aceasta este o lecție de smerenie pe care mai mulți pustnici li călugări creștin ortodocși au trăit-o. Sunt mult care consideră că Dumnezeu este responsabil de creația diavolului. Aceasta fiindcă în cele din urmă chiar Dumnezeu l-a creat pe diavol. Este adevărat că Dumnezeu l-a creat pe diavol dar Dumnezeu l-a creat ca un înger al luminii, un înger bun care să slujească binele. Din proprie inițiativă diavolul a ales întunericul decât să aleagă lumina și binele. Așa se face că fiindcă alegerea lui a fost făcută din libertate și este irevocabilă, în cele din urmă răutatea diavolului nu este vina lui Dumnezeu. Iată prin urmare care este sensul teodiceei creștin ortodoxe: de a ne face conștienți că nu Dumnezeu este responsabil de răutatea diavolului care ajunge uneori să se manifeste și în lumea noastră.⁸¹

Adevărul este că atunci când avem un necaz unii dintre noi atât de mult suntem de preocupați de acest lucru că devenim obsedați de propriul necaz. Obsesia cu necazurile pe care le avem nu face decât să mărească necazul. De ce mărește obsesia necazul? Obsesia mărește necazul fiindcă ne face să vedem cu amănuntul tot ceea ce este necazul și cum se manifestă el. Iată de ce este bine să știm că deși necazurile sunt de cele mai multe ori dureroase și extrem de usturătoare, nu trebuie să devenim obsedați de ele. Dacă devenim obsedați de ele nu facem decât să aruncăm gaz pe foc. Este adevărat că nu trebuie să fim total nepăsători cu necazurile care se abat asupra noastră. Nici aceasta nu este o soluție deși de exemplu în unele religii ale extremului orient acest lucru este recomandat. Budismul este cel care susține că fiindcă realitatea lumii este în cele din urmă o iluzie și suferința umană este o iluzie. Noi fiind creștini ortodocși nu credem într-o afirmație ca aceasta. Necazurile sunt adevărate și la fel de bine sunt cât se poate de dureroase dar aceasta nu înseamnă că nu putem să nu devenim obsedați de ele. Obsesia cu necazul este fără doar și poate un consum maxim de energie sufletească. Sufletul nostru este măcinat de necaz atunci când devenim obsedați de el. Trebuie să avem tăria să putem credința în

⁸⁰ Simone Weil, *Seventy Letters* (Oxford, 1965).

⁸¹ Iată ce spune în acest sens gânditoarea creștină Ellen Debenport: “cei mai mulți oameni acordă enorm de multă putere asupra celor pe care îi consideră răi, care fac sau amenință că răul pe alții, deși știm că ei acționează din propria durere sau frică. A ignora răul poate să îl dezarmeze. Să nu renunțăm la această idee. După cum noi am declarat război împotriva terorismului, război împotriva drogurilor, război împotriva sărăciei, război împotriva crimei, problemele se pare că nu au făcut decât să crească. Noi suntem cei care facem ca noțiunea de rău să fie o forță detrimentală și nepredictibilă în lumea noastră și refuzăm orice noțiune legată de faptul că nu este reală. Avem mai multe dispute referitoare la frica noastră despre terorism sau despre schimbarea climei sau instabilitate economică, încercând din toate puterile să demonstrăm că lucrurile nu fac decât să se înrăutățească. Făcând așa nu facem decât să reîntărim principiul care astfel nu face decât să se dezvolte. Ne creăm experiența noastră acolo unde ne plasăm atenția noastră. La ceea ce opunem rezistență, ea persistă.” Ellen Debenport, *The five principles: a guide to practical spirituality* (Unity House, 2009).

Dumnezeu mai presus de obsesia necazurilor pe care le avem. Sunt mulți care ar putea să spună: cum să ne mai gândim la Dumnezeu atunci când avem un necaz? Dacă lui Dumnezeu i-ar fi pasat de noi cu siguranță că nu ar fi lăsat în primul rând ca necazul să se abată asupra noastră. Iată de ce este cât se poate de adevărat că obsesia necazurilor este una care ne face din start să nu mai dăm nici o șansă lui Dumnezeu. Dumnezeu ajunge să fie elimitat, fiindcă tot ceea ce contează este necazul cu care ne confruntăm. Este bine să găsim soluții la necazurile cu care ne confruntăm dar ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu este un agent și mai mult în lupta cu necazurile. Iată de ce este recomandabil ca atunci când avem un necaz să avem capacitatea să ne detașăm de el. Să vedem de ce Dumnezeu a îngăduit să vină acest necaz peste noi și la fel de bine să fim siguri dacă este cazul că este lucrarea diavolului. De cele mai multe ori fiindcă suntem obsedați cu necazul pe care îl avem în cele din urmă nu mai putem să ne dăm seama dacă acest necaz a venit din cauza noastră sau din lucrarea diavolului. Obsesia cu necazurile nu face decât să ne îngreueze și la fel de bine să ne facă să fim disfuncționali. Când un necaz ne macină înseamnă că am ajuns să fim obsedați de el. De multe ori în necazuri lucrurile s-au rezolvat de la sine. Tot ceea ce a fost necesar a fost puțină răbdare.⁸²

La fel de bine când avem un necaz nu trebuie să fim obsedați de el fiindcă trebuie să știm că există o putere mai presus de noi ci la fel de bine trebuie să fim realiști. Realismul este cel care ne face să nu ajungem să fim duși de valul necazului. Realismul în necazuri este cel care ne spune că la fel cum alții au ajuns să treacă de necazuri în cele din urmă și noi vom putea să o facem. Realismul este în acest sens o modalitate de a ne racoda la lumea din jur. Trebuie să fim racodați la lumea din jur fiindcă numai așa în cele din urmă vom reuși să ne dăm seama că nu suntem singurii care trecem prin necazuri. La fel de bine realismul este cel care ne deschide în spre semenii noștri care s-au confruntat cu necazuri asemănătoare. Iată de ce este bine să știm că nu trebuie să exagerăm cu necazurile noastre și să fim siguri că Dumnezeu ne vrea numai binele chiar dacă uneori acest bine ia un pic până ajunge să se manifeste. Fiindcă trăim într-o lume a grabei de cele mai multe ori într-un necaz lumea funcționează după principiul *vreau totul și îl vreau acum*. Sunt și situații în care trebuie să avem răbdare fiindcă ajutorul lui Dumnezeu va veni la momentul oportun. Dacă Dumnezeu există este cât se poate de adevărat că el nu vrea ca noi să suferim în mod inutil. În nici un caz Dumnezeu nu aduce peste om suferința numai de dragul de a suferii. Cine face ca suferința să vină peste noi numai de dragul de a ne vedea că suferim este diavolul. Iată de ce trebuie de multe ori să lăsăm timp lui Dumnezeu pentru a îl alunga pe diavol. Acest fapt a fost afirmat încă din Vechiul Testament. Iată ce spunea Sfântul prooroc David într-un din psalmii săi: "zis-a Domnul Domnului Meu: "Șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale" (Psalm 109,1). Din aceasta trebuie să înțelegem nu numai că există Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul ci la fel de bine că de multe ori trebuie să avem răbdare în necazurile pe care le avem. Trebuie să avem răbdare fiindcă trebuie să ne rugăm și să îi spunem lui Dumnezeu durerea noastră.⁸³

Ceea ce se poate afirma despre necazuri este că ele deși sunt iraționale sunt o probă a credinței noastre. Prin necazuri în cele din urmă Dumnezeu ne testează. Dacă totul ar fi roz în viața noastră am mai ține cont de Dumnezeu? Credem că ar fi foarte mulți care ar uita de Dumnezeu. Este adevărat că după cum am precizat în rândurile de mai sus, necazul este o încercare extremă. Necazul este extrem fiindcă ne face să fim cât se poate de atenți cu găsirea unei soluții de ieșire din el. De cele mai multe ori omul ajunge să iasă din necaz doar prin faptul că își folosește mintea. Adevărul este că nu toate necazurile sunt cele care ajung să se soluționeze prin folosirea minții noastre. De mai multe ori avem nevoie să fim cât se poate de atenți cu Dumnezeu și să îi cerem ajutorul. Pentru unii necazul este adevărat că este o aducere aminte de Dumnezeu. Omul tinde să fie prins în inerția evenimentelor din viața lui că nu mai se gândește la Dumnezeu. El uită de Dumnezeu și i se pare că viața poate la fel de bine să fie trăită și fără de el. Iată că necazul când vine prin extremitatea lui îl face pe omul de azi să își aducă aminte de Dumnezeu. Este adevărat că acest gen de mentalitate nu este valabil pentru toată lumea. Sunt doar unii oameni care ajung să uite de Dumnezeu. Este adevărat că cu necazurile s-au confruntat și unii

⁸² Frank Schaeffer, *Patience with God: faith for people who doesn't like religion (or atheism)* (De Capo Press, 2010).

⁸³ Iată ce gândea referitor la problema necazurilor filosoful german Imanuel Kant: "Iov spune ce simte și gândește, și cum orice persoană ar simți în poziția lui. Pe de altă parte, prietenii lui, vorbesc ca și cum ar fi văzuți în taină de puternicul Conducător, al cărui caz este deschis verdicului lor, fiindcă lor le-a pasat mai mult de a câștiga favoarea Lui decât de adevăr. Această înșelăciune de a menține aparențele, contrar propriilor lor crezuri, arătând o convingere pe care ei nu o aveau, să în contrast evident cu candoarea lui Iov, care este atât de departe de flaterie că ajunge la curaj și care în orice caz îl pune într-o lumină favorabilă." Kant vorbește aici fără doar și poate de ceea ce înseamnă să schimbi adevărul doar de dragul de a obține favoarea lui Dumnezeu. Sunt mai mulți care când se confruntă cu necazuri nu sunt realiști și încearcă să găsească tot felul de scuze nepotrivite. La fel de bine sunt și mulți care când au un necaz nu stau și se gândesc dacă necazul a venit de la ei ci imediat ce au un necaz se folosesc de această ocazie pentru a aduce acuzații împotriva lui Dumnezeu pe care oricum îl detestă.

mari sfinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe. Se știe de exemplu despre Sfântul Macarie că la un moment dat a fost văzut prin deșert cum căra un sac mare cu nisip în spate. Întrebat de ce cară acel sac de nisip în spate Sfântul Macarie a răspuns: îl chinui pe cel care mă chinuie pe mine. Sfântul Macarie se referea la cel rău sau diavolul (diavolul era în el și sfântul prin faptul că ducea un sac cu nisip în spate prin deșert în făcea de fapt pe diavol să îl ducă). Că diavolul le face necazuri de multe ori pustinicilor nu este o noutate. Sfântul Antonie cel Mare a putut de mai multe ori să îi vadă pe diavoli că vin în spre el în chip de animale sălbatice (șerpi, șopârle, scorpionii, fiare sălbatice etc). Când se ruga dintr-o dată toate aceste vedenii și apariții demonice dispăreau. Iată prin urmare că nu trebuie să acordăm atenție prea mare diavolului. De fapt mai mulți creștini ortodocși au putut vedea că dacă sunt constanți în credința lor în Dumnezeu în cele din urmă necazurile pe care diavolul le-ar fi adus asupra lor nu s-au abătut peste ei. Adevărul este că raportat la Dumnezeu puterea diavolului este iluzorie. Acesta fiindcă odată ce a fost aruncat în iad diavolul a devenit o iluzie. Noi suntem cei care prin friciile și obsesiile noastre în cele din urmă ajungem să conferim putere diavolului.⁸⁴

Prin urmare trebuie să știm că diavolul este un mare manipulator. El nu are o putere reală în sensul pe care o are Dumnezeu dar fiindcă studiază de mai multe vreme natura umană în cele din urmă ajunge să îl facă pe om să creadă că necazurile care se abat asupra lui sunt produsul propriilor lui greșeli sau chiar al lui Dumnezeu și el diavolul nu are nimic de a face cu aceste necazuri. Este una dintre cele mai vechi tehnici ale diavolului de a ne manipula și a ne face să credem că Dumnezeu ne este ostil în încercări și nu mai merită nici să ne rugăm lui Dumnezeu pentru izbăvire. Așa se face că în cele mai multe situații deși diavolul este cel care prin manipulare a adus un anume necaz asupra noastră în cele din urmă ne face să nu mai ținem cont de Dumnezeu și să Îl face deplin responsabil pe Dumnezeu de necazul nostru. Este adevărat că răul și necazul sunt realități ale lumii noastre (care vin mai mult sau mai puțin de la diavol) dar la fel de bine ceea ce trebuie să știm este că și binele și virtutea sunt prezente în lumea noastră. Prin urmare când suntem într-un necaz nu trebuie să ajungem să gândim că singura realitate a lumii noastre este necazul. La fel de bine este bine să știm că binele este o putere mult mai mare decât răul. Prin necaz răul nu face decât să distrugă, prin bine nu ajungem decât să construim. Iată prin urmare că în necaz trebuie să facem efortul să vedem și puterea binelui din lumea noastră. Această lume cum este ea a dat mai mulți sfinți, persoane în care harul lui Dumnezeu a locuit deplin. Iată de ce este bine să știm că dacă există ceva iluzoriu în această lume fără doar și poate acela este răul. Răul (manifestat prin necazurile pe care le avem) ajunge să prindă teren numai când noi îl oferim. Acesta fiindcă după cum am spus de cele mai multe ori fricile și temerile noastre ajung să primească teren și să fie cât se poate de adevărat expresii ale propriului nostru ego. Ajungem să actualizăm răul în lumea noastră fiindcă în cele din urmă păcătuim. Păcatul este fără doar și poate un fel de combustibil pentru rău. Prin acest combustibil răul prinde viață deși în sens ontologic el este numai o iluzie. Ce este o iluzie credem că știe mai toată lumea. Iluzia răului este un gând potențial pe care dacă noi ajungem să fim influențați de el în cele din urmă îl aducem în viață sau mai bine spus în existență.⁸⁵

Necazul prin urmare de cele mai multe ori ne face să medităm la una dintre cele mai vechi probleme cu care se confruntă umanitatea. Ce este și cum se manifestă răul? Au fost sute de teologi și poate mi de filosofi care au încercat să ofere un răspuns la această veche problemă a umanității. Trebuie să fim totuși atenți cu problema răului ca ea să nu ajunge să devină un fel de leit-motiv al vieții noastre. Știm că binele este existent ontologic și cu alte cuvinte în această lume numai binele are ființă. Răul nu are o ființă a lui proprie și nici nu va putea să aibă fiindcă definiția lui este distrugerea. Nu poate să existe ființă acolo unde există distrugere fiindcă în cele din urmă ființa va fi distrusă. Iată prin urmare că necazul are și unele implicații ontologice. Este necazul o realitate ontologică sau mai bine spus există o dimensiune ontologică a necazului? Vom vedea că nu. Necazul nu este niciodată ontologic. El este un accident cel mai mult. Este adevărat că nu ne referim aici la un accident auto ci mai mult la un accident în ordinea ființei. Tot ceea ce există este ontologic bun fiindcă Dumnezeu a făcut o lume bună. Totuși, în cele din urmă ontologia poate să fie deturnată de la sensul ei. Acesta nu înseamnă că necazul este o realitate ontologică, ființială. Nu are cum. Nu poate ca ceea ce a fost creat ființial bun în cele din urmă să fie schimbat definitiv și irevocabil în ceva rău. Prin urmare necazul este o realitate de suprafață, el nu merge

⁸⁴ John Ramirez, *Unmasking the devil: strategies to defeat eternity's greatest enemy* (Destiny image, 2015).

⁸⁵ "Unele cuvinte pe care le foloim de mai multe ori sunt cât se poate de greu de definit, dacă stăm să ne gândim mai mult la ele. Folosim de multe ori termenul de "rău" dar dacă suntem puși să îl definim poate să fie extrem de greu. Trebuie să ne gândim la rău ca și cum ne-ma gândii la niște bani falși. Falsul este o corupție a ceva real. Poți avea bani adevărați fără să ai bani falși. În schimb nu poți avea bani falși fără să mai întâi bani adevărați. Răul este depedent de existența binelui, dar binele nu este dependent de existența răului. Binele a existat mai întâi. Binele este un absolut. Răul întotdeauna trebuie să fie gândit în relație cu binele absolut." Jon Morrison, *Clear Minds & Dirty Feet: A Reason to Hope, a Message to Share* (CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013). Este evident prin urmare că trebuie să știm că răul este o putere iluzorie prin sine. El poate să devină actual numai prin voința omului sau a diavolului.

adânc în ontologie și pentru acesta în cele din urmă necazului i se poate supraviețui. Cu puțină răbdare în cele din urmă vom putea trece peste orice necaz. Trebuie să știm prin urmare că niciodată necazul nu este ființial sau mai bine spus nu poate să ne afecteze ființial dacă noi nu îi îngăduim aceasta. Sunt mulți care sunt atât de copleșiți de necazuri că în cele din urmă ajung ca să participe cu toată ființa lor la durerea unui necaz. Trebuie să știm că dacă facem un minim de efort în cele din urmă necazul nu poate să ne afecteze partea ființială a sinelui nostru. Ființa noastră aparține lui Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este Cel care a creat-o. Iată de ce oricât de greu este necazul în cele din urmă el nu poate să ne doboare ci noi putem să supraviețuim. Au fost cazuri mari de supraviețuire în necazuri. Sunt oameni care s-au născut fără de mâni și fără de picioare și totuși au ajuns să supraviețuiască și să se bucure de viață. La fel de bine sunt orbi, surzi și muți care au fost născuți așa și nu au știut ce este lumina, sunetul sau cuvântul vorbit. Totuși, acești oameni de cele mai multe ori au ajuns să supraviețuiască și să se bucure de restul lucrurilor pe care Dumnezeu le-a lăsat pentru ei. Iată de ce în cele din urmă nici noi când trecem printr-un necaz nu trebuie să ne dăm bătăi.⁸⁶

Un om bogat avea un fiu pe care voia să îl căsătorească cu o fată săracă dar evlavioasă.

- În nici un caz nu mă voi căsătorii cu ea, a spus fiul.

- De ce?

- Fiindcă este săracă.

- Dar este o fată cu credință în Dumnezeu și foarte evlavioasă.

- Nu face nici o diferență.

- Cum să nu facă nici o diferență?

- Nu poate căștiga cât îi trebuie unei femei.

Om bogat s-a înstrăștat de răspunsul băiatului. La scurt timp a venit un slujbaş sărac de-al bogatului ce a voit să se căsătorească cu o fată ce se afla în slujba bogatului. Omul bogat l-a întrebat:

- Bine că vrei să te căsătorești dar ai bani din ce să o întreții pe soție?

- Eu am două mii de lei și fata are trei mii de lei.

- Eu știu un om care are de o sută de ori mai mult și totuși susține că nu poate să își susțină nevasta.

- Acel om nu este dus pe la biserică fiindcă de acolo putea să afle că Dumnezeu nu îi lasă să sufere pe cei care muncesc și îi fac voia Lui.

În tot acest timp fiul bogatului a asistat la discuție. Atunci bogatul s-a întors spre fiul său și i-a spus:

- Câți bani am cheltuit cu educația ta și nu ai ajuns să înveți un lucru care și sluga mea îl știe: credința în Dumnezeu.⁸⁷

Din întâmplarea de mai sus putem să vedem că sunt mulți dintre noi care își merită de multe ori necazurile prin care trec. Aceasta fiindcă tindem să judecăm viața și pe Dumnezeu numai în raport cu lucrurile acestei lumi. Trebuie să facem efortul să vedem lucrurile din perspectiva lui Dumnezeu. Numai văzând lucrurile cum le vede Dumnezeu în cele din urmă ajungem să dobândim adevărata înțelepciune. Suntem persoane care tindem să vedem tot ceea ce există numai prin prisma propriului nostru interes limitat. Din aceasta se nasc mai multe necazuri. Dacă nu ne raportăm la Dumnezeu în momentele decisive ale vieții noastre tindem să îl pierdem pe Dumnezeu la fel cum a făcut-o și fiul bogatului din pilda de mai sus. Tindem să ne raportăm numai la bani și la averi fără să fim conștienți că Dumnezeu este mai presus de bani și de averi. Fiindcă nu avem o scară morală foarte bine pusă la punct este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori nu mai știm care este sensul vieții noastre. Ajungem să îi judecăm aspru pe creștinii care se îmbracă în negru și în culori sobre și băieții nu vor să știe de fetele care poartă batic în cap și nu se machiază. Acesta fiindcă în cele din urmă ele par desuete. Fiindcă nu avem o concepție creștin ortodoxă despre viață este adevărat că ajungem de multe ori să suferim de pe urma propriilor noastre prejudecăți. Uităm mult prea repede marele adevărul pe care ni-l spune Biblia încă din primele pagini ale sale, că trăim într-o lume căzută. Lumea noastră nu este acolo unde a voit Dumnezeu să fie. Dacă ne uităm în jurul nostru vom putea vedea aceasta: ură, ranchiună, crime, violuri, exterminare, terorism, răutate etc. Sunt numai câteva dintre formele prin care se manifestă căderea lumii. Pentru cei care nu vor să știe că trăim într-o lume căzută în care nu prosperăm ci mai mult trebuie să supraviețuim în cele din urmă lumea este un prilej de multe necazuri. Este un prilej de multe necazuri fiindcă ne face să fim cât se poate de afectați de ceea ce are loc în jurul nostru. Omul și lumea deși nu o spun au multe necazuri în viața lor și de multe ori ajung să trăiască într-o stare de deprimare continuă. Acesta fiindcă omul nu voiește să știe că pri păcatul protopărinților noștri

⁸⁶ Antti Laato, Johannes C de Moor, *Theodicy in the world of the Bible* (Leiden, 2003).

⁸⁷ Grigorie Comșa, *O mie de pilde pentru viața creștină* (București, 1929).

Adam și Eva lumea a căzut de la Dumnezeu și în cele din urmă viața noastră este mai mult un fel de exercițiu de supraviețuire pentru a ajunge în cele din urmă la mântuire. Sunt din ce în ce mai puțini cei care văd sensul supraviețuirii duhovnicești în această lume înrăită și ostilă. Iată de ce este bine să avem o concepție creștin ortodoxă despre viață fiindcă în acest fel în cele din urmă răutatea lumii din jur nu va ajunge să ne afecteze și să ne facă prea mult rău. Am fi cei mai mari naivi dacă am crede că în ansamblu lumea este acolo unde a voit Dumnezeu să fie. Trebuie să fim cât se poate de realiști și să nu ne facem iluzii. Trăim într-o lume în care din ce în ce mai mulți devin deziluzionați fiindcă observă că lumea din jurul lor nu este acolo unde ar trebui să fie. Nu trebuie să fim deziluzionați de lume fiindcă în cele din urmă chiar Iisus spunea la un moment dat că împărăția Lui nu este din această lume. Sunt mulți care își leagă speranțele lor numai de această lume și acest fapt în cele din urmă îi va face să aibă mai multe necazuri. Este bine să știm că lumea în ansamblu a preferat o viață autonomă (independentă) și nu o viață teonomă, o viață care să Îl aibă pe Dumnezeu în centrul ei. Chiar și evreii care au fost apoporul ales al lui Dumnezeu s-au lepădat de fiul lui Dumnezeu și au cerut să fie răstignit. Iată de ce este bine să știm că atașamentul exagerat de această lume în cele din urmă duce la multe necazuri sub forma dezamăgirilor.⁸⁸

Problema răului este una care ține de libertatea omului dar la fel de bine și de libertatea diavolului. Aceasta fiindcă în cele din urmă diavolul a fost cel care a căzut mai întâi. Este bine să știm că nu prin teorie vom ajunge să soluționăm necazurile noastre și această carte în nici un fel nu este una care îți propune să teoretizeze referitor la problema răului. Ceea ce este cel mai important în cele din urmă este să ne dăm seama că deși ne confruntăm cu problema răului prin credință în Dumnezeu în cele din urmă putem să supraviețuim răului și necazurilor care ne fac probleme. Trebuie să fim atenți cu necazurile și să nu ajungem imediat să dăm vina pe Dumnezeu fiindcă El a lăsat să vină peste noi un anumit necaz. Deși este cel mai ușor să facem așa trebuie să ne considerăm pe noi înșine vinovați de necazurile ce vin peste noi și să nu ne avântăm imediat să dăm vina pe Dumnezeu. Dacă Dumnezeu vrea să ne învețe pe noi o lecție prin necazul pe care ni l-a dat? Puțini s-ar gândii că Dumnezeu ne poate învăța prin necazurile prin care vin peste noi. De obicei suntem obișnuiți să credem că învățătura este un lucru care se leagă de școală. Adevărul este că de multe ori Dumnezeu nu ne învață numai la școală ci ne învață din împrejurările concrete ale vieții. Necazul este un lucru concret: ne-a murit un membru al familiei, s-a îmbolnăvit copilul nostru, ne-am pierdut locul de muncă, nu am reușit la un examen pe care doream foarte mult să îl trecem etc. La fel de bine este bine să știm că și Dumnezeu este concret. El ne cere să mergem la biserică, să ne rugăm, să postim, să facem pelerinaje pe la mănăstiri etc. Prin urmare Dumnezeu în nici un fel nu este o ființă care trăiește numai în lumea teoriei. Necazurile nu sunt teoretice niciodată, dar este adevărat că teoria ne poate ajuta de multe ori să supraviețuim unei necaz. Aceasta fiindcă sfinții părinți au scris mai multe cărți care să ne mângâie atunci când avem necazuri.⁸⁹

Adevărul este că pentru noi creștinii ortodocși Iisus Hristos fiul lui Dumnezeu întrupat este cu adevărat răspunsul la problema răului. Acesta fiindcă Iisus prin întruparea Lui a demonstrat că ne iubește și că îi pasă de noi. Prin urmare chiar dacă avem un necaz mai mare nu trebuie să considerăm că Iisus a uitat de noi. Se cunoaște întâmplarea cu un călugăr la ușa cărului a venit diavolul. Călugărul a încercat să închidă ușa dar diavolul a dat să împingă pe de cealaltă parte. Călugărul a început să zică rugăciunea lui Iisus dar diavolul nu pleca de la ușa lui și voia să intre peste el ca să îi facă rău. Vâzându-se prins la limită călugărul a strigat din toată inima: Doamne Iisuse Hristoase scapă-mă! Dintr-o dată s-a făcut o lumină în chilia călugărului în care s-a arătat Iisus. La vederea acestei lumi diavolul a fugit. Călugărul l-a întrebat pe Iisus de ce nu a venit de prima dată când s-a rugat pentru ajutor. La care Iisus i-a răspuns că a venit numai atunci când l-a strigat cu adevărat. Iată prin urmare că Iisus ascultă rugăciunile noastre și de cele mai multe ori intervine în viața noastră. Iisus vine la noi atunci când Îl chemăm cu adevărat. El nu a întârziat niciodată să o facă și prin urmare trebuie să avem încredere în Iisus. Sunt mulți care ne spune că nu se merită să avem încredere în Iisus în necazuri fiindcă în cele din urmă aceasta este la fel cu a avea încredere în Buda, Krișnamurti, Mahomed sau Zoroastru. Pentru mai mulți nu există

⁸⁸ Mihaela Rafaela, *Viața creștină autentică în lumea contemporană. Reflecțiile și experiențele unei monahii ortodoxe* (București, 2013).

⁸⁹ Gânditorul Greg Koukl spunea și el: "În materialism nu este nimic rău cu lumea din moment ce nu este un mod corect al lumii în primul rând. Tot ceea ce există este materie în mișcare și asta este tot. În gândirism (monism) există o cale diferită la aceiași problemă. Nu poate să fie o problemă a răului în principiu din moment ce în gândirism chiar și moralitatea este maya, iluzie. În ambele cazuri, (dacă suntem consistenti cu principiile lor) nu poate să fie ridicată problema răului. Dar în viața reală problemele apar întotdeauna. Acesta este dificultatea." Adevărul este că de cele mai multe ori tindem să evităm să ne gândim teoretic la problema necazurilor fiindcă tindem să credem că necazurile ne vor ocolii. Este bine pentru aceasta să studiem problema necazurilor cel puțin teoretic fiindcă în cele din urmă vom ști ce să facem cât de cât atunci când ne vom confrunta cu unul.

nici un fel de diferență în materie de religie. Fiindcă Iisus a fost fiul lui Dumnezeu și El a demonstrat aceasta prin mai multe minuni pe care le-a făcut și în cele din urmă El va ajunge să ne scape de necazurile cu care ne confruntăm. Trebuie să ne păstrăm optimismul și la fel de bine credința în Iisus Hristos. Este adevărat că atunci când ne confruntăm cu răutatea diavolului singurul lucru pe care îl avem este numai credința în Iisus Hristos. Sunt mai multe cazuri pe care le-am auzit de persoane care au trecut prin stări psihologice infernale: frica de necazuri, frica de iad, angoasa și neliniștea etc. Aceste persoane de cele mai multe ori au ajuns să certifice că toate aceste stări malefice au trecut înăta ce s-au rugat la Iisus. Că există o dimensiune psihologică a necazurilor nu este nici o îndoială. Ajungem să suferim în sufletul nostru tot felul de sentimente frânte. Diavolul nu este psiholog dar după mii de ani de coabitare cu oamenii cunoaște foarte bine psihologia omului. Aș se face că dacă el nu poate să se lovească cu o suferință trupască se va concentra să ne lovească cu o suferință psihologică. Sunt mulți oameni care au tot felul de fobii și de obsesii sentimentale care au fost sădite în ei de diavol. Așa se face că duhovnicia creștin ortodox este de multe ori supapa psihologică ce ne face să supraviețuim.⁹⁰

CAPITOLUL 5

OMUL: O FIINȚĂ A SUPRAVIEȚUIRII ÎN NECAZURILE OSTILE

Pe parcursul timpului omul a primit mai multe definiții. Platon spunea că omul este un animal cu unghii și fără pene. Aristotel spunea că omul este o ființă socială. Știința din zilele noastre vorbește de om ca o ființă care gândește, homo sapiens. La fel de bine tehnica din zilele noastre vorbește despre om ca o ființă care este capabilă să facă instrumente de muncă, homo faber. Deși s-au dat mai multe definiții omului se pare că nici una nu a ținut cont de capacitatea omului de a supraviețui. Dacă este ne să uităm la istoria omului vom vedea că de mai multe ori omul este o ființă ce a fost pusă în situația de a supraviețui. Trebuie să supraviețuim la mai multe lucruri: condițiilor de climă (prea cald sau prea frig), condițiilor de muncă, eșecurilor existențiale sau eșecurilor sentimentale. Cu adevărat omul este o ființă a supraviețuirii. Această definiție ar putea să îi deranjeze pe cei care cred cu tărie în demnitatea omului. Adevărul este că în această lume și în modul în care funcționează ea de cele mai multe ori ajungem să supraviețuim și nu să prosperăm după cum am spus în rândurile de mai sus. Am arătat că necazurile nu îi ocolesc nici pe cei mai bogați dintre muritori. Au fost regi, împărați și președinți care au avut necazuri și s-au confruntat cu probleme. Tindem să credem că pe cum cineva urcă mai mult pe scara ierarhiei sociale pe atât de multe se eliberează de necazuri și nu mai suferă nici un fel de problemă. Realitatea este că chiar și cei mai de sus dintre oameni care ocupă poziții sociale înalte au necazuri. Evident că ei nu vor să știe mas media despre aceasta fiindcă se va ajunge să se medietizeze aceasta pentru masele largi de oameni.⁹¹

Pentru mai mulți dintre contemporanii noștri a îl defini pe om ca o ființă a supraviețuirii este fără doar și poate un lucru înjositor. Este înjositor fiindcă ei consideră că în nici un fel demnitatea omului nu se reduce la simplul act al supraviețuirii. Realitatea este cu totul alta. Dacă este să ne gândim la istoria lumii vom vedea că de mai multe ori omul a fost pus să supraviețuiască: a trebuit să supraviețuiască cataclimeslor, celor două războaie mondiale, terorismului, ciumei, holerei și mai nou în fața SIDEI și a cancerului. Iată prin urmare că presupunția că omul este o ființă ce în ansamblu trăiește la superlativ este una eronată. Statisticile moderne ne arată că numai 1% din bogații lumii se bucură de bogățiile din lumea noastră. Prin urmare vrem nu vrem trebuie să acceptăm că la umanitatea nu sunt ființe care trăim la superlativ ci mai mult ne definim existența prin supraviețuire. Acesta nu înseamnă că trebuie să fim pesimiști în ceea ce în privește pe om. Dumnezeu l-a creat pe om "după chipul și asemănarea Lui." Prin urmare intenția lui Dumnezeu nu a fost ca omul să fie o ființă care să trăiască în sensul supraviețuirii dar fiindcă omul insitrigat de diavol a ajuns să încalce porunca lui Dumnezeu în cele din urmă el a ajuns să trăiască într-o lume ostilă în care este obligat să supraviețuiască. Este bine să fim cât se poate de atenți

⁹⁰ Hierotheos Vlahos, *Psihoterapia ortodoxă. Știința sfinților părinți* (Timișoara, 1997).

⁹¹ Că omul este centrul de preocupare la mai multe științe ne-o spune cu antropologia care este știința ce legitim trebuie să se ocupe referitor la ce este și la cum trebuie să se manifeste omul. Cea mai mare tendință a curentelor antropologice ale zilelor noastre este să îl absolutizeze pe om. Așa se face că omul este văzut mai multe ca un fel de demiurg în această lume. Filosofi nihilști vorbesc de faptul că omul este chemat să fie un fel de supraom, ubermensch, care să fie definit prin setea de putere. Așa se face că se ajunge în zilele noastre ca Dumnezeu să fie destituit din calitatea Lui de absolut și să fie înlocuit cu omul. Un necaz mai mare decât acesta nu se putea. Este că și cum am ajunge să considerăm că un cocoș poate să conducă un avion supersonic. Că sunt din ce în ce mai mulți gânditori și filosofi care absolutizează omul nu este nici o îndoială. Acesta fiindcă umanismul este văzut ca un lucru cât se poate de firesc și de logic. Nu la Dumnezeu trebuie să se raporteze omul ci mai mult decât toate la el însuși. Este exact ceea ce spunea Protagoras din Abdera în antichitate: omul este măsura tuturor lucrurilor.

cu problematica supraviețuirii omului fiindcă cu adevărat este o dovadă de mare curaj a supraviețuiri trupestă și sufletească în lumea noastră. Un părinte dudohnvicesc spunea la un moment dat că “omul este ceea ce rămâne după judecata lui Hristos.” Suntem persoane care tindem să nu îl raportăm pe om la Dumnezeu și să îi conferim tot felul de sensuri semnificative care nu au nimic de a face cu Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că supraviețuirea omului este un lucru care nu se realizează numai în plan trupesc ci la fel de bine și sufletească. Sunt unii care sunt cât se poate de obsedați de supraviețuirea trupestă a omului pe pământ. Se fac mai multe calcule referitor la câte persoane pot să locuiască pe pământ. Unii susțin că trăim pe o planetă suprapopulată, în timp ce alții din contră susțin că mai încap mult și bine oameni pe acest pământ. Așa se face că deși sunt extrem de mulți care sunt preocupați de supraviețuirea trupestă a omului pe acest pământ sunt din ce în ce mai puțini care sunt interesați de supraviețuirea lui sufletească. Materialiștii din zilele noastre sunt cei care ne spun că dacă omul are ce mânca, ce bea și cu ce se îmbrăca și unde dormii este suficient pentru el.⁹²

Arta se a supraviețuiri în încercări și necazuri este una care este cât se poate de cunoscută omului a ființă în ansamblu. Acesta fiindcă după cum am spus în mai multe epoci ale istoriei omul a fost pus să supraviețuiască. Nu trebuie să ne fie rușine să recunoaștem că în împrejurări extreme și grele în cele din urmă am ajuns să supraviețuim. Au făcut-o oameni mult mai mari ca poziția socială dintre noi și prin urmare nu am nici un motiv să ne eschivăm în fața supraviețuirii. Tema supraviețuirii însă poate să fie înțeleasă greșit mai ales de oamenii răi. Ei sunt cei care și ei consideră că trebuie să supraviețuiască. Să ne aducem aminte din evul mediu de cunoscutul caz al regelui englez Richard al III-lea. Richard al III-lea a fost un tiran care fiind obsedat de putere a ajuns să își ucidă chiar membri familiei care considera el că i-ar fi putut lua tronul. Richard al III-lea a fost un rege care a impus frica și teroarea în Anglia. Așa se face că aflat într-un război Richard al III-lea la un moment dat și-a pierdut calul în luptă. Trupele dușmane se îndreptau spre el cu gândul de a îl uci. Tot ceea ce avea nevoie Richard al III-lea a fost un cal cu care să fugă fiindcă avea nevoie de viteză. Fără să aibă calul Richard al III-lea a început să strige: dau regatul meu pentru un cal! (My kingdom for a horse). Cazul tragic a regelui Richard al III-lea a devenit centrul uneia dintre cele mai cunoscute piese de teatru a lui William Shakespeare. Ceea ce remarcăm în cazul lui Richard al III-lea a fost dorința lui de supraviețuire. Deși a dorit să supraviețuiască el nu a reușit să i mai facă fiindcă nimeni nu i-a dat lui Richard al III-lea un cal să fugă și în cele din urmă el a fost ucis. Prin urmare trebuie să știm că nu numai oamenii buni vor să supraviețuiască în împrejurări ostile ci la fel de bine și oamenii răi voiesc să o facă. Am rămas suprinși să vedem câtă ingeniozitate au oamenii răi când voiesc să supraviețuiască. Se știe despre dictatorul Adolf Hitler că în ultimii ani ai războiului când trupele aliate se îndreptau spre el, trăia numai în buncăre. Hitler spera că va supraviețui războiului pe care chiar el l-a declanșat. Iată prin urmare că dorința de supraviețuire este prezentă și în cei care sunt dedicați răului. Nu trebuie să avem nici un dubiu în acest sens. Când omul rău este prins la ananghie el vrea să supraviețuiască. Acesta fiindcă prin instinct omul este chemat la supraviețuire.⁹³

Este adevărat că omul prin ființa lui nu este o ființă a supraviețuirii ci mai mult prin acțiunile lui. Acesta fiindcă prin ființa lui omul este definit de iubirea pe care o are sau nu o are față de Dumnezeu. Totuși nu este eronat dacă afirmăm că omul este o ființă a supraviețuirii. Iată de ce este bine să știm că a supraviețui într-o lume ostilă este un lucru cât se poate de curaj și de brav. Trebuie să îi admirăm pe cei care supraviețuiesc fiindcă ei sunt cu adevărat cei care sunt cu adevărat modele pe care trebuie să le urmărim și noi. Trăim într-o lume care fără doar și poate este extrem de ostilă. Este ostilă fiindcă ea ne face să fim cât se poate de neatenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. De multe ori tindem să uităm de ostilitatea lumii din jur. Este destul de multe ori să ne uităm în traficul rutier din zilele noastre. Sunt persoane care atunci când se urcă la volanul mașinii au sentimentul că pleacă la război. Este războiul de a îl devansa pe cel dinaintea ta și a ajunge mai repede la destinație. Iată de ce este bine să fim cât se poate de atenți ce fel de mentalitate ajungem să ne împropriem și de care în cele din urmă

⁹² Michael Pewtherer, *Wilderness Survival Handbook: Primitive Skills for Short-Term Survival and Long-Term Comfort* (New York, 2010).

⁹³ Scriitorul neozeelandez spunea că: “trebuie să petreci timp târându-te singur printre umbre pentru ca în cele din urmă să apreciezi cu adevărat ce înseamnă să stai în lumina soarelui.” Prin acesta înțelegem că sunt mulți care nu știu să aprecieze frumusețile simple ale vieții dacă nu trec prin mai multe încercări și prin mai multe necazuri. Știm că în lumea noastră familia este o noțiune în criză. Sunt din ce în ce mai puțini cei care apreciază familia. Acesta fiindcă marea majoritate dintre noi considerăm că familia este un lucru cât se poate de obișnuit și banal. Adevărul este că familia este mult mai mult decât o simplă banalitate. Numai când ajungem să trăim singuri, eventual într-o țară străină în cele din urmă apreciem familia noastră. Sunt mulți care nu își iubesc țara lor și consideră că nu trebuie să acorde nici un fel de interes țării lor. Când pleacă într-o țară străină și văd obiceiuri și mentalități străine în cele din urmă încep să aprecieze propria lor țară de proveniență. Iată prin urmare că necazurile sunt cele care uneori au efecte pozitive asupra noastră: ne învață să apreciem mai mult și mai bine viața în sine.

ajungem să fim dominați. Că sunt mulți care au o *mentalitate războinică* nu este nici o îndoială. Sunt eu sau sistemul. Sunt foarte mulți care se află în luptă cu sistemul lumii din jur doar fiindcă simt în ei un sentiment al rebeliunii care îi face să nu se mai suspună la nici o normă și la nici o convenție. Prin urmare este adevărat că trăim într-o lume care poate să fie dură și pentru ca să răzvim în ea trebuie să ne folosim de toate resursele psihice să supraviețuim. Este evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu problema supraviețuirii. Aceasta fiindcă trebuie să știm când să supraviețuim și când să prosperăm. Sunt mai mulți care sunt obsedați de idea de a supraviețui și ei se află într-un război permanent cu lumea din jur. Pentru mulți dintre semenii noștri bătrânețea este un act de supraviețuire. Omul se simte singur și părăsit și nu mai are puterile pe care le avea când era tânăr. Așa se face că sunt din ce în ce mai mulți pentru care bătrânețea este cu adevărat un blestem. Să fie bătrânețea un blestem? Cu siguranță că nu. Este în cele din urmă un firea lucrurilor ca în această lume în cele din urmă să îmbătrânim și să murim. Este un curs pe care orice am face nu îl putem să îl schimbăm și prin urmare nu trebuie să ducem nici un fel de luptă de a supraviețui cu bătrânețea și moartea. Aceasta fiindcă ele sunt pur și simplu lucruri care sunt dincolo de puterile noastre.⁹⁴

A spune că trăim într-o lume ostilă pare pentru mai multă lume un lucru cât se poate de exagerat. Cum să fie lumea noastră ostilă? Sunt atât de mulți oameni buni și care sunt cât se poate de iubitori. Adevărul este că lucrurile sunt așa numai până la proba contrarie. Așa se face că în cele din urmă când avem necazuri sunt foarte puțini cei care mai vor să știe despre noi. Aceasta fiindcă nimeni nu vrea să își asume necazul prin care trecem. Indiferența lumii este fără doar și poate o dovadă a ostilității lumii în care trăim. Acesta fiindcă deși am putea să aducem alinare cuiva care trece printr-un necaz, nu o facem și preferăm să tăcem. Adevărul este că deși nu putem să luăm tot necazul unei anumite persoane nimic nu ne împiedică să mâgâiem acea persoană. Poate nu suntem cei mai buni psihologi care să soluționăm un necaz sau o dramă suflească dar nimic nu ne împiedică să spunem câteva vorbe bune celui care suferă. În acest sens este adevărat că necazul se leagă de problema suferinței. De ce suferă omul? Este o întrebare care este pe picior de egalitate cu întrebarea: de ce are omul necazuri? De ce nu am fi putut să trăim într-o lume în care să nu existe nici un necaz, nici o durere, nici o suferință? Lumea noastră ar fi fost așa dacă nu ar fi fost invidia diavolului care să ne arunce în prăpastia necazurilor și a suferinței. Pentru cei care cred că diavolul este o simplă imaginație și un mit creat de om, le recomandăm să se uite mai bine la persoanele care se confruntă cu necazuri. Vor vedea că există o ființă care se bucură atunci când lumea suferă și este în durere.⁹⁵

După cum am arătat în rândurile de mai sus omul este o ființă care dacă vrea cu adevărat și dacă este destul de motivat în cele din urmă poate să supraviețuiască la aproape orice. Pentru aceasta omul trebuie să se antreneze și să ia în calcul că în această viață nu ne confruntăm numai cu reușite și succes ci la fel de bine și cu eșecuri și greșeli. Facem greșeli fiindcă este uman să le facem dar la fel de uman este să ne și corectăm. Cu toții putem să ne corectăm și prin urmare chiar dacă am trecut printr-un eșec aceasta nu înseamnă că am fost biruiți deplin și total. Trebuie să avem în vedere că nici un necaz nu este lăsat peste noi fără ca Dumnezeu să nu știe de el. Prin urmare este necesar să ne bazăm pe atotștiința și atotputernicia lui Dumnezeu. Iată de ce dacă voim cu adevărat în cele din urmă vom putea să supraviețuim în fața celor mai crude necazuri. Gânditorul Erik Pevernagie spunea că: “dacă nu voim ca viața să te trateze ca pe niște măscărici și niște nimeniîndrum, trebuie să facem din “supraviețuire” un mod de a fi; să ne reajustăm cursul vieții noastre și să ne îndreptăm în spre un punct foarte bine definit, fără să fim deturnați de frică sau de aprehensiune.” Ceea ce trebuie să remarcăm din rândurile de mai sus este că de cele mai multe ori necazul este unul care produce în noi frica. De ce să nu spunem că în fața necazurilor ne este frică? Ne este frică să auzim că a murit un membru al familiei, o rudă, un prieten sau un coleg. Este și normal să fie așa. Toată această frică pe care unii ajung să o simtă în necazuri este o frică ce vine de la diavol. Este adevărat că frica ce vine de la diavol nu se manifestă prin faptul că îl vedem pe

⁹⁴ Chris Carter, *Science of near death experiences: how consciousness survives death* (Innner Traditions, 2010).

⁹⁵ Iată ce spunea scriitoarea Suzy Kassem despre supraviețuire: “te-ai născut ca un învingător, ca un războinic, unul care ai sfidat realitatea supraviețuind uneia dintre cele mai crude bătălii dintre toate - cursa în spre ou. Acum că ești un gigant, de ce te îndoiești de victoria asupra unor numere mai mici și a unor margini mai largi? Singurele opreliști care există sunt cele pe care le-ai creat cu propria ta minte. Și orice obstacol concepi, există numai fiindcă ai uitat ceea ce ai realizat deja.” Suzy Kassem, *Rise up and salute the sun* (Awakened Press, 2011). Rândurile de mai sus sunt preluate din contextul scriitoarei dar ele se referă fără doar și poate la faptul că fiecare dintre noi ne naștem cu un potențial uriaș de a supraviețui în această lume. Tot ceea ce trebuie să facem este să ne punem mintea la contribuție și la fel de bine să nu ne lăsăm bătuti. Dacă vom face aceasta în cele din urmă vom reuși să realizăm ceea ce ne-am propus. Nu se poate ca în luptele pe care viața ne face să ne luptăm să nu avem și victorii. Dacă avem și victorii înseamnă că în cele din urmă putem să supraviețuim la mai toate necazurile cu care ne confruntăm.

diavol direct în fața noastră ci mai mult fiindcă diavolul vrea ca noi să simțim frica. El vrea acesta fiindcă nu trebuie să avem nici o îndoială că diavolul este o ființă a răului care vrea să ne facă cu orice preț și cu orice ocazie răul. Ce rău mai mare poate să facă cineva decât ca permanent să inducă frica în oameni? Acest gen de frică și de teroare uneori care vine de la diavol nu poate să fie contracarată decât numai cu rugăciunea către Dumnezeu. Iată de ce sunt mulți care atunci când au necazuri în cele din urmă ajung să se spiritualizeze. Că necazurile ne pot spiritualiza nu este nici o îndoială. Ne spiritualizăm fiindcă necazul este unul care ne face să fim mult mai atenți la voia lui Dumnezeu. Sunt mulți care nu știu ce este acea spiritualitate dacă nu se întorc spre Dumnezeu în necazuri. Dumnezeu ne ajută mai totdeauna în necazuri fiindcă El este prin fire bun dar fiindcă Dumnezeu ne ajută în necazuri la fel de bine și noi trebuie să îi fim loiali lui Dumnezeu. Sunt din ce în ce mai puțini cei care consideră că trebuie să îi fie loiali lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă ei pot să facă boacănă oricât de mari fiindcă în cele din urmă Dumnezeu Tatăl tot îi va ierta.⁹⁶

Se spune că un băiețel obișnuia să își bată joc de o bătrânică ce locuia lângă școala în care învața el. El le spunea colegilor:

- Ați văzut-o pe baba cloanța?
 - Care baba cloanța?
 - Num nu știți?
 - Nu știm dacă nu ne spui tu.
 - Este bătrânică din acea casă de lângă școala noastră.
 - Da și ce este cu ea?
 - Nu vedeți că este strâmbă ca un semn de întrebare?
- Unii copii râdeau dar alții îi luau apărarea bătrânicii.
- Nu ar trebuie să râzi de o femeie bătrână.
 - De ce să nu râd?
 - Fiindcă pe oamenii bătrâni trebuie să îi respectăm.
 - Pe ea nu se merită să o respectăm.
 - De ce spui asta?
 - Fiindcă este prea urâtă...hahahahaha.

Copii care o simpatizau pe bătrânică o ajutau să își aducă apă și lemne. Totul a descurs cum am spus până într-o zi. Niște muncitori din sat au reparat fântâna, care se afla între școală și ograda bătrânei. Lucrătorii au lăsat fântâna neacoperită și s-au dus să aducă ciment. Băiețelul răutăcios fugea pe alături de fântână și, călcând pe margine, s-a prăvălit în ea. Deși fântâna era adâncă, în ea era puțină apă. S-au adunat repede oamenii și l-au scos pe nenorocit repede din fântână, ducându-l în casă la bătrânică. Aceea l-a spălat, i-a bandajat rănilor și l-a învelit cu o plapumă să se încălzească. Apoi a venit „ambulanta” și băiatul a fost internat în spital, unde a trebuit să petreacă mai multe zile. La spital s-a dovedit că deși era sănătos totuși și-a vătămat coloana vertebrală și nu mai putea merge drept. Când s-a întors la școală cu toți colegii băiatului răutăcios au putut vedea că a intervenit o schimbare de comportament în atitudinea lui.

- Ce s-a întâmplat cu tine? L-au întrebat colegii.
- Ce să se întâmple? Nimic.
- Cum? Nu îți mai aduci aminte?
- Ce să îmi aduc aminte?
- Întruna făceai glume despre bătrânică.
- Nu mai fac glume despre ea.
- De ce?
- Fiindcă mi-am dat seama că am greșit.

Se spune că din acea zi comportamentul băiețelului au fost cu totul altul.⁹⁷

Avem aici o întâmplare care ne reasigură că necazurile nu sunt chiar haotice și fără de o un anumit sens în lumea noastră. De multe ori suntem răi și considerăm ca și băiețelul din întâmplarea de mai sus că avem dreptate să fim răi și meschini. De cele mai multe ori numai un necaz sau o încercare ajunge să se schimbe și să ne facă să vedem că de fapt creștin. Am putut vedea că imediat ce copilul a avut acceidentul în cele din urmă s-a schimbat pe sine și a devenit un cu totul alt om. Astfel de cazuri sunt multe în lumea noastră. Aceasta nu înseamnă că cu orice om rău în cele din urmă se va întâmpla un necaz pentru ca acesta să se trezească la realitate

⁹⁶ Antonie Plămădeală, *Tatăl nostru: nu suntem singuri* (Sibiu, 2006).

⁹⁷ Preot Alexandru Iamabdiu, *Veniți de prânz* (Editura Cu drag, Chișinău, 2012), pp. 57-58.

Și să fie un om bun. De multe ori necazurile din contră în loc să îl facă un om bun pe cel care le are ajung să îl facă un om și mai rău. Consecințele necazurilor cu adevărat pot să fie uneori nebănuite dar ceea ce trebuie să fim siguri este că în cele din urmă există o dimensiune pedagogică a necazurilor ce în mod firesc trebuie să ne facă să fim mai buni. În nici un caz nu trebuie să lăsăm ca necazurile să ajungă să ne facă mai răi și mai nesimțitori. Este bine să știm că în pronia Sa Dumnezeu lasă de multe ori necazurile pentru un motiv pe care El îl știe și care mai de vreme sau mai târziu va ajunge să ne fie cunoscut și nouă. Nu trebuie să considerăm că dacă nu am ajuns să cunoaștem rațiunea lui Dumnezeu pentru un anumit necaz imediat în viață nu mai are rost să trăim și să ne curmăm zilele. Necazurile au propria lor logică pe care Dumnezeu Tatăl în infinita lui înțelepciune o știe și o cunoaște. Judecata lui Dumnezeu este infinită și prin urmare există posibilitatea ca în cele din urmă tot răul să se întoarcă spre bine. Cineva spunea la un moment dar că privit din perspectivă raiului, cel mai cumplit necaz din lumea noastră nu este nimic mai mult decât o noapte petrecută la un hotel inconvenient. Iată prin urmare că sunt și puteri ale binelui cum sunt îngerii lui Dumnezeu care veghează asupra noastră pentru ca în cele din urmă să ajungem să vedem care este sensul necazurilor ce s-au abătut asupra noastră.⁹⁸

Ca să supraviețuim necazurilor trebuie să recurgem la toate tehnicile pe care le știm sau pe care nu le știm. Acesta fiindcă în cele din urmă ajungem să supraviețuim numai dacă găsim mai multe lucruri care să ne facă să uităm de necaz sau mai bine spus să ne deschidă perspectiva asupra ceva nou sau mai bine spus asupra a ceva care ne să desprindă de situația în care suntem. Așa se face că de multe ori când avem un necaz o plimbare lungă poate să fie prindă foarte bine. Altor le poate prinde bine o carte care să spună despre natura suferinței în lumea noastră. Pe alții pot să îi deconecteze a avea un hobby: pescuit, fotbal, pictură, sau lectură. Iată ce spunea în acest sens scriitorul dominicano-american Junot Diaz: “fără de nici o îndoială nu aș fi putut să supraviețuiesc în copilăria mea fără de cărți. Toate lipsurile și durerea - abuz, divorț, o soră ce a fugit de acasă, un frate cu cancer - cărțile mi-au permis să rezist. Ele m-au susținut. Citesc și azi prolific și cu mare pasiune, dar niciodată cum am citit ca în acele zile: în acele zile cititul era pe viață și pe moarte.” Avem aici un caz de persoană ce a trecut prin mai multe necazuri încă din copilărie ceea ce este cu adevărat extrem de dureros. Totuși Junot Diaz a reușit în cele din urmă să se slaveze și la fel de bine să găsească o modalitate prin care să poată supraviețui. Pentru mai mulți cititul este un refugiu în momentele critice ale vieții. Nu trebuie să ne dăm înapoi de la nimic din ceea ce ar putea să ne ajută să supraviețuim în întâmplări vitrege. Pentru copii unul dintre cele mai mari necazuri care li se poate întâmpla este divorțul părinților. Sunt sute și poate mii de copii ca au trăit o dramă cumplită atunci când părinții lor au divorțat și care i-au lăsat cu sechele pe toată viața. Iată de ce este bine să știm că trebuie să înțelegem copii și să îi ajutăm să treacă peste momentele dificil din viața lor, aceasta fiindcă copii sunt mult mai vulnerabili la încerări decât suntem noi. Totuși, copii trebuie să fie de mici educați în spiritul de supraviețuitor. El trebuie să știe că oricât de grele sunt încerările vieții Dumnezeu este de partea noastră.⁹⁹

Este prin urmare adevărat că viața poate să fie ostilă cu noi. Pe unii dintre noi viața ne-a pus în orfelinat. Este cu adevărat o experiență de supraviețuire viața de orfelinat. Te găsești adus în viață în această lume și în același timp nu mai ești dorit. Ce necaz mai mare poate să fie decât acesta pentru un copil ce tocmai a venit pe lume și care acum știe să vorbească? Așa se face că orfelinatul este fără doar și poate o școală a supraviețuirii. În orfelinat copilul învață să supraviețuiască fiindcă chiar dacă el nu a fost voit de părinții lui în cele din urmă mai există o a doua șansă. Trebuie să dăm curs acestei a doua șanse. Am avut de a face cu mai mulți orfani care în cele din urmă s-au dovedit adevărați supraviețuitori. Deși în copilărie au suferit o mare traumă în cele din urmă au ajuns să se pună pe picioare: să facă școala, să își găsească un servici și în cele din urmă să își întemeieze o familie. Iată prin urmare că deși viața a fost extrem de crudă cu ei, orfanii sunt cei care au învățat în orfinitate că este bine să supraviețuiască și să continue să trăiască. Numai Dumnezeu știe în cele din urmă de ce unii dintre noi am ajuns să fim orfani dar ceea ce este cel mai important este să nu ne piderem speranța. Viața este una care

⁹⁸ Valery Rees, *From Gabriel to Lucifer: a cultural history of angels* (I. B. Taurius, 2015).

⁹⁹ Gânditorul Craig D. Lounsbrough ne avertiza că: “este posibil ca noi să nu vedem frumusețea vieții fiindcă tot ceea ce facem este să ne întrebăm cum putem să supraviețuim vieții.” Acest avertisment se potrivește cât se poate de bine contextului cărții noastre. După cum am arătat este adevărat că în necazuri trebuie să supraviețuim dar acest fapt nu înseamnă că toată viața noastră este un act de supraviețuire. De cele mai multe ori trebuie să fim capabili să facem diferența dintre supraviețuire și fericire. În supraviețuire nu sunt cu adevărat fericiri fiindcă trăim cu frica faptului că am putea să fim înfrânți în cele din urmă. Iată de ce trebuie să știm că sunt și momente în viață când trebuie să fim fericiti și să ne bucurăm de ceea ce ne oferă viața. Fără doar și poate să supraviețuirea nu trebuie să fie un lucru care se ne marcheze permanent viața. Trebuie să avem momente în care să ne bucurăm de viață și mai ales să ne bucurăm de Dumnezeu. Sunt momente în viața noastră când realmente simțim harul lui Dumnezeu și simțim că suntem iubiți de Dumnezeu. Nu trebuie să confundăm aceste momente de fericire și momentele în care trebuie să supraviețuim.

merită să fie trăită chiar dacă am pășit cu stângul în ea Și ne-am trezit orfani. Este bine să învățăm de la orfanii care au ajuns să se realizeze în viață. Acesta fiindcă ei au trecut printr-o încercare pe care noi ca adulți abea am reușii să ne-o imaginăm: cum este să crești fără căldura maternă Și cea paternă? Iată de ce orfanii sunt cu adevărat niște supraviețuitori sau mai bine spus niște eroi. Sunt așa fiindcă ei au reușit să găsească puterea de a continua viața în momentele cele mai grele Și cele mai nepotrivite. Este adevărat că sunt mulți orfani care au rămas cu traume în urma zilelor pe care le-au petrecut în orfelinat dar în cele din urmă trebuie să știm că actul în sine de a supraviețui este cu adevărat unul care trebuie apreciat Și respectat. Iată prin urmare că sunt Și unii care din fragedă pruncie trebuie să învețe să supraviețuiască. Este un exercițiu dur Și greu de făcut care duce la folosirea ultimelor resurse de putere suflătească din sufletul unui copil. Totuși, în cele din urmă supraviețuirea este posibilă Și trebuie să știm că sunt mulți care se bucură în cele din urmă că au șansa să supraviețuiască în această lume. Aceasta fiindcă deși lumea este ostilă în cele din urmă nu este imposibilă Și ei îi putem supraviețui dacă chiar voim cu adevărat.¹⁰⁰

Prin urmare este foarte adevărat că supraviețuirea este Și o problemă de adaptare. Trebuie să ne adaptăm la noile condiții pe care viața le pune în fața noastră. Că lumea s-a adaptat ne-o spune chiar pământul de sub noi. Mai mulți oameni de știință vorbesc despre faptul că pământul mai de mult era într-o eră glaciară. Animalele probabil că cu toate erau cele de la Polul nord Și Polul sud. Iată că eventual mai înainte de existența omului, pământul s-a adaptat la noile condițiile de viață Și de climă de pe pământ. Este evident prin urmare că adaptarea este cu adevărat o calitate. Ajungem uneori să ne schimbăm serviciul Și ceea ce este Și mai grav este că de multe ori trecem de la un serviciu mai bun la unul mai rău. Pentru mulți dintre noi aceasta ar însemna un adevărat necaz. Totuși, putem să supraviețuim în aceste circumstanțe Și facem cel mai bine aceasta prin a ne adapta. Trebuie să știm să de adaptăm. Este posibil ca uneori să plecăm dintr-un oraș în altul în care în noul oraș oamenii au cu totul altă mentalitate Și cu totul altă gândire. Uneori este cu adevărat greu să te mulți dintr-un oraș în altul sau dintr-o țară în alta. Totuși trebuie să ne adaptăm Și să facem efortul de a depăși situația. Situațiile cu care ne confruntăm de multe ori nu sunt în favoarea noastră. Ajungem să ne schimbăm șefii de la serviciu Și pentru acesta de cele mai multe ori trebuie să facem un exercițiu de adaptare. Trebuie să ne adaptăm la noii șefi Și la cerințele lor. Adaptarea prin urmare înseamnă supraviețuire. Aceasta fiindcă deși lucrurile nu sunt perfect pe gustul nostru, aceasta nu înseamnă că noi nu putem să ne schimbăm atitudinea Și la fel de bine în cele din urmă să ne adaptăm. Este adevărat că unii se adaptează mai ușor Și alții se adaptează mai greu. Ține în cele din urmă de personalitatea fiecăruia dintre noi să ne adaptăm la o anumită situație.¹⁰¹

Trăim într-o lume care de multe ori postulează idei Și concepte care nu sunt creștine Și trebuie să fim conștienți că nu tot ceea ce se denumește ideologie este în cele din urmă Și una creștină. Să ne aducem aminte de ateul Charles Darwin care a susținut în cartea sa de căpătâi Originea speciilor că în cele din urmă în această lume ajung să supraviețuiască speciile cele mai puternice. Darwin era o persoană ce susținea că în cele din urmă în sensul supraviețuirii lumea este una care lasă numai pe cei mai puternici să supraviețuiască. Cel mai slabi în cele din urmă sunt meniți perzării Și dispariției. Aplicată la om această mentalitate este mai mult una care se potrivește mafiei în care cu adevărat ajung să supraviețuiască numai cei mai puternici. Trebuie să știm că supraviețuirea nu este o problemă care este ca să fim direcți caracteristică ființei umane prin natura ei intrinsecă. Ajungem să supraviețuim în momente excepționale sau în situații delicate. Iată de ce este bine să avem foarte bine poziționată idea de supraviețuire. Acesta fiindcă în cele din urmă orice om trebuie să supraviețuiască în anumite momente dar nu trebuie să considerăm că toată viața omului trebuie să fie un amplu exercițiu de supraviețuire. În lumea interlopilor Și a mafiei supraviețuirea este fără doar Și poate un fapt de zi cu zi. Nu se știe cum ajungi să fi rănit sau chiar omorât. Totuși, acestea sunt excepții Și nu trebuie să le considerăm ca realități definitorii pentru ființa umană. Că sunt mulți care susțin că în această lume cei puternici sunt într-o luptă

¹⁰⁰ Scott Seider, *Shelter: where Harvard meets the homeless* (Continuum books, 2010).

¹⁰¹ Sunt Și momente în care fără doar Și poate adaptarea este pe viață Și pe moarte. De exemplu atunci când un război izbucnește într-o anumită regiune este foarte adevărat că vor fii mulți emigranți. Fenomenul emigranților este larg răspândit în zilele noastre. Așa se face că emigrantul trebuie să treacă printr-un proces rapid de adaptare. El trebuie să învețe o limbă nouă, să deprindă obiceiuri noi Și în cele din urmă să se integreze într-o comunitate nouă. Este cu adevărat un test de supraviețuire. Emigrantul din zilele noastre care de cele mai multe ori emigrează din țările mai slabe spre cele mai puternice fără doar Și poate că este un supraviețuitor. Este un supraviețuitor fiindcă el trece prin mai multe schimbări care uneori pot să fie bruște Și în cele din urmă radicale. Sunt puți i dintre noi care îl privim pe emigrantul de azi ca un supraviețuitor dar trebuie să fim conștienți că el este cu adevărat unul. În acest sens trebuie să evidențiem că pe unele meridiane ale globului supraviețuirea este una care se manifestă prin emigrare. Pleci dintr-o anumită țară pentru a supraviețui Și pentru ca în cele din urmă numele tău să nu se șteargă din lume.

cu cei slabi și că în cele din urmă din această înclăștare numai cei puternici vor ajunge să supraviețuiască, trebuie să știm că o astfel de mentalitate este una retrogradă și înapoiată. Forța fizică este pentru unii totul. Putem vedea că sunt mai mulți care la meciuri și de box și karate își etalează forța fizică. Ei sunt cei care consideră că ceea ce conduce această lume nu este nimci altceva decât forța fizică. Trebuie să fim totuși atenți cu forța fizică fiindcă ea în nici un fel nu înseamnă că numai cei care o au în cele din urmă vor ajunge să supraviețuiască în această lume. Gânditorul Leon G. Geggison spunea și el că: “nu cei mai puternici și nici cei mai inteligenți vor ajunge să supraviețuiască ci cei care se adaptează cel mai bine în fața schimbării.” Că trăim într-o lume schimbătoare nu este nici o îndoială. Lumea noastră de cele mai multe ori ajunge să schimbe ideologii, guverne, mode de îmbrăcăminte, concepții, mentalități sau branduri de firme. Trăim într-o lume în schimbare și ceea ce este și mai adevărat este că de multe ori schimbarea nu este în bine. Vedem că multe lucruri se schimbă în lumea noastră dar se schimbă în rău. Iată de ce în fața schimbării rapide trebuie să supraviețuim sau mai bine spus trebuie să se adaptăm.¹⁰²

În ceea ce privește sentimentele este adevărat că oamenii sunt diferiți. Sunt unii care au sentimente de iubire mai mult în timp ce alții sunt mult mai predispuși la neliniște. Așa se face că sunt unii care disperă din te miri ce. Disperarea este un sentiment extrem care atunci când ajunge să pună stăpânire peste noi fiindcă poate să aibă consecințe cât se poate de neplăcute. Disperăm când lucrurile din viața noastră sunt pe muchie de cuțit. Acesta fiindcă de cele mai multe ori suntem mult prea atașați de bunurile pământești și de averile pe care le avem. Sunt unii care din cauza averii lor trăesc într-o stare de disperare continuă: dacă își vor pierde averea ce se va întâmpla cu ei? Este adevărat că dacă cineva ne răpește pe un membru al familiei putem foarte ușor să ajungem la disperare. Disperarea este un sentiment care face ravagii în lumea noastră. Sunt unii pe care sărăcia și mizeria îi aduce la disperare și nu mai știu ce să facă. Iată de ce atunci când ne confrunăm cu disprețul și mai ales dacă suntem predispuși la dispreț este bine să știm că în cele din urmă vom reuși să facem față disperării dacă ne vom pune în rolul de supraviețuitor. Trebuie să supraviețuim angoasei și disperării care ajung uneori să pună stăpânire peste noi. Aceasta fiindcă numai prin supraviețuire în cele din urmă vom reuși să ne dăm seama că situația în care ne aflăm nu este atât de rea și au fost unii care au trecut prin situații mult mai grele. Se știe o povestire puțin nostimă despre unul din războaiele purtate de împăratul francez Napoleon. Se spune că în dorința lui de a extinde imperiul francez Napoleon a dat o bătălie în care în care pierderile umane au fost foarte mari. În cele din urmă el l-a întrebat pe un general al lui dacă bătălia a fost câștigată. Generalul a spus că bătălia a fost câștigată și “încă o bătălie ca aceasta și suntem pierduți.” Viața ne pune în fața unor situații limită și vrem nu vrem ceea ce trebuie să facem este să supraviețuim. În situațiile limită fără doar și poate că supraviețuirea devine un *imperativ categoric*.¹⁰³

Este adevărat că în supraviețuire trebuie să știm ceea ce trebuie să pierdem. Să ne imaginăm o corabie cu marfă care pleacă în largul mării. O furtună vine. Valurile sunt mari și corabia cu marfă se mișcă greu. Pentru a supraviețui și a salva viața echipajului său căpitanul dă ordin ca obiectele grele de pe corabie să fie aruncate în mare fiindcă ele trag corabia la fund. După ce obiectele sunt aruncate, corabia poate merge liniștită mai departe. Iată de ce este bine să știm că de multe ori în supraviețuirea în necazuri trebuie să știm ceea ce trebuie să pierdem. De multe ori trebuie să pierdem aspecte din personalitatea noastră care ni se păreau cele mai nostime și mai de marcă. În supraviețuire numai știind ceea ce trebuie să pierzi ajungi în cele din urmă se te salvezi. Trebuie să avem încredere în arta de a supraviețuii fiindcă așa vom ajunge să ne adaptăm vieții de zi cu zi. De ce să nu spunem că pentru unii viața de zi cu zi este o poavară. Este o povară fiindcă totul pare o monotonie. Viața de zi cu zi este o monotonie pentru cei care nu mai au pentru ce lupta în această viață și pentru cei care nu mai știu să își facă priorități. Așa se face că viața devine cât se poate de anostă și de fără de sens. Când omul se confrună cu lipsa de sens a vieții lui, ceea ce se întâmplă destul de des în zilele noastre, este adevărat că în cele din urmă el

¹⁰² Radu Teodorescu, *Iisus Hristos Mântuitorul Șansa umanității* (Cugir, 2017).

¹⁰³ Iată ce spunea în acest sens scriitoarea May Sarton: “mai există altceva în natură cu excepția omului care să dispare? Un animal care este prins cu piciorul într-o capcană nu pare că este disperat. Este mult prea ocupat încercând să supraviețuiască. Este deplin închis în sine într-un fel de așteptare intensă și tăcută. Să fim ocupați de problema supraviețuirii. Să imităm copacii. Să învățăm să pierdem pentru ca să ajungem să recuperăm și să ne aducem aminte că nimic nu stă la fel pentru multă vreme, nici chiar durerea, durerea psihică. Să le lăsăm pe toate să treacă. Să le lăsăm pe toate să vină de la sine într-un fel.” După cum spune scriitoarea de mai sus este necesar în viață ca uneori să știm să pierdem. Nici un om nu ajunge să câștige totdeauna și nici un împărat nu a câștigat toate bătăliile pe care le-a purtat. Iată de ce este bine să știm că în cele din urmă supraviețuirea este cu adevărat o mare calitate a omului. Este adevărat că nu trebuie să îl definim neapărat pe om ca o ființă a supraviețuirii dar fără doar și poate că omul este pus de multe ori în această lume pentru a supraviețui.

trebuie să facă un exercițiu de supraviețuire. De ce să supraviețuim atunci când viața noastră pare nu are nici un sens? Trebuie să supraviețuim fiindcă lipsa de sens este numai o iluzie. Omul poate ajunge să facă din iluzii adevărate realități. Dacă de multe ori nu i-a ieșit pasența așa cum a voit el omul ajunge să cadă într-o stare de lipsă de sens în care nimic nu funcționează și în care nimic nu mai este plăcut. Lipsa de sens a vieții este adevărat că poate să fie un necaz fiindcă unii sunt atât de afectați de aceasta că ajung să își crume zilele. Când ne confruntăm cu lipsa de sens a vieții ceea ce trebuie să știm este că această realitate este numai una aparentă. Este aparentă fiindcă întotdeauna există un sens al vieții noastre care este oferit de Dumnezeu. Adevărul este că omul uită mult prea ușor de Dumnezeu și pentru aceasta în cele din urmă viața lui pare că nu mai are nici un sens. Dacă am face din Dumnezeu sensul vieții noastre probabil că în nici un fel lipsa de sens a vieții și sentimentul neplăcut pe care îl aduce asupra noastră nu va mai veni la noi. Iată ce spunea scriitoarea Laura Hillenbrand: “demnitatea este esențială vieții umane la fel ca apa, mâncarea și oxigenul. A păstra cu încăpățănare demnitatea chiar și în condițiile cele mai adverse, poate să țină sufletul omului în trupul său mult dincolo de momentul în care în mod normal ar fi trebuit să îi dea drumul.”¹⁰⁴

Este prin urmare adevărat că necazurile sunt de multe ori un fel de test pe care Dumnezeu le lasă asupra oamenilor pentru ca ei să se poată evalua pe sine. Avem tendința să ne considerăm pe noi înșine persoane de mare credință și evaluăm, dar ceea ce putem să constatăm este că atunci când un necaz se abate asupra noastră nu mai suntem la fel și din contră nu mai dăm dovadă de nici o credință și nici un fel de evlavie față de Dumnezeu. Este adevărat că nu toți oamenii sunt la fel și sunt și mulți care indiferent că trec prin momente grele și de suferință în cele din urmă vor ajunge să își păstreze credința și evlavia în Dumnezeu. Trebuie să ne gândim la necazurile care vin peste noi ca la un fel de teste pe care Dumnezeu ni le dă. Să ne aducem aminte în acest sens că de multe ori la școală profesorul le dă teste elevilor săi. De ce să nu spunem că din propria noastră experiență am putut vedea că unele teste pe care le-am primit în școală au fost destul de grele. Așa se face că și unele necazuri sunt grele pentru noi și unii sunt deznădăjduiți din cauza lor. Totuși, necazurile nu sunt nimic mai mult decât teste pe care le primim de la Dumnezeu. Trebuie să știm că la fel cum orice test poate să fie rezolvat la fel de bine orice necaz poate să fie soluționat. Iată de ce este bine să știm că în necazuri de multe ori soluția este supraviețuirea. Trebuie să deprindem să supraviețuim mai ales în necazuri pentru că dacă facem aceasta ajungem să fim o pildă și pentru cei din jur. Domnul Iisus Hristos spunea la un moment dat niște cuvinte pe care orice creștin trebuie să le știe: “așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri”(Matei 5, 16). Când supraviețuim în necazuri nu facem decât să îi inspirăm și pe alții să ne urmeze. Sunt mulți care au nevoie să fie inspirați de o viață creștină autentică.¹⁰⁵

Este adevărat că de multe ori ne confruntăm cu necazuri și în cele din urmă ajungem să fim biruiți de ele. Nu trebuie să ajungem însă la deznădejde. Acesta fiindcă în nici un fel deznădejde nu este o soluție. Când totul pare pierdut în viața noastră, la fel cum și pentru Iov totul părea pierdut după ce și-a pierdut copiii și a averea, mai există o speranță. Este vorba de Dumnezeu. Speranța în Dumnezeu nu moare niciodată fiindcă în nici un fel Dumnezeu nu ne abandonează în momentele grele ale vieții noastre. Sunt mulți care consideră că dacă Dumnezeu nu intervine imediat în viața lor când se confruntă cu necazuri nu mai se merită să creadă în Dumnezeu. Este probabil una dintre cele mai proaste alternative. Cu toții ne confruntăm cu probleme. Pentru unii problemele sunt așa de mari că ajung să cerșească în stradă. Totuși, acești oameni nu trebuie să își piardă nădejdea ci trebuie să fie cât se poate de atenți cu voia lui Dumnezeu pentru ei. Au fost mai mulți oameni care deși au ajuns să cerșească în stradă mai apoi s-a ivit pentru ei o ocazie potrivită și în cele din urmă au ajuns să se pună pe picioare. Prin urmare este adevărat că supraviețuirea în necazuri se leagă foarte mult de speranță. Speranța noastră cea mai mare și ultima este credința în Dumnezeu și pentru acesta trebuie să ținem cel mai

¹⁰⁴ Laura Hillenbrand, *Unbroken: a world war II story of survival, resilience and redemption* (Random House Trade Paperbacks, 2014).

¹⁰⁵ În acest sens scriitoarea americană Ursula K. LeGuin spunea că: “legea evoluției spune că supraviețuiesc numai cei mai puternici. Dar cei mai puternici, în existența oricăror specii sociale, sunt cei care sunt cei mai sociali. În termeni umani, cei mai etici... nu este o dovadă de putere în a ne răni unii pe alții. Ci doar sălăciune.” Afirmatia scriitoarei americane ne face să ne gândim că în cele din urmă atunci când suntem sociali cu cei din jur în cele din urmă dăm dovadă de adevărată putere. Trebuie să fim sociali și cu cei care în această lume nu fac decât să se lupte să supraviețuiască. Acesta fiindcă în cele din urmă supraviețuirea nu este un lucru nobil. Sunt mulți care se luptă pentru drepturile animalelor, pentru protecția celor abuzați, pentru cei care sunt cât se poate de confrunțați cu dezastre sociale etc. Iată prin urmare că există multe noblețe în supraviețuire și pentru acesta și noi când ne confruntăm cu necazuri trebuie să alegem să supraviețuim. Natura noastră dacă este să o cunoaștem mai bine niciodată nu se dă bătăuță indiferent cu ce mari probleme se confruntă.

mult la Dumnezeu. După cum am spus este cu adevărat un test de credință să ajungem să mai credem în Dumnezeu atunci când peste noi s-a abătut un necaz. Totuși, trebuie să știm că de multe ori nu toate problemele se rezolvă în această lume. Teologii creștin ortodocși vorbesc de un sens ehatologic al omului sau mai bine spus că în cele din urmă deși mulți ajung să sufere și chiar să cerșească în stradă în această lume mângâierea lor va veni de la Dumnezeu dacă nu în această viață în viața de apoi. Stadiul căzut al lumii în care trăim în care unii se bucură de toate și de prosperitate și alții ajung să cerșească în stradă nu va continua veșnic așa. Va veni o vreme când Dumnezeu va răsturna situația în favoarea celor mici și nedreptățiți. Iată de ce nu trebuie să credem că dacă în această viață am trecut prin necazuri și greutăți în viața de apoi în cele din urmă va fi tot așa. Viața de apoi va fi o viață în care cei care au suferit în această lume nu o vor mai face. Sunt mai multe dovezi din viețile sfinților părinți care mărturisesc despre aceasta. Să ne aducem aminte de pilda Mântuitorului Hristos cu săracul Lazăr și bogatul cel nemilostiv. Mântuitorul ne asigură ce cei care au trecut prin încercări și necazuri în această viață nu o vor mai face în viața de apoi.¹⁰⁶

Se spune că un preot creștin ortodox înduhovnicit a avut o viziune în timp ce slujea în biserică. A putut vedea într-un loc din biserică mai multe trupuri fără cap și în alt loc mai multe capete fără de trup. Preotul s-a mirat de această vedenie dar nu știa cum să o explice. Totul a fost așa până când i s-a arătat un înger.

- Cine ești tu? A întrebat preotul.
- Sunt un înger din cer.
- Mă bucur că nu m-ai trecut cu vederea pe mine păcătosul.
- Dumnezeu m-a trimis la tine.
- Dacă ai vrea ai putea să îmi explici și mie sensul vedeniei pe care am avut-o.
- Da. Este simplu.
- Am văzut în vedenie mai multe trupuri fără de cap în biserică. Ce înseamnă acesta?
- Înseamnă că sunt creștini care vin la biserică dar sunt acolo numai cu trupul fiindcă mintea lor umblă prin toată lumea și nu se oprește.
- Dar ce sunt capetele fără de trupuri pe care le-am văzut în biserică?
- Aceia sunt creștinii care deși sunt nu sunt cu trupul în biserică cu mintea lor sunt la slujbă și se roagă de cu zor la Dumnezeu pentru ei și pentru mântuirea lumii.
- Acum înțeleg.
- Mă bucur pentru tine, a răspuns îngerul.
- Dacă nu ai fi venit tu înger din cer să îmi explici probabil că nu ați fi înțeles niciodată sensul vedeniei.
- Așa este. Slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Pilda și viziunea de mai sus se potrivește unei anumite categorii de oameni. Este vorba de cei care sunt cât se poate de absenți în viața lor. Sunt oameni care trăiesc viața visând cu ochii deschiși fără să fie atenți cu adevărat la ceea ce li se întâmplă. Ei sunt la fel ca trupurile din biserică fără de capete. Ei sunt prezenți numai cu trupul în această viață fiindcă cu mintea trăiesc în lumi imaginare. Iată de ce pentru acești oameni este adevărat că necazurile îi aduc cu picioarele pe pământ. Necazurile îi fac cu alte cuvinte să se trezească și să ajung să trăiască în concret sau mai bine spus în realitate.¹⁰⁷

Este prin urmare adevărat că de necazuri nu au fost scutiți nici sfinții lui Dumnezeu. Sfinții însă prin faptul că au răbdător necazurile în cele din urmă au devenit modele pe care și noi putem să le urmăm. Dacă sfinții prin ajutorul și harul lui Dumnezeu în cele din urmă au reușit să biruiască necazurile în cele din urmă și noi vom ajunge să o facem. Ceea ce trebuie să știm este că în nici un fel nu trebuie să lăsăm ca necazurile să ne afecteze viața sufletească. Sufletul nostru nu trebuie să fie afectat de necazurile pe care le avem chiar dacă uneori ne vine să urlăm de durere. Dacă sufletul nu se contagiază de necaz în cele din urmă vom reuși să ne salvăm. Vom reuși să ne slavim fiindcă în lumea noastră sufletească necazul nu a ajuns să ne înfrângă sau mai bine spus

¹⁰⁶ Joachim Jeremias, *Parabolele lui Iisus* (București, 2000).

¹⁰⁷ Iată ce spunea romancierul american Joseph Heller: "voiesc să îmi pătrez visurile mele, chiar și pe cele rele, fiindcă fără de ele nu voi avea nimic toată noaptea." Este adevărat că de multe ori omul ajunge să viseze: visează la o lume mai bună, visează la un serviciu mai bun, visează la o casă mai mare, visează la mai multe bucurii în viața lui etc. Cu toții visăm și acesta este ceea ce ne face să fim cât se poate de deschiși în spre o lume mai bună. Totuși nu trebuie să visăm atunci când ne confrunăm cu necazurile. Când avem un necaz trebuie să ieșim din visare și să căutăm metode practice pentru a rezolva problema în care ne aflăm. Este trist că unii sunt visători prin fire și ajung să viseze chiar și când ar trebuie să se concentreze pe necazurile pe care le au. Ține de noi să ne trezim la realitate și să nu o facem prea târziu. Acesta fiindcă în cele din urmă realitatea în nici un fel nu poate să ne doboare. Este adevărat că realitatea poate să fie dură dar în nici un fel ea nu este insuportabilă. Prin urmare în cele din urmă dacă suntem cu picioarele pe pământ când avem necazuri în cele din urmă vom ajunge să le depășim cu bine.

să ne doboare. Iată de ce necazul este un lucru ce trece și eul nostru în cele din urmă va supraviețui. Gânditorul creștin Edwin Louis Cole spunea așa: “nu te îneci fiindcă ai căzut în apă ci te îneci fiindcă rămâi în ea.” Prin aceasta înțelegem că este cât se poate de firesc ca necazurile să vină peste noi dar aceasta nu înseamnă în cele din urmă că sufletul nostru trebuie să rămână cuplat în necazuri. Sufletul nu trebuie să rămână cuplat în necazuri fiindcă el este unul care poate să nu fie afectat de necazul care a venit peste noi. Așa zice că mai mulți sfinți creștin ortodocși au trecut prin mari necazuri dar sufletul lor nu a fost deloc contaminat de ele. Mai nou despre Sfântul Paisie Aghiroțul se spune că pe când era bătrân starea trupului său s-a agravat prin mai multe boli care au venit peste el. Totuși, Sfântul Paisie Aghiroțul a fost cât se poate de neschimbat în iubirea lui față de Dumnezeu și era liber de orice durerea a trupului său în sufletul lui. Iată că și noi nu trebuie să le permitem necazurilor să ne contamineze cu veninul lor sufletul și prin aceasta în cele din urmă vom reuși să ieșim învingători în lupta cu necazurile.¹⁰⁸

Este adevărat că există o diferență dintre triumf și supraviețuire. Cineva spunea că cei puternici supraviețuiesc în timp ce cei curajoși triumfă. În cele din urmă trebuie să știm că diferența dintre triumf și curaj este numai una modală. Cu toții voim să avem triumfuri: vrem să triumfăm în viața profesională prin cât mai multe mari realizări, vrem să triumfăm în viața sentimentală prin a cucerii pe cea sau cel pe care îl iubim și la fel de bine voim să triumfăm în confruntările cu dușmanii noștri. La un anumit nivel triumful și curajul sunt realități cât se poate de asemănătoare și cu toții ajungem să le trăim și să fim definiți de ele. Totuși, trebuie să știm că triumful este puțin mai mult decât supraviețuirea. Mai bine spus triumful este partea ultimă a supraviețuirii. Când în cele din urmă am triumfăm înseamnă că supraviețuirea a ajuns la final. Iată de ce este bine să știm că putem să triumfăm când ne confruntăm cu probleme și necazuri după ce în prealabil am ajuns să le supraviețuim. Cu toții voim să supraviețuim fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ne bucurăm de triumful care va veni după ce am trecut peste necazul care ne-a încolțit. Necazul fiindcă este unul cu care toți oamenii se confruntă la o scară mai mare sau mai mică este unul care în cele din urmă face parte din dinamica vieții. Este adevărat că această dinamică în nici un fel nu trebuie să considerăm că este una ce ne face să ne bucurăm. Nu avem cum să ne bucurăm în necazuri fiindcă ele aduc suferința și durerea în viața noastră. Totuși, după cum am spus deși necazurile vin peste noi ține de noi dacă le vom lăsa sau nu să ne afecteze sufletele. Sunt și oameni buni care ajung să aibă necazuri și pe ei trebuie să îi înțelegem foarte bine. În nici un fel acești oameni nu trebuie să fie tratați cu desconsiderare. Dacă este să ne uităm în viața Sfântului Pavel, denumit și apostolul neamurilor vom vedea că el a fost o persoană care s-a confruntat cu mari necazuri. Iată ce ne spune el prin propriile lui cuvinte: “... în ostenele, în închisori, în bătai peste măsură, la moarte deseori. De la iudei, de cinci ori am luat patruzeci de lovituri de bici fără una. De trei ori am fost bătut cu pietre; de trei ori s-a sfârșit corabia cu mine; o noapte și o zi am petrecut în largul mării; în călătorii adeseori, în primejdii de râuri, în primejdii de la tâlhari, în primejdii de la neamul meu, în primejdii de la păgâni, în primejdii în cetăți, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între frații cei mincinoși; în osteneală și în trudă, în privegheri adeseori, în foamă și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în lipsă de haine. Pe lângă cele din afară, ceea ce mă împresoară în toate zilele este grija de toate Bisericele... În Damasc, dregătorul regelui Areta păzea cetatea Damascului ca să mă prindă. Și printr-o fereastră am fost lăsat jos, într-un coș, și am scăpat din mâinile lui»” (II Corinteni 11, 23-33).¹⁰⁹

Este adevărat că lumea în care trăim poate să fie ostilă. Este ostilă fiindcă fără doar și poate nu avem cum să nu ne confruntăm cu necazurile care ne împresoară din toate părțile. Iată de ce nu trebuie să avem o imagine la superlativ despre lumea noastră. În lumea noastră sunt persoane care dacă într-o zi au reușit să facă rost de obucată de pâine este o mare binecuvântare pentru noi. Sărăcia poate să fie cu adevărat un necaz. Este cu adevărat cât se poate de greu să fi fericit când ești sărac. Așa se face că se fac mai multe planuri pe plan internațional pentru a stopa sărăcia. De multe ori ne facem că nu îi vedem pe oamenii săraci și ne întrebăm cum

¹⁰⁸ Constantin Necula, *Iisus Hristos curajul nostru* (Editura Agnos, 2016).

¹⁰⁹ Avem aici o mărturie a unei Sfânt al Bisericii Creștin Ortodoxe care a trecut prin mai multe încercări și a știut ceea ce este necazul. Cu toate necazurile pe care le-a avut în predicarea învierii lui Iisus Hristos ceea ce putem remarca este că în nici un fel Sfântul Pavel nu a renunțat la predica sa și mai ales la credința lui. Acesta fiindcă el în sufletul lui nu s-a lăsat contaminat de energiile negative ale necazurilor. După cum am spus nu trebuie să le permitem necazurilor să ajungă să ne afecteze sufletele fiindcă în nici un fel ele nu vor să ne facă bine. Dacă sufletul nostru este la Dumnezeu, dacă mintea noastră este unită cu Dumnezeu în nici un caz necazurile nu vor ajunge să ne biruiască. Nu o să ne biruiască fiindcă dacă sufletul nostru nu capitulează în fața lor în cele din urmă nici trupul nu om va face. Sunt mulți care sunt bolnavi trupește și în cele din urmă ajung să considere că dacă trupul lor este bolnav totul este pierdut. După cum spunea Mitropolitul Bartolomeu Anania care și el a avut mai multe necazuri în viața lui: când ești pe vârf nu ameții și când ești în vale nu deznădăjdui; la fel de bine nu trebuie să le permitem sufletelor noastre să fie biruite de energia negativă a necazurilor.

de Dumnezeu lasă să fie sărăcie în lumea noastră? Adevărul este că nu trebuie să Îl învinovățăm pe Dumnezeu pentru faptul că bogații lumii se lăcomesc și în loc să se asigure că și cei lipsiți se pot bucura de o bucată de pâine nu o fac. Nu trebuie să îl acuzăm pe Dumnezeu de necazurile fatale din lumea noastră fiindcă adevărul este că de multe ori chiar noi suntem cauza la mai multe necazuri. Câți dintre noi trăim cu conștiința împăcată că am făcut tot ceea ce se putea pentru semenii noștri? Adevărul este că dacă ne vom cerceta mai cu deamănuntul vom vedea că sunt puțini cei care au ajuns să își facă datoria față de semenii lor. Lumea poate să fie ostilă dar cu ajutorul lui Dumnezeu ea nu va fi niciodată imposibilă. Nu are cum să fie imposibilă fiindcă Dumnezeu este mai presus de această lume și în cele din urmă lumea este chemată să facă voia lui Dumnezeu. Numai când face noia lui Dumnezeu lumea își găsește adevăratul sine. Iată de ce este bine să știm să în cele mai crunte necazuri pe care le avem Dumnezeu nu ne părăsește și trebuie să fim încredințați că ne iubește. Ne iubește și fiindcă face acesta în cele din urmă va găsi și o modalitate să ne izbăvească de necazuri.¹¹⁰

CAPITOLUL 6

VIAȚA DUHOVNICEASCĂ: REMEDIU ÎMPOTRIVA NECAZURILOR ȘI ÎNCERĂCRILOR

Încă de la început trebuie să spunem că în nici un fel faptul că suntem oameni duhovnicești ne va duce în cele din urmă la o viață fără de nici un necaz. Am văzut din rândurile de mai sus că Sfântul Pavel s-a confruntat cu mai multe necazuri atunci când a predicat evanghelia în lumea păgână a timpului său. Prin urmare și oamenii duhovnicești se confruntă cu necazurile. Care este diferența dintre modul în care se confruntă oamenii duhovnicești cu necazurile și oamenii care sunt lumești sau mai bine spus cei care nu au nici un fel de credință în Dumnezeu? Este o mare diferență. Acesta fiindcă omul duhovnicesc este conștient că necazul poate să fie instigat în viața lui de diavol. El știe că nu Dumnezeu este cel care îi vrea răul ci diavolul. Omul lumea sau mai bine spus omul fără de credință în Dumnezeu ajunge să îl învinovățească pe Dumnezeu de toate necazurile care se abat peste el. Acesta fiindcă în cele din urmă el se află într-o stare de indiferență față de Dumnezeu dacă nu chiar de dușmănie. Este adevărat că există o mare diferență dintre omul duhovnicesc și omul lumesc. Acesta fiindcă ambii sunt persoane care deși trăiesc în această lume sunt cât se poate de diferiți. Sunt diferiți fiindcă ei trăiesc după principii și concepții separate. Omul lumesc este un om mult mai vulnerabil la problema necazurilor fiindcă necazurile în mare îl privesc pe el mai direct. De ce este așa? Este așa fiindcă omul lumesc nu este la drept vorbind o persoană ancorată în valori transcendente sau mai bine spus în lucruri care sunt mai presus de această lume dintre care primul este existența lui Dumnezeu. Omul lumesc nu trăiește această lume cu conștiința existenței lui Dumnezeu ci mai mult cu conștiința gratificării propriului său eu. Cu cât obține mai multă plăcere trupești care vin din lumea materială cu atât mai bine. Iată de ce este adevărat că omul trupesc este un om inferior celui duhovnicesc. În realitate omul duhovnicesc de cele mai multe ori ajunge să fie marginalizat și considerat ca unul care merge împotriva curentului sau mai bine spus ca un inadaptat.¹¹¹

Realitatea este că în sensul psihologic chiar omul lumesc este mult mai vulnerabil decât omul duhovnicesc. De ce facem această afirmație? Face această afirmație fiindcă în cele din urmă omul lumesc este un om care nu caută să se ancoreze pe sine în Absolutul lui Dumnezeu ci mai mult numai în realtivul lumii în care trăim. Este adevărat că pentru mai multă lume este cât se poate de greu să te ancorezi în absolut. Aceasta fiindcă absolutul nu este un lucru de natură materială. Nimic din lumea noastră materială nu este absolut. Totul este trecător în lumea materială. Vechile orașe ale civilizației antice nu sunt azi decât simplul ruine. Iată de ce este adevărat că omul lumesc este mult mai predispus la necazuri. Este mult mai predispus fiindcă el are o imagine despre lume și despre existență incompletă. Este o imagine care ignoră ceea ce este Cel mai important pe această lume:

¹¹⁰ Constantin Necula, Mihai Iosu, *Tinerii și ispătele modernismului* (Editura Agnos, 2008).

¹¹¹ Omul duhovnicesc ajunge să fie privit ca un adevărat pericol al lumii în care trăim. Acesta fiindcă dacă lumea tinde să ajungă la o concepție de viață hedonistă în care goana după plăceri este cel mai mare bun ei bine omul duhovnicesc el nu o face. Este greu pentru omul lumesc să înțeleagă că există o lume duhurilor, o lume a îngerilor și a diavolilor care ajung să își dispute supremația în această lume. Pentru omul lumesc tot ceea ce contează este plăcerile care vin din a mânca și a bea. Tot ceea ce este plăcere materială tinde să fie considerat de omul lumesc un lucru bun și un motiv în care merită să își investească viața. Iată de ce în cele din urmă omul duhovnicesc este după cum am spus considerat un inadaptat și de ce nu un rebel. El se opune ordinii unei lumi ce este guvernată numai de elementul material. Ori ceea ce știe mai toată lumea este că omul nu este numai materie ci el este la fel de bine și spirit. Fiindcă este spirit el are nevoie de viața duhovnicească. Sunt și oameni lumești care recunosc că omul are suflet dar sufletul este un lucru auxiliar trupului. Primul este trupul și mai apoi sufletul. Aici avem de a face cu vechiul truism: este omul un trup însuflețit sau un suflet întrupat? Răspunsul adevărat tinde să fie de partea celui de al doilea argument.

Dumnezeu. Ar putea să fie unii care s-ar întreba ce legătură să fie dintre Dumnezeu și viața duhovnicească? Adică nu sunt aceste două lucruri realități total diferite? Adevărul este că nu sunt. Efectul pe care îl are existența lui Dumnezeu care este o ființă spirituală prin excelență, este faptul că omul când deine conștiință de existența lui Dumnezeu și la fel de bine când intră în comuniune cu Dumnezeu în cele din urmă ajunge să se înduhovnicească. Știm că Biserica ne învață că Dumnezeu este Treime de persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Iată de ce este cât se poate de adevărat că odată ce omul se apropie de Dumnezeu el ajunge să vadă lucrurile pe o scară superioară de valori: este vorba de scara duhovnicească. Trebuie să fim atenți cu viața duhovnicească fiindcă ea este una care ne face să vedem lucrurile mult mai în profunzime. Omul lumesc este un om care nu vrea să se ridice la o viziune superioară a lucrurilor și a existenței și cu alte cuvinte preferă să ducă o viață mediocră în care plăcerile hedoniste ale lumii sunt singurul scop. Așa se face că atunci când acest om nu are bani și averi multe (care sunt un fel de combustie a plăcerilor lui) în cele din urmă ajunge să trăiască o adevărată dramă sau mai bine spus este ca un necaz pentru el.¹¹²

Omul lumea este ce care ajunge să trăiască sub auspiciile a ceea ce unii gânditori moderni au denumit ca *teroarea istoriei*. Istoria poate să aibă un aspect al terorii: războaie, revoluții, rebeliuni, războaie, prădușiri de civilizație, ciogniri sociale, lupte de clasă etc. Iată prin urmare că fără de Dumnezeu omul lumesc este un om care la drept vorbind nu face decât să umble pe nisipuri mișcătoare. Trebuie să fim atenți cu acest om fiindcă el este unul care ajunge să minimalizeze situația în care se află. De ce să nu spunem că în lumea noastră lupta pentru puterea politică este un adevărat cult? Azi se ridică noi lideri politici care promet că vom schimba radical condițiile de viață ale populației pentru ca mâine să fie găsiți ca impostori și la fel de bine să fie aruncați jos de pe postamentul social pe care au ajuns să și-l zidească. Este bine să știm că fără nici o îndoială este o viață mult mai riscantă cea în care omul se guvernează numai după principile acestei lumii. Realitatea este că trăim într-o lume nesigură și instabilă. Această nesiguranță și instabilitate care te poate transforma de la o zi la alta din angajat în șomer este cauza la mai multe necazuri cu care se confruntă omul lumesc. Deși cei mai mulți oameni lumești nu o spun în realitate de la o anumită vârstă viața lor ajunge să fie foarte tristă. Am văzut în rândurile acestei cărți că mai mulți milionari au ajuns să își curme viața fiindcă pentru ei viața nu mai avea sens. Au ajuns să trăiască într-un cerc strâmt în care tot ceea ce conta erau plăcerea banilor și a averilor și au devenit victime a ceea ce au cultivat. Iată de ce omul duhovnicesc este un om superior care este mult mai apt să treacă prin necazuri atunci când se întâlnește cu ele în drumul vieții cu ele. Este așa fiindcă acest om fără doar și poate în cele din urmă va ajunge să realizeze ceea ce este cu adevărat important pentru el: relația lui cu Dumnezeu. Pentru omul lumesc relația cu Dumnezeu nu prezintă nici un interes. Să ne aducem aminte în acest sens de pilda lui Iisus cu cele cinci fecioare înțelepte și cele cinci fecioare nebune. Fecioarele înțelepte au luat cu ele untdelemn în candelile lor pentru a priveghea venirea Mirelui și a putea să intre la nuntă cu el. Fecioarele nebune nu au luat cu ele untdelemn pentru a putea priveghea și a îl aștepta pe Mire (mirele este aici Iisus Hristos Mântuitorul). Fecioarele nebune se duc să cumpere untdelemn pentru candelile lor dar pe drum Mirele vine și ele rămân închise afară de la nuntă. Cer să fie primite dar Mirele refuză să le ami primească.¹¹³

Realitatea este că sunt multe persoane lumești care au trăit o bună parte din viața lor fără să știe nimic de viața creștin ortodoxă ce în cele din urmă s-au concertit la creștinismul ortodox cât se poate de repede. Acesta fiindcă sunt mulți care la un anumit nivel devin cât se poate de nemulțumiți de ceea ce găsesc în lumea noastră: ură, invidie, bârfe, luptă pentru putere și supremație politică (ce uneori îl face pe om mai rău decât un animal), conflicte de interese, sabotaje, înșelăciuni etc. Lumea noastră ca să fim sinceri este mult mai pornită în spre rău decât spre bine. Trăim într-un mediu social în care este mult mai ușor să faci răul decât binele. Deși răul este distructiv sunt mulți care sunt cameleonici și se prezintă pe sine ca agenți ai binelui pentru ca în cele din urmă să arate lumii cât de malefici sunt. Să amintim aici cazul lui Ivan cel Groaznic care deși posta în imagina unui țar

¹¹² Vasilios Baconianis, *Creștinul ortodox în fața crizei economice* (București, 2011).

¹¹³ Pe parcursul timpului această pildă a primit mai multe interpretări. O interpretare este tocmai care este diferența dintre oamenii duhovnicești și cei lumești. Cei lumești nu se gândesc să se înduhovnicească (să ia untdelemn în candelile lor în așteptarea lui Dumnezeu). Așa se face că în cele din urmă oamenii lumești își vor pierde mântuirea. Sunt mai multe dovezi din medicină mai ales cele legate de moartea clinică ce ne spun că există cu adevărat viață dincolo de moarte. Sufletul supraviețuiește morții trupului. Așa se face că mai multe persoane care au avut moarte clinică au venit și au relatat ceea ce au văzut dincolo de granițele morții. Pentru omul lumesc nu mai există nici o viață dincolo de moarte și aici începe și se termină totul. Cum se face că Iisus a înviat și a adus mărturie că există viață după moarte? Să fi fost învierea lui Iisus o simplă iluzie? Nu a fost învierea lui Iisus a fost certificată de mai multă lume care L-a văzut pe Iisus murind pe cruce și înviind. Iată de ce este bine să credem în viața de apoi. În acest sens nu tot ceea ce există în această lume ajunge să se soluționeze aici. Va fi nevoie de viața de apoi pentru ca mai multe lucruri să ajungă să se soluționeze.

creștin ortodox când avea ocazia distrugea sate și oare întregi fiindcă nu îi intrau în grații. Sunt mulți care au ajuns să considere că în cele din urmă maleficul este un mod de viață al lumii și ar fi bine să ne obișnuim cu el. Realitatea este că maleficul nu este în nici un fel un lucru care este propriu lumii în modul în care a fost creată de Dumnezeu. Prin urmare sunt din ce în ce mai mulți oameni lumești care ajung să fie dezgustați de spectacolul trist și deprimat al lumii din jur. Sfântul Ioan Teologul a remcat acest lucru acum aproape 2000 de ani când într-una din epistolele sale scria: “Știm că suntem din Dumnezeu și lumea întragă zace sub puterea celui rău” 1 Ioan 5, 19. Una dintre modalitățile diavolului (a celui rău) este de a ne face să fim oameni lumești. Mai bine spus să ne facă să credem că fiindcă Dumnezeu a creat această lume bună tot ceea ce există în ea este bun și este la un anumit nivel conform cu principiile ei de bază. Că sunt mulți care au ajuns să idolatrizeze modul de viață lumesc nu este nici o îndoială. Patimile și păcatele nu sunt rele ci sunt moduri de exprimare ale lumii noastre.¹¹⁴

Ar fi unii care ar putea să se întrebe: ce legătură au toate cele spune mai sus cu supraviețuirea în necazuri? Adevărul este că există o legătură și ea nu este chiar greu de observat. Trebuie să știm că în cele din urmă oamenii lumești sunt cei care ajung să se confrunte cu necazurile sunt mult mai afectați și suferă mult mai mult decât oamenii duhovnicești. Acesta fiindcă omul lumesc nu crede în Dumnezeu și nici nu este interesat de Dumnezeu. El este cel care spune că este mult prea costisitor actul de a crede în Dumnezeu. Cineva care avea o credință reprobabilă în Dumnezeu îmi spunea la un moment dat că nu se prea merită să crezi în Dumnezeu: fiindcă până la Dumnezeu te mănâncă sfinții. Prin aceasta el vroia să spună că sunt mult prea multe etapele prin care trece cineva în momentul în care începe să creadă în Dumnezeu sau mai bine spus să fie interesat de credința în Dumnezeu. Realitatea este că zicala că *până la Dumnezeu te mănâncă sfinții* este una cât se poate de eronată și care este o elucubrație a omului lumesc. Din contră, sfinții nu te împiedică să ajungi la Dumnezeu ci ei te ajută. Că în drumul nostru spre Dumnezeu avem nevoie de ajutor și de îndrumare nu este nici un fel de îndoială. Oamenii lumești sunt oameni care se plictisesc repede și ceea ce este și mai trist este că se plictisesc repede și de viața religioasă. Dacă nu ajung să vadă minuni, dacă nu ajung să se întâlnească cu preoți harismatici care să îi motiveze în credința lor chiar dacă la un anumit nivel credința în ei a început să apară, ea se strige repede. Așa se face că numărul oamenilor lumești care se sinucid în urma unui necaz mai mare este mult mai mare decât a oamenilor duhovnicești. Sunt rare cazurile dacă nu chiar inexistente când un om duhovnicesc ajunge să se sinucidă în urma unui necaz. Acesta fiindcă omul duhovnicesc este o persoană care știe că trebuie să fie ancorată în credința în Dumnezeu și că diavolul este în cele din urmă dușmanul ultim al umanității. Omul lumesc nu crede că există diavol. Crede doar în lumea fenomenelor lumii fizice și nimic mai mult. Iată de ce oamenii lumești deși se prezintă pe sine unii ca mari înțelepți și mari savanți în cele din urmă sunt cât se poate de naivi. Sunt naivi să creadă că Dumnezeu efectiv lasă chinurile și tortura necazurilor să existe în această lume. Când le spunem oamenilor lumești că sunt naivi ei se supără și nu mai vor să aibă nimic de a face cu noi.¹¹⁵

Este adevărat că de multe ori necazurile care vin asupra omului nu au o cauză lumească. Ele sunt încercări ale diavolului de a ne devia din drumul nostru spre Dumnezeu. Trebuie să exersăm să nu ne lăsăm pradă fricii pe care diavolul încercă să o exercite asupra noastră. Acesta fiindcă a produce frică și teroare în ființe nevinovate nu poate să fie decât produsul unei minți bolnave și nebune. Omul duhovnicesc prin urmare trece mult mai ușor prin necazurile acestei lumi sau mai bine spus prin necazurile pe care le produce această lume fiindcă el știe că în cele din urmă lumea nu este acolo unde trebuie să fie. De exemplu toată lumea noastră se plânge de beție și cei care sunt bețivi sunt amplu bârșiți în această lume. Totuși, dacă ne vom uita în marile metropole ale lumii vom vedea că beția este departe de a fi un lucru de rușine ci este un adevărat cult. În vestul sărbatic barul era un fel de loc sacru. Acolo își petreceau timpul mai toți marii pistolari. Beția este un necaz dacă este să o privim duhovnicește dar din contră pentru lumea de azi este o virtute. Ce nu este mai frumos și mai la modă decât să mergi la un bar unde să discuți lucruri efemere și să înjuri fără de nici o opreliște? Iată prin urmare cât de diferită este lumea credinței în Dumnezeu de lumea fără de Dumnezeu și fără de credință în Dumnezeu. Ceea ce este

¹¹⁴ Părintele Daniel de la Rarău, *Dubul lumesc. Cum scăpăm de grijile lumii. Grijă pentru mântuirea sufletului* (Editura Agaton, 2012).

¹¹⁵ Uand între armele cele mai puternice în lupta cu necazurile este rugăciunea. De ce spunem că rugăciunea ne poayă ajuta în lupta cu necazurile? Rugăciunea ne ajută fiindcă ea ne face să ne întărim sufletele cu harul lui Dumnezeu în mijolcul ostilităților necazurilor. Iată prin urmare că avem o armă pe care trebuie să o folosim în ne confruntăm cu necazurile. Am citit în Everghetinosul creștin ortodox de cazul unui tânăr care era luptat de diavolul desfrâului. De fiecare dată după ce cădea în desfrâu avea obiceiul să meargă la biserică și să se roage la icoana lui Iisus pentru iertare. La un moment dat când iar povestea s-a repetat și a căzut din nou în desfrâu s-a dus din nou la icoana lui Iisus din biserică să se roage pentru iertare. Rugându-se a putut auzii vocea diavolului care i-a spus că se roagă fără de nici un rost fiindcă pentru păcatele pe care le-a făcut va moșteni iadul. Tânărul a prins curaj și i-a răspuns diavolului că știe că răutatea lui și că de fiecare dată când va cădea în desfrâu va ajunge să se pocăiască. În cele din urmă diavolul l-a lăsat în pace. Avem aici o dovadă concretă a faptului că diavolul este cel care ne împinge în necaz.

considerat într-o lume o patimă și un necaz în celalaltă lume este considerat o virtute și un lucru de cinste. Marii beviți ajung să fie priviți ca adevărate modele sociale și persoane care merită să fie urmate de cei care nu au nici o credință în Dumnezeu sau mai bine spus sunt persoane fără de nici un Dumnezeu. La fel de bine înjurătura pentru omul duhovnicesc este un necaz. Este un necaz fiindcă cel care înjură folosește cele mai belicoase expresii și vorbe. Omul care înjură înjură de Dumnezeu, de sfinți, de Maica Domnului, de Hristos, de Biserică, fiindcă spune el că numai în acest fel în cele din urmă ajunge să se descarce. Să fie drăcuirea o formă de descărare psihică? Cum să fie drăcuirea o formă de descărare psihică dacă în ea este invocat chiar “prințul” întinericului și al teberelor? Este clar că a fi un om lumea este în cele din urmă un necaz. Este un necaz fiindcă acest gen de om nu vrea să știe de Dumnezeu, de sfințenie, de evaluare sau de credință. Iată prin urmare că cuvintele Sfântului Prooroc Moise scrise acum 5000 sau 6000 de ani sunt cu adevărat cât se poate de actuale: omul este o ființă cvăzută și face orice pentru a își ascunde și camufla căderea lui. O privire la starea de spirit a umanității de la începutul secolului al XXI-lea ar putea să ne facă extrem de conștienți de această realitate.¹¹⁶

Se spune că era un tânăr care considera că rugăciunile din cărțile de rugăciuni nu erau nimic mai mult decât simple poezii.

- Cum să fie rugăciunile simple poezii? I-a răspuns un prieten credincios acestui tânăr.
- Tu nu ai văzut cu câtă măiestrie sunt scrise rugăciunile?
- Aceasta nu înseamnă că rugăciunile sunt poezii.
- Ce te face să crezi așa?
- Fiindcă rugăciunile sunt mai mult cereri sau mulțumiri pe care omul le aduce în fața lui Dumnezeu.
- Eu cred că atunci când citești rugăciuni mai mult faci un fel de recital poetic.
- Să știi că tu nu prea înțelegi bine rugăciunile.
- Ba eu cred că înțeleg foarte bine ce sunt rugăciunile.
- Nu cred că mai are sens să discutăm despre asta.
- Fie cum spui tu.

Prietenul tânărului a renunțat să mai discute cu el despre rugăciuni fiindcă și-a dat seama că nu are cu cine. Totul a decurs bine în viața tânărului până într-o zi când acesta a dat peste un necaz. Atunci cu toată ființa lui a strigat către Dumnezeu din cer:

- Doamne scapă-mă!
- Dumnezeu Tatăl iubitor nu S-a lăsat așteptat și S-a făcut cunoscut:
- Aici sunt fiul Meu.
 - Doamne eu Te rog de atâta vreme și Tu de abea acum mă auzi?
 - O fiul meu, de 7 ani te rogi dar eu abea acum Te-am auzit fiindcă abea acum m-ai chemat cu adevărat.
 - Dar mai înainte nu mă rugam la Tine? De ce nu mi-ai răspuns?
 - Cum era să te aud când tu însuși nu te auzai?
- A doua zi tânărul s-a dus la prietenul său și i-a spus:
- Am venit să îmi cer iertare.
 - De ce?
 - Abea ieri mi-am dat seama că rugăciunile nu sunt un simplu recital de poezii.
 - Mă bucur că în cele din urmă ai aflat adevărul.
 - Te rog să mă ierți pentru încăpățânarea mea.
 - Nu este nici o problemă, doar suntem prieteni nu?

Avem aici un caz care ne spune că în necazuri dacă ne rugăm cu adevărat lui Dumnezeu El ne aude. Poate una dintre cele mai cunoscute rugăciuni din Biserica Creștin Ortodoxă este psalmul 141 al Sfântului David: Doamne strigat-am către tine auzi-mă! Ia aminte la glasul rugăciunii mele când strig către Tine. Este adevărat că nu trebuie să strigăm spre Dumnezeu pentru ca El să ne audă la modul propriu.¹¹⁷

¹¹⁶ Daniel Voinea, *Omul în înmățătura Sfântului Grigorie de Nyssa* (Bărla, 2009).

¹¹⁷ Sunt mulți care consideră că rugăciunea trebuie să fie făcută prin strigare. Sunt cunoscute în acest sens mai multe strigăte pe care unii musulmani le fac pentru a îi aduce pe credincioși la rugăciune. Iată de ce este bine să știm că nu trebuie să strigăm la propriu pe Dumnezeu pentru ca El să ne audă. Dumnezeu ne aude dacă strigăm din inimă. Când suntem în necazuri adevărul este că inima noastră strigă cel mai mult spre Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că chiar dacă mai multe texte liturgice vorbesc de strigarea lui Dumnezeu nu trebuie să strigăm la cer pentru ca în cele din urmă să fim auziți. Când suntem în necazuri adevărul este că inima noastră geme după Dumnezeu. Dumnezeu de multe ori nu ne răspunde imediat dar ne va răspunde la un moment dat. De multe ori Dumnezeu ne testează răbdarea și credința.

Pe Dumnezeu se cuvine să Îl căutăm cu timp și fără de timp deși de cele mai multe ori la fel ca în parabola fiului risipitor Dumnezeu este cel care iasă în întâmpinarea noastră. Totuși, din moment ce am ajuns să fim în comuniune cu Dumnezeu trebuie să știm că această comuniune este una reciprocă. Mai bine spus Dumnezeu este Unul care întreabă și noi suntem cei care trebuie să îi răspundem. La fel de bine va veni momentul pentru ca și noi să întrebăm și în cele din urmă să primim răspuns. Trebuie să avem încredere în Dumnezeu în necazuri fiindcă la drept vorbim fără de El nu avem nimic. Sunt mulți care din mândrie se consideră pe sine oameni superiori care în nici un fel nu au ajuns să fie definiți de Dumnezeu și de credința în Dumnezeu. Trebuie să știm că credința în Dumnezeu este un lucru care nu este prezent la fel la toți. Au fost sfinți care prin credință au ajuns să facă minuni și au fost unii creștin ortodocși care credința lor a fost așa de minusculă că abea a juns să îi mântuiască. Ceea ce trebuie să știm este că în această viață necazurile vin și trec, dar în iad cei care vor ajunge acolo vor avea parte de un fel de necaz continuu. În iad necazurile sunt cele mai mari și este dus la o disperare care nu are nici o soluție. Este o existență cu adevărat blestemată. Trebuie să facem tot ceea ce putem să scăpăm de iad și să ne dăm seama că iadul este necazul necazurilor. Dacă este să facem o gradație a necazurilor ei bine iadul este necazul cel mai mare.¹¹⁸

În lumea de azi atunci când vorbim despre asceză și ascetism nu facem decât să ne atragem antipatia. Cine vrea să ducă o viață ascetică? Nu este viața ascetică o viață cu lipsuri și depriveri de tot felul? Fără doar și poate că da. Viața ascetică este o viață gra care ne spune că renunțăm la tot ceea ce este lumesc pentru a ajunge să fim dominați numai de ceea ce este duhovnicesc. Realitatea este că sunt mulți în lumea noastră care ar putea să ducă o viață ascetică dar nu o fac fiindcă consideră că în nici un fel nu trebuie să renunțe la “micile și nevinocatele plăceri ale vieții.” Iată de ce este bine să știm că viața duhovnicească fără doar și poate este una care de multe ori ajunge să fie definită de ascetism. Ascetismul este un lucru practic. El poate începe cu unele dintre cele mai primare porniri ale omului lumesc din zilele noastre: dacă îți vine să fumezi 20 de țigări de zi fumează numai 10, dacă îți vine să bei 20 de cafele pe zi, bea numai zece, dacă îți vine să bârfești pe toți vecinii tăi mulțumește-te să vorbești numai de starea vremii, dacă îți vine să înjuri de Dumnezeu și de sfinți, mulțumește-te să îți exprimi numai nemulțumirea cu viața pe care ți-a dat-o Dumnezeu. Așa se face că asceza și ascetismul este unul care ne face să eliminăm ceea ce este împotriva voii lui Dumnezeu. Este adevărat că în mai multe cazuri dar nu în toate necazurile Dumnezeu lasă necazuri să vină peste noi pentru a ne trezi la realitate și a ne întoarce spre El. Sunt mulți care sunt oamnei duri și care dacă nu intervine un necaz în viața lor nu ajung să se întoarcă spre Dumnezeu. Istoria este în acest sens un lucru care ne pune în postura de a supraviețui. De multe ori am trecut cu toții printr-o dictatură sau tiranie și am știu ce înseamnă să supraviețuiești. Iată ce spunea în acest sens istorica Elizabeth Kostova: “ca istoric am învățat că nu toți cei care se întorc înapoi în istorie îi pot supraviețui. Și nu este numai întorcerea înapoi un lucru care ne pune în pericol; de multe ori istoria ajunge la noi în mod inexorabil cu ghearele ei de umbră.”¹¹⁹

Iată prin urmare că și omul duhovnicesc este unul care este pus în situația de a supraviețui în timpul istoric. Acesta fiindcă istoria are calea ei care de cele mai multe ori nu merge după voia lui Dumnezeu. Pentru acesta în istoria de cele mai multe ori trebuie să ne adaptăm și să ajungem să supraviețuim. Facem acesta fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge să ne realizăm pe noi și să ne ducem la îndeplinire potențialul nostru. Dumnezeu a lăsat în noi toți un potențial duhovnicesc pe care trebuie să îl actualizăm prin lucrarea virtuților și a faptelor bune. Așa se face că prin acest potențial duhovnicesc în cele din urmă vom ajunge să evităm tot ceea ce este ofensiv și tot ceea ce este otrăvitor spiritual pentru noi și să ne pnevmatizăm ca ființe umane. Fără doar și poate că viața duhovnicească este cea care ajunge să ne pnevmatizeze și să ne facă să fim cât se poate de deschiși în spre Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Pentru noi cei de azi este greu de crezut dogma sfinților părinți că Dumnezeu deși este unul în ființă este întrit în persoane. Iată că atunci când ne înduhovnicim ajungem să intrăm în comuniune duhovnicească cu persoana Duhului Sfânt al lui Dumnezeu. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este Cel care am putea spune că este *mistagogul* înduhovnicirii noastre. Este adevărat că unii dintre noi avem potențial mai mare de înduhovnicire în timp ce alții avem un potențial mai mic de înduhovnicire. Ceea ce este singur este că în nici un fel nu vom avea de pierdut nimic de pe urma înduhovnicirii fiindcă acest proces este benefic pentru noi și este unul care ne face să fim oameni care să fim pe placul lui Dumnezeu. Una dintre obligațiile morale ale omului este să facă ceea ce este pe placul lui Dumnezeu. Adevărul este că noi de mai multe ori facem ceea ce este pe placul nostru și pentru acesta ajunge să suferim și să dăm de necazuri. Iată prin urmare că viața

¹¹⁸ Sfântul Siluan Atonitul, *Între iadul dejnădejdiei și iadul smereniei* (Alba Iulia, 1993).

¹¹⁹ Elizabeth Kostova, *The historian* (Time Warner Books, 2005).

duhovnicească este un lucru ce ne duce în spre realizarea sufletului nostru. După cum trupul nostru are nevoie de hrană și apă pentru a exista la fel de bine și sufletul nostru are nevoie de hrană duhovnicească pentru a exista și pentru a se dezvolta. Iată că sufletul nostru nu este un lucru care poate să existe independent de voința noastră. Dacă noi nu hrănim sufletul nostru cu rugăciune în cele din urmă sufletul nostru poate să moară. Este adevărat că deși moare când ajungem din nou să ne rugăm sufletul nostru învie din nou la viață. Iată de ce nu trebuie să avem grijă numai de trupul nostru ci la fel de bine și de sufletul nostru. Este evident că viața duhovnicească este un lucru ce ne face să fim maturi și la fel de bine să evităm dreapta pedeapsă a lui Dumnezeu pentru păcatele noastre. Știm că pe timpul lui Iisus la un moment dat în Israel s-a prăbușit un turn, turnul Siluamului care a luat mai multe vieți. Întrebat despre aceasta Iisus a răspuns că dacă nu ne pocăim în cele din urmă cu toții vom pieri la fel. Iată că avem aici un averisment din partea lui Iisus care ne spune că dacă nu ne pocăim în cele din urmă cu toții vom pieri și vom avea necazuri. Viața duhovnicească poate să ne scutească de multe necazuri fiindcă este una care este placul Duhului Sfânt al lui Dumnezeu. Nu este în acest sens suprinzător că una dintre cele șapte taine ale Bisericii Creștin Ortodoxe este mirungerea în care copilul care este botezat primește asupra sa pecetea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu.¹²⁰

Este adevărat că supraviețuirea este o experiență ce ne facem să vedem lucrurile la adevărata lor valoare. Tindem să vedem realitatea și lumea ca un set de principii abstracte care nu au nici o legătură cu noi. Când avem necazuri ajungem să privim profund și adânc lumea. Aceasta fiindcă supraviețuirea de cele mai multe ori duce la spiritualitate. Omul este o ființă mai profundă și mai deplină atunci când se spiritualizează. Aceasta fiindcă el ajunge să fie mai versat în probleme care sunt mai greu de înțeles. Este adevărat că nu în toate cazurile când omul are un necaz el ajunge de se spiritualizează. Aceasta fiindcă sunt mulți care în loc ca necazurile să îi facă mai buni din contră îi fac mai răi. Este adevărat că de cele mai multe ori necazurile sunt experiențe la limită. Ajungem să pierdem ceea ce iubim mai mult, să suferim de ceea ce ne temem mai mult și să avem sentimentele de care ne înfricoșăm cel mai mult. Iată că necazurile ne fac să ne întâlnim cu o sumă de sentimente pe care în mod normal nu voim să le experimentăm. Aceasta fiindcă realitatea este că orice om dorește ca în această viață să aibă numai fericire. Necazul nu face decât să ducă fericirea de la noi. Dacă este să facem o analiză obiectivă a vieții noastre, ceea ce vom remarca este că totuși fericirea este un lucru dominant al vieții noastre. Raportat la viața care o ducem necazurile sunt o parte mică și sunt destul de rare cazurile în care ele se fac simțite pe sine. Iată de ce este bine să știm că necazurile pot să fie depășite. Pot să fie depășite și mai ușor de oamenii care sunt duhovnicești și care știu ceea ce este spiritualitatea. După cum am spus poate numai în cazul sfinților Dumnezeu Tatăl lasă ca necazurile să vină peste noi fără de o explicație logică. Întotdeauna trebuie să căutăm care este explicația unui necaz. Făcând așa vom ajunge în cele din urmă să devenim mai buni și mai duhovnicești. Trebuie să facem un efort de voință și să ne dăm seama că numai în acest fel în cele din urmă vom reuși ca persoane să ne menținem la nivelul de plutare.¹²¹

Necazurile sunt cele care îi fac pe mulți să creadă că această viață nu este nimic mai mult decât o mare aventură. Sunt mulți care în loc să ajungă la o mentalitate a spiritualității, din contră, ajung la o mentalitate a aventurii. De câte ori nu auzim pe mulți care susțin că viața noastră nu este nimic mai mult sau mai puțin decât o mare aventură. Să fie viața o mare aventură? Adevărul este că viața în sine nu este o aventură chiar dacă în ea ajungem să ne confruntăm cu necazuri. Viața nu este o aventură fiindcă ea este sub controlul și puterea lui Dumnezeu Tatăl. Fiindcă necazurile sunt cele care nu sunt conforme cu voia noastră ajungem să credem că în cele din urmă viața este o mare aventură. Iată de ce este bine să știm că spiritul de aventură în nici un fel nu este compatibil cu o concepția spirituală despre viață. Trebuie să vedem în viață ceva mult mai mult decât o simplă aventură. După cum am spus, necazurile sunt cele care ne plasează pe cei mai mulți dintre noi pe nisipuri mișcătoare. Ele sunt un test al credinței noastre în Dumnezeu Tatăl pe care trebuie să le trecem cu bine. Iată de ce trebuie să știm că numai prin necaz în cele din urmă ajungem să ne dăm seama dacă suntem oameni de

¹²⁰ David Marian, *Taina sfintei mirungeri* (Năvodari, 2015).

¹²¹ Că necazul produce suferință nu este nici o îndoială. Realitatea este că de cele mai multe ori numai în suferință ajungem să ne spiritualizăm. Așa se face că în necaz omul ajunge să vadă lucrurile diferit dacă voiește să găsească explicația necazului. Necazul îl spiritualizează pe om fiindcă îl face conștient că omul fără de Dumnezeu nu valorează nimic. Când omul nu are necazuri tinde să uite de Dumnezeu și să nu mai aibă nimic de a face cu El. Pentru cei mai mulți dintre noi necazul este o formă prin care Dumnezeu ne readuce aminte că trebuie să tindem spre El și că numai în acest fel în cele din urmă vom ajunge să ne realizăm ca persoane și ca existențe. Sunt mulți care spun că necazul este o experiență mult prea dură pentru a ne spiritualiza. Aceasta fiindcă dacă Dumnezeu Tatăl ne iubește cu siguranță că nu va lăsa nici un necaz peste noi. Cum poate să fie iubirea lui Dumnezeu Tatăl compatibilă cu necazul? Realitatea este că judecățile lui Dumnezeu sunt mult mai adânci și mai profunde decât ale noastre și trebuie să le credem pe ele mai mult decât le credem pe alte noastre.

credință sau nu. Cei mai mulți dintre noi ne considerăm în momente de fericite ca fiind oameni cu credință în Dumnezeu. Vom mai fi oameni de credință în Dumnezeu și atunci când trecem printr-un necaz? Realitatea este că cei mai mulți dintre noi vom vedea că nu, nu suntem oameni de credință atunci când trecem prin necazuri. Aceasta fiindcă credința noastră este slabă. Pentru a ajuta credința noastră este adevărat că trebuie să înduhovnicim. Cum putem să ne înduhovnicim? Toți dintre noi voim ca procesul de înduhovnicire să aibă loc repede și imediat. Realitatea este că procesul de înduhovnicire ajunge să ia mai mult timp și prin urmare trebuie să cultivăm răbdarea. Prin răbdare în cele din urmă vom ajunge să dobândim și înduhovnicirea. Una dintre cele mai bune metode de a ne înduhovnicii este postul. Postul este un fel de privațiune voită de la una dintre activitățile de susținere a vieții: mâncarea. Cu toții avem nevoie de mâncare însă ajungem să dăm dovadă de autocontrol dacă noi controlăm ceea ce mâncăm. Prin faptul că reducem mâncarea pe care o consumăm și o facem să fie numai la ceea ce este esențial ajungem să ne călim duhovnicește sau mai bine spus să ne fortificăm duhovnicește. Acesta fiindcă postul este un exercițiu al voinței. Cu toții trebuie să ne controlăm voința și să ne dăm seama că ea joacă un rol cheie în viața noastră.¹²²

Este prin urmare adevărat că necazurile sunt experiențe care la un anumit nivel sunt anormale. Nu este normal pentru om să ajungă să sufere și să se confrunte cu durerea. Totuși viața de pune în față și necazuri pe care trebuie să facem efortul să le depășim. Iată de ce numai prin necaz în cele din urmă ajungem să vedem lucrurile duhovnicește. Vedem lucrurile duhovnicește fiindcă le vedem din prisma lui Dumnezeu. Avem nevoie de acest exercițiu care ajunge să ne motiveze să mergem mai departe. Iată ce spunea în acest sens scriitorul Chris Cleave: “cicatricile nu se fac pe cei morți. O cicatrice înseamnă că am supraviețuit.” Este adevărat că de multe ori necazurile lasă cicatrici pe sufletul nostru. Totuși sufletul cu cicatrici la fel ca trupul cu cicatrici poate ajunge să trăiască în continuare. Trebuie să vedem în aceasta nu lucru ce ne face să fim cât se poate de realiști. Viața duhovnicească este una care ne face realiști fiindcă ne aduce aminte de Dumnezeu și că trebuie să ne raportăm la Dumnezeu în tot ceea ce facem. Viața duhovnicească este una care deschide în noi un alt mod de a vedea viața și existența. Iată prin urmare că în cele din urmă în toate necazurile pe care le avem există și un bine: necazurile ne spiritualizează și ne aduc mai aproape de Dumnezeu. Este adevărat că sunt mulți care în loc să se înduhovnicească atunci când trec prin necazuri mai mult ajung să devin pesimiști și să nu mai țină cont de Dumnezeu și de existența Lui. Așa se face că în unii necazurile sunt mari pietre de poticnire în credința în Dumnezeu. Trebuie să știm că aceste persoane care nu pot să treacă peste necazuri și nici nu vor să se spiritualizeze sunt oameni care au o concepție falsă și nepotrivită despre Dumnezeu. Trebuie să știm că Dumnezeu lasă să cadă necazuri peste noi pentru a ne face mai buni și pentru a ne spune că trebuie să ne autodepășim. Când Dumnezeu Tatăl lasă peste noi un necaz la fel de bine El lasă în noi și puterea spirituală pentru a trece peste acel necaz. Iată că Dumnezeu nu ne lasă complet singuri în fața necazurilor. Trebuie să ne aducem aminte că după cum spunea Sfântul prooroc Isaia Dumnezeu este cu noi. Dumnezeu nu ne lasă singuri în necazuri decât dacă noi Îl lăsăm singur. Sunt multe cazuri de oameni care au trecut prin necazuri și în cele din urmă au ieșit biruitori.¹²³

La fel de bine un lucru pe care îl învățăm din necazuri este că nu trebuie să fim afectați de ele sau mai bine spus că nu trebuie să ne lăsăm afectați de necazuri. Trebuie să trecem peste necazuri și să ne continuăm viața fiindcă viața noastră nu este definită numai de necazuri. Prin faptul că nu lăsăm ca necazurile și domine sufletul nostru în cele din urmă dovedim că suntem cât se poate de maturi și de gata de a ne înduhovnicii. Înduhovnicirea este cea care am putea spune că ne distrage atenția. Tindem să fim obsedați tot timpul de necazuri atunci când le avem. Iată de ce este bine să știm că necazurile în nici un fel nu ne ajută și nici nu ne susțin dacă tot timpul ne gândim la ele. Este în firea lucrurilor ca atunci când avem necazuri să fim cumva obsedați de ele și să ne gândim tot timpul la ele. Este și mai important să știm că la fel cum suntem obsedați de necazuri în cele din urmă

¹²² Sfântul Nectarie din Eghina, *Zece cuvântări la Postul Mare* (București, 2010).

¹²³ Necazurile sunt cele care trebuie să nască în noi mentalitatea de luptători. Suntem puși în această viață să ne luptăm: ne luptăm pentru un loc de muncă mai bun, ne luptăm pentru viitorul copiilor noștri ne luptăm cu cei care ne face nedreptăți sau ne luptăm cu un sistem social corupt. Viața de pune în situația să ne luptăm de mai multe ori și de ce să nu spunem că de cele mai multe ori ieșim învingători. Iată de ce în cele din urmă trebuie să ne luptăm și cu necazurile. Nu trebuie să le lăsăm să ne biruiască și să ne înghită. Aceasta fiindcă necazurile sunt unele care pot să fie depășite. Există mult prea multă fericire în această lume pentru că în cele din urmă să ne lăsăm biruiți de un simplu necaz. În necazuri învățăm să ne luptăm și în acest proces devenim spirituali. Devenim spirituali fiindcă astfel ajungem să vedem care sunt cauzele pentru care Dumnezeu a lăsat un necaz peste noi. Dacă suntem numai oameni lumești care nu ne avântăm spre Dumnezeu cu mintea și cu sufletul adevărul este că necazul este cea mai mare absurditate. Totuși credința în Dumnezeu este cea care ne face să înțelegem că necazul a fost lăsat în viața noastră pentru a îl depășii și a merge mai departe.

putem să ajungem să fim mult mai atenți cu viața duhovnicească și cu tot ceea ce ține de ea. Viața duhovnicească este cea care ne atrage atenția asupra unui lucru extrem de important: că trebuie să știm să facem priorități în ceea ce este important și în ceea ce este semnificativ în existența noastră. Cei mai mulți dintre noi ne pierdem pe noi înșine atunci când avem necazuri fiindcă nu știm cum să ieșim din ele și ni se pare că Dumnezeu nu ne mai iubește dacă ne lasă să cădem în necazuri. Dumnezeu ne iubește la fel de mult când suntem în necazuri dar el vrea să ne învețe că prin necazuri într-un anume fel să ne dezlumim. Tindem să vedem lucrurile superficial fiindcă avem o mentalitatea mult prea lumească în tot ceea ce facem și în ceea ce gândim. Iată de ce în cele din urmă prin înduhovnicire vom ajunge să ieșim din lumescul facil și să pătrundem în duhovnicescul profund. Că viața duhovnicească nu prea este lumească ne-o spun marii duhovnici și isihăști creștin ortodocși care au ieșit din această lume pentru a se dedica deplin și total lui Dumnezeu. Este adevărat că noi nu putem să devenim cu toții călugări și pustnici când avem necazuri dar în sens duhovnicesc călugării și pustinicii sunt cei care ne fac să vedem că ceea ce noi considerăm ca fiind extrem de important pentru noi, în realitate nu este. Tindem să considerăm că problemele lumii noastre sunt extrem de importante pentru noi dar iată că pentru călugări și pentru isihăști ele nu sunt.¹²⁴

Este adevărat că pentru a trece peste un necaz de cele mai multe ori trebuie să avem o motivație puternică. Trebuie să vedem necazurile care unele ce ne fac să fim mult mai atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. În cea mai mare parte a timpului nostru tindem să fim cât se poate de dezinteresați referitor la necazuri și la ceea ce sunt ele fiindcă este adevărat că nu prea suntem atenți cu viața din jur. Viața noastră de cele mai multe ori nu mai are nici un sens în necazuri fiindcă noi nu am fost atenți cu lumea din jur. Să nu uităm că există iubire și există frumos în lumea noastră pentru care merită să trăim și la fel de bine merită să ne luptăm cu necazurile. Cum se face că cei mai mulți care au necazuri nu mai vor să lupte cu ele? Este așa în primul rând dintr-o lipsă de atenție. Fiindcă nu suntem atenți cu lumea din jurul nostru pe care tindem să o privim egosist și cât se poate de individualist, iată că în cele din urmă suntem biruți de necazuri și când le avem nu mai vedem nici un sens vieții noastre. Că unii au ales să își curme zilele când au avut un necaz nu poate să fie nici o îndoială. Aceștia au fost oameni lumești care niciodată nu și-au ridicat problema de a devenii oameni duhovnicești. Trebuie să ne înduhovnicim fiindcă în acest fel când necazurile vor veni peste noi vom ajunge să le privim diferit. Iată prin urmare că viața duhovnicească este folositoare pentru noi și la fel de bine se dovedește că este efectivă. Sunt mulți însă care nu gândesc așa. Cu ce poate să mă ajute să fiu un om duhovnicesc atunci când trec prin necazuri? Nu este nici o legătură între aceste două realități și prin urmare viața duhovnicească nu are nici un efect în problema necazurilor. Nu este nici un efect fiindcă noi suntem oameni mult prea lumești care nu vedem nici un beneficiu din necazuri. Prin necazuri unii au ajuns la sfințenie. Dacă unii au ajuns la sfințenie cum nu se poate face ca măcar noi să ajungem să ne înduhovnicim?¹²⁵

După cum am spus necazurile sunt cele care sunt făcute să ne motiveze în viața duhovnicească. Aceasta fiindcă noi suntem ființe care trebuie să fim atente cu ceea ce ni se întâmplă. Pentru oamenii lumești necazurile sunt modalitatea lui Dumnezeu de a le spune că trebuie să se schimbe și să devină duhovnicești. De ce este atât de important ca noi să devenim oameni duhovnicești? Este important ca oamenii să devină duhovnicești fiindcă în acest fel în cele din urmă ajungem să ne asemănăm cu Dumnezeu. Biblia și tot sfinții creștin ortodocși ne spun că Dumnezeu Tatăl este o ființă spirituală. Pentru a ajunge să îl înțelegem pe Dumnezeu Tatăl adevărul este că la fel de bine și noi să ne înduhovnicim. Sunt din ce în ce mai mulți care consideră că a devenii un om duhovnicesc este o imposibilitate. Cum să devii om duhovnicesc din moment ce suntem oameni cu trupuri? Realitatea este că omul nu este numai trup ci la fel de bine și suflet. Sufletul este un lucru ce ne face să vedem lucrurile diferit și pentru aceasta sufletul este mult mai predispus la o viață duhovnicească. Viața duhovnicească înseamnă că ajungem să facem ca sufletul să domine peste trup. Pentru cei mai mulți dintre noi aceasta este o imposibilitate.

¹²⁴ Vasile Andru, *Isihasmul sau meșteșugul liniștirii* (București, 2015).

¹²⁵ Adevărul este că Dumnezeu Tatăl lasă de multe ori necazuri peste oamenii lumești pentru a îi înduhovnicii și pentru a îi aduce la Sine. Când omul are tot ceea ce dorește în această lume el simte că nu mai este nevoie de Dumnezeu și că tot ceea ce trebuie să facă este să trăiască fără de nici o grijă de Dumnezeu. La ce bun Dumnezeu când noi nu avem nici un lipsă și nici o problemă? Iată că unor astfel de oameni Dumnezeu ajunge să le dea un necaz pentru a îi trezii la realitate. Că necazurile sunt unele care ne trezesc la realitate nu este nici o îndoială. Noi care ne considerăm mari și tari ne vedem cât suntem de slabi și de mici când un necaz vine peste noi. Iată cum necazurile pot să fie o școală a desăvârșirii creștine. Se înșală cei care cred că în această viață totul trebuie să fie la superlativ. Sunt mulți care consideră că în nici un fel nu trebuie să depășească necazurile prin care trec ci mai mult să se rezume numai la propria viață fără de Dumnezeu. După cum am spus necazurile sunt menite pentru a ne spiritualiza, pentru a ne face să vedem mai profund realitatea lumii înconjurătoare.

Cum poate un suflet nevăzut să domine peste un trup văzut? Sufletul poate domina peste trup prin faptul că se înduhovnicește. Când se înduhovnicește sufletul am putea spune că prinde viață și ajunge să vadă realitatea în cu totul alt mod. Necazul este unul care ajunge să îl facă pe omul trupesc și lumea să fie conștient că există și o viață sufletească ce ajungem să înflorească atunci când suntem duhovnicești. Iată de ce când dăm peste necazurile lumii omul duhovnicesc va ști că acesta nu este sfârșitul și că mai sunt și alte lucruri asupra cărora se poate concentra. Trebuie să avem încredere în viața duhovnicească fiindcă numai în acest mod în cele din urmă ne realizăm ca persoane. Ce se întâmplă cu cei care atunci când au necauzi și nu vor să se schimbe din oameni lumești în oameni duhovnicești? Fără doar și poate că ei pierd și ultima șansă de a se realiza ca persoane. În această lume omul nu trebuie să aibă realizări de natură materială ci la fel de bine el este chemat să aibă realizări și de natură spirituală. Aceste realizări sunt cele care ne fac fericiți și aduc împlinirea în sufletele noastre. Iată că viața duhovnicească este una care poate să ne fim de extrem de mult ajutor atunci când ne confruntăm cu necazurile.¹²⁶

Se spune că un tânăr dintr-un mic sat dintr-o țară îndepărtată a căzut la concursul trienal. Era deprimat și mergea singură spre casă din capitala țării spre micul său sat. Pe drum într-o pădure a dat de peștera unui pustinic. A intrat în peșteră și l-a salutat pe pustic.

- Bună ziua domnule pustic.
- Bună să îți fie inima.
- Trebuie să vă fie greu să trăiți într-o peșteră.
- Toate le putem cu ajutorul lui Dumnezeu.
- Așa este.
- Dar tu cine ești? Spunem despre tine?
- Eu? Sunt un tânăr de la sat care dorește să ajungă departe și să realizeze lucruri mari.
- Cât de mari?
- Foarte mari.
- Te rog să iei loc pe piatra acea. Este patul meu.
- Vă mulțumesc.
- Eu mă duc să văd puțin de fiertura mea fiindcă trebuie să mănânc.

În timp ce tânărul se așeza dintr-o dată s-a văzut pe sine că pleacă din peșteră și merge acasă unde viața lui se schimbă. Începe să fie cunoscut și celebru pentru victoriile sale și în cele din urmă este chemat la palatul regelui ca demnitar. Acolo de se îndrăgostește de fiica împăratului cu care în cele din urmă se căsătorește. În cele mai fastuoase ceremonii ajunge prim ministru acelei țări. El conduce cu înțelepciune până într-o zi când un popor barbar atacă împărăția lui. Este numit comandant al armatelor și pleacă într-un război împotriva barbarilor și ajunge să îl ucidă pe regele barbarilor dar inevitabilul se produce: ajunge să se îndrăgostească de regina barbarilor. Nebun de iubire uită de soția lui și de regatul său și se căsătorește cu regina barbarilor. Regele din țara lui pornește un război și îl prinde și îl arestează pentru trădare. În cele din urmă este condamnat la moarte. În seara dinaintea de a fi executat se gândește la viața lui. Dintr-o dată se trezește în peștera pustinicului din nou.

- Lungă vedenie ai avut, a zis pustinicul zâmbitor.
- Ce a fost ceea ce am văzut?
- Ai văzut exact ce s-ar fi întâmplat cu tine dacă ai fi ajuns campion și ai fi urmat căii lumești.
- Toate acestea mi s-ar fi întâmplat mie?
- Da fiul meu.
- Vai ce mă bucur că sunt un simplu băiat de la sat.
- Așa este.

Băitului a plecat mai departe spre satul său nu mai înainte de a își lua rămas bun de la pustic care îl învățase o lecție extrem de folositoare.

Întâmplarea se potrivește și nouă tuturor. Cu toții voim să ducem o viață la superlativ în care totul să fie numai succes și glorie. Uităm însă că în spatele gloriei de cele mai multe ori se ascunde viclenia și înșelăciunea. Uităm că viața lumească este una care se bazează pe compromis. Iată ce spunea în acest sens scriitoarea Carrie Ryan: “trebuie să știm ce înseamnă să trăiești. Aceasta este iubirea, aceasta este nevoia care ne face să ne luptăm și să avansăm. Atâta vreme cât va fi iubire și speranță în lume, oamenii vor supraviețui.”¹²⁷

¹²⁶ Părintele Hristofor, *Dubul lumesc, dubul antibrustic* (Editura Panaghia, 2004).

¹²⁷ Carrie Ryan, *Dark and hollow places* (Delacorte books, 2011).

Un proverb spune că *speranța moare ultima*. Prin urmare atâta vreme cât există speranță în cele din urmă vom ajunge să trecem cu bine peste toate necazurile lumii și să mergem mai departe. Iată de ce este bine să știm că speranța ne face să fim cât se poate de deschiși spre Dumnezeu și la fel de bine ne facem să vedem lucrurile cu alți ochi. Speranța este cea care se află întotdeauna la capătul necazurilor. Prin speranță vom ajunge să biruim necazurile și nu numai atât ci să și devenim folosiți de ele. Cum putem să fim folosiți de un necaz? Adevărul este că necazurile ne pot fi de folos. Ele sunt cele care ne face să fim mult mai atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru și la fel de bine să câștigăm experiență. Când vorbim de profesii este adevărat că oamenii vor să angajeze oameni cu experiență profesională. La fel de bine necazurile sunt parte din experiența noastră de viață. Viața nu poate să treacă oricum pentru noi. Ea deși este presărată cu necazuri uneori în cele din urmă ne face să câștigăm multă experiență. Această experiență va ajunge să ne fie de folos și să ne facă să fim mult mai versați în viața de zi cu zi. Până nu avem un necaz viața de zi cu zi ni se pare plictisitoare. Este o viață care fără doar și poate ne pare fără de noimă și fără de sens. După ce avem un necaz ajungem să prețuim viața de zi cu zi în care ne bucurăm de micile plăceri aleții vieții. Iată prin urmare că necazurile nu sunt total inutile pentru noi și că ele au o funcție existențială în viața noastră. Ține de noi dacă voim să actualizăm această funcție.¹²⁸

Necazurile sunt cele care ne fac să vedem importanța speranței în viața noastră. Cu toții suntem cât se poate de nepăsători cu problematica speranței când în viața noastră totul este bine și la superlativ. Când ajungem să ne confortăm cu necazurile vom vedea că speranța dintr-o lumină ce nu am băgat-o niciodată în seamă ajunge să fie una cât se poate de esențială și de necesară. Speranța este cea care ne spune că într-o zi necazurile noastre se vor opri și vom începe să trăim din nou cu adevărat. Necazul este prin urmare un fapt ce ne îndreaptă spre latura spirituală a lucrurilor. În necazuri vom ajunge să înțelegem de ce Iisus a suferit pe cruce și de ce acceptat să moară pentru păcatele noastre. În necazuri vom ajunge să înțelegem că păcatul poate să atragă cu sine mai multe necazuri. Iată prin urmare că viața duhovnicească nu este fără de nici un sens și fără de nici un folos în această lume. Sunt din ce în ce mai puțini cei care pun accentul pe viața duhovnicească ce pentru cea mai multă lume nu este nimic mai mult decât o simplă superstiție. Trebuie să vedem totuși necazul ca un potențial de înduhovnicire a noastră a tuturor. Cu toții avem nevoie să ne înduhovnicim dar ajungem să o facem cu adevărat numai când ne confrutăm cu greutăți. Aceste rânduri pot să pară pentru mai mulți ca unele care în nici un caz nu oferă soluții imediate la necazurile cu care ne confrutăm. Ce putem să îi spunem unui ord din naștere care este obligat să trăiască așa toată viața? Ce putem să îi spunem unui om care și-a pierdut ambele picioare în război sau în cine știe ce acceident? Ce putem să îi spunem unui mut din naștere care nu va putea vorbi niciodată? Cu adevărat acestea sunt necazuri extreme. Totuși chiar și pentru aceștia există speranță. Ei totuși se pot bucura de viață chiar dacă o fac într-un mod mult mai limitat decât al nostru. Chiar dacă ne confrutăm cu anumite mari probleme și uneori chiar cu boli din naștere să nu ne pierdem credința în Dumnezeu. A ne menține credința în situații limită este cu adevărat o dovadă de mare curaj. Prin urmare nu se cuvine să ne pierdem curajul în fața vicisitudinilor vieții. Iată ce spunea în acest sens scriitorul canadian Yann Martel: “supraviețuirea începe prin a fi atent cu ceea ce este aproape și în imediata noastră apropiere. A privii cu deznădejde înseamnă să visăm cu ochii deschiși.”¹²⁹

Prin urmare este adevărat că postul, rugăciunea, mersul la biserică, nevoința și pelerinajele sunt cele care ne fac să trecem mult mai ușor peste necazuri. Vom vedea că ceea ce suferim noi este mic în raport cu ceea ce a suferit Iisus pentru noi Care a primit chiar crucea. Iată că necazurile nu sunt imposibil să fie biruite. Cu puțină voință și cu puțin efort ajungem să trecem peste cele mai grele necazuri pe care ni le-am putea imagina. Că necazurile sunt amare și grele nu este nici o îndoială, dar dacă noi ne întoarcem în spre Dumnezeu vom găsi energia necesară să trecem prin ele și să le biruim. Nu trebuie să ne îndoim de Dumnezeu. Sunt mulți care trăiesc în nepăsare de Dumnezeu și pe care numai un necaz îi poate aduce la El. Iată că necazurile după cum am spus nu sunt complet lipsite de sens. Ele ne obligă să vedem existența așa cum o vede Dumnezeu. Că omul tinde să își facă voia sa în detrimentul voii lui Dumnezeu nu este nici o noutate. Sunt extrem de multe cazurile de persoane care deși știu de existența lui Dumnezeu nu vor să țină cont de El. Pe acești oameni adevărul este că necazurile sunt cele care îi aduc la linia de plutire. Nu există om în această lume care să nu se fi confruntat cu un necaz mai mic sau mai mare sau cu o încercare mai mică sau mai mare. Faptul că cei mai mulți au reușit să treacă cu brio părăn necazuri și încercări ne spune că și noi putem să o facem. Este un imperativ categoric că noi trebuie să facem față cu brio necazurilor pe care viața le pune în fața noastră. Acesta fiindcă în acest fel în cele

¹²⁸ Sofronie Saharov, *Nevoința cunioșterii lui Dumnezeu* (Alba Iulia, 2006).

¹²⁹ Yann Martel, *Viața lui Pi* (Seal Books, 2006).

din urmă ajungem să creștem în credință. Odată ce am trecut peste un necaz credința noastră în Dumnezeu devine mai puternică sau mai bine spus ajungem să ne întărim duhovnicește. Iată prin urmare că este bine să știm că necazul nu este unul fără de rost pentru noi. El ne duce la Dumnezeu care poate să ne ajute. Vrea Dumnezeu să ne ajute? Cu siguranță că da. Deși tidem să Îl învinovățim pe Dumnezeu pentru necazurile noastre adevărul este că dacă vom lua aminte mai mult vom vedea că noi suntem cauza necazurilor. De la Adam și Eva încoace tendința omului este de a Îl învinovății pe Dumnezeu de toate relele ce au loc în lumea noastră. Adevărul este că de multe ori noi suntem cauza la mai multe necazuri. Dumnezeu Tatăl se întristează și El când avem necazuri dar la fel de bine așteaptă ca noi să dăm dovadă de bărbăție și să trecem cu brio peste ele. Necazul este un fapt pe care trebuie să îl depășim și pe care este bine să știm că nu este o imposibilitate. Numai cei răi și fără de conștiință ajung să vadă necazurile ca imposibilități. Că necazul nu este o imposibilitate ne-o demonstreză toți cei care u trecut prin ele și în cele din urmă au ajuns să se realizeze pe sine. Adevărul este că cele mai grele necazuri care pot să vină peste noi sunt cele legate de sănătatea noastră. Acesta fiindcă dacă ne-am pierdut locul de muncă putem ajunge să ne gădım altul. Când sănătatea este afectată este probabil cel mai greu fiindcă putem vedea cum necazul se manifestă chiar în trupul nostru. Totuși prin viața duhovnicească și prin spiritualizare în cele din urmă putem să depășim și acest timp de necaz.¹³⁰

CONCLUZII

Pentru necredincioși și pentru atei lectura unei astfel de cărți este una absurdă. Acesta fiindcă ei consideră că omul nu trebuie să citească cărți despre morbid. Ateii și necredincioșii nu au nici un fel de explicație în fața necazurilor și a încercărilor și sunt cei care considră că cea mai bună modalitate de a le depășii este de a le ingora. Iată de ce este bine să știm că această carte poate să fie o piatră de poticleană pentru unii. Poate să fie o piatră de poticleană fiindcă ei nu au ajuns să înțeleagă sensul supraviețuirii în această lume. Omul de azi este un om care vrea să trăiască o viață în care să nu aibă nici un necaz fiindcă el este unul care nu crede în existența raiului. Uităm că viața de aici nu este raiul și prin urmare în această viață uneori necazurile pot să intervină. Au fost popoare și imperii strălucitoare care păreau că vor dura cât va ține lumea, pentru ca în cele din urmă în zilele noastre să ajungem să știm despre ele numai din cărțile le istorie. Iată prin urmare că viața duhovnicească este un lucru care se manifestă și prin supraviețuire. Trebuie să învățăm să supraviețuim și mai ales acest lucru să ajungem să îl facem prin confruntarea cu necazurile vieții. Numai în acest fel vom ajunge să creștem duhovnicește. Experiența necazului este una de criză. Aceasta fiindcă necazul este unul care ne duce la criză. Cu toți știm ceea ce este criză. Termenul de criză provine din grecescul *κρίσις* care înseamnă judecată. Cu alte cuvinte în greacă termenul de necaz (criză) înseamnă că a venit momentul să judecăm lucrurile sau mai bine spus să analizăm lucrurile la rece. Trebuie să vedem lucrurile la rece când trecem prin necazuri și în această carte am vorbit mai mult despre necazurile care ne fac să fim atenți cu ceea ce este esențial. Tindem să uităm ceea ce este esențial și să ne îndreptăm spre lucruri cât se poate de nesemnificative. Așa se face că necazurile sunt o trezire la realitate. Cu toții avem nevoie uneori să ne trezim la realitate și să vedem lucrurile așa cum sunt ele.¹³¹

Prin urmare trebuie să ne aducem aminte când avem necazuri că ele nu sunt fără de nici un sens și că undeva am păcătuit și Dumnezeu ori vrea să ne demonstreze un lucru (să ne învețe) ori la fel de bine vrea să ne facă să fim cât se poate de atenți cu ceea ce va urma în viața noastră. De multe ori Dumnezeu lasă un mic necaz sau neplăcere în viața noastră pentru a ne ferii de unul și mai mare care poate să ne facă și mai mult rău. Totuși trebuie să avem în vedere că omul la fel de bine ajunge să își facă și el cu mâna lui necazuri. Să ne gâdım în acest sens la toxicomani (la cei care se droghează). Nu își fac ei un necaz cu mâna loc? Nu ajung ei să se drogheze pentru ca în cele din urmă să nu mai poate să trăiască fără de droguri și să ajungă să fie internați în

¹³⁰ Sfântul Paisie Aghioritul, *Nevoință duhovnicească* (București, 2003).

¹³¹ Necazul nu este pus ca o piatră de poticnire. Dacă trecem peste un necaz în cele din urmă vom ajunge să devenim mai experimentați și mai maturi. Cu toții avem nevoie de maturitate și de experiență fiindcă ele de la o anumită vârstă sunt cele care ne fac să privim lucrurile mai în adâncul lor. Iată prin urmare că necazul poate să fie și o experiență cu consecințe benefice. Este o experiență cu consecințe benefice fiindcă ne face să vedem lucrurile mai adânc și mai profund. Dacă nu ar fi necazurile probabil că lumea noastră ar fi cât se poate de diferită și de superficială. Iată de ce trebuie să știm că necazul ajunge să ne facă să vedem căi de supraviețuire în această lume. La fel de bine necazul este cel care ne spune că lumea aceasta nu este raiul și că noi mai mult ajungem să trăim într-un stadiu de tranziție. În această lume suntem ființe de tranzit și este bine să știm că trebuie să privim spre Dumnezeu mai mult decât spre ceea ce ne poate să ne ofere lumea. Tindem să vedem lumea ca un lucru care potențial poate să rezolve toate problemele noastre. Uităm că lumea vine de la Dumnezeu și din ființe care suntem chemate să fim teonome (dependente de Dumnezeu) devenim ființe autonome (care nu mai avem nimic de a face cu Dumnezeu).

spitale anume pentru a urma tratamente de vindecare? Cu adevărat aceste fapt are loc de mai multe ori. Să ne gândim la cei care ajung de devin alcoolici. Nu își fac ei un necaz cu mâna lor? Ei beau așa de mult că ajung să nu mai pot să trăiască fără de băutură. Nu este acesta un necaz pe care ei și-l fac cu mâna lor? Fără doar și poate că da. La fel de bine cei care fumează nu ajung să își facă la fel de bine rău cu mâna lor? Ajung să se îmbolnăvească de tot felul de boli ale plămânilor și ale aparatului respirator. Iată că și aceștia sunt cei care își fac necaz cu mâna lor. Totuși, toți aceștia când ajung să se îmbolnăvească îl acuză pe Dumnezeu de boala lor. Este vina lui Dumnezeu că un astfel de necaz a dat peste noi. Să fie oare lucrurile chiar așa? Fără doar și poate nu. Dumnezeu nu vrea ca noi să suferim dar ajunge să lase uneori necazuri peste noi cu scop pedagogic. Numai așa vom ajunge să ne maturizăm și să fim oameni deplin. Cu toții trebuie să tindem la acest mod de viață fiindcă el este unul care ne face fericiți. Necazul este la un anumit nivel purificator fiindcă ne purifică de păcate. Păcatele se pot astrânge în sufletul nostru și este nevoie de o experiență extremă pentru a ajunge ca ele să fie spălate.¹³²

Necazul este unul care atunci când vine peste noi trebuie să ne facă să ne reevaluăm viața noastră cu Dumnezeu și la fel de bine de ce trebuie să fim mai atenți cu ceea ce are loc cu noi și cu oamenii din jur. Tindem să ne privim numai pe noi și scopurile noastre egoiste. Acesta fiindcă nu voim să facem efortul de a ieși din noi înșine și a merge spre cei din jur. Iată că necazul este unul care ne face să ieșim din nou înșine și a ajunge să fim mult mai atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. Făcând așa vom vedea că nu sutem singurii cei care am avut necazuri ci la fel de bine au fost mai mulți cei care au trecut prin necazuri și știu ce înseamnă să suferi. Când ajungem să ne împărtășim necazurile în cele din urmă vom reuși să câștigăm atenția celor ca noi. Necazul este o experiență ce ne face să fim cât se poate de deschiși spre cei din jur care și ei au trecut prin astfel de stări și au ajuns să le depășească. Iată de ce trebuie să avem încredere în puterea comuniunii. După cum am spus necazul trebuie să aducă cu sine nevoia unei evaluări critice asupra ceea ce se petrece cu noi. Iată ce spunea în acest sens gânditorul David Mamet: “Știți, am citit o carte care spunea că marea majoritate a celor care se pierd în sălbăticiune pier de rușine. Da, vedeți, ei mor de rușine. Ce am greșit? Ce am făcut de am ajuns aici? Așa că ei pur și simplu sed acolo și... mor. Acesta fiindcă ei nu fac lucrul care ar putea să le salveze viețile. Gândirea.” Este prin urmare adevărat că atunci când trecem printr-un necaz trebuie să ne punem mintea la contribuție. Trebuie să punem în funcțiune toate exercițiile mentale care ar putea să ne scape de un astfel de necaz. Cu cât ne punem mintea la contribuție cu atât mai mult în cele din urmă vom reuși să câștigăm lupta sau “bătălia” cu necazurile. Necazul este doar aparent o piatră de poticnire. Dacă vom sta și îl vom analiza mai mult vom vedea că sunt modalități și căi pentru a îl depăși. Tot ceea ce trebuie să facem este să ne punem mintea la contribuție. Sunt în acest sens unele anturaje care sunt aducătoare ne necazuri. Cu toții am fost seduși de o anumit persoană pentru că în cele din urmă să ne dăm seama că compania acelei persoane, devenite între timp prietenul nostru, nu făcea decât să ne arunce în mai multe necazuri. Trebuie să știm să renunțăm la persoanele care exercită o influență negativă asupra noastră fiindcă acesta este ceea ce ne va duce la necazuri.¹³³

În această carte am insipitat asupra faptului că unii se confruntă cu necazuri mai mari și alții cu necazuri mai mici. Acesta fiindcă oamenii sunt diferiți în această viață. Sunt unii care sunt cât se poate de rezistenți și puternici la necazuri în timp ce alții sunt salbi și cât se poate de puțin rezistenți. Ceea ce trebuie să știm este că prin voință și priun comuniune în cele din urmă putem să trecem cu bine peste necazurile vieții. Sunt mulți care atunci când se află într-un necaz li se pare că sunt într-o situație imposibilă. După ce au trecut prin necaz în cele din urmă vor vedea că lucrurile nu sunt chiar atât de rele. După cum am spus sunt din ce în ce mai mulți care sunt conștienți că numai prin confruntarea cu necazurile vor ajunge să devine mai puternici. Un eșec în viață nu este sfârșitul lumii. Deși pentru unii mai fataliști un eșec în viață înseamnă sfârșitul a toate vom vedea că lucrurile nu sunt așa. Am spus în rândurile de mai sus că sunt necazuri care sunt aduse peste noi de diavol. Totuși diavolul nu poate să ne facă nimic dacă nu îi îngăduie Dumnezeu. Că diavolul poate să ne facă mult rău nu este nici o îndoială. Poate că toată lumea și universul nostru ar fi fost de mult distruse dacă ar fi fost după diavol (cel

¹³² John Cryssavgis, *Vindecarea lăuntrică a omului. Artă îndrumării duhovnicești* (București, 2015).

¹³³ Prin urmare orice necaz poate să fie depășit cu răbdare și cu tact. Că suntem din ce în ce mai puțini cei care avem răbdare este un lucru cât se poate de adevărat. Pentru cei mai mulți dintre noi nu trebuie să facem nici un efort pentru a ajunge să revenim la linia de plutire. Adevărul este că o asemenea concepție este eronată. De mai multe ori avem nevoie să facem eforturi pentru că în cele din urmă să reușim să trecem cu bine peste necazul cu care ne confruntăm. Așa se face că răbdarea este asemenea unui medicament amar pe care trebuie să îl consumăm pentru a ne face bine. La fel de bine ceea ce trebuie să fie făcut cât se poate de clar pentru toată lumea este că cu ajutorul lui Dumnezeu putem să trecem peste orice necaz pe care viața ni-l scoate în față. Nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens. Viața este fără doar și poate plină de neprevăzut și de multe ori rămânem uimiți cum un necaz se abate asupra noastră. Nu trebuie să ne pierdem cu firea și prin urmare trebuie să continuăm să ne luptăm cu necazul.

rău). Diavolul vrea distrugerea noastră și prin urmare în nebunia lui se bucură de momentul când suferim în confruntarea cu un necaz. Iată de ce este bine să știm că la fel cum în cazul lui Iov din Vechiul Testament lucrurile în cele din urmă s-au sfârșit bine cu ajutorul lui Dumnezeu, la fel de bine aceasta poate să aibă loc și în cazul nostru. Uităm mult prea ușor de Iov și de necazurile și încercările lui. Iov a fost omul din istorie care probabil că a trecut prin cele mai mari necazuri. A ajuns atât de rău că trupul lui era numai bune și numai răni că nu aveai loc nici să îți pui un deget asupra lui. Este bine să știm că la fel cum Iov a depășit necazurile aduse de diavol peste el la fel de bine și noi putem să face aceasta. Ceea ce este cel mai important este să nu ne pierdem speranța. Cei mai mulți dintre noi când avem un necaz tindem să ne pierdem speranța și să fim cât se poate de fataliști. Ni se pare că a venit sfârșitul lumii. Să fie lucrurile chiar atât de grave? Să nu mai fie nici o fărâmbă de speranță pentru noi? Vom vedea că nu. Există speranță chiar și în sânul celor mai crunte necazuri. Noi creștinii ortodocși trăim cu speranța vieții de apoi. Pentru noi speranța este un act fundamental, un act ontologic care ține de ființa noastră. Iată de ce nu se cuvinte să renunță, la speranță și să știm că ea ne va fi de folos. Dacă necazurile iau de la noi fericirea, în nici un caz ele nu pot să ia de la noi speranța.¹³⁴

Realitatea este că suntem persoane care voim ca viața de aici să fie un absolut. Deși toți sfinții și Biblia ne spun că viața de aici este mai mult o trecere sau o tranziție în spre viața de apoi în cele din urmă nu voim să fim atenți cu ceea ce ne rezervă viața de apoi. Voim ca aici să trăim totul și moartea în acest sens nu mai este văzută ca o trecere spre Dumnezeu ci mai mult ca cea mai mare tragedie dintre toate cele care există. Ne este frică de moarte și este normal să fie așa fiindcă moartea este o invenție a diavolului. Iată de ce trebuie să fim cât se poate de atenți să nu judecăm lucrurile din această lume în categorii absolute. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Primo Levi: “mai de vreme sau mai târziu în viață fiecare dintre noi vom descoperii că fericirea perfectă nu poate să fie realizată, dar sunt numai câțiva care e oprească să ia în considerare alternativa; că la fel de bine nefericirea perfectă nici ea nu este posibil să fie realizată.” Iată că pentru cei care sunt învățați să gândească mai bine vor putea să își dea seama că în nici un fel nu trebuie să vedem lucrurile ca un fel de absoluturi. Multe dintre necazurile pe care le avem provin din faptul că conștient sau inconștient voim să trăim o stare de fericire totală. Trebuie să învățăm să știm că în această lume lucrurile nu sunt absolute ci mai mult ele sunt relative. Iată că trebuie să știm ce trebuie să credem despre fericire și necaz în termenii realității. Așa este făcută această lume că fericirea alterează cu necazurile. Au fost sute și poate mii de filosofi care au meditat la cum ar putea să facă din această viață o stare de fericire continuă. Starea de fericire continuă este atinsă numai de sfinți care ajung să fie atât de cufundați în Dumnezeu că nu mai îi atrage nimic din această lume. Sfinții sunt cei care deși se confruntă cu necazuri ajung să le vadă ca o modalitate de a junge la fericire. Acesta fiindcă sfinții consideră că este cu adevărat un privilegiu să ajungi să suferi pentru Dumnezeu. Iată de ce trebuie să fim mult mai atenți cu această problemă a suferinței. Nu trebuie să primim numai cele bune de la Dumnezeu ci la fel de bine trebuie să primim și pe cele rele.¹³⁵

Necazurile sunt cele care ne fac un bine în sens spiritual: ele sunt cel care ne fac conștienți de marea diferență dintre Dumnezeu și diavol. Inițial Dumnezeu a voit o lume fără de necazuri în care oamenii să fie veșnic fericiți. Diavolul din răutate și din invidie pe fericirea omului să stricat planurile lui Dumnezeu și a introdus în lume suferința și moartea. Iată de ce trebuie să știm că nu Dumnezeu este vinovat de cele mai multe dintre necazurile noastre ci diavolul. Trebuie să fim destul de maturi duhovnicește să facem această distincție fundamentală ce în cele din urmă va ajunge să ne facă să înțelegem mai bine cum stau cu adevărat lucrurile în viața noastră. Trebuie să credem lui Dumnezeu și să nu ne pierdem nici o dată speranța în el. Dumnezeu este Cel care este prezent în această viață și la fel de bine El va fi prezent și în viața de apoi. Trebuie să trăim cu convingerea că nu tot ceea ce începe în această lume se va și sfârși aici. De multe ori fericirea începe în această lume și se va continua pentru veșnicie în lumea de apoi. La fel de bine pentru cei răi de multe ori necazul începe

¹³⁴ Radu Teodorescu, *Speranța creștin ortodoxă pentru lumea de azi* (Cugir, 2015).

¹³⁵ Am insistat în rândurile acestei cărți că fără doar și poate necazurile sunt o manifestare a răului în lumea noastră. Nu trebuie să ne lăsăm biruiți de necazuri fiindcă dacă o facem în cele din urmă lăsăm ca răul să triumfe în această lume. Trebuie să ne opunem necazurilor până la ultima picătură de sudoare. Acesta fiindcă numai așa vom ajunge să avem conștiința împăcată. Chiar dacă un anumit necaz a ajuns să ne biruiască moral sau trupește cel puțin vom avea conștiința împăcată că am făcut tot ceea ce se putea pentru a stopa un necaz și pentru a îl depăși. Liniștea conștiinței poate să ducă în cele din urmă la o mare pace sufletească. Este o pace pe care ajung să o simtă cei care s-au opus necazurilor și au trecut peste ele. Necazurile sunt crunte dar și ajutorul lui Dumnezeu este mare. Ce se cuvinte să facem: să fim înfrânți de mărimea necazurilor sau să ajungem să continuăm și mai mult în a ne pune speranța noastră în Dumnezeu? Trebuie să voim mai mult al doilea lucru: să ne punem speranța în Dumnezeu. Acesta fiindcă Dumnezeu nu minte și este bun: în cele din urmă ne va izbăvi.

în această lume și se va continua în viața de apoi. Dacă Dumnezeu există înseamnă că și viața de apoi este posibilă. Trebuie să ne bazăm mai mult pe viața de apoi ca una care decurge din existența lui Dumnezeu. Supraviețuirea în necazuri este un lucru care vine la fel de bine din speranța pe care o avem în Dumnezeu. Dumnezeu în cele din urmă va ajunge să ne facă dreptate fiindcă El ne iubește și va ajunge să întoarcă lucrurile în favoarea noastră. Sfinții părinți ne spun că fiindcă Dumnezeu este dreptatea El nu va lăsa pe nimeni în viața de apoi să sufere pe nedrept. Iată de ce în această viață se cuvine să facem cât putem și din toate puterile noastre numai binele. Numai așa în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama de răutatea diavolului. Au fost și unii în istorie care au considerat că diavolul nu este atât de rău pe cum pare. Cazul lui Origen din Alexandria a fost probabil unul dintre cele mai cunoscute. Origen susținea că la sfârșitul timpului istoric Dumnezeu îl va mântui pe diavol fiindcă bunătatea lui Dumnezeu este infinită și nu va tolera ca diavolul să se chinuie în iad veșnic. Origen a greșit în opinia lui fiindcă el a uitat că diavolul a ales în mod deliberat și fără să fie constrâns să îi întoarcă spatele lui Dumnezeu. Prin urmare Dumnezeu nu constrânge pe nimeni să îi slujească. Iată de ce pentru diavol nu mai există șansă să mântuire.¹³⁶

Se spune că era o femeie care deși mergea la biserică era extrem de mândră și obișnuia să spună tuturor cu orice ocazie:

- Mie îmi ajunge singur Dumnezeu și nu îmi pun nădejdea în oameni.

Femeia spunea acest lucru tuturor și chiar și soțului ei care evident că se simțea umilit fiindcă se vedea pe sine în imposibilitatea de a se ridica la pretențiile femeii sale. Într-o zi pe când venea de la biserică și trecea peste un pod femeia s-a dezechilibrat și a căzut în apă. Apa era adâncă și femeia nu știa să înoate bine.

- Ajutor! Ajutor! Săriți, mă înec!

S-au adunat mai mulți oameni care se uitau cum femeia se zbătea în apă. Printre ei a venit și un vecin.

- Ce este? A întrebat vecinul.

- Vecina ta a căzut în apă și riscă să se înece.

Femeia l-a văzut pe vecin și a început să strige către el:

- Vecine, ajutor! Mă înec.

- Tu nu ai nevoie de ajutorul meu!

- Cum să nu am nevoie de ajutorul tău?

- Păi nu tu spuneai că tu ești atât de bună că numai spre Dumnezeu ai toată nădejdea?

După ce a spus acestea vecinul a plecat. A venit și soțul ei.

- Bărbate ajutor! Mă înec!

- Nu ai nevoie de ajutorul meu.

- Cum să nu am nevoie de ajutorul tău că dacă nu mă voi îneca?

- Pe tine numai Dumnezeu te poate ajuta.

În cele din urmă pe acolo a trecut și tatăl, femeii care văzându-și fiica că se afla în primejdie cu mare greutate a reușit să o scoată la mal.

- Fiică eu nu înțeleg un lucru.

- Ce anume tată?

- Pe aici mai înainte au trecut mai mulți oameni și chiar soțul tău.

- Așa este.

- Cum se face că nu te-a ajutat nimeni până am venit eu?

- Este din vina mea tată. Tuturor cunoscuților și soțului meu din mândrie eu îi disprețuiam și consideram că nu am nevoie de ajutorul oamenilor ci numai de ajutorul lui Dumnezeu. Așa că ei nu m-au ajutat.

Întâmplarea de mai sus este una care mne învață un lucru asupra căruia am insistat mai mult în rândurile acestei cărți: că de multe ori ajutorul lui Dumnezeu vine prin oamenii. Fiindcă suntem oameni și trăim în comunitate trebuie să ne ajutăm unii pe alții în momente de greutate. Nu trebuie să considerăm că femeia din întâmplarea de mai sus că noi suntem atât de sus spiritual că numai Dumnezeu însuși ne poate ajuta. Trebuie să primim ajutorul semenilor noștri. Iată de ce în această viață ajungem să supraviețuim în necazuri și în încercări.¹³⁷

¹³⁶ Joseph W. Trigg, *Origen* (New York, 1988).

¹³⁷ "Supraviețuirea este o sărbătorire de a alege viața și a respinge moartea. Cu toții știm că vom muri. Cu toții murim. Dar supraviețuirea ne spune: probabil că nu astăzi. În acest sens supraviețuitorii nu înving moartea, dar dar ajung să se înțeleagă cu ea." Laurence Gonzalez, *Deep survival: who lives, who dies and why* (W. W. Northon & Company, 2002).

Iată prin urmare că trebuie să fim realiști în ceea ce privește supraviețuirea duhovnicească în necazuri și încercări. Nu trebuie să ne vedem pe noi ca fiind cei mai umiliți și obidiți dintre oameni dacă într-o anumită situație vom ajunge să suferim și să ne confrutăm cu necazul. Aceasta fiindcă fără doar și poate necazul nu trebuie să fie privit ca o simplă și exclusivă fatalitate. Trebuie să fim conștienți că diavolul nu ne agreează și pentru acesta ne dă necazuri. Așa se explică cum în lumea noastră în care diavolul are unele drepuri (mai ales cel de a ne ispitii) în cele din urmă cei răi o duc bine și cei drepți o duc rău. Acesta fiindcă diavolul nu are nici un interes să aducă necazuri peste cei răi care îi fac voia lui. El aduce necazuri și supărări peste cei buni și drepți care prin actele lor nu sunt pe placul celui rău. Este în interesul fundamental al acestei cărți să ne dăm seama că a supraviețuii în necazuri este ceea ce trebuie să facem cu toții. După cum am arătat în rândurile de mai sus în necazuri nu prosperăm și nici nu înflorim dar fără doar și poate că putem ajunge să supraviețuim. Supraviețuirea duhovnicească este un lucru pe care cu toții îl putem face dacă depunem un minim de efort. Că sunt mulți care nu vor depună nici un efort este cu totul altă problemă. Trebuie să facem efortul de a ne învăța să supraviețuim. Cu cât trecem prin mai multe necazuri în cele din urmă trebuie să ne dezoltăm mai mult calități de supraviețuire. Am spus că omul nu poate să fie definit în întregime ca o ființă a supraviețuirii dar la fel de bine el trebuie să fie unul care să supraviețuiască. La fel cum moșii și strămoșii noștri au supraviețuit în primul și al doilea război mondial și noi trebuie să deprindem arta de a supraviețui în momente grele.¹³⁸

Este adevărat că supraviețuirea are un înțeles destul de limitat în zilele noastre. Ne punem problema să supraviețuim dacă am ajuns să ne pierdem printr-o pădure mare, dacă am ajuns să naufragiem pe o insulă pierdută, dacă am ajuns în deșert sau dacă ne-am pierdut în largul mării sau al oceanului. Adevărul este că supraviețuirea este o temă mult mai amplă și mai largă. Ține de noi să supraviețuim la fel de bine și în momentele dificile pe care ni le oferă viața. Cu cât ajungem să avansăm mai mult pe scara socială la fel de bine și problemele sunt mai mari. Trebuie să supraviețuim și să fim pregătiți să supraviețuim fiindcă aceasta este ceea ce ne face să fim gata atunci când un necaz dă peste noi. Nu trebuie să considerăm că trebuie să fim cu frica în sân că va da peste noi un necaz ci mai mult să învățăm din necazurile noastre și din necazurile celorlalți. Iată prin urmare că supraviețuirea este un fapt care trebuie să ne fie un lucru obișnuit. La fel de bine nu trebuie să avem nici un fel de desconsiderare față de cei care supraviețuiesc în necazuri și în încercări. Aceasta fiindcă în cele din urmă noi suntem cei care vom putea ajunge să fim puși în postura de a supraviețui unui anumit necaz. Iată prin urmare că trebuie să fim înțelegători cu cei care se străduiesc să supraviețuiască în această lume. Supraviețuirea este un act ce în cele din urmă va ajunge să atragă cu sine și ajutorul lui Dumnezeu. Trebuie să fim cât se poate de concentrați pe a găsi mai multe tehnici de a supraviețuii necazurilor și încercărilor. În acest sens psihologia, psihiatria și psihanaliza sunt științe ale sufletului uman care în ultimul timp au făcut progrese remarcabile în găsirea la mai multe tehnici de a supraviețui și a depăși momentele grele și necazurile. Că sunt din ce în ce mai mulți care recurg la ajutorul psihologilor și a psihiatrilor când trec prin necazuri nu este nici o îndoială. Acesta fiindcă în cele din urmă psihologii și psihiatrii sunt cei care vor să îi ajute pe oameni. Nu trebuie să ne fie rușine să recurgem la ajutorul unui psiholog sau psihiatru dacă am dat peste un mare necaz în viața noastră care ne-a întors lumea cu susul în jos.¹³⁹

Cartea noastră se vrea la un anumit nivel un manual de supraviețuire sau mai bine spus se vrea un fel de reper de supraviețuire care să ne facă să ne orientăm mai bine în această lume care poate să scoată necazuri în fața noastră. Iată de ce trebuie să fim pregătiți când ne confrunăm cu necazurile. Necazul nu este o imposibilitate. Nu este o imposibilitate fiindcă Dumnezeu este alături de noi. Să ne aducem aminte de evreii care acum 5000 de ani se aflau în robie de 400 de ani în Egipt. Pentru ei libertatea era o imposibilitate. Nici un evreu de la timpul lui Moise nu se mai gândea că va ajunge să se elibereze. Totuși Dumnezeu l-a ales pe Moise să îi elibereze pe evrei. Un vis care părea imposibil a devenit o realitate. După 400 de ani evreii aveau să își câștige libertatea. Iată de ce nu trebuie să așteptăm ca Dumnezeu să facă minuni cu noi dar trebuie să fim siguri că în cele din urmă dacă ne punem credința în Dumnezeu El nu ne va abandona. Am arătat în rândurile de mai sus că una dintre cele mai

¹³⁸ Filotheu Faros, *Călătoria autodescoveririi. Cum să ne punem în valoare darurile* (București, 2018).

¹³⁹ Necazul nu ține cont de profesie, de postura socială, de banii și averile pe care le avem. El ne lovește acolo unde ne este cel mai greu și vrea să ne lase fără de nădejde. Diavolul este cel care vrea să îl aducă pe om la deznădejde pentru că în cele din urmă să ajungă să își curme zilele. Trebuie să știm că sinuciderea în necazuri este cea mai proastă alegere. Este o alegere proastă fiindcă sunt mulți care au depășit necazurile prin care au trecut și în cele din urmă au reușit să își continue viața ca mai înainte. Sinuciderea în necazuri nu numai că este nu este o soluție ci la fel de bine este un act care demonstrează lipsa de credință în Dumnezeu. Trebuie să avem credință în Dumnezeu și să știm că diavolul nu este nici mai mare și nici mai puternic decât Dumnezeu. Iată de ce în cele din urmă orice necaz prin care trecem va ajunge să se remedieze cumva. Nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens.

mari ispite **Și** provocată ale omului care se află în necazuri este de a se vedea pe sine părăsit de Dumnezeu. Iată de ce este bine să **Știm** că în cele din urmă Dumnezeu Tatăl va găsi o soluție la necazul cu care ne confrutăm. Trebuie să **Știm** că nu totul se termină cu această viață **Și** să sunt **Și** unele situații în care necazurile vor ajunge să se soluționeze deplin numai în viața de apoi. Este bine să ne încredințăm voii lui Dumnezeu. Chiar dacă credința în Dumnezeu nu face minuni când am dori ca ele să aibă loc totuși vom ajunge să simțim o ameliorare în necazurile noastre. Acesta fiindcă deși simțim acesta nu înseamnă că Dumnezeu ne-a abandonat în necazurile noastre. În realitate Dumnezeu nu ne abandonează niciodată. Nu trebuie să ajungem în stadiul ne a ne plânge de milă când trecem printr-un necaz ci mai mult trebuie să ridicăm capul **Și** să ne punem nădejdea în Dumnezeu. Sunt mii **Și** sute de mii de cazuri în care totul părea pierdut în viața unor semeni de-ai noștri **Și** totuși, Dumnezeu în cele din urmă a schimbat tot răul spre bine. Cum Dumnezeu a făcut atât de multe schimbări de situație neașteptate în cele din urmă poate să le facă **Și** cu noi. Ceea ce trebuie să facem noi este să supraviețuim. Facem acesta mult mai ușor devenind oameni duhovnicești. Viața duhovnicească la fel de bine ajută mult în procesul de supraviețuire. Nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens. Supraviețuirea este un lucru pe care cu toții îl putem face dacă voim cu adevărat. Au fost sfinți care prin supraviețuire **Și** prin ajutorul lui Dumnezeu au reșit să calce peste captele diavolilor **Și** să îi răpună. Arta supraviețuirii este una care se deprinde **Și** această carte este una care **Și**-a propus să ne ofere o alternativă a supraviețuirii în lupta cu necazurile.¹⁴⁰

¹⁴⁰ Filotheus Faros, George Sigalos, *Nici prea de vreme, nici prea târziu. Experiența neceasă pentru o mai bună înțelegere a vieții* (București, 2015).

